

MICHAELIS

VERINI POETAE

Christiani de puerorum moribus

Disticha, cum luculenta Mar-

tini Iuarræ Cantabrici

expositione.

*Florentinæ, cuius
meminit et recor-
set Tiraguet. in
leg. conubial.
gl. 1. 2. p. 12. 6.*

LVGDVNI,

Apud Theobaldum Paganum.

M. D. XXXIX.

BERNARDVS VILLA,
plana, Tarraconensis, Aquitaniae
iuuentuti.

Disce, precor, sanctos florens Aquitania mores,

Disce quibus felix ibis ad astra senex.

Perlege Verinum diuina mente poetam :

Perlege, si certam peruelis ire uiam.

Quicquid Aristoteles docuit : Socratesq; , Platoq; :

Hoc unus gyro colligit ille breui.

Qui cum mendosus nulla non parte iaceret ,

Totus Sparroni sedulitate nitet.

Bertr. C. M. Sparronus.

Disces parthenium , pura sed mente poetam :

Est morum, & uitae regula, fonsq; pie.

A MATVRINI

IVARRÆ CANTABRICI COM=

mentariorum in Michaëlis Verini Poëta de

moribus puerorum Disticha ad clariſsi=

mos patres Barchionensis reipu=

blicæ consiliar os

Præfatio.

¶ VANQVAM sanctissimus, atq;
amplissimus magistratus uester
reipublicæ nostræ, Patres Conſi=

liarij, ipsa quoq; meritorum ue=

strorum incredibilis magnitudo
longè alia opera, quàm quæ exi=

guis ingenij nostri uiribus cõpa=

rari queât, sibi dicari postulant: ego tamē & mei ipsius
mediocriter conscius, & commentariorum breuitatis
haud oblitus, non ita rem auribus uestris dignam factu=

rus, quàm illa potius clementia, & humanitate uestra
fretus, quæ uos magnos in primis, ac religiosè ueneran=

dos facit, operæ precium duxi primas nostræ operæ lu=

cernas ad uestram benignitatem potissimum mittere.

Nam & si paucissimarum literarum munere talium ui=

rorum præstantiam, nedum magistratus sanctitatem,

minus æquare possumus, uoluntate certè proxime acce=

dimus, Quæ, ut Apostolus testatur, secundū facultatem

acceptabilis est: nō secundū quod nō habet. Fecimus id

quod patres obseruadi primò ut Michaëlis Verini Chri=

stianissimi poëta sanctissima de puerorum moribus disti-
 cha, quæ antehac sine interprete tanquam cymba sine
 rectore in medijs procellis uexebantur, egregia de ue-
 stris nominibus sumpta autoritate, sub quorum tutela
 nostras interpretationes sine omni inuidia lectum iri spe-
 ro, in lectorum aures fortius, gratiusq; subirent: deinde
 quod si quid est in me ingenij (quod sentio quàm sit exi-
 guum) aut si qua exercitatio scribendi, in qua me non
 inficior mediocriter esse uersatum: aut si huiusce rei ra-
 tio aliqua ab optimarum artium studijs, ac disciplina
 profecta est, à qua ego nullum confiteor ætatis meæ tem-
 pus abhorruisse, nullis toto orbe mortalibus iustius,
 quàm optimis consiliarijs, etiam de me bene meritis no-
 stræ lucubrationes fuerunt dedicandæ. Sed si parum cu-
 mulatè liberalitati uestræ gratiam refero: quæso, obte-
 storq; ne meæ naturæ potius, quàm magnitudini uestro-
 rum beneficiorū id tribuendum putetis. Quæ enim tan-
 ta potest existere ubertas ingenij. Quæ tanta dicendi co-
 copia? Quod tam diuinum, atque incredibile genus ora-
 tionis, quo quisquam possit uestra in me promerita, nō
 dicam complecti orando, sed percensere numerando?
 Nā quod ad eas uirtutes, quibus maxime præstatis, atti-
 net: quis Ioannem Aquilarium consummata morum ho-
 nestatē cum Catone illo, à quo, ut Cicero dixit, rem im-
 probam petere nemo audet, contendere ignoret? Quis
 Galceradum Fibularium alto prudentiæ robore Quin-
 tum Fabium cunctatorē æquare inficientur? An est qui
 Franciscum Iugnentum excelsa animi magnitudine ad
 Scipionem illum superiorem accedere nesciat? Nōne

PREFATIO.

Petrus Dahea patrocínio plebi summa cum ciuium con-
cordia præstando alter à Tyberio Graccho uiuit? Cer-
tè Stephanus potius rerum urbanarum scientia Caij Læ-
lij persimilis habetur. Qui omnes ea prudentia, iustitia,
& æquitate pulcherrimam hanc rempublicam, quæ no-
bilem imaginem, ut ego sentio, atque antiquam Roma-
næ reipublicæ maiestatem præ se fert, moderamini: ut
maioribus nostris pares, minoribus uerò exemplo etiam
profuturi censeamini. Sed iam de Verino poëta quidem
parthenio (id est uirgineo) cælorum archangelo duce,
cuius nomine appellatur, nō solum disticha de moribus
scripsisse, sed uel magis specimen continentie uixisse exi-
stimatur, silere in præsentiarum melius puto, ut Sallu-
de Cartha. inquit, quàm parum dicere. Illud à ueritate
haud quaquam abhorret, hunc uatem nemini uel Lati-
norum, uel Græcorum, addo etiam (si fas est) Hebræo-
rum hoc genere præcipiendi esse postponendum. Quam-
obrem eius operi cum Latino, & planè poëtico, tum ue-
rò, quod longè speciosius est, Christianissimo, quodq; te-
nellis potissimum puerorum, puellarumq; animis iucun-
dissima, ac tutissima ad cælestem patriam uia est, uobis
inseruiendo patres obseruandi studiosis scholaribus
prodesse satis magnam industriæ nostræ mercedem exi-
stimantes, operam nostram quàm paucissimis accommo-
dauimus. Quam in re utinā aliquid huiuscemodi de nobis
dici debeat, quale illud Cice. de Diuinatione habetur,
Quorum omnium interpretes, inquit, ut Grāmatici poë-
tarum, proxime ad eorum, quos interpretantur, diuina
tionem uidentur accedere. Valete.

MICHAEL VERINVS, SICV-
 ti ego accepi, minorem è Balearibus ha-
 buit patriam: de quibus Hispaniæ insulis
 Pli. libro. iij. scribit: Baleares funda belli-
 cosas, Græci gymnasias dixerunt. Natus est Vgolino patre
 uiro (ut Poëta, & Politianus testantur) liberalibus stu-
 dijs perdocto, quem Verinum cognominatum ferunt.
 Nam Verinorum quidem clara in ea insula extat fami-
 lia. Literarum gratia Romam puer admodum deporta-
 tus, ubi & pater frequēs uersabatur. Paulo Saxiæ Ron-
 cilioni grammatico, ac rhetori, necnon uersificatori
 suppositus est: à quo artem metricam didicit, quam rem
 poëta non dissimulaturus, Distichorum opus sic illi de-
 dicat: Quæ didici reddo carmina Paule tibi. Ingenio, et
 mentis uiribus (quamuis adolescentulus) extra aliorum
 condiscipulorum aleam tam insignis apparuit: ut si lon-
 giori uita fungi licuisset, Tibullo, Catullo, aut Propertio,
 & (nisi fallor) Martiali haud postponendus foret:
 nisi quàm uerecundior his omnibus, grauiorq; ac uerè
 Christianus scriptor erat, Certè in his, quæ sententiarum
 Distichis reposuit, longè illos antecelluisse censetur.
 Quid quòd Christi dei nostri religione (& ut ipse sen-
 tit) incontaminata uirginitate Diui Ioannis Baptistæ so-
 lertissimus uixit imitator? Quare eius tempestatis uir
 docti dubitant, ingenij perspicuitate, an morum syncer-
 tate haberi debeat præstantior. Quippe qui ab eo ce-
 lorum Archangelo, cuius nomine appellatur, non solum
 in scribendo, sed uel magis in uiuendo adiutus uideatur.
 Cuius disticha cum legimus, non tam sententias sapien-

tum,
 Quib
 ac Iuc
 ad Sa
 bantur
 tribus
 xuria
 se cum
 diocri
 sermo
 habuit
 nisiant
 lescens
 cessisse
 omni p
 diu ret
 mittent
 agens,
 ri, De
 simis ab

tum, quàm cœlestia quædam oracula audire uidemur. Quibus quidem præter Latinos, & Græcos scriptores, ac Iudeorum prophetas, ad Salomonem, ad Ecclesiastē, ad Sapientiam, ad Ecclesiasticum, quæ potissima uidebantur excerpens, accedere contendit. Heroicum carmē tribus duntaxat uersibus expertus est, ita incipiens: Luxuria est prædulce malum. Quod argumento est potius se cum ultra illa, quibus cōtentus uixit. Statura fuit mediocri, colore cādido, oculis uiuidissimis, spiritu afflicto, sermone non ita tardus, quàm consulto rarus. Amicos habuit & Dinum, & Ridolphum, & Petrum, & Canisianum, ad quos nonnunquam scribit. Hic tantus adulescens cum antea etiam quàm (ut aiunt) ex ephebis excessisset, perpetuam uirginitatem colere statuisset: ab omni prorsus muliēre sese continuit. Quare spermate diu retēto, ac medicis salutem, si fœminam iniret, promittentibus, abnegauit. Itaq; xviii. ætatis annum agens, maluit, ut Politianus ait, mori: quàm contaminari. De cuius morbi, siue passionis genere, quàm paucissimis absoluam.

POETAE MORBUS.
QVO MORBO AN-
GEBATUR POETA.

Vielmus Cumbesius Medicus nostræ urbis
 vel nobilissimus, & adolescentiæ meæ in
 Astrologia magister: quo morbo hunc poë-
 tam angi solitum fuisse coniectaret, à me
 aliquādo cōsultus, passiōe (inquit) quæ à me-
 dicinæ autorib⁹ priapismus appellat⁹ & ostē-
 dit statim codicem Galeni. vj. lib. de interiori. cap. v. de si-
 gnis passionis virgæ: vbi quid de priapismus sit ita defi-
 nit: Priapismus magna tensionis erectio est, & in longitu-
 dine, & in rotunditate, nulla coitus concupiscentia, vel ca-
 lore existēte. Sed quibus personis priapismus maxime ac-
 cidat, idem huiusmodi verbis tradit: Ideoq; qui se à coitu
 abstinere cadunt in priapismum, si multam spermatis ha-
 buerint abundantiam, & eam nō quomodolibet minuāt,
 cum sudore, vel exercitio: magis tamen contingit eis, qui
 coitus cogitatione sic liberi non sunt, veluti qui diu assue-
 sciunt castitatem, vt in venerabili firmetur religione. Quā-
 obrem si passione illa (inquit Cumbensius) cui medici coi-
 tu ferre opem imperabant, Verinus occubuit, priapismo
 certē, diu retento, ac putrefacto videlicet spermate, cōsum-
 ptus est. Retinuisse autem sperma pro qualitate personarū
 vehemētius, aut remissius nocere, idem Galenus ca.
 iij. de signis passionis matricis ad hunc modum comme-
 morat? Verumtamen in hoc diuersi sunt. Quidam enim
 ab initio suæ ætatis cum nubere cœperint debilitantur. Alii
 nisi hoc fecerint, caput eorum aggrauatur, febricitant, ap-
 petitus, & digestio debilitatur. Quorum corpus Plato
 arboribus assimilauit multo fructuosioribus moderato.
 Quapropter illud sinit Diogenes. ~~Quod voluit inquit~~
~~quidam non fecit~~ Quamquā & ab stomacho hūc poë-
 tam laborasse, vt de Vergilio Donatus refert, illud iudi-
 cat: Mutauit stomachum dirī violentia morbi. Hei timeo
 faciet quid mihi sœua lues.

MICHAELIS VERINI

poëtae Epithaphium, ab
Angelo Politiano
editum.

Erinus Michaël florentibus
occidit annis:

Moribus ambiguum ma-
ior, an ingenio,

Disticha cōposuit docto mi-
randa parenti.

Quæ claudunt gyro grandia sensa breui.

Sola uenus poterat lento succurrere morbo:

Ne se pollueret, maluit ille mori.

Hic iacet, heu patri dolor, & decus: vnde iuuentus

Exemplum, uates materiam capiant.

ERINVS. Angelus Politianus clarus ora-
tor, & non uulgaris uersificator, Michaë-
lis Verini mortem nimis properatam Epi-
thaphio deslet. Nam & iuuenis admodum
e uita florenti interceptus est, & dubium
erat, morum ne sanctitate, an ingenij dotibus foret præ-
stantior. Commendat quoque illum, q̃ disticha sen-
tentiarum Vgolino uiro docto, ac poëta patri admiran-

da grauibus dictis, sensibusq; assurgentia, mira breuitate composuerit: & quod cum Veneris auxilio, id est, sedis mulieris concubitibus morbo, siue priapismo potuisset liberari, tamen maluit mori, quam contaminari. Tandem ait Verinum ita iacere sepultum, ut sit patri dolor, nec non honor: & à quo iuuenes exemplum, moresq; sumere, poëta bene scribendi materiam, imitationeq; debeant auspicari. MICHAEL. Quoniam uocalis ante e, in quibusdam exemplis in diphthongon coeunt, producit. Flaccus. lib. vi. Argonautic. Hic & odorato spirantes crine Michael Caesaræq; manus. Politianus corripuit, uel quia barbarum est: uel propter licentiã, quæ in proprijs conceditur: in quibus (ut Serui. in. i. Aenei. tradit) licet in quauis parte mutare naturã. Idẽ euenit etiã in appellatiuis, si à proprijs, inquit, sunt: ut, Sicano prætentia sinu, quæ à Sicano rege est. FLO. AN. Hic pro decimo octauo anno accepit. MOR. Mos est (inquit festus) institutum patrium, pertinens maxime ad religiones, ceremoniasq; antiquorum. INGEN. Ingenium, ut Marcel. scribit, est naturalis sapientia. GYRO BRE. id est, breui periodo, siue clausura. Gyros circulus est, qui à uolantibus fit, aut ambulatibus. Verg. vii. Aenei. Quem pueri magno in gyro uacua atria circum Intenti ludo exercent. SENS. In numero pluratiuo sensus dicimus, & sensa: sicut Verg. iij. Aenei. dixit: Ritẽ secundarent uisus, omenq; leuaret. Visus, interprete Seruio, prouisa posuit. Nã uisus est, inquit, quo uidemus: uisa sunt, quæ uidemus. LENTO MOR. id est, priapismo: in quo, ut Galenus dixit, nulla coitus concupiscentia, uel

Mos.

Ingenium.

calor existit. POL. id est, contaminaret, HEV DO=
LOR: pathos à miseratione. Idem lib. VI. Heu miseran=
de puer, EXEMPLVM, ait Festus, est quod sequamur,
aut uitemus.

Exemplum.

MICHAELIS VERINI POETAE

Epithaphium à Nicolao Seratico editum.

Ante diem raptum quæsta est elegia Tibullum,

Proximus accedit pro Michaële dolor.

Amplius in puero mores mirabere lector,

Disticha qui sancto digna Catone leges.

Contigit impubi, seris quod prouenit annis:

Iudicium, grauitas, candida vita, sophos.

Sic iuuenis Michaël superauit Nestoris annos.

Vitam etenim virtus, non mora longa parit.

Vita.

ANTE. deslet Nicolaus Seraticus immaturum Mi=
chaëlis uitæ exitum. Nam & si Elegia dicitur Albium
Tibullum deplorasse, quòd ante debitum ætatis tempus
suum diem obiisset: tamen pro Michaële non minus ser=
me collachrymauit. Miraberis, inquit, deinde lector mo=
res esse in Verino adhuc puero, postquàm legeris disticha
sententiarum digna Catone illo Censorio, quorum fuit ex=
plum sempiternum. Cõtigit præterea Michaëli, inquit,
adhuc imberbi, id quod uix senibus datur, id est, animi
iudiciũ, & antiqua grauitas, & diuina tam uita, quàm sa=

piencia. Quare trecentos Nestoræ uite annos, quanuis iuuenis, superauit, quoniam uirtutis uita quàm maxime longa est.

ANTE. DI. ante communis ætatis tēpus. QUES. EST. hoc ideo dixit, quoniam de Albio Tibul. Quintil. lib. x. ita scribit: Elegia quoq; Græcos prouocamus: cuius mihi tersus, atq; elegans maxime uidetur autor Tibullus. Sunt qui Propertium malint. Præterea quoniam uiridissima adhuc ætate sese raptum Tibullus ipse lib. eleg. iij. ita queritur: At mihi Persephone nigram denunciat horam: Immerito iuueni parce nocere dea. & Qui. lib. iij. de Tristibus. Vergilium tantum uidi, nec aua ra Tibullo. Tempus amicitia fata dedere mea. ELEG. Elegum metrum (ut Diomedes profitetur) binis uersibus constat, hexametro heroico, atq; ei subiuncto quinario, ab ἐλεῖω quod est misereor, dictum: de cuius inuētore tametsi Horatius in arte poëtica grammaticos certare, & adhuc sub iudice litem esse inquit, Iulius Pollux Eteoclen Naxium, siue Eretriensem scribit. Eo consueuerunt in primis hominum ærumnae, amatorumq; dolores describi. Ouidius in epistol. Flendus amor meus est: elegeia flebile carmen. Elegia opus elegis scriptum appellatur: & ratione literaturæ Græcæ penultimam producit. MORES. bonos intelligit, unde est moratus, id est, (ut Valla. lib. iij. elegan. exponit) qui moribus bonis est præditus. DISTI. distichon geminus uersus appellatur δίστιχον Græci bis uersum dicunt: unde tetra stichon quatuor uersus, hexastichon sex nuncupatur. Marti. libro. vij. epigrammaton: Quod non insulse scri

bis tetr
belle f
lius lib
Cerm
matur
nomin
cetura
qui ui
phos, t
tam gr
losoph
est, tre
buit pa
in Lac
est, tre
xij. Vi
tria se
trigint
per Ili
ti. Virt
per. lib

MI

Ne fle
De

bis tetrasticha quedam: Disticha quòd bellè pauca Sa-
 belle facis. SAN. CA. id est, Censorio. Nam is (ut Gel-
 lius libro. xi. tradit) librum reliquit, qui est inscriptus
 Carmen de moribus. qui nequaquam hic libellus existi-
 matur, ut Valla quoque. libro. iij. autumat, qui Catonis
 nomine de sententijs lectitatur. Sed de catone postea di-
 cetur. SOPHOS. id est, esse sapienti: more Græcorum,
 qui uirum sapientiæ laudantes, aut eidem assentâtes, so-
 phos, id est, sapiētes uocant. Martia. libro sexto. Quod
 tam grande sophos clamat tibi turba togata. Inde phi-
 losophus, id est, sapientiæ amator, NESTO. annos, id
 est, trecētos, uel potius nonaginta. Nestor rex Pylon ha-
 buit patriam, ut Strabo. lib. iij. memorat. Quæ urbs fuit
 in Laconia, mari supero incumbens: quem tria secula, id
 est, trecentos annos uixisse poëta fabulantur. Oui. libro
 xij. Vixi annos biscentum, nunc tertia uiuitur ætas. Alij
 tria secula nonaginta annos accipiunt, singulis seculis
 triginta annos attribuentes: & rectius, ut Eustathius su-
 per Iliada apud Homerum tradit. VIR. Sic Sallu. in Ca-
 ti. Virtus clara, æternaq; habetur. NON MORA, Pro-
 per. libro. iij. Ingenio stat sine morte decus.

*Virtus-
Ingenium*

MICHAELIS VERINI POETAE

Epithaphium à Bernardo Michelo-
 tio editum.

Ne fle, uiuo: fruor tandem pater optime veris

Delitijs, cælo, posteritate, deo.

NE. Mira breuitate & patrem Vgolinum consolatur, & filium Verinum collaudat Michelotius. Affatur autem poëta Vgolinum se quidem non mortuum imo uerè uiuum, & ueris delitijs, id est, celo, & immortaligloria, deiq; consortio perfrui. NE. inquit Seruius, in lib. ij. Aene. prohibentis est, & imperatiuo iungitur. Verg. ibidem. Tū ne qua parentis Iussa time. VIVO. Viuere est hoc loco sua fortuna esse contentum. Hora. in episto. Quid queris, uiuo: & regno est interdum prospera ualitudine uti. Terentius in Heautontimo. Valet, atq; uiuit. FRVOR, frui & uti quid proprie differant, Valla lib. v. his uerbis interpretatur. Vti, est alterius rei gratia: frui, nullius: sed, ut sic dicam, propter se. In illo, iter est: in hoc, meta. Hoc alterius finis, ad quem illud tēdit: qui hoc habet, quiescit, & contētus est. Qui utitur, nūquam contentus est. DELI. id est, gaudijs, & delitium genere neutro singulariter dicimus: & delitiæ foemino pluraliter. Marcel. hoc addit: Delitia numero singulari, quod aut rarum est, aut singulare. Plautus: Mea uoluptas, mea delitia. Ordo manifestus est. REGI. Antonius Geraldinus intempestiuum Verini obitum lamentabiliter deflet, atq; uiatorem ante poëta sepulchrum ita affatur: Concedāt locum huic lapideo poëta tumulo pyramides: quas reges in sui nominis memoriam edificare consueuerunt: quamuis nulla in eo appareant marmora. Nam Verinus Michaël, qui memorabile omnibus seculis pudicitiae extitit exemplū, eo ipso sepultus est. Quare expecta queso paululum, atq; audi. Quantum (inquit) existimas ingenij lucem, quantamq; Apollinis gloriam

Frui, uti.

eo inclu
ne urbis
qui disti
ra, & q
& breui
hensione
tiarum,

MI

Regia p

Huic

Verinus

Clau

Quod l

Delit

Distich

Qua

Est breu

Litre

REG

mologia

plis fund

Et, ut Pl

eo includi. Præter à quàm angustum sepulchrum Roma
 nae urbis uoluptates, hoc est poëtam Verinum, contegit:
 qui disticha cecinit figuratis sententijs distincta, & cla
 ra, & quæ ad sacram quoq; scripturam accedant. Nam
 & brevis, & ingeniosus, & perspicuus, & sine repre
 hensione personarum: & castus est, ita ut plus senten
 tiarum, quàm scripturæ complectatur.

MICHAELIS VERINI POETAE

Epithaphium ab Antonio Geraldino
 editum.

Regia pyramidum cedant monumenta, viator,

Huic lapidi, quanquàm marmora nulla vides.

Verinus Michaël decus immortale pudoris

Clauditur hoc saxo: siste parumper iter. *ag. tium*

Quod latet ingenij sydus? quæ gloria Phœbi?

Delicias vrbis quàm brevis vrna capit?

Disticha composuit grauibus distincta figuris:

Quæ possis sacris æquiparare libris.

Est brevis, argutus, facilis, sine felle, pudicus.

Littera plus nerui, quàm sua carnis habet.

REGI. PY. Pyramides a τῶν, quod est ignis ethi
 mologiam trahunt. Quæ moles sunt, siue tures, ab am
 plis fundamentis instar flammæ in acutum assurgentes.
 Et, ut Pli. lib. xxxvi. memorat, ab regibus in Aegypto

ad uanam pecuniæ ostentationem: aut ne pecuniam successoribus, aut æmulis insidiantibus præberent: aut ne plebs ociosa esset, edificabantur. Idem tradit tres pyramides, quæ orbem terrarum fama impleuerunt, in Africa parte monte saxeo inter Memphin opidum, & quod appellatur Delta, consistere. Sed pyramis amplissima, inquit, ex Arabicis lapidinis constat, quam trecenta sexaginta hominum milia annis. xx. construxisse produntur. **MONV.** Monumentum à præterito monui: sicut docu-
mentum à præterito docui analogiam habet. **Monumentum**, scribit Festus, omne est, quod mortui causa edificatum est: & quicquid ob memoriam alicuius factum est, ut fana, porticus, scripta, & carmina. Sed monumentum, quamuis mortui causa sit factum, non tamen significat ibi sepultum. **MARMORA** speciosiora lapidum genera, quæ columnarum, statuarumq; & parietum incrementum gratia ex longinquo ueniunt, appellantur. **Parus** ex Paro insula: **Porphyrites** ex Aegypto: **Alabastrites** ex Thebis Aegyptijs: quod Pli. lib. xxxvi. tradit. **SIST.** Sistere actiuum est: facitq; præteritum stiti. Catullus apud Gellium. lib. ij. Quid si uadimonium capite obuolutum stitisses? Est etiam neutrum, facitq; steti penultima syllaba per è literam. **INGE.** **SY.** id est, ingenij lux. Nam sydera noctem ex parte illustrant, sic optima ingenia ignorantiam pellunt. Sic à Pli. libro decimo septimo Cicero lux doctrinarum appellatur. **DELI.** iucunditates, quia sacer est poëta. **VRNA.** antonomasia est. Hi multi arguunt fuisse eum Romanum, quod citra ueritatem est: sed ut Valla in prefatione Elegan. scripsit.

Omnes

Omnes
QVOD
lapide
per ze
Nam m
corpus
psicim
bulam
neus al
quid in
Nec ca
gv. id
ton lib
Pli. ad
& qui
lis, p
ingenij
EIVS.
d icitur
MI
Hic sit
Vn
Morib
Far
Iudici
As

Omnes literati, & soli, et ueri Quirites sunt. Ordo est:
 QVOD SYDVS INGENII LATET. subaudi hoc
 lapideo sepulchro: & quæ gloria Phœbi: repete uerbū
 per zeugma. VRNA. id est, cadus, hoc est sepulchrum:
 Nam maiores cineres in urnam collectos post crematum
 corpus sepeliebant. Vergilius libro. v. Postquam colla=
 psi cineres, & flamma quieuit, Reliquias uino, & bi=
 bulam lauere fauillam, Ossaq; lecta cado textit Chori=
 neus abeno. GRA. FI. id est, sententijs, quæ figurant
 quid in uita facere interest. Aequi. Vergilius in Bucō.
 Nec calamis solum æquiparas, sed uoce magistrum. AR=
 GV. id est, acutus. Martialis lib. 1. Argutis epigramma
 ton libellis. SINE FEL. id est acerba reprehensione.
 Pli. ad Corn. Prisc. Erat homo ingeniosus, acutus, acer,
 & qui plurimum in scribendo & salis haberet, & fel=
 lis, PLUS NER. Hoc dicit, Plus habet acuminis, &
 ingenij, quàm uerboſitatis et scripturæ. Miror SVA pro
 EIVS. dixisse Geraldinum: quod Latine sine dubio non
 dicitur. Lege Vallam. lib. de reciprocatione sui & suus.

MICHAELIS VERINI POETAE

Epithaphium ab Hieronymo editum.

Hic situs est Michaël, sexta trieteride raptus:

Vnica doctiloqui spes, & imago patris.

Moribus in dubio est, fuerit vel carmine maior:

Fama pudicitiae, Pieridumq; decus.

Iudicium, probitas studium, solertia, non te

Afferit impubem, sed probat esse senem.

b

HIC. Quinquā duo probatæ fidei exēplaria nactus sum, Verini Distichis primus quidē cōmentarios appositurus, nusquā tamē quicquam huius Hieronymi, præter nomē propriū, reperi. Quicūq; ille fuit, festinatum Michaelis obitū iisdē de causis, quibus et superiores, deflet: quòd uidelicet duodeuicesimo ætatis anno sit è uita sublatus, cū tñ esset alter à patre Vgolino doctissimo uiro, & eiusdē spēs doctrinæ, ac similitudo: & qui cū fama castitatis, & musarum decus existeret, dubitabatur carminibus cōponēdis, an moribus de se præstandis magis polleret. Quare iudicio, bonitate, studio, atq; diligentia non iuuenis, imò senex declarabatur. SEX. TRI. id est. XVIII. ætatis anno. Est uero trieteris triū annorū spatium. Sta. lib. iiii. The. Ludus & atra sacrū recolit trieteris Opheltem. Inde nascitur trietericus, à τρεῖς & ἔτος, quod annus interpretatur. VNI. SPE. quia mirè patris fabat. IN DVBI. id est, in cōtrouersia. PIER. DE. quia multum ueræ gloriæ, quanuis uno libello, musis attulit. STV. id est, animi ad disciplinas applicatio. Cice. libro primo Rhetoricorum: Studiū est animi assidua, & uelox mēs ad aliquā rem applicata magna cū uoluptate occupatio: ut Philosophie, Geometriæ, literarū, NON TASSE. IMP. quasi dicat, imò barbatū, ac senem. Persius satyra quarta: Barbatum hoc crede magistrum Dicere.

Studium.

MICHAELIS VERINI POETAE
Epithaphiū à Martino Iuarræ Cantabrico editū.

Ille ego Verinus Phœbi noua fama Michaël:
Quem Verona uelis, quem, puto, Thera tuum

Ter fen

Du

Sic pec

Et

IL

tanquā

gnū, qu

minus,

mēdat.

perātiū

pismo a

dere. N

se cōtin

polytu

pueros

tutela

Verg. l

Phœbu

do. MI

nultim.

gonaut

posset

neti op

ganeor

machu

genuit.

derunt.

Ter senos Lachesi rapior puer altus in annos,

Dum veneris fugio, quam malè ferret, opem.

Sic pedibus magnum Christi pulsamus Olimpum:

Et me Vesta frequens, Hipolytusq; legunt.

ILL E. Hoc quoq; Epithaphiũ Michaëlẽ Verinum, tanquã non similẽ antè uisam Appollinis gloriam, & di gnũ, quẽ Verona nõ minus quàm suũ Catullũ, Thera nõ minus, quàm suũ Callimachũ sibi debeãt exoptare, com= medat. Ait itẽ poëta, siquidẽ ipse loquitur, se ideo pro= perãtius raptũ, quia ad Venereos cõcubitus, unde pria= pismo angebatur, cui facilẽ mederi poterat, cauit acce= dere. Nũc uerò altissimũ Christi in cœlis regnũ pedibus se cõtingere testatur. & ob eas causas Vestam, atq; Hip polytum frequentẽ, id est, cõplures uirgines, & pudicos pueros eius disticha lectitare. P H O E B I. Nam poëtæ in tutela Apollinis sunt, à quo inspirãtur: sicut ipse à Ioue. Verg. lib. iij. Aene. Quæ Phœbo pater omnipotēs, mihi Phœbus Apollo Prædixit: uobis furiarũ ego maxima pã do. M I C H A E L. dictum est ratione Græcæ literaturæ pe nultimã producere, secũdum Flaccũ. v. Argumẽto Ar= gonautic. V E R O N A. quæ doctũ Catullum genuit: & tñ possẽt Verinũ ciuẽ suũ exoptare. Est aut Verona in Ve= neti oppidũ. Plĩ. li. iij. Rhetica oppida, Rhetorũ. & Eu ganeorũ Verona. Iulĩses Carnorũ. T H E R A. quæ Calli machum elegis scribendis facilẽ apud Græcos principẽ genuit, Strabo libro nouissimo. Cyrenem Theraẽ condia= derunt, qui ex Laconia profecti Theram insulam colue=

runt. Thera olim Callista dicebatur (ut Callimachus ait) Nomine Callista primum, sed postmodo Thera fuit tellus, urbis origo mea. LACHESIS. una est Parcarum. Parca aut (ut Gel. lib. III. ex uerbis Varronis definit) immutata litera una, à partu nominata est. Opinor quoniam à partu initium, spatium, ac uitæ finem constituat. Parce hæ tres à poetis traduntur, Clotho, quæ colum, stramenq; portat. Lachesis, quæ uitæ filum torquet. Iuuenalis satyra. III. Dum superest Lachesi quod torqueat. Atropos, quæ filum, id est uitam secat. ALTUS, id est, educatus. Priscianus libro decimo docet ab alio tam altus, quam alitus dici. Cicero pro Plantio: Vbi altus est? MALE, PER. OP. id est, cum irreparabili uirginitatis iactura. Catul. in epigram. Nam castum esse decet pium poetam. PEDI. PVL. OLYM. Sic Varro libro tertio de lingua Latina uersum allegat: Musæ, quæ magnum pedibus pulsatis Olympum. Olympus mons est Macedoniae sublimissimus. Varro paulò inferiorius: Cælum dicunt Græci Olympum montem in Macedonia omnes: à quo potius puto dictas musas Olympiadas. VEST. FRE. id est, complures uirgines, quales deæ Vestæ ministrant capte. Vestam (ut Ser. in lib. II. Aene. tradit.) deam ignis accepimus, quæ terra est. Eam satis constat Troia capta ab Aenea in Italiam translata. Vergi. ibidem sic ait: Et manibus uittas, Vestamq; potentem, Aeternumq; ad usis effert penetralibus igne. Florus de Numa rege ita scribit: In primis focum Vestæ uirginibus colendum dedit: ut ad simulacrum cœlestium syderum custos imperij flamma uigilaret. Varro li-

bro sec
les, qu
ri. HI
qualis f
Hipoly
capta p
dra nou
uit Ver
apud Ti
accusau
nū efflag
solebat,
rentur,
ctum est

bro secundo de lingua Latina hoc addit : Dies Vestales, quod uirgines Vestales Vestæ sacrificent, appellari. HIPPOLYTUS. id est, complures pueri casti, qualis fuit Hippolytus, qui Thesei Athenarum regis ex Hipolyte Amazone, ut Iustinus libro. 11. memorat, capta prius, deinde uxore ducta, fuit filius, Hunc Phedra nouerca perditè adamauit: stupriq; gratia compellauit Verum ubi à castissimo cōtempta indoluit priuigno, apud Theseum coniugē, quod sibi inferre uim parasset, accusauit Theseus uxori fidem habens, auum Neptunū efflagitauit, ut cūm Hipolytus pronepos in littore, ut solebat, curru ueheretur, à monstribus marinis equi terrentur, atq; Hippolytus discerperetur: quod & ita factum est. Alia inferius dicentur.

Hippolytus.

b 3

MICHAELIS VERINI
Vgolini. F. Distichorum liber, qui
Disticha sententiarum inscribitur,
ad paulum Saxiam Roncilionen-
sem Grammaticæ olim præce-
ptorem suum, incipit.

1. **R**oncilionis honor, sanctorum regula morū,
Quæ didici reddo carmina Paule tibi.

RONCILIONIS. Disticha sententiarum poëta cōpo-
siturus Paulū Saxiā natione Roncilionensem, grammati-
cæ olim præceptorē suum, laudibus exquisitis reuerēter
affatur, quē Roncilionē suū gloriā, et sanctorū morū re-
gulā esse prædicat, gratitudinē quoq; animi erga illum
ipsum sui testatur, carmina ei, à quo institutus fuisset, re-
stituēdo, dicēdoq; beneuolētiā magistri hac eadē gratitu-
dine cōfirmat. Nā Plī. in præfatione ita scribit: Est enim
benignū (ut arbitror) et plenū ingenui pudoris, fateri
per quos profeceris. S A N C T O. deest et ò. Nā ordo est,

- Ordo. ò Ronciliōis honor, et ò regula sanctorū morū. Nā poë-
tas (ut Quintil. lib. i. profitetur) metri necessitas excu-
sat. Verg. lib. ij. Aenei. O lux Dardanie, spes ò fidiſſima
rerū. Hac figura et prosaica oratione utimur. Cice. pre-
Milone: O terrā illā beatā, quæ hūc uirū exceperit, hāc
Regula. ingrātā si eiecerit, miserā si amiserit. R E G V L A, id est,
doctrina. Regula est (inquit Paulus. ff. de uerborū signi-
ficatione) quæ rem, quæ est, breuiter enarrat: non ut ex
regula ius sumatur, sed ex iure, quod est, regula fiat.

Magister.

AD EVNDEM.

NI
;qui 2. Tu me Pieridum duxisti primus in antra:

tur,
Primitias igitur accipe, Paule, meas.

en
ces
a morū,
tibi.
ēta cōpo
rammati
euerēter
i morū re
ga illum
fuiſſet, re
ē gratitu
Est enim
is, fateri
ordo est
ū. Nā po
tas excu
fidiſſima
Cice. pro
perit, hāc
A, id est
borū ſig
non ut ex
la fiat.

r v. primos ingenij sui fructus, id est ad hunc libellū
ad Paulū Saxiā mittit, gratiā ei referēs, à quo in musarū
cognitionē primū deductus est. Nā (ut Cic. lib. i. de Offi.
inqt) Nullū enim officiū referēda gratia magis necessa
riū est. PIERI. id est, musarū. Pierides, inqt Festus, mu
sae à Pierio mōte dictae sunt. Est aut Pierus mons Thessa Pierides.
lia, qui ad Macedoniā protēditur: quod Pli. lib. quarto
testatur. Hesiodus itē in Theogonia scribit ex Ioue &
Mnemosyne musas in Pieria natas. IN ANTRA. sic Iu
uenalis satyra septima: Neq; enim cantare sub antro Pic
rio. Nam Parnassus mons Phocidis (ut Stra. lib. octauo
tradit) uniuersus musis cōsecratus exiſtebat, & antra, Parnassus.
& alia loca honore, & ſanctitate digna cōtinēs, ē qui
bus celeberrimū, & formosiſſimū extabat Coryciō nym
pharū antrū, PRIMITI AE. sunt primi fructus ex agro Primitiae.
ſuſcepti, qui deo offerūtur. Pli. lib. decimo octauo: At ne
degustabant qdē nouas fruges, aut uina, antequā ſacer
dotes primitias libaſſent, & illud Leui. capi. x x i i i.
Panēs primitiarum duos de duabus decimis ſimilae fermē
tata, quos coquetis in primitias domini. I G I T V R ſylla
bam breuem excuſat pentemimeris.

AD LECTOREM.

Si te crebra iuuat breuibus ſententia chartis:

Delectum ē multis hoc cape lector opus.

SI TE. Monet poëta opus hoc ab his legi, qui uaria dicta ex optimis quibuscunque autoribus paucissimis uerbis corrasa nosse desiderant. SENTEN. id est, dictum, quo aliquid boni agere in uita præcipimur. Sententia (ut Cicero in libro quarto ad Herennium tradit) est oratio sumpta de uita, quæ aut quid sit, aut quid esse oporteat in uita breuiter ostendit. hoc modo: liber is est existimandus, qui nulli turpitudini seruit. CHAR. id est, pagina. Charta, ut Tortellius refert, ab urbe Tyro in Phœnitia, cui Cartha nomen fuit, unde primas quasdam literarum figuras Cadmus in Græciam transtulit, appellatur: unde Dido nomen Cartagini imposuit. Sed Chartæ corium significat, quod tam Græca lingua, quam Punicæ, autore Donato, dicitur Byrsa. Vergi. libro primo Aenei. Mercatiq; solum facti de nomine Byrsam, Taurino quantum possent circundare tergo. DELEC. deligere (ut Valla libro quinto interpretatur) est quod magis idoneum ad rem agendam est cernere.

Sententia.

Charta.

Deligere.

AD EVNDEM.

4 Disticha nostra legant pueri, castaq; puellæ:

Continet obscænos fabula nulla iocos.

DISTI. Præcipit Michaël, quoniam omni turpitudine uacent, à pueris sua disticha, atq; puellis castissimæ. Pueritia. legi. PVERI. Pueritia (inquit Marcellus) id est, puritas. Varro rerum diuinarum libro primo. Quæ pueritia est infrequens polluta. Pueri igitur, quasi puri appellati. Puella. tur. PYELLA. diminutiui est, idem Mar. Puella pro

pueræ. V
uatis don
BV. id est
tis rhetor
ficta, uen
tis. OBS
fabulis tr
dum. M
rerum tu
cos. Io
dus in fa

9. V

Syderei

Del

SYDER
degustat
ta, Chris
cerpens,
DE. CH
tinè inte
ma ungu
stituisse
autem a
num libr
gem sup

pueræ. Varro, de uita po. Ro. libro secundo. Sicut in pri Pueræ.
 uatis domibus pueri, liberi, & pueræ ministrabant. F A= Fabula.
 B V. id est, res ficta, uerisimilis. Priscia. de exercitamen=
 tis rhetoricæ ad hunc modum scribit: Fabula est oratio
 ficta, uerisimili dispositione imaginem exhibens uerita=
 tis. OBS COENOS. id est, impudicos, quales poëtarū Iocus.
 fabulis traduntur: obscœnum scribit Marcel. est immun=
 dum. M. T. Offi. lib. primo: Aliter ne libero quidem, si
 rerum turpitudini adhibetur uerborum obscœnitas. IO=
 COS. Iocus, inquit Valla libro quarto, est in uerbo, lu=
 dus in facto: sed utrunq; tamen patitur exceptionem.

§. VNDE TRAXERIT MATE=
 riam distichorum.

Syderei instar apum delibans gramina Christi,

Delegi lector hoc tibi mellis opus.

SYDEREI. sicut apes ex floribus, atq; herbis modica
 degustatione mella coniungunt, ita & ego, inquit poë=
 ta, Christianæ religionis scripturam legēs, atq; inde ex=
 cerpens, hoc melitum opus tibi ò lector composui. SY= Christus.
 DE. CHRIS. id est cælorum regis. Christus Gracè La= Chrisis.
 tinè interpretatur unctus, & Chrisis unctio, & chris= Chrisma.
 ma unguentum. Nam iudeorum mos erat, eum quem cō=
 stituissent regem, ungere. Regum libro. II. cap. iij. Ego
 autem adhuc delicatus, & unctus rex. Et Paralipome=
 num libro primo, cap. undecimo: Vnxeruntq; eum re=
 gem super Ifraël. Ponitur & pro sacerdote, ut Psal.

XL. Nolite tangere Christos meos, & in prophetis meis nolite malignari. INST. AP. id est, ad morē apū. Instar, ait Seruius in lib. ij. Aenei. indeclinabile est, licet, Probus instaris dixerit. LECTOR. syllaba brevis pro longa ex ui pentemimeris ponitur. Mellis pabuli anima.

6. NEMO IMPVRVS HAEC LEGAT.

Hinc lasciua Venus, procul hinc discede Cupido:

Tota meis legitur casta Minerua libris.

Sparronus.

HINC. Venerem amorum deam, & eius filium Cupidinem, amorum quoq; deum ex libris suis exterminat poeta, & Mineruam sapientiae, ac uirginitatis deam in eisdem legi testatur, VENVS LAS. Venus secundum Ciceronem in libro de natura deorum, quod ad omnia ueniat, nuncupata est. Quae autē dea, inquit, ad res omnes ueniret, Venerem nominauerunt: & ποσειδῶν Græcè dictur, ab ἀφρός, id est, spuma: quoniam ex Saturni testibus, & Maris spuma nata sit. CUPID. amorum deus, qui puer à poetis traditur, Propter lib. ij. Quicūq; ille fuerit puerum, qui pinxit amorem. Minerua sapientiae dea est habita, quae Græcè Pallas dicitur. Hæc à minuēdo, quod minuat neruos, idem Cice. dictam interpretatur. Cornificius, autore Festo, quod fingatur, pinguiturq; minuit armis eandem dictam putat: Mineruam pueri, atq; puellae, quod in addiscenda sapientia ferre opem existimabatur, colebant. Oui. iij. Fasto. Pallada nūc pueri, tenerēq; ornatae puellae. Qui bene placarit Pallada, doctus erit.

7. AD CATONEM.

Tu Cato, vel cenfor nostris scribère libellis:

Hæc farrago mei carminis, ista seges.

TV. Catonem Censo. inducit poëta suis libris iudicē, Cato cēfor.

qui de illis ita poterit iudicare, esse in illis uidelicet & farraginem, id est, Latinam orationem, & segetem, id est, fructum sententiarū. q. d. esse accuratam styli eruditionē, et exquisitam sententiarum doctrinam. Ordo est: tu Cato scribère uel, id est, etiam cenfor, id est, iudex nostris libellis. Scribor enim reciprocum est. & Catonem Censo. intelligit. Nam is, ut diximus, librum, qui inscriptus est carmen de moribus, reliquit. Hic Cato (ut Gelli. li. xiii. tradit) qui & orator, & cenfor fuit duos filios habuit, unum maiorem, ex quo natus est M. Cato Censoris nepos, alterum natu minorem Salonianum appellatum, ex quo L. Cato, & M. Cato nati sunt, atq; ex hoc rursus M. Catone natus est M. Cato prætorius, qui se bello ciuili Vticae interemit: de cuius uita, laudibusq; quum M. Tullius scriberet, pronepotem eum Catonis Censorij dixit fuisse. HAEC. FAK. Ordo est: Hæc farrago mei carminis, subaudi iudicabis tu ô Cato, & ista seges. Et est mei pro tui figuratè positum, quia loquitur poëta tanquam loquatur, & iudicet Cato. Farrago appellatur, scribit Festus, id quod ex pluribus satis pabuli causa datur iumentis. Seges est, ut scribit Marcellus. frumenti fructus. Verg. II. Aenei. In segetem uelut cum flamma furentibus austris.

3. AD LECTOREM.

Nostra legas quisquis fueris breuitatis amator:
Inuenies lepidos, sed sine felle iocos.

NOT. Lectorem qui uerbosa aliorum uolumina odit, ad breuitatem suorum distichorum hortatur, in quibus urbanitates sine ulla satyrica, aut epigrammatica mordacitate inueniet. **BRE.** Nam (ut Marti. libro octauo inquit) Disticha qui scribit, puto, uult breuitate placere: sine fel. idem libro septimo: Nullaq; mica salis, nec amari fellis in illis Gutta sit.

9. AD LECTOREM DE MARTIALE

Carmina sunt, fateor, pulcherrima vatis Iberi:
Ad mores faciunt non tamen illa bonos.

Martialis.

CARMINA. Antipophora, id est, tacite obiectioni respondet. Nam cum aliquis dicere posset in distichis scribendis Martialem obtinere primum locum, respondet poëta, fateor carmina Martialis salibus, ac uenusta compositione, & pulchro stylo constare, tamen mores facere non bonos: quasi innuat à pueris, & puellis minime laudanda. Sanè Martialis à Verini censura non abhorret, qui suos iocos à lasciuioribus, & natu maioribus personis legendos libro tertio ad Cosconium ita significat: Hæc igitur iuuenes nequã, facilesq; puellæ: Hæc senior

sed quem
 Nam Bill
 triam, qu
 me tacebi
 est. Iustini
 minos clau
 ab Ibero a
 niam cogn
 bris labi, n
 tertio ad h
 bili comm
 oppido Iu
 lie nostræ
 ginta Mill
 scari soleb

10. QV

Cur grau

Culto

CVR.

disticha co
 amicæ mod
 Tibullus, u
 non decet e
 atq; amore

sed quem torquet amica, legat. IBER. id est, Hispani.
 Nam Bilbilim Hispaniæ citerioris oppidum habuit pa- Cur Hibe-
 triam, quod poeta ipse libro primo ita gloriatur: Nec ria.
 me tacebit Bilbilis. Et Hispania prius Iberia nuncupata Cur Hispa-
 est. Iustinus libro nouissimo: Hispania sicuti Europæ ter nia.
 minos claudit, ita et huius operis finis futura est. Hanc
 ab Ibero amne primum Iberiam, postea ab Hispali Hispa
 niam cognominarunt. Stra. libro tertio Iberum à Canta
 bris labi, meridie ortum habentem tradit, cui Pli. lib. itē
 tertio ad hunc modum astipulatur: Iberus amnis, nauiga
 bili commercio diues, ortus in Cantabris, haud procul
 oppido Iuliobrica. Eius fontes ab Iuarra paterna è fami
 liæ nostræ domo, quæ apud Pyrenæos montes est, uix tri
 ginta Millia passuum distant, in quibus puer tantulus pi
 scari solebam.

10. QVOD CHRISTIANOS NON
 decet esse leues.

Cur grauibus texam quæris mea disticha verbis?

Cultores Christi non decet esse leues.

CVR. Querebat amicus à Michaële, quare grauiā
 disticha componeret, ac non potius lasciuiiores elegos
 amica modularetur, ut Callimachus, ut Mimneruus, ut
 Tibullus, ut Catullus, ut Propertius. quoniam (inquit)
 non decet eos, qui colunt Christum, esse leues, fabulas,
 atq; amores scribentes. Apostolus item ad Collossenses

ita scribit: Videte ne quis uos deprædetur per philosophiam, & inanem fallaciam, secundum traditionem hominum, secundum elementa huius mundi, & non secundum Christum, quia in ipso habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. GRAVI. VER. id est, sententijs. Nam grauitas in uita optima habetur. Cicero lib. primo de Offi. Neq; enim ita generati à natura sumus, ut ad ludum, & iocum facti esse uideamur: sed ad seueritatem potius, & ad quedam studia grauiora, atq; maiora. TEXAM. id est, ferrum inem: inde contextus apud Quintilianum lib. I. CVLTO. CHRIS. definitio est Christianorum.

11. OPTIMA QVAEQUE CAR=
penda ab autoribus.

Vergilius gemmas Enni de stercore legit:

Et mihi sunt vatum plura notanda luto.

Ennius.

VERGI. Sicut Vergi. ex poëta Ennio, qui fuit (ut Ouidius dixit) ingenio maximus, arte rudis, gemmas, id est optimas quasq; sententias se colligere respondit: significans multa esse tanquam stercus non imitanda: id est Michaël quauis optima excerpit, multa tamen in poetis damnaturum se testatur. Vergilius hoc nomen per, in prima syllaba, ac non per, i, uera orthographia scribendum. Politianus in centuria summis testibus declarat à Vergilijs uidelicet tractatū. De Vergilio Donatus in ipsius poëtae uita ita refert: Cū is aliquando Enni

Vergilius.

Gilbert. Cognatg. Adag. cent. 4. cp. 297.
Aurum ex stercore colligendum.

in manu haberet, rogareturq; quid nam faceret, respon-
dit se aurum colligere de stercore Ennij. Habet enim poë-
ta ille egregias sententias sub uerbis non multum orna-
tis. Quintilianus quoque libro decimo ita præcipit :
Ennium sicut sacros uetustate lucos adoramus, in qui-
bus grandia, & antiqua robora iam non tantam habent
speciem, quantam religionem. V A T V M. antiquos poë-
tas (inquit Varro libro tertio de lingua Latina) uates
appellabant à uersibus uiendis. Viere est, ut idem libro
primo enucleat, uincire, hoc est, connectere. N O T A N-
D A. id est, reprehendenda. Nota (inquit Marcel.) dici-
tur probum. Luci. libro. x x x. Quem scis scire tuas o-
mnes maculasq;, notasq;.

Vates.

12. AD AMICVM DE EDI- tione sui libri.

In lucem hortaris me nostros edere versus:

Perfectum nescis vt mora reddat opus?

IN LUCEM HORTARIS. Amicus quidam erat
adeo poëtæ deditus, ut nunquam desisteret efflagita-
re iam suos uersus in lucem emittere ut inciperet, cui
respondet, nondum oportere, quia nondum satis ma-
turuissent, sed tempore erant ad unguem eliminandi.
EDERE IN LV. Horatius in arte poëtica ne præcipi-
tetur editio ita suadet: Nonumq; prematur in annum:

Membranis intus positis, delere licebit Quod non edid-
ris, nescit uox missa reuerti. Rationem assignat Quinti-
ad Triphonem ita scribens: Vt refrigerato inuentioni
amore diligentius repetitos, tanquam lector perpēdat
subaudi is, qui libros composuerit. Sanè bonus poëta si
bi, non amicis fidem habeat. Vergi. in Bucō. Me quod
dicunt pastores uatem: sed non ego credulus illis.

13. IN TRIBVLATIONE VIRTVS
ut aurum in igne perficitur.

Quod fornax auro, facit hoc tribulatio iustis:
Rebus in aduersis certa probanda fides.

QVOD. Sicut aurum, inquit, in fornace excoctum ab a-
rifice purificatur, atq; probatur: ita tribulatio, & affli-
ctio uirum iustum iustiores reddit. Non multò aliter Sa-
lo. prouerb. cap. xxvii. ait: Quomodo probatur
conflatorio argentum, & in fornace aurum, sic proba-
tur homo ore laudantis. Et Apostolus ad Roma. sic as-
serit: Sed & gloriamur in tribulationibus nostris, sciētes
quòd tribulatio patientiam operatur, patientia autē
probationem, REBUS IN AD. sic Martia, lib. xi. Fe-
litter ille facit, qui miser esse potest, PERFICITUR, id
est, purificatur, FURNAX, id est, ignis: continens pro
contento. Est autem fornax caminus, ubi coquuntur la-
pides, & aurū, argentum uē purgatur, Fornum, & for-
naces scribit Marcel. dicuntur à forno, quod est calidum
Fornax. FIDES, id est, fidelitas, dicta quòd fiat quod dictum
est Cicero

Num est. Ci
quod dictu

14 -

Qua tu co

Nam m

Q. V. A. E.

bit, atq; ita
ce. lib. prim.
præclara u
mag; conte
quæ uident
num uita, f
nature disc
mi est, mag
xi. Res est
in episto. P

15 - V

Nunquā

Nam n

N. V. N.

quā fuit

um est. Cice. libro primo de Offi. Credamus quòd fiat,
quod dictum est, appellatam fidem.

14. AMOR EST CAUSA
timoris.

Quæ tu contempnes, nunquam amiffisse dolebis:

Nam magni est nimius causa timoris amor.

Q. V. AE. Vir fortis, & magnanimus nihil nimis ama-
bit, atq; ita si quid amiserit, amiffisse non ægrè feret. Ci-
ce. lib. primo de Offi. Nā & ea, quæ eximia plerisq; &
præclara uidentur, parua ducere, eaq; ratione stabili, fir-
maq; contemnere, fortis animi, magniq; dicendum est: ea
quæ uidentur acerba, quorum multa, & uaria in homi-
num uita, fortunaq; uersantur, ita ferre, ut nihil à statu
naturæ discedas, nihil à dignitate sapientis, robusti ani-
mi est, magnæq; constantiæ. CAUSA TI. Martia. libro
XI. Res est imperiosa timor. AMOR NIMIUS. Qui.
in episto. Pene. Res est solliciti plena timoris amor.

15. VERI AMORIS NULLVS
est finis.

Nunquam vera fuit charitas, quæ definit esse:

Nam nullus veri finis amoris erit

NUN. Amor, qui aliquo tempore uigere cessat nun-
quam fuit uerus, inquit, quandoquidem ueræ charitatis,

cp. 12. de pœnit.
definit. 2. et cp.
2. ibid.

Amor.
Charitas.

ueriq; amoris nullus est præfinitus finis. Quod tamen
de amore honesto Verinus intelligat: in amore illo lasci
uiori id ipsum est. Propertius lib. secundo: Errat qui fi
nem uesani quærit amoris. Verus amor nullum nouit ha
bere modum. CHARI. id est, amor. Amor (ut Valla lib.
IIII. docet) genus est: Charitas species. Illud ad omnia
pertinens, hoc autem ad homines. AMORIS. id est, be
neuolentie. Cice. lib. de Amici. Amor, ex quo amicitia
est nominata, princeps est ad beneuolentiam coniungen
dam. Aduertendum interim, Charitas, & Charites,
& Charistia festa primam syllabam corripere: quanuis
Charus inde tractum producat. Verinus aliquantò in se
rius: Pinguntur gemine charites spectare sororem. Qui
dius libro primo Fasto. Proxima cognati dixere Chari
stia Chari.

16. NON DECET CHRISTIANOS more ethnicorum turpia scribere.

Nos genus electum Christi, nos sacra propago,
Scribemus veterum turpia more patrum?

NOS. Exclamat poëta in turpium rerum scriptores,
qui nudis uerbis draucos, fellatores, paticos, masturbato
resq; quanuis carpendo, describunt: quod satyrarum,
atque epigrammatum scriptores potissimum faciunt.
Videtur enim carpendo, uel (ut Plinius lib. XIII. uer
bis utar) referendo docere. Quare Apostolus ad Rom.

Verecund
eorum (in
usum, qui
relicto na
in uicem m
& mercede
recipiente
Deos super
quod genti
autem Ecce
publicanu
lus seruus
fidem elec
ges. Festu
ciunt rust
una plure

17.

Inficit ob

Fabul

INFI
auribus a
ornatus a
igitur Q
time insti

Verecundius, illa eadem ferè uitia carpit. Nam fœminæ eorum (inquit) immutauerūt naturalem usum, in eum usum, qui est contra naturam. Similiter autē et masculi relicto naturali usu fœminæ exarserūt in desiderijs suis, inuicem masculi in masculos turpitudinem operantes, & mercedem, quam oportuit, erroris sui in semetipsos recipientes. **ETHNICO**. id est, gentilium, qui falsos Deos supersticiosè colebant, & ab ἔθνος Græcè dicitur, Ethnic quod gentem Latine significat. Matth. cap. xviii. Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & publicanus. **GENVS ELEC.** Sic Apost. ad Titum: Paulus seruus dei, apostolus autem Christi Iesu secundum fidem electorum dei. **PROPA.** Dicitur etiam propages. Festus: Propages progenies est, à propagando: ut faciunt rustici, cum uitem uctulam supprimunt, ut ex ea una plures faciant.

17. OBSCOENA FABVLA

à pueris uitanda.

Inscit obscœni puerorum carminis auresFabula, dum vatum quæritur ipse nitor.

INFI. Monet Michaël turpes fabulas à puerorum auribus amouendas: ne dum sermonis pulchritudo, & ornatus affectatur, pueriles animi corrumpantur. Scitè igitur Quintilia. libro. i. his uerbis præcipit: Ideoq; optime institutū est, ut ab Homero, atq; Vergilio lectio in-

id est **Turpi* b₉

Inficio.

ciperet. Idem paulò inferius Lyricos poëtas, quia licen-
ter multa scripserunt, in quibusdam non uult pueris in-
interpretari. Nam de Sotadeis (inquit) ne præcipiendum
 quidem est. INFICERE. est intingere: hic maculare
 significat. Tale est illud Liuij: Hoc luxu peregrinis infe-
 sti moribus.

18. MALA DV RANT, QV AE
 teneris mentibus discuntur.

Heu, male diluitur, teneris quod mentibus hæsit:

Præsertim durant quæ didicere mala.

HEV. Miserratur eos Michaël, qui iam incunte etate
 sinistris moribus maculantur, qui difficulter deinceps
 extirpantur: sed quò quisq; peioribus uitijis imbuitur, cò
 tenacius in illis etatem agit. Quinti, quoq; lib. i. ait: Et
 natura tenacissimi sumus corū, quæ rudibus annis perci-
 pimus: ut sapor quo noua imbuis durat, nec lanarum co-
 lores, quibus simplex ille candor mutatus est, elui pos-
 sunt. Et hæc ipsa magis pertinaciter hærent, quæ dete-
 riora sunt. Nam bona facile mutantur in peius, nunquā
 in bonum uerteris uitia. MENTIEVS, id est, cogitatio-
 nibus. Verg. lib. ij. Aeneidos. Confusam eripuit mentem.
 DV RANT. id est, persistūt. Teren. in Adel. Non hercle
 hîc quidem durare quissiam (si sic fit) potest.

19. QVARE MORDACES
 uersus non scribat'.

Quòd nostri careant mordaci schemate uersus,
 Lex hominum hoc prohibet, religioq; dei.

QVOD. Inquit si quæras quare nostri uersus ſche-
mate mordaci, id eſt, figurato carpendi ſtylo careant,
quia ius humanum, & diuinum, hoc eſt, ciuiliſ, & ſacra
ſcriptura hoc uetant. Nam Inſtitu. libro. iiij. hiſ uerbis
cautum eſt: Iniuria autem committitur non ſolum cum
quis pugno pulſatus, aut fuſtibus caſus, uel uerberatus
erit, ſed etiam ſicut conuitium factum fuerit: ſiue cuius
bona quaſi debitoris, qui nihil deberet, poſſeſſa fuerint
ab eo, qui intelligebat nihil eum ſibi debere: uel ſi quis
ad infamiam alicuius libellum, aut carmen, aut hitoriã
ſcripſerit compoſuerit, ediderit, dolo ue malo fecerit,
ut quid eorum fieret. Apoſtolus quoq; ad Romanos ait:
Benedicite, & nolite maledicere. LEX HOMINVM.
Papi. lib. i. digeſt. de legibus & ſenatuſcon. Lex, inquit,
commune eſt præceptum uirorum prudentium, conſul-
tum delictorum, quæ ſponte, uel ignorantia contrahun-
tur, coërtio, communis reipublicæ ſpõſio. RELIGIO.
ſcribit Marcel. eſt deorum cultura.

20. OMNES SVNT FELICES,

ubi omnes amici.

Quàm felix, & quanta foret res publica, ciues,

Si cunctos vnus conciliaſſet amor?

QVAM. ſi eadem uoluntas cunctos ciues deuinciret,
ô quàm fortunata, inquit Poëta, quàmq; magna eſſet res
publica. Et de cuiuſuiſ populi reipublica intelligit. Sic

Felix. Sallust. in Iugur. Nam concordia paruae res crescunt, discordia maximae dilabuntur. Latenter bella ciuilia detestatur, quae bene compositam rempublicam plerumque euertunt. FELIX. ut Valla libro quarto tradit, est qui recipit prosperitatem, sicut prosperis qui dat. RESPV. id est, bonum commune. CONCILIASET, id est, deuinxisset. Conciliamus amorem nobis alicuius. Idem lib. quinto docet: Conciliamus beneuolentiam, non autem conciliamus gratiam. Rursus inimus gratiam, non autem inimus amorem, aut beneuolentiam.

Concilio

21. NIL SINE SPE, ET
præmio fit.

Est labor ingratus, quem debita præmia fallunt,

Quid graue non fiet spe sine, vel leue fit?

EST. Omnis labor est molestus, ait Poëta, nisi debita merces illum subsequatur. & sine spe præmij, etiam leuissimum quodq; est graue, & factu odiosum. Iuuenalis saty. decima: Quis enim uirtutem amplectitur ipsam, Premia si tollas? Martialis libro primo: In steriles campos nolunt iuga ferre iuueni. INGRATVS, id est, non agens gratias. Idem lib. octauo: Tu ne potes dulces ingratus relinquere nugas? GRAVE. (ut Marcellus ait.) est molestum. M. T. de Senectute: Quod nunquam senectutem tibi grauem esse senserim. SPE SINE. metri gratia contra naturam postposita est prepositio. Horatius l. primo. Sermo. Nam uitij nemo sine nascitur. VEL. id est, quamuis.

22. ANIMVM DANTIS DEVS,
non donum considerat.

Non quantum dederis, sed qua tu mente dedisti

Pensandum est: placat victima parua deum.

NON. deus nunquam multum, minimum ue quispiā obtulerit, æstimabit: sed quā puro, scelerato ue animo offerat Michaël. Nam deum paruum etiam sacrificium mitigabit: modò animi puritas præstò sit. Aposto. ad Corin. ait: Si enim uoluntas prompta est, secundum facultatem acceptabilis est, non secundum quod non habet. MENTE, id est, uoluntate, PENSANDVM, id est, æstimandum. Metaphora à libripende: & est frequentatiuum à pendo. Hieronymus ad Iulianum: Paupercula uel dua omnes dicitur in oblatione munerum dei superare locupletes, quæ non pondere sui, sed offerentium uoluntate pensantur. PLA. id est, misericordem reddit. VICTI, id est sacrificium. Victima & hostia dicitur omne animal, quod deo immolatur: quæ Ouidius libro primo Fasto. ita discernit: Victima quæ dextra cecidit uictrice uocatur: Hostibus à domitis hostia nomen habes. Ergo Hostia unum post sanguinem, alterum post hostium deditiōem fit. Hostiam Christiani eucharistiam nominamus.

Hostia
Christiana
nis quid?

23. FORMA CADVCA, ET
mali per sepe causa.

Quid fides formæ, popular quā morbus, & ætas?

Multis causa mali candida forma fuit.

QVID. Cur aliquis in pulchritudine fiduciam ponit, quam uel in iuuenta morbus, uel in senectâ ipsa aetas conterit, interrogat Verinus: cum præsertim pulchra forma multis mortalibus incommodi fuerit occasio. Salo. prouerb. cap. nouissimo: Fallax gratia, & uana est pulchritudo: mulier timens dominum laudabitur. Sallu. in Catil. Nam diuitiarum, & formæ gloria fluxa, atq; fragilis, est. & Verg. lib. VI. Causa mali tanti coniunx iterum hospita Teucris, Externiq; iterum thalami. FORMATA. (ut Dona. in And. scribit) immobilis est, & naturalis: uultus mouetur, & fingitur. POPV. id est, spoliatus. Verg. lib. IIII. Aenei. Ac ueluti ingentem formicæ faræris aceruum Cum populant. Serui. ibidem: Antiquè dixit, nam hoc uerbum apud ueteres, inquit, actiuum fuit, nunc est deponens. Idem refert Priscia, lib. octauo. de deo testis pro detestor, opimo pro opinor, similibusq; apud uetustissimos. AETAS, id est senectus. Teren. in Phorm. Senectus ipsa est morbus.

Forma
Vultus.

24. DE EADEM RE,

Hæc quam cernis anum, quondam formosa puella

Exstitit: an nescis quàm breue forma bonū est?

HÆC. Exemplo confirmat superiorem sententiam. Nam mulierem indicat, quæ cum pulcherrima olim fuisset puella, nunc est deformis anus. Quis igitur debeat ignorare, inquit, formam bonum esse quàm breuissimam.

Oui. lib. secundo de arte amandi: Forma bonum fragile est, quātumq; accedit ad annos Fit minor, & spatio carpitur ipsa suo. Idem libro tertio ad puellā: Tempus erit, quo tu, quæ nunc excludis amantes, Frigida deserta nocte iacebis anus. ANVM, id est, uetulam decrepitam. Festus: Anus dicta est ab annorum multitudinem, cum antiqui non geminabant consonantes: uel quod iam sit sine sensu, quem Græcis dicitur νοῦς. BRE. BO. subaudi corporis. Nam philosophi tria bona profitentur: animi, ut uirtutes, quæ sicut animus æternæ sunt. Corporis, ut forma: quæ cum corpore occidunt. Fortunæ, ut diuitiæ, quæ pro arbitrio quoq; fortunæ feruntur,

*Teraguell. in
Seg. 2. nu. 20.
Connubiali*

Anus

Bona.

25. VXOR BONA, ET NON pulchra habenda est.

Sit formosa alijs vxor, tibi sit bona: nescis

Quàm noceat castæ forma pudicitiae.

*Teraguell. ubi
supra. nu. 6.*

SIT. consulit lectori, ut sinat alios pulchram habere uxorem, ipse castam: potius ducat: cum præsertim nemo debeat ignorare formæ pulchritudo quantum noceat castitati. Iuue. saty. x. Sed uetat optari faciem Lucretia, qualem Ipsa habuit. Iusti. quoq; lib. primo tradit Candaulem Lydorum regem pulcherrimam uxorem ostendendi gratia nudam Gygi sodali demonstrasse, deinde uerò cædes Candauli (ut ille refert) nuptiarum præmiū fuit. Vxor mariti sanguine dotata regnum uiri, & se pa-

Vxor

riter adultero tradidit. Vxor. uxores (ut Seruius in libro quarto. Aenei. docet) quasi unxores dicebantur. Nam Plinius libro. xxviii. Proxima in communibus laus, inquit, est adipi, sed maxime suillo: apud antiquos etiā religiosus erat. Certè nouæ nuptæ intrantes, etiam num solenne habent postes eo attingere. PVDI. id est, castitatis. Pudicitia dea etiam fuit. Festus: pudicitie signum Romæ colebatur, quod nefas erat attingi, nisi ea, quæ semel nupsisset.

26. DIFFICILE EST CVSTODIRE
re formosas.

Aegrè formosam poteris seruare puellam.

Nunc prece, nunc auro forma petita ruit.

AE GRE'. Cum difficultate, ait, poteris puellā egrēgia forma prăditam à corruptore defendere: nam ut precibus, uel muneribus pulchritudo uincitur. Vnde Eclesia. cap. xxvi. In filia non auertente se firma custodiam, ne inuenta occasione abutatur se. Terentius in Eunu. Hanc tu mihi uel ui, uel precario fac tradas, Horatius libro. iii. car. de Danaë Acrisij filia: Si non Acrisium uirginis abdite Custodem pavidum Iuppiter, & Venus Risissent, fore enim tutum iter, & patens, Comuerso in precium deo. AE GRE, id est, difficulter. Vergilius libro. iii. Geor. Ergo aegrè rastris terras rimatur. PVELLAM. inde est puellascere apud Varro. in Bais. i. effeminari, uel reuirefcere, ut Marcel. tradit.

27. ILLA PATRIA EST FELIX,

ubi iuuentus assuescit modicis cibis.

Illa domus felix, vbi paruo assueta iuuentus,In festo coctum luxuriatur olus.

ILLA. fortunatam esse patriam asseuerat, quæ in cibi parsimonia, breuibuscq; prandijs, cœniscq; iuuentutem educatam habet, & quæ festis duntaxat diebus herbas hortenses satis magnas epulas putat. Plinius libro. XIX. de priscorum Romanorum parsimonia: Nec caules, ut nunc maxime probabant, damnantes pulmentaria, quæ egerent alio pulmentario. Id erat oleo parcere. Nam carnis desideria etiam erant in exprobratione. Horti maxime placebant: quia non egent igni, parcerentq; ligno.

IUVEN. i. iuuenes, autore Marcel. Vergilius in. VIII. At patiens operum, paruocq; assueta iuuentus. FESTO. subaudi die, sicut natalis interdum ponitur absolutè. Vergilius in Buco. Meus est natalis iola. Luxuriatur, id est ad saturitatem apponitur. Lectum est tamen luxurior pro luxurio. Marcel. luxuriabat (inquit) pro luxuriabatur. Tubero in. xv. Pars omnis luxuriabat.

Romanorū
parsimoniaLuxurio
pro luxu
rior.

28. DE INFELICI CI-

uitate.

Infelix patria est, pueros vbi purpura vestit:Atque vbi præcedit diues honore bonos.

Immo potius innuit
poëta infelicem esse
populum ubi puer
imperat. At ratione
metri Pueros, et non
Puerum dicere coactus
est. et Purpura, regni.
signat.

INFELIX. calamitosam indicat patriam, in qua
pueri iam ab ineunte etate purpurea induuntur uesti-
tes: quod in qua homo locuples in magistratibus gerendis
stis uiris antepositur. Iustinus. lib. III. de Lycurgi Sp
tanorum regis legibus: Iuuenibus non amplius una uesti-
uti toto anno. Add. quæ f. pag. 228.

29. DE FALSIS GAUDIIS.

Quæ durare putas mortalis gaudia vitæ,
Sunt breuia: & finis, tristis amaror erit.

R^sponsum.

Demoſtenis

QVAE. Gaudia, inquit, huius uitæ mortalis, quæ di-
ratura existimas, sunt perquam breuia, atq; eorum finis
nihil aliud est, quam amaritudo, & poenitentia. Ma-
lib. primo: Gaudia non remanent, sed fugitiua uolant.
Demoſthenes item cum à Laide Corinthia ut sui co-
ei faceret decem drachmarum milia posceretur. Ego,
quit, poenitere tanti non emo. quasi significaret, nihil
si poenitentiam ex coitu nasci: quod Gellius lib. primo
tradit. TRIS. AMA. definitio est poenitentiae. Ver-
libro. II. Geor. Et ora. Tristia tentantum sensu torquen-
bit amaror. Ita enim legendum esse Iulius Higinius (ut
Gellius. eodem lib. testatur) contendit.

Poenitere.

30. DE VERIS GAUDIIS.

Vna salus seruire deo est: hæc gaudia sola
Vera putet, quorum gloria finis erit.

VNA. Vnicam mortalibus salutem esse, ut seruiant deo, assueuerat poëta. quia hæc sunt ueræ animæ uoluptates: quorum finis erit exultatio. GAVDIA. Gaudium, Gaudium. inquit Festus, γαῦδιον dicunt, subaudi Græci. VNA SAL. Verg. libro secundo Aenei. Vna salus uictis nullâ sperare salutem. SERVIRE. hoc uerbo Christianæ religionis scriptores erga deum utuntur, cum præsertim Latini auctores seruire seruorum esse, inseruire ingenuorum dicant: quod passim est inuenire. Aposto. ad Rom. Nunc uerò liberati à peccato, serui facti deo, habetis fructum uestrum in sanctificatione: finem uerò uitæ æternam. GLORIA (ut idem Festus docet) à Græca uoce di Gloria. ἑτα: hanc enim illi κλέος uocant.

31. IN PECCATO EST PLUS DOLORIS, QUAM UOLUPTATIS.

Quid latere miser? peccati est nulla voluptas,

Gaudia plus aloës, quam tua mellis habent.

QVAD. Carpit eos uates, qui peccata putant uoluptates: cum præsertim plus amaroris sit in peccato, quam uoluptatis. Apostolus ad Roma. Nam merces peccati mors est. ALOES, id est, amaroris. Iuue. satyra. VI. Quoties animo corrupta superbo Plus aloës quam mellis habet. Pli. x x v i i. Aloë scillæ similitudinē habet, maior, et pinguioribus folijs ex obliquo striata: caulis eius tener est, rubēs medius, non dissimilis antherico radice una seu, pallo in terra dimissa, graui odore gustu amara.

32. COR IMPIORVM EST

fretum feruens.

Cor iniustorum semper velut æstuat vndaAequoris, insanus cūm freta ventus agit.

Salomon.

COR. Mens iniustorum, ait Michaël, uelut aqua maris inconstanter agitur, cūm uiolēter uenti flatus undas ipsas submouet, ita furiosē mouetur, atq; agitur. Salomon prouer. cap. xvii. Qui peruersi cordis est non inuenit bonum: & qui uertit linguam, incidet in malum. Sallu. de Cati. Nanque animus impurus dijs, hominibusq; infestus, neq; uigilijs, neque quietibus sedari poterat, ita conscientia mentem excitam uexabat. Igitur color exanguis, fœdi oculi, citus modò, modò tardus incessus: prorsus in facie, uultuq; uecordia inerat. A. E. S. est, fluctuat. INSA. id est, furiosus, & tempestuosus. Ouidius in episto. Pene. Obrutus insanis esset adultus aquis. FRE. id est maria turbata. Fretum, scribit Varro. libro. iiii. dictum est à similitudine feruentis aquae, quod in fretum sæpe concurrat æstus, atq; effervescat.

Fretum.

33. IMPVDICI OCULI DE-

prædantur animam.

Lumina prædantur mentem, pariuntq; ruinamLumina, nequitia (si sapis) abde fores.

LVI. Oculi res illecebrosas intuētes, affeuerat Michaël, animam suis uirtutibus, & pura continentia spoliānt. Quamobrem si uelis haberi sapiens, oculos tanquam luxuriæ ianuas claude. Ecclesiasticus capite. xx = VII. Fornicatio mulieris in extollentia oculorum, & in palpebris illius agnosceatur. Proper. lib. II. Si nescis, oculi sunt in amore duces. PREDAN, id est, spoliānt. Præda. VARRO libro. II. Præda, inquit, est ab hostibus capta, quod manu sit parta, quasi parida præda nūcupata, Inde est prædor. PARI. id est, acquirunt: aliās ad sceminas pertinet. NEQ VI. id est, libidinis. Nequam, à quo est nequitia, qui propriè, atque integrè locuti sunt, tradit Gellius lib. VII. hominem nihili, neque rei, neque frugis bonæ appellarunt. Denique Mar. Varro, ut idem tradit, in libris de lin. Latina: Ut ex non & uolo, inquit, nolo fit, sic ex ne & quicquam, media syllaba extrita, componitur nequam.

34. QUID SIT PECCATVM.

Peccatum est deforme malum: transgressio legis

Diuinæ: at citius dixeris esse nihil.

PECCA. Trifariam definit peccatum Michaël. Peccatum. Peccatum est, inquit, malum deforme, & quasi dicat monstrum: & est diuinæ religionis uiolatio: sed breuius, ait, peccatum poteris definire esse nihil: & subaudi naturaliter subsistens. Inde Eccles. XXI. Quasi à facie colubri fuge peccata, & si accefferis ad illa, suscipiēt te

*N. ep. sed illud. 49.
disiunc. et de penit.
lib. 2. ante fin.*

Transgredior.

dentes leonis: dentes eius interficiētes animas hominum.
Et Ioan. cap. i. Et sine ipso factum est nihil. Quod Nico
laus Gorra sic exponit: Factum est, inquit, nihil, natura
liter subsistens, propter peccatum, quod deficit ab ente.
Ergo peccatum est nihil, naturaliter uidelicet subsistēs.
DE FOR. id est, uisu, dictuq; turpe. TRANSGRE. id
est, contemptio, ab eo quod præcedit, id quod sequitur.
Qui enim transgreditur, cōtemnit. Ecclesia. ca. xxxi.
Qui potuit transgredi, & non est transgressus. in eadē
significatione locutus est.

39. IVDEX, ET CENSOR OMNI
careat peccato.

Aspiciat lucem, qui vult damnare tenebras:

Qui carpit mores labe carere debet.

ASPI. Habeat iudicium, inquit poëta, clarum qui
aliorum poscit ignorantias, delictaq; condemnare. Nam
eius, qui mores alienos exprobrat, uacuum esse peccato
interest. Apostolus ad Ro. Quapropter inexcusabilis
es ô homo omnis, qui iudicas: in quo enim iudicas alterū,
te ipsum condemnas: eadem enim agis, quæ iudicas. Cice.
in Sallust. Carere debet uitio, qui in alterum dicere præ
ratus est. LV. id est, æquum, & iustum. TENE. id est,
aliorum ignorantias, & peccata. LA. id est, uitio. Cice.
libro primo de Offi. Hunc quas conscientie labe in ani
mo censens habuisse?

Peccator

36. PECCATOR, ET CAECVS,

et bestia efficitur.

Cor deus iniusti nebulis obnubulat attris:

Exuit & formam, fitq; repente fera.

COR. Deus iniustorum mentes ueluti quibusdam nebulis patitur caligari, ut testatur Michaël, nec uide= re quod iustum, sanctumq; est, atq; uirorum deniq; im= gines eisdem aufert: itaq; iniustus suis uitijs efficitur tan= quam syluestris bestia. Salomon prouer. capi. xv. Lon= gè est dominus ab impijs: et orationes iustorum exau= diet. Inde est illud Lucani lib. v. aliter dictum: Hoc pla= cet ò superi cùm uobis euertere cuncta Propositum, no= stris erroribus addere crimen. DEVS, id est, Christus. Deus unde. Deus à θεός Græcè, quod Latine est deus, trahitur. Au= gu. lib. vii. de ciui. dei. Hanc diuinitatem, uel (ut sic di= cam) deitatè, nam et hoc uerbo uti iam nostros nō piget, ut expressius è Græco transferant, quod illi θεοτης appellat.

37. PECCATVM EST OBEX

inter animam, et deum.

Obtenebrat mentem peccatum, est obicis instar:

Quo nequit autorem cernere tecta suum.

OBTE. mētē circuncaligat peccatum, ait Michaël: quoniam est tanquam obstaculum inter mentem malam, atq; deum, quo ipsa prohibetur artificem suum, qui est deus, contemplari, Sapi. ca. i. Peruersæ enim cogitatio= Obex. nes separant à deo. obicis, id est obstaculi. Phocas obice

d

tantum in ablatiuo ponit singulari anomalum. Verg. tātū obicibus: & Silius obices, & Verinus hoc loco Obicis dixit. Sæpe enim anomalorum regula ab usu separatur, ac uiolatur. TECTA, id est, clausa. Verg. lib. vi. Nec auras Respiciunt clausæ tenebris, & carcere cæco.

37. QVANTA FIDES FVERIT,
tanta retributio.

Est operis mensura fides, nostriq; laboris

Examen: capies præmia quanta fides.

EST. fides, laboris est mēsurā nostri, & ministerij et ga deū examen, siue statera: quoniā unusquisq; accipiet sue cōstatiæ, fideiq; mercedē, assueerat Michaël, quanta cōstatiā, fidesq; sit. Mat. xv. Tūc respōdēs Iesus ait illi, O mulier magna est fides tua: fiat tibi sicut uis, Idem ca. viii. Vade, & sicut credidisti fiat tibi. FIDE S. id est, fiducia. Cice. lib. i. de Offi. Fundamētum autem iustitiæ est fides, id est, dictorū, cōuentorumq; cōstatiā, & ueritas. Idem paulò pōst: Credamus, quia fiat quod dictum est, appellatam fidem. EXA. id est, iudicium: translatio à libripende. Vergi. libro. xii. Iuppiter ipse duas æquato examine lances Sustinet. Examen, inquit Seruius, propriè est filum, quo trutina regitur.

Fides.

39. ALIENA MAGIS, QVAM
nostra uitia cernimus.

Cur aliena magis, quàm crimina nostra videmus?

An quia nostra procul sint, aliena prope?

CVR. Quare promptius aduertimus, rogat Verinus, aliorū delicta, quàm nostra. Nūquid quia nostra procul absint, aliena uerò propius adsint? q. d. minime. Luc. vi.

Quid autē uides festucā in oculo fratris tui, trabē autem, quæ in oculo tuo est, non cōsideras? Aut quomō potes dicere fratri tuo, frater sine eijciā festucam de oculo tuo, ipse in oculo tuo trabē non uides? Cice. lib. i. de Offi. Fit enim nescio quomō ut magis in alijs cernamus, quam in nobismetipsis, si quid delingitur. M A G. id est, proptius. Magis. unde Est autē magis (ut Valla autumat) a magnū cōparatiuū. A N. id est, nūquid. An, et aut coniunctiones sunt, tamen an (ut idem. lib. ii. autore Quinti. probat) interrogātes rectē utimur: Aut uerō interrogandi uim non obtinet.

40. POST GAUDIA DOLOR

sequitur.

AEternus sequitur præsentia gaudia mœror:

Sulte ne delicijs credis vtrisque frui?

AET E R. eternū, et sine ullo termino animi suppliciiū, ait Michaël, insequitur gaudia ipsa, quibus in hac uita fruimur. Vnde rogat, nūquid igitur cōsidis demēs utriusque seculi uoluptatibus p̄frui? Athanasius cōterraneus meus in symbolo. Et qui bona egerūt, ibūt in uitā eternā: qui uerō mala, in ignē eternum. AET E R. id est, perpetuus. Donatus in Eunu. Sempiternū ad deos, perpetuum propriē ad homines pertinet. S T V L. id est, imprudens. Nā stultus imprudēs est, fatuus penitus insipiens. A frān- ius: Ego stultum me existimo, fatuum esse non opinor. Perpetuum: Sēpiternū. Stultus. Imprudens.

41. RISVS IN LVCTVM

uertitur.

Heu risus noster luctu miscetur amaro:

Diraq; sub dulci melle venena latent.

d 2.

M. Crassus,
semel in ui-
tarisit.

Luctus.

HEV. Dolet Verinus, quoniam risus, quo nimium in hac uita gestimus, acerbo conturbabitur mœrore: sub risu enim horribiles animis insidiantur cædes. Salomon capi. xiiii. Risus dolore miscbitur, & extrema gaudij luctus occupat. Cice. li. nouis. de Finibus, de M. Cras. At hoc in eo M. Cras. quem semel ait in uita risisse Lucilius, nō cōtigit, ut ea re minus æyēlæsos, (ut ait idē) uocaretur. HEV. dolentis interiectio. Catul. in epigrā. Heu miser indignè frater adempte mihi. LVCTV, id est mœrore, Luctus, ut Valla. lib. iiii. definit, est dolor, qui exterius proditur uultu ipso, atq; aspectu: sæpe ille ipse habitus, uultus, atq; uestis luctus est. DVL. propriū epitheton est mellis, sed risus non est re uera dulcis, imo uidetur. VENE. id est, cædes: ab eo quod præcedit, id quod sequitur.

42. DE AVARO.

Nusquam fraude caret, semper mentitur auarus:

Erga inopes surdus ferrea corda gerit.

Auarus.

NVSQVAM. Auarus & omni loco fraudulētus est, & omni tempore mentitur: ait Verinus: & tandem pauperibus, atque egenis inflexibilia præcordia portat. Apostolus ad Timo. Radix enim omnium malorum avaritia. Sallu. in Cati. Namq; avaritia fidem, probitatē, ceterasq; artes bonas subuertit: pro his superbiam, crudelitātē, deos negligere, omnia uenalia habere edocuit.

43. De distributione honoris.

Indignum est nullo certamine præmia velle,

Virtuti iustus distribuatur honor,

INDI. Non æquum postulat, ut asseuerat poëta, si quis sine ullo certaminis labore munera poscit: debetur enim uirtuti honor, & dignitas: non autem ignauia, ac desidia. Apostolus ad Corinthi. Nescitis quoniam qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, unus autem accipit palmā. Sallu. in Iugur. ita queritur: Postremò omnis curarum publicarum minime mihi hac tempestate cupienda uidetur, quoniam neq; uirtuti honos datur. VIR Virtus
 xv. i. fortitudini. M. T. lib. i. Tus. Appellata est enim unde. ex uiro uirtus, uiri aut ppria maxime est fortitudo, cuius munera duo maxima sunt mortis, dolorisq; cōtēptio.

44. DE GLORIA.

Gloria si dulcis, studeas uirtute parare:

Quò labor est maior, gloria maior erit.

GLO. Si laus tibi dulcis est, labora, monet poëta: uirtutis enim meritis illam assequimur. Quātò enim maior suscipietur labor, tantò cumulatior laus illum comitatur. C. Marius apud Sallusti. Inuidet honori meo, ergo inuideant periculis etiam meis, quoniam per hæc illum cepi. Esaias. cap. LIIII. de Christo: Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. STVD. id est, des operam. Persius saty. v. Non equidem hoc studeo. QVO, id est, quantò, & comparatiuo iungitur, si= Quo compa
 cut eò quemadmodum Valla lib. i. profitetur. Quinti. li. ratiuo iungitur.

ii. Erit eò etiam obscurior, quò quisq; deterior.
 45. IVSTI BENE OPERANTVR
 propter uirtutem.

Terret pœna malos, inuitant præmia iustos:

Sed potis est uirtus reddere sola bonos.

Virtus.

TERRET. Quāuis mali poenarum dandarum metu, inquit, boni autē premiorū adipiscendorū gratia à peccatis abstinent, tamen solus ille bonus effici potest, cui à natura uirtus inest, Vnde Cice. libro uouissimo de Finibus, in pueris uirtutum quasi scintillas uideri testatur: quasi uirtus à natura nobis ingenua sit. Hora. li. i. Epif. Oderunt peccare boni uirtutis amore, Oderunt peccare

Potis & re mali formidine poene. POTIS, id est, potens. Persius pote. saty. IIII. Et potis es uitio nigrum præfigere thita: & Pos po = declinatur hic & hæc potis, & hoc pote: cū apud uetustiores pos, tis, declinaretur: unde est possū, & possideo, et compos. & impos nō à potis, & pote, ut putauit Ser.

46. QVI DEO MILITAT,
mortalia contemnat.

Terræ spernet opes, cœli qui militatoris,
Principis æterni castra sequenda tibi.

TERRÆ. Omnis homo, qui ut cœlorum regnū scādat, militiam aduersus diabolū gerit, testatur Michael, terrenas pro nihilo pendet facultates: quoniam quiuis Christianus æterni castra regis sequatur oportet. Mat. capi. XI. Si uis perfectus esse, uade, & uende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo: & ueni, sequere me. SEQUENDA, id est, sectanda: & aduertito participium deponentis. Nam huiusmodi participia in duos extremitates habentia (ut Deus natus in Andri. proficitur) necessitatem important.

PRINCI. AETER. periphrasis est Christi.

47. VT PATIENTIÆ CRESCANT
præmia, non audit deus inuocantes se.

Vt tua maiori crescat patientia laude,

Non audit subito vota petita deus.

vr. interrogatus olim Michaël à quodā, quare deus
uota, ac preces, quibus illum ipsum orabat, non statim
facil. (ut aiunt) aure exaudiebat: ut tua, respondit Veri
nus, patientia maiori laude accumuletur. Vñ Matthæi
ca. xvi. Misereor turbae, quia triduo iam perseverant
mecum, & non habent quid manducent. Deus ex anti-
qua Stoicorum sententia (ut Dioge. Laërtius tradit) est
animal immortale, beatum, à malo omni remotissimum,
providentia sua mundum, & quæ sunt in mundo dispo-
nens omnia.

Deus quid.

48. NEC CITO, NEC TEMERE
iudicandum.

Iudicium præceps infani iudicis index:

Omnia sunt longis discutienda moris.

IUDICIUM. Iudicatio nimis properata imprudentis
iudicis testimonium est, assuevit poëta. quoniā omnia
ante sententiam ferendam temporum interuallis scrutā-
da sunt. Salo. prouer. ca. xv. Qui quod nouit loquitur,
iudex iustitiæ est: qui autē mentitur, testis est fraudulē-
tus. Iustinia. li. xlviii. digesto. Sanctius enim est impuni-
tum, relinqui facinus nocētis, quā innocētem damnari.

cp. iudicantem.

30. g. 9.

PRÆ. id est, festinatū. INDEX. id est, testimonium. In-
dex pro eo, siue pro ea qui, uel quæ accusans aliquid
indicat. Communis generis, sine controuersia est. Nam
indicem esse eum, qui facinoris, cuius ipse est con-
scius, latebras indicit impanitate proposita, Aconius

Index.

est autor. Index uerò pro digito à pollice secundo, & la-
pide, quo auri gradus cognoscitur, masculinū est. D I S-
C V. id est, exquirenda. Metaphora à uestibus, unde pul-
uin excutitur.

49. IUSTITIA, ET CHARITAS
arma sunt principum.

Iustitia, & charitas validæ sunt principis arces:

Nulla Tyrannorum uis diuturna fuit.

IUSTI. iustitia, & amor, siue beneuolentia inexpu-
gnabiles existunt regum turres, testatur uates: uiccu-
Iustitia & amor propu gnabiles existunt regum turres, testatur uates: uiccu-
amor propu gnabiles existunt regum turres, testatur uates: uiccu-
gnacula re- gnabiles existunt regum turres, testatur uates: uiccu-
gum. gnabiles existunt regum turres, testatur uates: uiccu-
sa nulla unquam tyrānorum uiolentia extitit, nisi quā
breuissima. Salo. prouerb. capi. x. Iustus in æternum non
commouebitur, impij autem non habitabunt super ter-
ram. Cic. lib. ii. de Offi. Rerum autem omnium nec ap-
tius est quicquam ad opes tuendas, ac tenendas, quā di-
ligi: nec alienius quā timeri. Præclare enim Ennius:
Quem metuunt oderunt: quem quisq; odit, perisse expe-
tit. TYRAN. id est, scēuissimorum regum. Verg. li. v. ii.
Tyrannus et Pars mihi pacis erit dextram tetigisse tyranni. Vbi Ser.
rex Græcis ita distinguit: Tyranni Græcè dixit, id est, regis. Nam
nō differūt. apud illos, inq̃t, tyrāni, & regis nulla discretio est, licet
apud nos incubator imperij tyrannus dicatur, Declina-
tur autem hic & hæc tyrannos. Idem in lib. i. iii. Aenci.
Nihil intererat, inquit, apud maiores inter regem &
tyrannum: ergo paulatim ad scēuitiam translatum est.

50. CONTRA INERTES.

Tolle moras: volucres menses labuntur, & anni

Vltima sit, nescis, quando futura dies,

TOLLE. Aufer quascunq; dilationes, hortatur Mi-
 chaël, quum menses, & anni tanquam uolent, præterla-
 bantur. & q. d. fac interim aliquid boni, ac diuini. Nam
 ignoras diem uitæ tue nouissimum. Eccles. ca. xv. Ante
 obitū tuū operare iustitiā, quoniam nō est apud inferos
 inuenire cibum. Iob. cap. xv. Cunctis diebus suis impius
 superbit: & numerus annorum incertus est tyrannidis
 eius. **TOL. MO.** Sic Luca. lib. i. Phar. Tolle moras, sem-
 per nocuit differre paratis. **DIES VLT.** foemininum po-
 suit: quod etiam si pro tempore certo (ut isti dicunt) su-
 matur, tñ multis exēplis foemininū cōprobat. Verg. in num pro eo
 Rosa. Quam longa una dies, ætas tam longa rosarum. quod est tē-
 pus.
 51. **VIVENDVM TANQVAM**
 sit ultima dies.

Compositis viuas ceu sit lux vltima rebus:

Incautum ne te parca seuera premat.

COMPO. Fac uiuas, monet Verinus, rebus omnibus
 paratis, tanquā semper nouissima tibi afforet uitæ dies,
 ne te mors dira improvidum rapiat. Vnde prophe. Psal.
 xxxviii. Et nunc quæ est expectatio mea? nōne do-
 minus, & substantia mea apud te est? Bias itē Prieneus, Responsum
 qui fuit ex septem sapientibus unus (ut Laërtius refert) Biantis.
 Capta demum patria, cū fugientibus cunctis preciosa-
 rum rerum suarum sarcinulis quibusdam ereptis, inter-
 rogatus & ipse cur ex bonis suis solus nihil secū ferret:
 Omnia bona mea mecum porto, respondit. **COMPO.** id
 paratis. **LUX VLT.** sic Vergi. lib. ii. Aenei. Quibus
 ultimus iisset ille dies. **INCAVTVM.** id est, improvidum.
PARCA. id est, mors de Parcis suprā memoratum est.

N. n. 529. M.

Horat. lib. i.
 epā. 4. ad
 Albiū.

Quod sit nemo sua contentus sorte requiris?

A patris extorres viuimus hic folio.

Ala. j. col.
139.

Extorris,
Solum qd,
& unde.

QVOD. quæris, inquit Michaël, quapropter nemo in hoc seculo cōditione sua uiuat cōtētus? ratio est, quoniam exules à cathedra parentis nostri dei etatem agimus. Quare Matth. ca. v. 1. Thesaurizate autem uobis thesauros in cælo, ubi nec ærugo, nec tinea demolitur, & ubi fures nō effodiūt, nec furātur. Hora. lib. 1. f. Sermo. Qui sit Mecænas, ut nemo quam sibi sortem Seu ratio dederit, seu fors obiecerit, illa Cōtētus uiuat? EX-TORRES. id est, exules. Extorris, ait Marcel. dicitur extra terrā, uel terminos Accius in Eurysace: Nunc per terrā uagus, extorris regno & exturbatus mari. SOL. id est cathedra. Soliū scribit Scru. in li. 1. Aen. Est armariū uno ligno factū, in quo reges tutelæ causa sedebāt: dictū quasi solidum: abusiue sella regia dicitur. Idē in lib. vii. Secundum Asprum (inquit) per antistichon quasi sediū, à sedendo dictum. Nam & sella, quasi seda dicta est.

93. NIHIL STABILE IN REBVS
humanis.

Quum stabile hic nihil inuenias, cur stare requiris,
Quum videas flexu cuncta perire suo?

QVVM. Nihil cum reperias diu in hac uita permansurum, cur ipse permanere optas, quærit poeta: cum præsertim cernas omnia pro cursu aboleri suo. Ecclesi. cap. xiii. Omnis caro sicut fœnum ueterascet, & sicut folium fructificās in arbore uiridi, alia generātur, & alia disijciuntur, sic generatio carnis, & sanguinis alia fini-

tur, & alia nascitur. Sallust. in Iugur. Omniaq; orta, oc Stare produ-
cidunt: & aucta, senescunt. STARE profecto syllabam cit, stabilis
 priorem producit, stabilis uero eandem corripit. Ouid. uero bre-
 lib. 1. meta. Sic erit instabilis tellus. uiat.

54. QVAE VIDENTVR, SVNT
 fluxa: inuisibilia, aeterna sunt.

Quod cernis nihil est: volat atri turbinis instar:

Sed quod non cernis, esse perenne putes.

QVOD breue, paruq; momēti est, affeuerat Michaël,
 & tāquā uiolentus turbo uentorū, praeerit, q̄cqd in hac
 uita cernis: sed quod non cernis, perpetuum esse sola fi-
 de credere debebis. Vnde uerissimē Apostolus ad Rom.
 Deus enim illis manifestauit. hoc est, opus fecit, p̄ quod
 possit agnosci fides. Inuisibilia enim eius à creatura mū-
 di per ea, quae facta sunt, intellecta conspiciuntur. CER-
 NERE. apud eruditos oculis fit, Videre etiā animo. TVR-
 BINIS ATRI. id est, obscura uolubilitatis uentorum:
 autore Seruio in li. 1. Aen. PERENNIS, id est, perpetuū,
 à per, & annus trahitur, quasi per annos durans.

55. AD MAGNA PRAEMIA

magno labore uenitur.

Non nisi per magnos praemia magna labores

Itur: at ignauis nulla corona datur.

NON. Ad magna, inquit, munera non alia quā ma-
 gnorum laborum uia uenitur: e contrario desidio sis nul-
 la gloriae corona datur. Xerxes persarum rex bellum
 Graeciae illaturus, et Hellepontum traiecturus, Magna, 11. 7.
 inquit, apud Herodotum, negocia magnis cum pericu-

Rñsum
 percis.

Terent. Heauton. act. 2. scen. 3. Item Pub. Syr.

Nunquam periculum sine periculo vincitur.

Que uocantur sunt. Apostolus ad Thi. Et nisi certet quis, non corotur imperso nabitur, nisi legitime certauerit. **ITVR.** id est, acceditur nalia passi- impersonale est passiuæ uocis à uerbo absolutiuo. De his uæ uocis uer uaria est grammaticorum ratio mihi autē placet omnia ba sunt pas esse personalia, atq; in tertijs duntaxat personis singula sua tertiæ ribus reperiri passiuæ: ratio est, quia, ut grāmatices au- persona. tores uno ore profitentur, uniuersa uerbale suppositum

rationabiliter assumunt. Curritur, subaudi cursus. Itur, subaudi iter. Regnatur, subaudi regnum. Sic Oui. libro xii. Meta. Tertia uiuitur etas, & Mart. lib. xiii. Tota mihi dormitur hyems. expressis suppositis dixere. Eadē ad omnes, aut ad plerosq; præterquā in paucissimis exēplis referūtur, in quibus etiam sensus magis apparet plurius. Teren. in Eunu. Statur, id est, manetur. Iuue. saty. iiii. Itur ad Atridē. id est, uaditur. Atq; (ut diximus) passiuē subauditur statur, & itur: & quamuis una persona loquatur, pluralitas inest, ut uulgò, & uernaculē dicere cōsueuimus, si quis interrogatur, quid hic, respōdebit. Nam illud Verg. vsq; adeò turbatur agris: quod à Quintil. lib. i. ita legitur: à turbo tibi neutraliter, non in malam rem à turbo te actiuē trahitur.

Turbatur unde.

96 DE EADEM RE ALIVD.

Si te delectant æternæ præmia uitæ,

Magna quidem, ne te terreat ergo labor.

SITE. Si oblectaris supremæ uitæ præmijs, hortatur uates, magna quidem illa sunt: ergo noli laboribus illam promittentibus terrefieri. Salomon prouerb. vi. Ne deris somnum oculis tuis, nec dormitent palpebræ tuæ,

Erue te quasi damula de manu, & quasi auis de insidijs
aucupis. M A G. quid, subaudiendum sunt: & est eclipsis.

97. QVI BENE VIXIT, NON
timet mortem.

Qui benè præteritos sinè labe peregerit annos,

Non horret mortis vulnera dira pati.

QVI. Qui sine peccato, asseuerat Michaël, præteri-
tos uitæ annos bene uixerit, ubi moriendi tempus acci-
derit, sæuissima mortis uulnera ingredi non uerebitur.
Vnde Eccles. ca. xvi. Confiteberis uiuens: uiuus & sa-
nus confiteberis, & laudabis deum, & gloriaberis in mi-
serationibus eius. PEREG. id est, peruixerit. Ouid. in
Ibin. Tempus ad hoc lustris mihi iam bisquinque peractis.
VVL. DIR. quia secundum Aristo. Vltimum terribiliū
mors. DIRVS exponit Festus, id est dei ira natus.

98. MORS VIRI BONI NON
est flenda.

Non obitus flendus, sequitur quem vita perēnis:

Viuis enim semper, qui bene vixit, erit.

NON. Mors eius hominis quæ uita subsequitur æter-
na testatur Michaël, haud equidem flenda est, quando-
quidem qui semel sanctè, atq; integrè uixit, semper uiuus
erit Ecclesiasticus capite. xxij. Modicum plora super
mortuum: quoniam requieuit. Posterio rem sententiam
illud quoq; Iustiniani confirmat Institu. lib. i. Hi enim q
pro republica ceciderunt, in perpetuum per gloriam ui-
uere intelliguntur. OBIT. id est, mors nam in Lemmate
dixerat, Mors uiri boni non est flenda. Lemmata enim

N. f. distich. 77.

* De excusationib.

Lemmata.

singulorum distichorū inscriptiones, siue tituli appellātur. Lemmata, præsumptiones interpretantur. Cice. lib. 11. de Diuinatione: Sed demus tibi istas duas optiones, ea quæ Lemmata appellāt dialectici, sed nos Latine loqui malumus præsumptionem, quam prolepsim iſdem uocant. Marti. lib. nouissimo. Lemmata si quæris cur sint ascripta, docebo: Vt, si malueris, lemmata sola legas.

59

ERV DIENDI PVERI

in ætate tenera.

Dum tenera est ætas generosos imbue mores:Tunc facile est cunctis artibus ingenium.

Platonis cō=
filiū in edu=
candis libe=

V. f. distich.
217. et 256.

DVM. Quando ætas adhuc tenera est, ac docilis, nobis filioliū tuum docebis mores monet poëta: tunc etenim habile, & tempestiuū omnibus nobilibus disciplinis ingenium est. Ecclesiasticus capi. v. 1. Fili à iuuentute tua accipe doctrinam, et usq; ad canos inuenies sapientiam.

Ars unde.

Plato. lib. v. 11. de legibus. Pueri post sextum ætatis annum ad scientiam se conuertant: & ad magistros equorum, arcuum, telorum, & fundæ deducantur. Verg. lib. 11. Geor. Adeo à teneris assuescere multum est. IMBV. id est,ingere ipsi ætati teneræ. Ars, tradit Serui. super Donatum, ἀρετὴς ἀρετὴς, hoc est à uirtute, quā Græci uniuscuiusq; scientiam uocant, appellatur. INGE, id est, naturali sapientia. Cice. libro nouissimo de fi. bo. & mal. Prioris generis est docilitas, memoria, quæ ferè omnia appellantur uno ingenij nomine, easq; uirtutes qui habent, ingeniosi uocantur.

60

TEMPORIS IACTURA MA-

xima, præsertim doctis.

Nulla viris doctis iactura est tempore maior:

Et multi incassum tempus abire sinunt:

NULLA. Omnium iacturarum uiris præsertim doctis, testatur Verinus, temporis iactura maxima habetur, & tamen complures in perditionem labi tempus permittūt. Propheta psal. c i. Dies mei sicut umbra declinauerunt, et ego sicut scenum arui. Sene. ad Lucilium Omnia mi Lucili aliena sunt: tempus tantum nostrū est.

Verg. libro tertio Georg. Sed fugit intercā, fugit irreparabile tēpus. Prophe. psal. LXXV VII, Et defecerūt in uanitate dies eorum: & anni eorum cum festinatione. IN CASSVM. id est, in perditionem: uel, ut Seruius in libro. VI I. Aenei. exponit, in irritum. In cassum autem tractū, est à cassibus, id est, retibus, ut idem profitetur: ergo non est aduerbium, sed præpositio, & participiū: sicut dicimus in uanum, in procliue.

61. MORS MALORVM PES = I
sima: contra, bonorum.

Formidanda malis sequitur quam pœna perēnis,

At contrā felix mors solet esse bonis.

FORMI. Mors quidem malis metuenda est (inquit Michæël) quoniam pœna sempiterna illam subsequitur: econtrario autem beata mors esse, atque cōtingere bonis consuevit. Prophe. psal. xxxiii. Mors peccatorum pessima, & qui oderunt iustum delinquent. Sapientia ca. vi. Iusti autē in perpetuū uiuēt, & apud dñm est merces corū, et cogitatio illorū apd' altissimū: ideo acci-

pient regnum decoris, & diadema speciei de manu do-
mini. Ordo est: Mors formidanda malis: subaudi est, per
eclipsim. FELIX, id est, non formidanda, sed optanda.

62 TOTAM ILLUSTRAT VITAM
felix exitus,

Tota illustratur felici funere vita:

Mors felix vitæ causa perennis erit.

TOTA. Sancta & fortunata morte uniuerſa uita no-
bilitatur, ait Michaël, quoniam mors sancta, & beata,
causa uitæ perpetuæ est. Salomon capi. x. Expectatio in-
ſtorum lætitiæ, ſpes autem impiorum peribit. Nam ante
felicem mortem nemo felix est: unde illud Solonis ab Ovi-
dio lib. primo Meta. uſurpatur: Diciq; beatus Ante obi-
tum nemo, ſupremaq; funera debet. FUNERE, id est,
morte. Funus, auctore Donato in And. ipſum officium, et
pompa exequiarum ſignificat: quod à funalibus dictū
est, & uncis, & cuneis candelaborum, quibus delibuti
funes cerei ſirmiter inſiguntur.

63. BONO BONVS EXITVS,
malo malus.

Vita boni raro turpatur funere fædolo

Vita mali turpi clauditur exitio.

Boni uiri ui RARO. inquit poëta, continget, ut uiri boni uita
ta turpi mor turpi morte dehonestetur, ſicut ecōtrario, uita mali fæ-
te non deho do terminetur ſine neceſſe eſt. Prophe. Pſal. x x x i i i.
neſtatur. Multæ tribulationes inſtorum, & de omnibus his libera-
uit eos

uit eos dominus, custodit dominus omnia ossa eorum,
unum ex his non conteretur. Salomon prouer. capite. x.
Memoria iusti cum laudibus, & nomen impiorum putre
scet. TVRP. id est, scædatur: à turpitudine tractū, ut in-
quit Marcel. Cice. Tuscu. lib. i i i i. Iouis aram sanguine
turpari. EXI. id est, sine pessimo, Festus. Exitium antiq
ponebāt pro exitu, nunc exitiū, pessimū exitum dicimus.

64. MVTANTVR PILI, ET

non mores.

De flauis vetula in canos vulpecula mutat:

Illius at mores vertere nemo videt.

Adag. append.

M. Neip. cp. 12.

DE FLA. Vulpecula ad senectam peruecta, ait Veri-
nus, de capillis subrufis, quibus iunior induebatur, mu-
tat in albos, quibus ea ætate uestitur, mores tamē, quos Malus non
habet subdolos, nemo uidet mutare. q. d. ita est & in ho inuenit bo-
mine. Salomon cap. xv i i. Qui peruersi cordis, est non num.
inuenit bonum: & qui uertit linguam, incidet in malū. Flauius co-
Persi. satyr. v. Nam luctata canis non dum arripit: attā- lor.
men illi. Cum fugit à collo trahitur pars longa cathene.
DE FLA. id est, subrufis. Est autem flauus color (ut Gel.
lib. i i. enucleat) ex uiridi, rufō, & albo concretus. Ad-
uertendum Muto aliter construi à Verg. i. Georg. Chao
niam pingui glandem mutauit arista. hoc tamen loco
quia alter sensus est mutare capillos flauos canis, quam
ex flauis in canos eadem substantia manente, aptè con-
struitur. Ergo qui legit, Et flauis canos mutat uulpecu-
la. errat uehementer.

65. GVLA, ET OCIA ARMA
sunt Veneris.

Quis Cererem: & Bachū? quis nesciat ocia causam

Nequitia? & sceleris tela Cupido tui?

QVI 5. An est aliquis qui panem, unumq; & his duobus adiuncto ocio, esse luxuriæ causam, & esse ô Cupida Noli esse in do tui uitij irritamenta ignoret? ait poëta. q. d. nemo. Sa cōiuijs po= lo. prouer. xxi. Noli esse in conuiuijs potatorum, tatorum. & in comessationibus eorum, qui carnes ad uescendum cōferūt: quia uacātes potibus, & dantes symbola consumentur. Teren. in Eunu. Verbū hercle hoc uerū est. Sine

Duo cupidi Cerere & Baccho friget Venus. Et est utrobique metonymia: quia Ceres pro pane, & Bacchus pro uino, & Cupido pro amore sumitur. CVP 1. Plato in Symposio scribit duos esse cupidos, alterū cōlestem, & diuinū: alterū uulgare, atq; plebeium, Græci præterea & πορτε amorem appellant: unde & Heroum nomen ductum. Idem in Cratylo autumat. Sed deus huic contrarius, qui amorē dissoluit, Anterota uocant. Cice. lib. i. de na. deorum: Ex Venere & Marte natus ἀντίετος dicitur.

66. MEDICIS MORBI QVAM
primū sunt monstrandi.

V. J. distich. 90 Si vis curari, medico tua vulnera pande:

Exposces serō quum morieris opem.

SI. Ostende, inquit, sine omni mora uulnera medicinae docto, si uis sanari: præposterē enim posces tibi opē, cū iam mortem oppetas. Ecclesi. capi. v. Non tardes cōuerti ad dominum, & ne differas de die in diem: subitō enim ueniet ira illius, & in tempore uindictæ disperdet te. Idem. ca. x. xxi. Honora medicum: propter ne-

cessitatem enim illum creauit altissimus. Persius satyra
 111. Helleborum frustra, cum iam cutis agra tumebit,
Poscentes uideas, uenienti occurrere morbo. PAN = Pandere.
 DE. id est, manifesta. Pandere Varro existimat (ut Mar-
 cel. scribit) ea causa dici, quod qui ope indigerent, &
 ad, asyllū Cereris confugissent, panis daretur. Pādere er-
 go quasi panem dare, & quod nunquam sanum talibus
 clauderetur.

panem
dare

67. PLVRIBVS MEDICIS NON
 est credenda salus egroti.

Vis febris curari? medicis ne crede salutem

Pluribus: vnus enim sat bonus esse potest.

VIS. Si uis febre liberari, hortatur Michael, ne com-
 mittas pluribus medicis curationem, ex qua est salus, q̃a
 unus, qui bonus sit, melius tibi medicabitur. Allegoricè
 Christū optimū medicū innuit: de quo Apost. ad Corin.
 Sicut enim in Adā oēs moriūtur, ita & in Christo oēs ui-
 uificabūtur. FEBRE. nimio morbi ardore. Var. in Andā-
 batis apud Marc. Aperiendū putat id qd' alterū appella-
 mus à calendo calorem: alterum à feruore febrim. Eius
 hoc loco prior. syllaba natura breuis est, usitatus tamē
 longa inuenitur. CRED. id est, Committe. Verg. li. 1111.
 Aenei. Arcanos etiam tibi credere sensus. SAT. pro sa-
 tis, ab eo enim abscissum est.

Calor unde.

68. DE GVLA QVAE PLV-
 res interficit, quā gladius.

Miraris subito Franciscum funere raptum?

Crede mihi, ancipiti plus ferit ense gula.

MIRA. Alloquitur poëta amicū, qui Franciscum quēdam hominem gulosissimum nimio cibo necatum uehementer admirabatur: crede mihi (ait poëta) nō est mirandum, gula enim plures necat, quā ensis utraq; parte secans. Ecclesi. ca. xxxvii. In multis enim escis erit infirmitas: & auiditas appropinquabit usq; ad cholera.

Gula plus
necat quā
ensis.

Gula quid
est.

Propter crapulam multi obierunt. qui autem abstinens est adiiciet uitam. ANCIPI. id est, acuto ex utraq; parte. Marcel. anceps scribit acutū ex utraq; parte. Lu. lib. xxxi. Veste, atq; ancipiti ferro effringam cardines. Gv. LA. id est, nimius cibus. Gula, tradit Aristoteles libro. i. de animalibus, intra collum est, cui comes arteria iungitur, priorem obtinens situm: nam cartilagine arteria cōstat, & sanguine, quamquam exigui compos est, uenulis complexa tenuibus. Arteria accipiendi, reddendiq; tantummodo spiritus officio fungitur.

69. DE EADEM.

Quum doleat stomachus, medicū accersire Leonē Paule iubes, febris si tibi causa gula est?

o Paule interrogat Verinus, cum stomachus nimio refertus cibo tibi doleat, iubes conuocari Leonem insignē medicum, præsertim si tibi gula eum dolorem pariat? & interrogatiue legendum est. q. d. non opus est medico, sed cibi abstinentia. Iuue. saty. ii. Plurimus hic æger moritur uigilando, sed illum Languorem peperit cibus imperfectus, & herens Ardenti stomacho. STO. id est (ut Stomachus. ita dicam) uentriculus. Stomachus fistula est, per quam cibus labitur in uentriculum ciborum receptaculum, et pro eo interdū usurpatur, a σῶμα, ἄστος, hoc est ore, &

¹Exo. id est, habeo, quia os habeat in testimoniū. LEO =
NEM. insignem tempestatis poëta medicū. PAVLE. Nō
paulū SAXIAM, sed gulosissimū quēdā Paulū intelligit.

70. DE GVLA MORBORVM CAUSA.

Autumno inquiris cur tot moriantur in vno

Causam? quum gula sit pestis, & atra lues?

AVTVM. Rogas cur uno autumno tam multi obeant
mortem, cum uideas gulam esse tanquā pestem, & seuā Cur autum=
pœnam? Iuue. saty. x. Quot Themison egros autumno nus grauior
occideris uno. Aristo. particula prima probleumatum: est.

Verg. atq; autumnus morbis infestant, quia mutationes
graues omnes occurrūt. Sed autumnus uerē grauior est,
quia corpore calido refrigescente, quā frigido incalē=
scente potius egrotamus. Verinus autem gulam esse pri=
mam morborum causam in ipso autumno existimat, &
rectē propter pomorum, fructuumq; aliorum uberē co=
piam L v. id est, pœna. Marcel. Lues à rebus soluendis
proposita est Licinius Macer in annalibus. lib. ii. Ne=
quaquam sui lauandi reluant arma lue.

71. MODICIS CIBIS NATV=

ra contenta.

Esse cupis frugis? facile est: nam panis, & vndæ.

Prædiues dapibus quilibet esse potest.

ESSE. Si cupis, inquit, esse utilis, & parcus, facile est:
quicumq; enim potest esse ualde diues cibarijs panis, &
cibarijs aquæ. Mat. vi. Panem nostrum supersubstantia=
lem da nobis hodie. Luca. lib. ii. Phar. de Catone: Huic
epulæ uicisse famem. ESSE CVP. deest, si. Hora. in arte

Frugi esse
quid.

poë. Melius te posse negares, deest, si autore Acrone.
FRV. id est, utilis. Teren. in Eunū. Frugi es. Donatus su-
per eandem frugi utilis inquit, & necessarius: à frugi-
bus, quæ quod his fruamur dictæ sunt. Prisci. lib. v. Nam
nihil, frugi, mancipi. obliqui sunt casus, figuratè cum
omnibus casibus adiūcti. Ordo est: Nā q̄libet esse potest
diues dapibus panis, & undæ. PRAEDI. i. ualde diues:
præ enim auget. Iu. sat. xiiij. Dispositis prædiues hamis.

72. OMNIA PRO VITA
æterna sunt hîc toleranda.

Si quanta æternæ sunt vitæ præmia voluas,

Omnia pro Christo perpetiere libens.

Perpeti.

s1. Quàm magna existant æternæ uitæ præmia, si te
cum cogites, testatur Michaël, omnia quæcūq; contige-
rint sponte pro Christo tolerabis, Matth. etenim. c. v.
ita scriptum est: Beati qui persecutionem patiūtur pro
pter iustitiā, quoniā ipsorum est regnum cælorū. VOL.
id est, animo cogites. Verg. lib. i. Aenei. Talia flammato
secū dea corde uolutās. PRO CHRIS. id est, loco Chri-
sti, ipsum prædicādo. Martia. lib. i. Vnum pro cunctis fa-
ma loquatur opus. PERPETIERE, id est, usque ad fi-
nem tolerabis. Teren. in And. Neq; me perpeti.

73. ALIVD.

Spe regni æterni debes tolerare labores:

Longè promissis vberiora feres:

Præmiū, co- SPE. Propter sp̄e regni perennis, hortatur Michaël,
rum qui pro debebis sufferre labores: multò enim maiora præmia,
pter deū o= quàm promissa sunt, capies. Aposto. Ad Rom. Spe enim

saluati s
querit d
matrem,
tuplū a
id est, pa
sunt à de
perlatiū
audire c
li. vii.

Pro sup

Et t

PRO
gnis cœl
quo regn
dibilis, in
terrena
xvi. Au
TURBA
turbatio

79.

Gaudia

Hei

GAV
taueras
chaël. H

saluati sumus, & Matthæi. xxix. Et omnis qui reli-
 querit domum, uel fratres, aut sorores, aut patrem, aut
 matrem, aut filios, aut agros, propter nomen meum, cen-
 tuplū accipiet, & uitā æternā possidebit. R. E. AETER.
 id est, paradisi. L. O. N. V. B. E. id est, plura quā promissa
 sunt à deo. Sanè longè (ut Valla lib. i. proficitur) & su-
 perlatiuo iungitur. Quint. Longè omnium, quos quidē
 audire cōtigit, præstantissimus. & comparatiuo: Verg.
 li. viii. At pedibus longè melior Lycus, id est, ualidior.

74. ALIVD.

Pro superis dabitur quæ commutatio regnis?

Et tamen hanc hominum plurima turba facit.

PRO. Quæ recompensatio, querit Michaël, pro re-
 gnis coelestibus poterit dari? q. d. Nihil est in hoc mūdo,
 quo regna cœlestia debeamus amittere: & tamen incre-
 dibilis, inquit, multitudo hanc commutationem facit, ut
 terrena admet, cœlestia negligat. & est imitatio Mat.
 xvi. Aut quā dabit homo cōmutationē pro anima suā?
 TURBA, id est, populi cōuētus, ut exponit Marcel. aliās
 turbationem indifferenter significat, ut idem testatur.

75. RECTA CONSCIENTIA

dat uerum gaudium.

Gaudia vera dabit mens omnis criminis expers:

Hei mihi, quā pauci gaudia vera ferent.

GAUDI. Anima omni peccato munda, & intemera-
 ta ueras uoluptates sibipsi parabit, ac dabit, testatur Mi-
 chaël. HEI MIHI, subiicit statim, quā pauci accipiēt hæc

raferis. A V R V M uel à Græca etymologia, quòd præcia
puè custodiatur: Græcè enim *ὀψέσθαι* custodire dici-
tur: unde & thesaurum: uel secundum Hippocratem, à
nomine inuētoris, quem uocitatum ait Aurion: uel quia
mentes hominum auertat: uel quia ausum Sabini illud di-
cebant appellari: Festus extat autor. T A R T A, id est, in-
fernus. Tartarus refert Ser. in lib. vi. Aene. melius, *ἄτρον*
τῶ τὰς τῶν, id est, à tremore frigori trahitur.

A Q V I S T A R. propter Phlegetonta dixit.

30. DEVS NON MISERETVR
aſiduè peccantis.

Aſiduè peccanti erit deus hoſtis acerbus:

Quo'ue magis tolerat, ſæuior ultor erit

Deus quem
exaudit.

A S S I. Deus erit grauis inimicus eius, qui aſiduè pec-
cat, teſtatur Michael: uel ſi non ſtatim punit, quò diu-
tius peccātis ſcelera ſuffert, tantò immitior uindictor
erit. Ioan. ca. ix. Scimus autem quia peccatores deus nō
audit, ſed ſi quis dei cultor eſt, & uoluntatem eius ſa-
cit, hunc exaudit. Valerius lib. i. Lento enim gradu ad
uindictam ſui diuina procedit ira, tarditatemq; ſuppli-
cij grauitate compēſant. H O S T I S, ſcribit Feſtus, apud
antiquos peregrinus dicebatur: & qui nunc hoſtis, per-
duellis. Quod & Cice. lib. i. de Offi. memorat.

31. DEVS PVNIT EXPECTANS
tardos grauiora pœna.

Quid rides? grauitate deus tormenta rependet:

Et glifcit tardis gtandior ira moris

QVID. Quapropter letaris, rogat Michaël, quasi nunquam ob delicta sis à deo puniendus, quia impræsentiarum non statim puniris? q. d. Amen amen dico tibi, quamuis deus taret, tamen ipse tormenta tuis peccatis grauiora pœna imponet, & ipsa eadem indies ira indignatior crescit, dum te longis præstolatur expectationibus, si te forsàn corrigas. Ecclesi. ca. vii. Cor sapientium ubi tristitia est, & cor stultorum ubi letitia. Idem cap. viii. Etenim quia non profertur citò contra malos sen Cor stultotentia, absq; timore ullo filij hominum perpetrant malum ubi. la. Attamen peccator ex eo quòd centies facit malum, & per patiētiam sustentatur, ego cognoui quòd erit bonum timentibus deum, quia uerentur faciem eius. REPEN. id est, imponit, & recompensat. Verg. lib. ii. Aen. Glires, unde Si uera feram, si magna rependam. GLIS. id est, crescit. dicti sunt. Idem lib. xii. Haud secus incenso gliscit uiolentia Turano. Vnde & glires dicti sunt (ait Seruius) quos pingues efficit somnus.

32. PECVNIA AMISSA GRA=

uius lugetur, quàm peccatum.

Si tua tam uero lueres peccata dolore,

Vt nummos, esses uictima grata deo.

si. Tam uero dolore, lachrimisq; scelera tua persolueres, ait Michaël, quàm uero dolore, lachrimisq; nummos desles, esses sacrificiū, et (ut ita dicam) martyr deo. firmitas diui Ecclesi. capi. v. Est & alia infirmitas pēsima, quam uidi tiæ conseruata sub sole: Diuitiæ conseruatae in malum domini sui, Iuue. uate in ma= satyra. xiii. Ploratur lachrymis amissa pecunia ueris. lum dñi.

LVERES, id est, solueres. Verg. libro primo. Aene. Post

Apud pri- mihi non simili poena commissa luetis. Seru. Nam apud
scos omnes Priscos (inquit) Omnes poenae pecuniariae erant, De uis
poenae pecu- Aima iam pridem dictum est.

niariae erat. 33. DE BREVI TEMPORE,

et de secordia hominum.

Si mora nulla datur vitae labentibus horis:

Cur ita tam longo turba sopore iacet?

31. Si nullum, Ait Verinus, ocium datur, uita nostra
horis assidue praetereuntibus, quae ratione tam sine alte-
rius uitae cura pleraque mortalium multitudo in tam lon-
go somno, atque secordia iacet? unde Eccles. x. Quodcumque
facere potest manus tua instanter opere: quia nec opus,
nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos,
quod tu properas. DATVR. subaudi à fatis, ut antiqui: à
deo, ut nos interpretamur. VITAE LABENTIBVS HO-
RIS. ablatiuus absolutus est. et mirè dixit HORIS, non
ANNIS: nam uita humanae uix sunt anni, sed horae. 50
PO. id est, somno, et secordia. Aliquando pro morte ac-
cipitur. Hora. libro primo car. Ergo Quintilium per-
petuus sopor urget.

34. QVOD MORS NON DE-
bet esse res noua,

Quid subito palles audito nomine mortis?

An tibi res noua mors? unde repente metus?

QVID. Qua de re times, horresque cum primum mor-
tis nomen audisti, rogat poeta: nunquid mors tibi est res
noua? et nunquam uel uisa, uel audita? unde metus iste
ex improviso nascitur? q. d. parce metu, quia nihil uisita-

tius est morte. Marti. lib. x. Summum nec metuas diem,
nec optes Hora. li. i. Pallida mors æquo pulsat pede pau-
perum tabernas, regumq; turres. PAL. id est, times. VN-
DE, id est, ex qua mortis nouitate? & interrogatiuè le-
gendum est.

35. **QUANDO MORS EST OPTIMA.**
Optima mors tūc est, quū vita est criminis expers.

Mors felix, vita est quum tibi chara magis.

OPTI. Mors quidem eo tempore sanctissima est, cum
uita peccato non est obnoxia: & mors deniq; fortunata
tunc habetur, cum tibi uita est magis iucunda. Ecclesia. Melior est
ca. xxx. Melior est mors, quā uita amara: & requies mors quā
eterna, quā languor persequens. EXPER S. id est, in- uita amara.
sons, & innocēs MORS FE. repete tunc est: per zeugma
ā superiori.

36. **POST GAUDIUM VITAE**
uenit luctus mortis.

Quid latere miser? nescis post gaudia vitæ

Perpetuos luctus mortis adesse tibi?

QVID. Cur te ô infelix iactas, rogat Michaël: an igno-
ras post tua huius uitæ gaudia sempiterna tibi mortis la-
chrymas esse paratas? Sapien. v. Quid profuit nobis su-
perbia? aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? trā-
sierunt omnia illa tanquam umbra, & tanquam nūtius
præcurrens. ADESSE. id est, propè esse. Cice. lib. i. de
Offic. Ad id solum quod adest, quodq; præsens est se ac-
commodat.

37. **QVOD DEVS NON EST**
autor culpæ, sed pœnæ.

Non deus est autor culpæ, sed criminis ultor:

Pro meritis iustis præmia iusta dabit.

Deus mortē NON. Deus, asseuerat Michaël, non est qui culpam
nō fecit, nec hominibus fecerit, sed ipsi sibi homines peccando culpa
letatur in p= faciūt, sed est in peccatum uindictor, & punitor, quiq;
ditione ma= pro meritis sanctis sancta quoq; præmia rependet. Sapie
lorum. tie. i. capi. Quoniam deus mortem non fecit, nec letatur
in perditione uiuorum. Apostolus Ad Galatas: Qui ue-

Aktor & rō seminauerit in spiritu, de spiritu metet uitam eternā.
autor. AVT. id est (ut ita dicam) factor. Actor, & autor docet
Valla. lib. i. i. ita differunt: quod aktor dicitur orator,
qui agit causam, quiq; gestum uultus, & corporis agit,
Autor autem est (ut sic dicam) factor: nam factor in usu
non est, nisi in quibusdam ē Græco translatis.

22. DE VITAE CVPIDITATE

in tot malis.

Quum mala præsentis longē sint plurima vitæ,

Quām bona: cur vitæ tanta cupido tenet?

Q V V M. Quum multò plurima mala huius seculi uita
te sint, quām bona, querit poëta, qua gratia tanta uita
lōgioris cupiditas homines tenet. Vnde Cæsar apud Sal
lust. in luctu, atq; miserijs mortem erumnarum requiem,

Cum præpo non cruciatum esse. Q V V M, id est, quando. coniūctio ep
sitio p c scri adiunctiua, & per q literam scribatur oportet: nā præ
bitur, aliās præpositio per c scribitur: tametsi est quædam affinitas
uero per q. inter utramq; cognitionis literam. LONGE rectē (ut di
ximus) superlatiuo iungitur. Catul. in epigram. Idemq;
longē plurimos facit uersus.

39. VIA COELI DIFFICILIS,

sed promissio dei facilis.

Est via difficilis, superas quæ ducit ad oras:

Promissis facilis redditur illa dei.

EST. Via quæ ad regiões ducit cœlestes (ait Michaël) difficilis quidem habetur, sed cumulatisimis dei promissionibus per quā facilis redditur. Hinc est quòd Matth. viii. iam pridem adduximus: Quam angusta porta, & arcta uia est, quæ ducit ad uitam: et pauci sunt, qui inueniunt eā. Eiusdem cap. x. Qui autem perseuerauerit usque in finē, hic saluus erit. Hanc sententiā de uirtute Hesiodus primò, deinde Verg. tradiderūt. Verg. de litera Pythagoræ. Nam uia uirtutis dextrū petit ardua callem. Difficilemque aditū primum spectantibus offert: Sed requiē præbet fœsis in uertice summo. FACI. id est, per uia.

90. VLCVS PRODITVM

citius curatur.

Quod citò prodideris medico curabitur vlcus:Obfuit, heu, multis oculuisse diu.

QVOD. Vlcus, hoc est intrinseca malignitas, quod sine mora ostenderis medico, assueuerat Verinus, curabitur: uerū heu me (inquit) multis nocuit ulcus ipsum celasse diu Ecclesia. cap. xxxviii. Fili in tua infirmitate non despicias te ipsum, sed ora dominum, & ipse curabit te. PROD. id est, denunciaueris. Vergil. libro. ii. Aeneid. Prodere uoce sua quenquam. Vlcus & uulnus (ait Marcel.) hoc distant, quòd nlcus tecta est, & clausa malignitas. Verg. libro. iii. Geor. Quam si quis ferro

V. 5. distich. 66.

In infirmitate
te ora dñm.

potuit rescindere summū Vlcera, os, alitur uitium, ui-
uitq; tegendo. Vulnus, hians, & patens. Idem in. x. Pro-
duxi, pressū oculos, aut uulnera laui Veste tegens.

91. AVARVS PRAETOR INIV-
stitiae causa.

Quum reus est diues praetorem nactus avarum,

Quid non sperabit posse licere sibi?

Q V V M. Vbi is qui accusatur diues est, si iudicem asse-
cutus est avarum, quid non sperabit, rogat poeta, licere
sibi facere? q. d. omnia: quoniam pecunia praetorem pla-
cabit. Sallu. de Iugur. apud magistratus Romanos ita me-
morat: Existimans sese aliquid interim Romae pra-
tio, aut gratia effecturum. PRAETO. id est, iudicē: Pra-
tor autem dictus, autore Varrone, qui praeret iuri, &
exercitui. Avarum, & auidum, scribit Marcel. ita dis-
cernuntur: Avarum enim semper in reprehensione est.
Auidum autem ab auendo, quod est etiam honeste cu-
piendo, trahitur. Sallu. in Catil. Laudis auidi, pecunia
liberales erāt. LICERE. id est, licetē permitti. Aposto.
ad Corinth. Omnia mihi licent, sed nō omnia expediūt.

Prætor cur
dictus.

Avarus.

Cupidus.

92. QVALES PRINCIPES,
tales populi.

Si studia, & mores populi cognoscere curas,

Res facilis: vitam principis inspicias.

S I. Si exercitationes, consuetudinesq; cuiuspiam po-
puli. percognitas habere queris, ait poeta, in promptu
est, & facile: animaduerte, inquit, principis ipsius vita,
nam

nam talis erit & ipse populus. Salomon. prouerb. cap.
 XI. Vbi non est gubernator, populus corruiet: salus au- Qualis prin-
 tem ubi multa consilia. Inde est quòd antiquæ histo- ceps talis po-
 ria passim prodiderunt Romanos sub Romulo bellacissi pulus.
 mos. sub Numa Pōpilio religiosos extitisse. SI CVR. sic
 Horatius in arte poëtica. Si curat cor spectantis tetigis-
 se querela. INSPICIAS, id est, in moribus eius aspicias.
 Teren. in Adel. Postremò tanquam in speculum in pati-
 nas Demea inspicere iubeo.

93. CVR SOLVS IN AGRIS

sepe uersatur.

Esse tibi solus videor, si solus oberrem:

Tunc mihi Pieridum turba canora comes.

ESSE. Quidam poëta amicus animaduertens poëtā
 remotis arbitris, atq; nullis comitibus deābulare, fortasse
 quia meditabatur secum hæc disticha, quæbat à Veri
 no quare ita esset solus, & unicus: cui poëta respondet
 non esse se solum, quanuis uideatur solus: quia musæ il-
 lum stipabant. Sic Cice. lib. I I I. de Offi. de Scipione: Pu-
 blium Scipionem Marce filium, qui primus Africanus
 appellatus est, dicere solitum scripsit Cato, qui fuit ferè
 eius æqualis, Nūquā se minus ociosum esse, quā cum
 ociosus, nec minus solum quā solus esset. OBER. circū
 ambulem. Persi. sat. V. Ancipiti obsequio dños alternus
 oberres. TVR. CANO. id est, chorus sonorus.

Cice. de
Scipione.

94. ALIVD.

Quum fugiam cætus, me tanquam carpis agrestis:Tunc ego sum solus, cum mihi turba comes.

f

QVVM. Idē amicus, quia Michaëlem uidebat esse solū,
 & cogitabundū, agrestem eum, & ab hominū coetu
 abalienatum reprehendebat, at poëta respondet se qui-
 dem tunc magis esse solū, quoties eum multitudo comita-
 retur: abducebatur enim ab honestissima distichorū co-
 gitatione. Idem Cice. de eodem Scipione: Magnifica ue-
 rò uox, & magno uiro, & sapiente digna, quæ decla-
 rat illum & in otio de negotijs cogitare, & in solitudi-
 ne secum loqui solitum, ut neq; cessaret unquam, & in-
 terdū colloquio alterius nō egeret. Itaq; duæ res, quæ lā-
 guorē afferūt ceteris, illū acuebāt, otium, & solitudo.

99. DE ADVLATORE.

Blandus adulator regum certissima pestis,

Hæc gaudet sanctos perdere sæpe viros.

B L A N D V S. Palpans assentator, ait poëta est uerissi-
 ma regū pestilitas & plusquā morbus: et hæc eadē sæpe
 numero audet uiros uitæ integerrimos pessundare. Sic
Cartius de Curt. li. v. de Alexādro: Iouis filiū nō dici tantum se, sed
Alexandro. etiā credi uolebat: pēinde ac si animis imperare pos-
 set, ac linguis. Itaq; more Persarum Macedonas uenera-
 bundos ipsum salutare prosternentes humi corpora uol-
 uit. Non deerat talia concupiscenti pernitiōsa adula-
 tio, perpetuū malū regū: quorū opes sæpius assentatio,
 quā hostis euertit. B L A N. id est, uerbis blandis palpans.

96. DE EODEM.

Blandus adulator virus commune potentum,

Sæpius infesto sæuior hoste nocet.

BLAN. Palpans adulator commune est potentiorum
 venenum, inquit, qui crudelior percrebrò aliquo hoste,
 uehementer molesto, officit. Salo. prouer. ca. xxix. Ho=
 mo qui blandis, fictisq; sermonibus loquitur amico suo,
 rete expandit gressibus eius, INFES. id est, molesto. Val Infensus.
 la. lib. iiii. Infensus uehemēter iratus, & odium gerēs: Infestus.
 Infestus uehementer molestus, atq; in aduersum uadens.
 Inde infestare, & infesta signa.

97. QVALES ESSE DEBEMVS.

Sis nulli blandus, sed verus: & omnibus æquus.

Vox clamore vacet, sit sine lite sonus.

SIS. Nulli fueris palpo, & adulator, præcipit uates,
 sed ueridicus omnibus, & iustus: & tamen uox tua uehe=
 mētori uoce abstineat, & eius sonitus sit tenuis, & sine
 litigio cōtētiōso. Salo. prouer. c. xxvii. Melior est mani=
 festa correctio, quàm amor absconditus: meliora sunt uul=
 nera diligētis, quàm fraudulēta oscula odientis. SIT. SI
 NE LIT. S O. sit Mar. lib. ii. Sit sine lite dies.

Melior est
 manifesta
 correctio
 quàm amor
 abscondi=
 tus.

98. DE RISV.

Immodicus risus non est sapientis, & index

Stultitiæ: lepidi sint sine dente ioci.

IMMODI. Risus immoderatus sapientis nō est, asse=
 uerat Verinus, & signum est imprudentiæ: tamen si ri=
 dere libet, sit risus sine irrisione. Quint. li. vi. de risu ad
 hunc modum scribit: Habet enim (ut Cicer. dicit) sedem
 in deformitate aliqua, & turpitudine, quæ quum in
 alijs demonstratur, urbanitas, qui in ipsum dicentem re Locus.
 cidit, stultitia uocatur. Idem paulò superius: Ideoq;

f 2

anceps eius rei ratio est, quia à derisu non procul abest
risus. IOCI, id est, urbanitates, & facetiæ. Idem eodem
lib. Iocum uerò accipimus, quod est contrarium serio.

99. NE SIMVS LOQVACES.

Vis sapiens dici? rarò, & meditata loquare:

Sæpe loquax verbis proditur ipse suis.

VIS. Cupis, interrogat poëta, appellari sapiens? lo-
 quere, inquit serò, & uerba prius tecum reputata, quo-
 niam qui nimis loquitur, sæpe suis ipse uerbis deprehen-
 ditur, & manifestatur quòd sit insipiens. Ecclesi. ca. xx.

Homo sapiens tacebit usq; ad tempus: Lasciuus autem;
 piës tacebit & imprudens non seruabit tempus. Idem. c. xxxi. Cor fa-
 usq; ad tem- tui quasi uas confractum, & omnem sapientiam non te-
 pus. nebit. Ecclesi. viii. Tempus, & responsionem cor sapien-
 tis intelligit. Salo. prouer. cap. xv. Sicut urbs patens, &
 absq; murorum ambitu, ita uir, qui non potest in loquē-
 do cohibere spiritum suum. Teren. in Heauton. Nam mi-
 hi quale ingenium haberes fuit indicio oratio tua. s. a. p.
 id est, plurimarum rerum prudens. Cicero in dialog. de
 Amicitia de. C. Lælio: Te autem alio quodam modo di-
 cunt non solùm natura, et moribus, uerùm etiam studio,
 & doctrina esse sapientem. MEDITATA passiue dixit à
 deponentis generis uerbo. LOQVAX, id est, uerbosus.

100. VERA LAUS BONORVM.

Omne genus laudis turpi vilescit in ore:

Vera boni, & docti laus solet esse viri,

OMNE. Vniuersum laudationis genus, testatur poë-
ta, in labijs inhonesti hominis sordescit, & nullius mo-
mēti habetur: sed uera laus, & iusti, & sapiētis uiri esse
cōsuevit. Vnde Cic. li. IIII. Tus. quæstio. Aliter enim
Næuianus ille gaudet Hector. *Latus sum, inquit, lauda-
ri abs te, pater, laudato uiro.* VILE S. id est, magis, atq;
magis uilis sit, & est ex his uerbis, quæ uetustiores Græ-
matici inchoatiua, sed Valla. lib. I. multò uerius passiōis
idiopathiæ, hoc est, propriæ, siue intrinsecæ augmentati Verba au-
ua nominat. DOCTI. id est, sapientis. gmētatiua.

101. NEC NOSTRA LAUDARE,
nec aliena reprehendere debemus.

Nec tua laudabis, nec facta aliena reprehendes:

Nam satis est, alter si tua facta canit.

NEC. duo dicit. Nec facta tua ipse laudabis, nec eo-
rum, quæ ab alijs fiunt, fueris detractor. Nam contentus
(inquit) esse debebis, si tu ita uiuas, ut alter quæ ipse cō-
feceris probet. Salo. prouer. capi. XXVII. Ne glorieris
in crastinum, ignorans quid superuentura pariet dies.
Laudet te alienus, & non os tuum: extraneus, & non la-
bia tua. Idem capi. XXI III. Time dominum, fili mi, &
reges: & detractoribus non commiscearis, quoniam re-
pentè consurget perditio eorum, & ruinam utriusq; q̃s
nouit? LAUD. id est, uerbis efferes, secundū Marcel. RE-
PRENDES, Synæresim, hoc est collisionē usurpauit pro
reprehendes, quod carminis gratia fieri constat. CANO
quid. id est, laudat, Serui. in lib. I. Aenei. Cano sermo po-
lysemus (inquit) Nā aliās laudo, aliās diuino, aliās canto.

102. AD MAVRVM DESIDEM.

Tempore sic omni deses colis ocia Maure:

Vt recutitorum sabbata turba colit.

TEMP. Maurum quendam hominem desidiosissimū ita obiurgat toto uitæ tempore ò Maure non secus ignauus ocia ueneraris, ac multitudo, & populus circuncisorum sua sabbata ueneratur, & profecto sub interrogatione maiori acumine, atq; acrimonia legendum est. Multam enim malitiam docuit ociositas. *Eccles. ca. xxxiii. Multam enim malitiam docuit ociositas. Catul. in epig. Ocium reges prius, & beatas perdidit urbes, COL. ocium tanquam deum quempiam ueneraris. Suet. in Augusto: Ne Iudæus quidem, mi Tyberi, tam diligenter sabbatis ieiunium seruat, quam ego hodie seruauī. RECUTI, id est, circuncisorum. Sanè recutiti dicuntur Iudæi, quoniam Iudæis pueris cutis illa mentulle (qd' præputiū uocamus) recidebatur, & cutis postea renascebatur, quasi renata cute testis. Marti. li. vii. Nec recutitorum fugis inguina Iudæorum. Idem lib. i x. Nec nuptæ recutitæ colla mulæ. Persi. saty. v. Recutitaq; sabbata palles. Corne. Tacitus lib. xxi. de Iudæis: Circuncidere (inquit) genitalia instituere, ut diuersitate noscantur. Herodotus autem de Aegyptijs ita refert lib. ii. Virilia circuncidunt munditiæ gratia, pluris facientes se munda esse, quam decoros. Sed nostri theologi longè uerissimè mystice omnia hæc interpretantur. Nam & Christi constat fuisse circuncisum in lege domini octauo post natiuitatem die. Lucæ. ii. Postquam consummati sunt dies octo, ut circuncideretur puer, uocatum est nomen eius Iesus. Hora. item lib. i. Sermonum Iudæus appella dixit,*

Multam malitiam docuit ociositas.

Recutiti q
dicantur.

quasi
quam
tum F
hebd
et om
quien
festi
pleui
requi
et be
in ips
ut fac
liū lo
cra A
Aegy
itaq;
suo fa
tum a
niam

Mun
Q
M

(ait
piter
ta in
Argi
eius f
bai. it

quasi sine pelle. Nec mirum Romanos sapientes in lege,
 quam nondum nouerant, sacrilegè errasse. **SAB. Sabbatum**
 tum Hebraicè, Latine requies interpretatur, septimus **quid.**
 hebdomadæ dies: quoniam uidelicet in creatione mundi,
 & omnium creaturarum à deo rerum, septimo die deus re-
 quieuit, siue cessauit, ita appellatum Gen. 1.1. Igitur per-
 facti sunt cœli, & terra, & omnis ornatus eorum: com-
 pleuitq; deus die septimo opus suum, quod fecerat, &
 requieuit die septimo ab uniuerso opere, qd' patrarat,
 & benedixit diei septimo, & sanctificauit illum, quia
 in ipso cessauerat ab omni opere suo, quod creauit deus
 ut faceret. Iustinus itē epitome. xxxvi. tradit Mosē fi-
 liū Ioseph terminis Aegypti pulsum, exulum ducē, sa-
 cra Aegyptiorum furto abstulisse, quæ repetentes armis
 Aegyptij domum redire tempestatibus compulsi sunt,
 itaq; Damascena patria antiqua repetita cum populo
 suo fatigatur, ubi septimus dies uenit more gentis sabba-
 tum appellatum, in omne æuum ieiunium sacrasse, quæ-
 niam ille dies famem illis, erroremq; finierat.

103. DE MVNERE.

Munera quid possint, testetur ferrea turris,

Quam victor fuluo Iuppiter imbre subit.

MVNERA. Quantum possunt munera corrumpere
 (ait poë.) ferrea regis Acrisij turris, testis est, quam Iu-
 piter imbre aureo victor expugnauit. Iuue. saty. x. Tan-
 ta in muneribus fiducia. De Acrisio Abantis filio. XIII.
 Argiuorum rege (ut Eusebius commemorat) & Danae
 eius filia, & Ioue huius corruptore Lactan. in lib. 1. The-
 bai. ita scribit: Acrisius pater Danaës accepto oraculo

mortem sibi futuram ab eo, qui ex filia natus esset, illam
 in turri clausit. Iupiter uero in aurū uersus eā uitiauit,
 Acrisius ar= ex quo congressu natus est Perseus, qui postea à Acrisium
 giuorū rex, oblecto Gorgonis capite in saxū uertit. Teren. in Eunu.
 Deū sese in hominem conuertisse; atq; per alienas tegu-
 las uenisse clanculum per impluium, fucum factum mu-
 lieri. Ergo Iupiter conuersus in imbrem aureum, quod
 fuit instar muneris, in gremium Danaës descendens, il-
 lam grauidam reddidit. SVBIT, id est, ingressus est. Ver.
 lib. vi. Iam subeunt Triuia lucos.

104-

DE MVNERE.

Quid non argento? quid non corrumpitur auro?

Qui maiora dabit munera, victor erit.

QVID, quid non uel argento, uel auro corrumpitur,
 & expugnatur? rogat poëta, q. d. omnia. Nam qui maio-
 ra munera dabit uictor, & rei cupitæ impetrator ena-
 det. Ecclesi. x. & pecuniæ obediunt omnia. Oui. lib. i. de
 ar. aman. Aurea sunt uerè nūc secula, plurimus auro Ve-
 nit honos, auro conciliatur amor. ARGENTVM, ut ui-

De ioue in detur, candidū est, nam à Græcis argyros dicitur, & pro
 imbrem au= suppellectili, ac muneribus argēteis, ut puta scyphis, co-
 reum con= chlearibus usurpatur, quod de auro quoq; sentiendum
 uerso, est. VICTOR, id est, effector propositi, & uoti, ut in-
 Argentum quit Ser. Verg. lib. ij. Geor. Victorq; uirū uolitare per
 Græcè argy ora, quamquā hoc loco magis significat compos uoti,
 ros, atq; imperator.

105

DIVITES PLERVMQVAE MALL.

Difficile est opibus mores seruare pudicos:

Omnia diuitibus nōne licere vides?

DIFFI. Arduum proculdubio est abundanti facultatibus, ac diuiti, castos mores colere ait poëta: & interrogatiue probat, nonne, inquit, uides pessima queq; permitti opulentis, ac pecuniosis? Mart. libro. x. de Nerua. Ardua res hæc est, opibus nõ tradere mores, Et cum tot Cræsos uiceris esse Numam. Sallu. in Cati. Igitur ex diuitijs iuuentutem luxuria, atq; auaritia, unà cum superbis inuasere: rapere, consumere, sua paruipendere, aliena cupere, pudorem, pudicitiam, diuinam, atq; humana promiscue, nil pensi, nilq; moderati habere.

Victor esse
tor propo=
siti & uoti
sui.

106. DIVITIAE SVNT CAV=
se periculorum.

Quum sint diuitiæ manifesta pericula vitæ,
Cur voto à cunctis sic cupiuntur opes?

QVVM. Cur, inq̃t poëta usq; adeò ab omnibus mortali-
bus animi desiderio appetuntur facultates, quum præ-
sertim diuitiæ ipsæ nota sint uitæ pericula? Mat. XIX. Et
iterum dico uobis, Facilius est camelum per foramē acus
transire, quàm diuitem intrare in regnum cælorum. Iu-
ue. saty. I. Et si funesta pecunia templum Nondum habi-
tas. Idem sat. VI. Prima peregrinos obscæna pecunia mo-
res Intulit. Et quæ sequuntur. Luca. lib. iij. Phar. Vsq;
adeò solus ferrum, mortemq; timere Auri nescit amor.

DIVI. id est, facultates. Diues (scribit Varro li. iij.) à di-
uo dictum, qui, ut deus, nihil indigere uidetur. VITAE, uitem malū
id est, salutis. Idem lib. I. Difficili quidem sermone in uo saluari.
cabulorum præsertim significatione ita scribit. Poëta
de cælo semen igneum decidisse dicunt in mare, ac natā
è spumis Venerem cōiunctione ignis, & humoris quā ha-
beret uim significantes ueneris: à qua ui natis dicta uita.

Vita.

107. PAUPERTAS CVM BO-
na sit, ab omnibus cuitatur.

Sobria paupertas multorum causa bonorum est.

Hanc tamen vt pestem plurima turba fugit,

S O B. Modesta paupertas multarum simul commodi-
tatum causa habetur (asseuerat Veri.) nihilominus eam
(inquit) pleraque multitudo, tanquam pestilitatem,
uitat, Hoc autem innuit, quòd sicuti ex opulètia libido,
ita ex pauperie abstinentia, & continentia nascuntur.
Diuitie ad-
dūt amicos. Iuue. saty. vi. Nullum crimen abest, facinusq; libidinis,
ex quo Paupertas Romana perit. Salo. ca. xix. Diuitie
addūt amicos plurimos: à paupere autem & hi quos ha-
buit separantur. S O B R I. id est, sana, & modesta. Nam
sobrius dicitur sanæ mentis homo quasi ab ebrio sepa-
ratus. Teren. in Andr. Tu pol homo non es sobrius. P A V
P E R T A S declinatur etiam pauperies, per quintā infle-
xionem: sed huius primigenium pauper cōmune est, etiā
si Plau. in Aulularia apud Pri. li. v. paupera hæc res est:
fœmineum in a, prisca licentia dixit: quemadmodum Te-
ren. in Andria, Quàm honestè in patria paupera uiue-
re: quod & Seruius in lib. iii. Aene. non prætermisit.

108.

NATVRA PAVCIS

contenta.

Quid tibi deesse potest, modicus si panis, & vnda.

Prandia, vel cœnam si tibi præbet holus?

Q V I D. Quidnam tibi ad uitam ducendam deficere
Vita unde potest, si exiguus panis, & exigua aqua præbet prædia:
dicta uel si hortensis herba tibi cœnam suppeditat? q. d. nihil:

ait poëta. Iuue. saty. XIII. O pueri Marsus dicebat, & „
 Hernicus olim, Vestinusq; senex, panem quæramus ar- „
 tro. Qui satis est mensis: laudant hoc numina ruris. Ver „
 gil. lib. III. Georgi. Hic rarum tamen in dumis holus, al- „
 baq; circū Lilia, uerbenasq; premēs, uescūq; papauer, „
 Regum æquabat opes animis, seraq; reuertens Nocte „
 domum, dapibus mensas onerabat inemptis. DE ESSE. sy „
 nere sis est: cuius alibi meminimus. PRANDIA epulae sunt, „
 quæ ante meridiem sumebantur. Festus, Prandiū ex Græ Prandium
 eo est dictum: nam meridianum cibum coenam uocabāt. quid.
 Ab eo diminutiuum prandiculum, ut idem tradit, id est,
 ientaculum: siue prandiolum.

109- MORS EXPECTANDA
 intrepidè.

Expectes omni securus tempore mortem,
Nam quo sit nescis excipienda loco.

EXPEC. Præstolare omni uite tempore nihil trepi-
 dus, sed ex bene acta uita insollicitus ipsam mortē, hor-
 tatur Michaël, neq; enim compertū habes quo loco eā
 fueris toleraturus. Esdræ. lib. III. Parati estote ad tem-
 poris præmia regni: quia lux perpetua lucebit uobis per
 eternitatem. Aposto. ad Cor. Vigilate, iusti estote, noli-
 te peccare. Vnusquisq; enim sarcinam suā portabit. SE sarcinā suā
CVRVS, id est, sine cura, inquit Festus. MOR. Mors est portabit.
 animi discessus à corpore, ut Cic. lib. I. Tusc. quæst. defi-
 nit. EXCIPI. id est, admittenda, & toleranda.

110. MORS VBIQUE.

Ipse licet fugias pennis velocius Euri,
Non tamen effugies tela tremenda necis,

IPSE. Quamuis tu fugias uelocius, quàm flat uentus
 Euris (testatur Verinus) non tamen uitabis horribilem
 Mors quid. mortis percussione. Hora. lib. i. car. Sed omnes una ma-
 net mors, & calcanda semel uia leti. Iob. vi. Militia est
Oës una ma uita hominis super terram, & sicut dies mercenarij dies
net mors. eius. Idem Hora. li. ij. car. Omnes eodem cogimur, omniũ
 Versatur urna serius, ocyus Sors exitura, & nos in ater
 Euris subso num Exilium impositura cymbæ. P E N. id est, plumis, si-
 lanus uultur ue alis. Oui. lib. i. meta. Madidis Notus euolat alis. Ergo
 nus unde ala uentis attribuantur propter flatum. E V R I. Ventus
 flat. est, qui ab oriente flat. Pli. lib. ij. Ab oriente æquinoctia
 li Subsolanus. Ab oriente brumali Vultur, illum Ape-
 lioten, hunc Græci Eurum appellant. T E L A. sumpta est
 metaphora à sagittarijs.

111.

D E T I M I D O.

Infelix palles audito nomine mortis,

Tanquàm sit soli mors fugienda tibi.

I N F E. ò infortunate, exclamat poëta, formidolosus
 es statim atq; nomē mortis audisti? quasi tu solus debeas
 mortem fugere? ac si dicat, noli metuere rem communē,
 Ecclesi. ca. xli. Noli metuere iudicium mortis, memena-
 to quæ ante te fuerunt, & quæ superuentura sunt tibi,
 hoc iudicium à domino omni carni, & qui superuenient
 tibi in beneplacito altissimi siue decem, siue centum, siue
 milia anni. Lucret. lib. iij. Scire licet nobis, in morte nil
 esse timendum. quamquam uerba eiusdē, quæ subsequen-
 tur, secundum Epicurum sunt: Nec miserum fieri qui nō
 est, posse, neq; hilũ Differre, an nullo fuerit iam tempo-
 re natus. Quæ à religione nostra longè absunt. P A L. id

est, pertimescis. Iuue. sa. xiiij. Et ad omnia fulgura pallēt,
 Cion tonat. SOLI. usitatē dixit: nam solo explosus est da-
 tiuus, quanquam Terē. in Eunu. prisca declinatione So-
 la mihi ridiculo fuit: scribat. Quod Pris. quoq; lib. xiiij. pro cuiuscu-
 profitetur. Vbi etiā cuiusmodi pro cuiuscuiusmodi le-
 ctum esse, ita probat, Cic. pro Sex. Roscio: Vereor enim
 cuiusmodi est Rosci. Idem tamen excipit neuter, quod
 magis tanquam mobilia declinatur genitiuo neutri & i
 datiuo neutro & o.

112. MORS VITARI NON PO-
 test: unde ne timenda, nec fugienda.

Quod nequeas vitare fugis? mors omnibus instat,
 Nec formidanda est, nec fugienda tibi.

QVOD. Fugis (rogat poeta) id quod euadere non ua-
 leas? mors enim omnibus communis, eadēq; inuadit, qua-
 re nec timenda, nec uituperanda abs te est. Lucre. li. iij.
 Certa quidem finis uitæ mortalibus astat. Nec deuitari
 letum potest, quin abeamus. Idem illo ipso li. Vitaq; mā-
 cipio nulli datur, omnibus usu. INSTAT. id est, inuadit,
 urget. Vergi. ij. Aenei. Instat ui patria Pyrrhus. Sanè for-
 midanda, et fugienda participia sunt, non gerundia illa
 adiectiua, quæ Val. lib. i. unicus inuenit: neq; enim habi-
 tum, & rei administrationem sine tempore significant,
 sed actū cum tempore futuro, sine omni rei administra-
 tione, quanquam hoc loco nomina potius habēda sunt,
 temporis priuatione ex participijs figurata.

113. DE EADEM RE.

Stultum (crede mihi) est, quod inuitabile cernis
 Effugere: & turpi si quatiare metu.

Martial.

Summum nec
 metuas diem,
 nec optes.

Formidan-
 dus, fugien-
 dus partici-
 pia sunt.

STVL. Imprudens es mihi si credas (inquit Verinus)
 id uelle effugere, quod nulla ratione cauere possit, quā-
 uis indecenti afficiaris metu, uideas. Publius in Mimis
Feras non apud Gel. lib. xvii. Feras, non culpes, quod uitari nō po-
culpes quod test. Lucre. li. iij. Scipiades belli fulmen Carthaginis hor-
uitari nō poror Ossa dedit terræ prōinde ac famuli improbus esset.
test. Adde repertores doctrinarum, atq; leporum. Adde Heli-
 coniadum comites, quorum unus Homerus Sceptra poti-
 tus, eadem alijs sopitus quiete est. Deniq; Democritus
 postquā matura uetustas Admonuit, memores motus lā-
 guescere mentis: Sponte sua leto caput obuius obtulit
 ipse. ipse Epicurus obit decurso lumine uitæ. Qui genus
 humanū ingenio superauit, & omnes Restrinxit stellas
 exortus uti aërius sol. Tu uerò dubitabis, & indignabe-
 re obire, Mortua cui uita est propē iam uiuo, atq; uiden-
 ti? Qui somno partem maiorem conteris æui, Et uigilās
Stultum est stertis, nec somnia cernere cessas? Sollicitāq; geris cassa
admittere formidiue mentē? **STVL.** id est, imprudēs. Terē. in Eunu-
quod possis Sed quod cauere possis, stultū est admittere. **INEVITA-**
cauere. **BILE,** cōponitur sicut ineluctabile, ex præpositionibus
 uidelicet duabus (ut Quinti. li. i. arbitratur) inter se re-
 pugnantibus. Nam ex tribus partibus nostræ utiq; lingua
 nō cōcesserim, quāuis capsis (inquit) Cice. dicat, cōposi-
 tū esse ex capē & si uis, & inueniantur, qui Luper calia
 æque tres partes orationis esse cōtēdūt, quasi luere per
 caprū. Nā Solitaurilia iā persuasum est esse ex sue, oue,
 & tauro. **ME TV,** id est, timore, formidine, pauore, ut
 tradit Marcel. Cice. discreuit in. v. Tuscu. quæst. In quē
 autem metus, in-cum timiditas, formido, pauor, ignauia.

114. OMNIS LAVS IN PRO-
prio ore uilescit.

De te alij narrent: proprio sorDESCIT in ore

Gloria si taceas, plus tibi laudis erit.

DE TE. de tuis laudibus alij memorēt (præcipit poë-
ta) quoniā fama omnis autoris proprijs sermone uilior
fit: qui si taceat, maiorem laudem assequatur. Salomon.
prouer. ca. xxii. Laudet te alienus, & non os tuum. Ex-
traneus, & non labia tua. Sallu. de Iugur. Ad hæc ple-
raq; tempora in uenando agere, leonem, atq; alias feras Laudet te
primus, aut in primis ferire, plurimū facere, & minimū alienus &
de seipso loqui. Idem in Cati. de Catone: Esse, quā uide non os tuū
ri, bonus malebat. Itaq; quò minus petebat gloriam, eò extraneus
magis illam assequebatur. Marti. li. v. Crede mihi, quā & non la-
uis ingētia Posthume dones, Autoris percunt garrulita bia tua.
te sui. SORDESCIT, ex illa deriuatorum forma est,
quæ non inchoationem (ut rudis grammaticorum uetu- SorDESCIT.
stas putauit) sed ut Vallæ, uerbis utar, incrementum assi-
duum, atq; continuū propriæ passionis significet. GLO-
RIA, id est, iucunda fama. Cice. lib. i. Offic. Quā qua-
dam gloria ductos, ut benefici uideantur.

115. NIL MAGIS NOSTRVM
est, quā tempus.

Nil magis est nostrū, volucris quā tēporis vsus:

Sed multis tanquam res aliena volat.

NIL. Ex uniuersis bonis, quæ philosophi externa
appellant, asseuerat, poëta nil magis propriè nostrum
est, quā breuissimū fugientis uitæ tēpus, sed multis tem-

pus, tanquàm esset res aliena, elabatur. Huiusmodi est
 Omnia alie- illud Senecæ in epist. 1. ad Lucil. Omnia mi Lucili aliena
 na sunt tem sunt, tempus tantum nostrum est. Et Pluthar. sententiā
 pus nostrū illam fertorij in Iberiam contendētis ita refert: Tem-
 est.

pus se redimere, inquit, quo nihil rarius esse consueue-
 rit magnarum auidis rerum uiris. v o l v. id est, tanquam
 uolaret fugientis. Hora. lib. 111. car. Traditur dies die
 Nouæq; pergunt interire lunæ. Idem. lib. 111. Nec clari
 lapides tempora quæ semel Notis condita fastis, inclu-
 sit uolucris dies. R E S. ALI. quæ non esset illorū, & quæ
 ad ipsos non spectaret, cum spectet magis nihil.

116. QVICQVID PRAETERI-
 tum est mors nobis abstulit.

Prospicimus cuncti mortem, sed fallimur omnes:

Quicquid præteritum est, abstulit atra dies.

*Senec. epist. 1.
 ad Lucil.*

P R O S P I. Vniuersi mortales, docet uates, procul uē-
 turam aspiciamus mortem, falsò existimantes æternum ui-
 tæ nostræ terminum esse mortem, sed fallimur, ait: neq;
 enim in extremo uitæ mortalis fine dumtaxat morimur,
 sed paulatim, sicut dies nostri paulatim quoq; labūtur.
 Omne enim uitæ nostræ momētum, quod præterijt, mor-
 te raptū existimari debet: quare simul ac nascimur, sta-
 tim mortem unā affuisse in cunabulis existimandū. Vnde
 illud Plinij Nepotis de. C. Plinio auūculo epistola qua-
 dam traditum: Memini quendam ex amicis, cum lector
 quedam pronunciaisset perperam, reuocasse, & repeti
 coëgisse. Huic auunculū meū dixisse, intellexeras? Ne-
 mpe cum ille annuisset. Cur ergo reuocabas? Decem am-
 plius

plius u
 erat p
 nè mor
 tem si
 aliud,
 Nam
 Opino
 eo qu
 diabo
 etymo
 cabul
 Adæ,
 daica
 est atr
 quod

117 V

Est in

Q

E

breui

tit, q

11. D

fruar

lib. 1.

ty. x

splic

plius uersus hac tua interpellatione perdidimus. Tanta erat parsimonia temporis. M O R. id est, ultimam finē. Sane mors à μῆτος Græco trahitur, quòd sortem, siue par Mors quid tem significat. Est autem mors secundum Platonicos nil & unde di= aliud, quàm animæ, corporisq; dissolutio, & separatio. Ita. Nam quod August. in lib. contra Pelagianos ita scribit, Opinor nanq; quòd ideo mors hoc uocabulum accepit, eo quòd morsu quodammodo uenenosi serpentis, id est, diaboli, in paradiso Adam fuerit interemptus: minus ad etymologiam mortis attinet, cùm præsertim mors sit uocabulum Latinum ex Græco deductum, historia uerò Adæ, siue potius Adami fuerit Hebræa, & quidem Iudaica. A T R A D I, id est, mortis. Tibul. lib. i. Quis furor est atram bellis accersere mortem? Q V I C Q V I D, id est, quodcumq; uitæ momentum.

117 VOLVPTAS BREVIS, ET SEM= per habet in fine pœnitentiam.

Est instar floris verni fugitiua voluptas:

Quod pudeat semper, pœniteatq; facit.

E S T. Voluptas est ad modum floris uere nascentis, ac breui marcescentis, fugitiua, & aliquid semper committit, quod pudor, & pœnitentia subsequatur. Ecclesi. ca. Voluptas cū ii. Dixi ergo in corde meo uadam, & affluam delitijs, & to euanescit fruar bonis, & uidi quòd hoc quoq; esset uanitas. Mart. admodū flo= lib. i. Gaudia non remanent, sed fugitiua uolant. Iuue. sa ris marcescē ty. xiii. Exemplo quodcumq; malo committitur, ipsi Di tis. Iplicet auctori: prima est hæc ultio, quòd se iudice nemo

nocens absoluitur. IN STAR, id est, ad morem, & natu
 ram: aliàs significat ad æquiparationem, ut Valla. li. vi.
 Instar quid tradit, uel ad mensuram. Vergi. lib. iii. Aenei. Argolici
 significat clypei, aut Phœbeæ lampadis instar. VERNI, id est, ue-
 Vernus un- ris: nam à uere uernus trahitur. Venit etiam uernus à uer-
 de. na: quod est masculinum. Marti. lib. xeniorum: Et uer-
 nae tuberes. id est, patrij, & domestici. Nam tuber pro
 pomo masculinum est. Sucto. in Domitiano: Cum obla-

Pudet & pi- tos tuberes seruare iussisset in crastinum. PVDEAT, PI-
get differūt. GEATQVE. Marcel. Pudet & piget hoc distant. Pua-
 det enim uerecundiæ est: Piget pœnitentiæ. Plautus in
 Pseudo. Nimio id quod pudet facilius fertur, quàm illud
 quod piget. Non dedisse istum pudet me, quia non acce-
 pi piget.

112. DE LIBERALI SIMILI DEO.

Ille deo similis, qui dat bene munera lætus:

Qui reperit fructus fœnoris officio est.

ILLE. Ille deo similis existit (censet Michaël) qui læ-
 tus, & alacri fronte syncrè, ac liberaliter munera do-
 nat. Nam qui recompensationes petit, ut captatores cõ-
 sueuerunt. qui nobis pauca præstant, ut multa reposcât,
 fœenerator, inquit, est. Sene. epistola. cxi. Quicquid bo-
 ni futurum erat, dominus, & parens noster in proximo
 posuit: non expectauit inquisitionem nostram, & ultro
 dedit, nocitura altissime præsit. Paulus epist. ad Corin.

Deus quid Hilarem enim datorem diligit deus. DEO, qui omnia cõ-
 moda hominibus dat. Cice. lib. i. Tus. quæstio. Deus est
 mens quedam soluta, & libera, segregata ab omni con-
 cretione mortali, omnia sentiens, & mouens, ipsaq; præ-

data motu sempiterno. FOENORIS OFFICIO. deest
 in, & captatorem designat, de quo Marti. lib. VI. Mu-
 nera magna quidem misit, sed misit in hamo. Fœnus (in-
 quit Festus) appellatur naturalis terræ fœtus, ob quam
 causam & nummorum fœtus fœnus est uocatum: & de
 eare, leges fœnebres. OFFIC. id est, usuræ exactiōe. Est **Officium**
 autem officium (ut Cice. de Finibus definit, quod ita fa- **quid.**
 ctum est, ut eius facti probabilis ratio reddi possit.

119. NULLA MAIOR VSVRA',

& sanctior, quàm pascere pauperes.

Nullum maius erit lucrum, quàm pascere egenū:

Fœnore nam grandi centupla dona feret

NVL. Nullum maius lucrū, nullaq; maior usura pro-
 uenit (testatur Michaël) quàm pauperem cibo, potuq;
 egētē saturare. Nā illud lucrū munera centuplicata asse-
 ret. Salomon prouer. capi. XVIII. **Qui dat pauperi non**
indigebit, qui despicit deprecantem sustinebit penuriā. **Qui dat pau-**
 Vnde Thobias cap. III. ita præcipit: Panem tuum cum **peri non in-**
esurientibus, & egentibus comede: & de uestimentis
tuis nudos tege. EGE. id est, eum, qui alterius rebus
 indiget. Hesiodus lib. I. de agricultura: Inuidet agricola
 agricolæ, sed egenus egeno. Cerdoni cerdo, dulcisq; poë-
 ta poëtæ. CENTV. id est, centuplicata.

120. PALAM REDDENDÆ

grates, clām dandæ.

Ingrata est mentis sine teste reddere grates:

Redderetq; ingrati est dona minora datis:

INGR. Illiberalis animi est officium, ait poëta, oculi
 Cice. ut refert te, ac nō potius palam bene merito de nobis gratias age-
rendū sit be re, si gratias dūtaxat agimus: aut minora munera, quam
neficiū. acceperis, relargiri, ingrati quoq; est animi. Quare Cic.
 lib. i. de Offi. Quod si ea, quæ acceperis utenda, maiore
 mensura, si modò possis, reddere iubet Hefio. quid nam
 bñficio prouocati facere debemus? An non imitari agros
 fertiles, qui multò plus afferunt, quàm acceperint? GRA
Agere gra- tias, id est, gratias. Agere gratias, scribit Valla. libro. v.
tias & habe est uerbis: Habere gratiam, est in animo, cū memorem
re gratias. accepti beneficij mentem, animumq; habeo, & inuicem
Agere gra- gratificandi uolūtatem: Referre, siue reddere gratias est
tes apd' poë facto. Dicimus item ago grates, ut idem aliquantò infe-
tas. rius testatur, sed sæpius apud poëtas, qui necessitate uer-
 sus agere gratias dicere non possunt. Nonnunquā etiā
 apud oratores: ut Cice. in somno Scipio. Aliquantò pōst
 suspexit in cælum, et grates tibi, inquit, ago summe sol,
 uobisq; reliqui cœlites. Seneca in Agamemnone: Reddāt
 grates tibi grandæui, lassiq; senes. COMPOTE VOTO, id
 est, agāt gratias, q̄s enim possit referre gratias deo? Ad-
 uertendum quòd in Lemmate est, Clam dādæ: ea senten-
 tia in disticho non apparet: & dare gratias, dubium est,
 an uisitatè dicatur: tamen in omnibus antiquæ fidei exem-
 plaribus ita lectum est, itaq; legatur.

121. QVI VULT IN COELO CV=

mulare diuitias, hic det pauperibus.

Quas Christi causa miseris donabis egenis:

In cœlo æternas constabilibus opes.

QVAS. Quas facultates Christi amore ærūnosus pau-
peribus dilargieris (asseuerat Michaël) æternas in cælo
constitues, & confirmabis. Tobias. cap. iiii. Præmium
enim bonum tibi thesaurizas in uia necessitatis, quo-
niam eleemosyna ab omni peccato, & à morte liberat
& non patietur animam ire in tenebras. Fiducia magna
erit coram summo deo eleemosyna omnibus facientibus
eam. Marti. lib. v. Extra fortunam est, quicquid dona-
tur amicis: Quas dederis, solas semper habebis opes. IN
COE. id est, paradiso, continens pro contento. Pli. lib. ij.
Cælum quidem haud dubiè cælati argumento diximus,
ut interpretatur Mar. Varro. CONSTA. id est, confir-
mabis. Plau. in Capt. Ego rem meam constabiliui, quum
illum emi de præda ab questoribus. Pli. lib. xx. Decoctæ
autem uniuersæ succus, dentium motus stabilit. Estq; il-
lud aduertendum, Constabilis futuri temporis esse, ex
proportione prisca, cum uerba quartæ cōiugationis indi-
catiui futurum in ibo olim terminabant, ut audibo, sci-
bo, aliàs constabiliam magis dicerem,

122.

AD AVARVM.

Quid cumulas aurum? solùm conceditur vsus:

Tempora labuntur, dum cumulantur opes.

QVID. Cur aurum coaceruas auare, rogat poëta, cu-
ius solummodò nobis permittitur utendi potestas? cum Futurum
præsertim dum istas auges diuitias, uitæ tuæ tempora di quartæ olim
labuntur, quasi innuat, aliqd melius potuisse fieri, quàm fiebat in bo.
inanes opes coaceruare. Ecclesiastes capi. ii. Dixi ergo ut stabili-
bo, in corde meo, uadam, & affluam delitijs, & fruam bonis,

Et uidi quod hoc quoque esset uanitas. Salo. prouer. cap. xv. Conturbat domum suam, qui sectatur auaritiā: qui autem odit munera uiuet. TEMPORALAEVN. id est, decidunt. Cice. lib. i. de Offi. Labi autem, errare, nescire, decipi, & malum, & turpe ducimus. sic Iuue. saty. i. x. Dum bibimus, dum ferta, unguenta, puellas Poscimus, obrepit non intellecta senectus.

123. NVLLVM MAIUS LVCRVM,

neque certius, quam credere Christo opes.

Quod maius fœnus, quam Christo credere censui
Promissis, ne dei est certior ulla fides?

QVOD. Nunquid maior usura esse potest, scitatur
Michaël, quam nostrorum agrorum prouentum Chris-
tocruciat. Fœneratur scilicet committere, tanquam creditori, qui minime decipit?
dñō qui mihi an est, inquit, ulla fiducia dei pollicitationibus fidelior?
seretur pauq. d. a quo, si censum ei crediderimus, promissa eius acci-
peris. piemus, hoc est uitam eternam, quam multis sacre scri-
pturae locis promittit? Salomon prouer. ca. xix. Fœnera-
tur domino, qui miseretur pauperis. CRED. cōmittere.
Credere, profitetur Marc. est seruandum committere.
Plau. in Aulu. Vbi is obijt mortem, qui mihi id aurū cre-
didit. CERT. id est, uerior, & comparatiuum est, cuius
Proprietas cōparatiui. natura eō tendit, ut propriam qualitatem, id est, signifi-
cationem positiui augeat. uerbi gratia, Magnus, maior,
maximus: auget magnitudinem positiui. Paruus minor
minimus auget, ut ita dicam, paruitudinē positiui. Quare
Valla lib. i. a Varrone, Pli. Seruiōq; dissentit, qui Iu-
nior, & Senior comparatiua esse per imminutionē, Ser-
uiō referente, tradiderunt: quasi iunior sit, id est, nō sē-

tis iuueuis. Senior, id est, aliquantum senex, sed nondum penitus senex. Et rectè Valla: si modò Seruius hanc interpretationē toto iudicio pertinaciter testaretur, sed cōparatiuo audiamus obsecro Seruium, qui in lib. v. i. Aenci. his uer Senior. bis exponit: Senior, inquit, aut comparatiuum pro positiuo posuit, aut, ut diximus, Senior, id est, ultra uires senex, ut iunior intra iuuenem est: quā rem à Varrone tracturam confirmat etiam Pli. In his igitur uerbis Seruius non tam licenter, & incautè proficitur, quā auidè, ac malignè inculsat Valla, cū præsertim duorum unū exponat, aut positum esse pro positiuo, aut re uera comparatiuè, id est, ultra uires senex. Quare uerecundior esse doctrina debuit Vallæ. Quidam scribit Varronem, Plinium, & Seruium intellexisse quando senior, & iunior ponebantur absolutè, quod fieri nullo modo potest, nam hoc ad omnia generaliter comparatiua spectat, ergo nō ad Senior, & iunior priuatè restrinxissent, cū de his duobus dicerent.

124. DE EADEM RE.

Munera si gratis dederis, si lætus amicis,

Tollet diuitias has tibi nulla dies.

MYNE. Si gratuitò, & hilaris munera in amicos cōtuleris (inquit Verinus) nullum tempus tibi huiuscemodi thesauros auferet, Ecclesiasticus cap. xii. Benefac iusto, & inuenies retributionem magnā: et si non ab ipso, certè à domino. & illud Marti. Quas dederis solas semper habebis opes. NVL. DIES. scæmineo genere usus est Lucre. lib. v. Vna dies dabit exitio.

Bene fac iusto & inuenies retributionē magnā

125. DE EADEM RE, QVOD
nemo dat gratis.

Munera qui mittit, sperat maiora remitti:

Nemo suas vellet perdere gratis opes.

MVNE. Quicumq; mittit munera (asseuerat poëta)
sperat maiora sibi remissum iri. Nemo enim est, qui aliter decerneret, gratuito facultates suas in perditionem dimittere. Latenter autem captatores carpit, qui orborum testamenta muneribus captant. Marti. lib. vii. ad Gaurū: Munera q tibi dat locupleti, Gaure, seniq; Si sis
Xenia, apo-
phoreta,
pis, & sentis, hic tibi ait morere. Aduertendum sanè his uerbis mitti, & remitti duo munerum genera expressisse, Xenia, & Apophoreta. Nam Romani in Saturnaliis (ut Suet. percrebrò meminit) xenijs, & apophoretis utebantur. Xenia enim munera quæcūq; priora mittebantur, sunt dicta: Apophoreta uerò, quæ in recompensationem remittebantur. Vnde duo nouissimi Martialis libro. Xenia prior, Apophoreta posterior inscribuntur: in quos nostri propediem edentur commentarij. MVNERA. (ut ita dicam) dona. Paulus in. ff. Inter donum & munus hoc interest, quod inter genus, & speciem. Nam genus esse donum Labeo ait, uel à dando, uel à donando dictū: munus speciem: nā munus est donum cū causa, ut puta nataliū, nuptiarum. Hoc loco pro xenijs, & Apophoretis magis accipitur. GRATIS. quia aduerbium est, extremam breuiavit, sicut satis.

126. DE VIRGINITATE,
& nuptijs.

Virginitas cœlum, Veneris torus implet auernū:

Hæc superis similes nos facit, illa feris.

VIRGI. Virginitatis puritas, docet Michaël, cœli re Virginitas
gnum implet, sed lectus impudicus, qualis ad Venerem tis encomiū.
amorum deam spectat, implet inferos. Præterea uirgini-
tas nos facit angelis similes, & Venus similes bestijs red-
dit. Sanè uirginitas (ut omittam Christum ex uirgine na-
tum) secundum illud Esa. v. 11. apud Matth. cap. 1. Ecce
uirgo in utero habebit, & pariet filiū, tamen & in Ioā.
diuinum merita est honorem. Hierony. in prologo, quem
in eius Christi saluatoris discipuli euangelium reliquit
scriptum, Hic est, inquit, Ioannes euangelista, unus ex di-
scipulis domini, qui uirgo à deo electus est, quem de nu-
ptijs uolentem nubere uocauit deus. Cui uirginitatis in
hoc duplex testimonium datur in euangelio, quòd præ-
ceteris dilectus à deo dicitur, & huic matrem suam pē-
dens in cruce commendauit dominus, ut uirginem uirgo
seruaret. Neq; tamen nuptiale matrimonium carpit Mi-
chaël, ut quidam pseudoapostoli faciebant, ad quos scri-
psit Paul. sed eos incusat, qui non tam generationis dile-
ctione, quàm Venerei coitus concupiscentia copulati ui-
dentur. Vnde Aposto. ad Cor. Bonum est homini mulie-
rem non contingere, tamen propter fornicationē unus-
quisq; uxorem suā habeat, & unaqueq; suum uirū ha-
beat. Idem aliquantò inferius: Ne uos tentent satanas
propter intemperatiam uestram. Inde Thobias. ca. viii.
Tu fecisti Adam de limo terræ, dedistiq; adiutoriū Euā,
& nunc domine tu scis, quia non luxuriæ causa accipio
sororem meam coniugem, sed sola posteritatis dilectio-

Bonū est ho-
mini mulie-
rem non con-
tingere.

Virgo cuius
generis.

Auernus.

ne, in qua benedicatur nomen tuum in secula seculorum.
Et Sarra ibidem cap. III. Tu scis domine, quia nunquam
concupiui uirum, & mundam seruauim animam meam ab
omni concupiscentia, nunquam cum ludentibus miscui
me, neq; cum his qui in leuitate ambulant participē pre
bui, uirum autem cum timore tuo, non cum libidine mea
consensi suscipere. VIRGINITAS. uirgo est denomina
tuum. Sanē Virgo ex idiomate Latino semper est fœmi
neum. Christiane religionis scriptores eo tanquam epi
ceno utuntur, maribus etiam attribuentes, quod figura
tē dici Latinitatis ratio non reformidat, sicut Varro, au
tore Quintil. lib. I. lupum fœmineam dixit. AVER. id est,
inferos. Auernus in Campania locus (ut Marcel. tradit)
idcirco appellatus est, quod odor eius aubus sit infestis
simus. Lucre. lib. V. Principio quod auerna uocantur, no
men id ab re Impositum, quod sunt aubus contraria cū
ctis. Vsurpatur pro inferis: quia iuxta hunc locum, secū
dum Vergi. libro. VI. Aen. aditus ad inferos est.

127. DE SERVO STULTO,

& uxore litigiosa.

Quām miserū est, stultus si tractet seruus habenas:
Imperet aut vxor ambitiosa viro.

Q V A M. Exclamat poëta. Quām miserādum, inquit,
si uel imprudens seruus administrationem domus regat:
aut si uxor dominij, atq; honoris cupida marito imperet.
Hoc in illos dictum est, qui se à seruis patiuntur regi, aut

Non decet ab uxoribus, ita sunt ignaui, & secordes. Quod & regi
seruum do= bus, & magnis plerūq; principibus accidit. Salo. puer.
minari. cap. XIX. Non decent stultum diuitiæ, nec seruum domi

nari principibus. Martia. lib. vii. Inferior matrona suo sit Prisce marito : Non aliter fiunt fœmina, uirq; pares.
 STVL. id est, imprudens. Stultus, Valla. lib. iiii. scribit, appellatur, qui imprudens est, & improvidus. Fatuus Stultus.
 planè insipiens est. Tractū à sapore ciborū. Nam cū il Fatuus.
 li non sapiunt, fatui dicuntur. Stolidus est, qui proxime Stolidus.
 accedit ad naturam, sensumq; pecudū. HABE. id est, gubernacula. Methaphora ab equitibus. Et funes sunt, aut lora retorta, secundum Home. ut Seruius lib. vi. Aenei. tradit. ex ab habendo, quod his equi habeantur, dictæ.
 IMPE. mire dixit. Iuena. saty. vi. Submitte caput ceruice paratæ Ferre iugum: nullam inuenies quæ parcat amāti. AMBI. id est, auida eius honoris, qui est imperare mā Ambitio.
 rito. Ambitio, inquit Valla. lib. iiii. in animo est. Ambi- Ambitus.
 tus in actu. Nam qui præter modum cupit aut honorē, aut laudem, ambitione peccat: qui uerò pecunia ad honores tendit illegitimè, ambitum committit: quam in rebus sacris Simoniam, à Simone mago, uocant.

128. QUALITER GRATIAE pinguntur.

Pinguntur geminæ charites spectare sororem:

Dona monent reddas ut duplicata mihi.

PING. Gratia quas Græci Charites uocant, idcirco, inquit uates, pinguntur duæ respicere aliam sororē, quæ tertia est, ut beneficia quæ in te contuli, duplicata mihi restituas, nō autem paria: quod ingratitudinis habetur. Cur gratia. Ser. Maurus in lib. i. Aeneid. tam infra scripti, quā hu fingatur nūius materiā distichi huiuscemodi uerbis reponit: Acida de cur conlia, inquit, Venus inijcit curas, & xos enim cura. Vel ab nexē.

Acidalio fonte, qui est in Orcomeno Boëtiae urbe, quo se Gratia lauant, quæ Veneri sacrae sunt: ipsius enim & Liberi filiae sunt, & iure nam Gratia ferè per horum numinum munera conciliantur. Sunt autem nude, quia gratia sine fūco esse debent: ideo connexæ, quia insolubiles esse oportet. Hora. Segnesq; nodū resolvere gratia. Quod uerò una auersa pingitur, duæ autem nos respicientes, est q̃a profecta à nobis gratia, duplex solet reuerti. Vnde illud: Nec te certasse priorem Pœniteat. Profectò gratia Charites Græcè nuncupantur, quoniam χάρις Latinè est gratia. Gratias Hesiodus in Theogonia, Agaliam, Euphrosynen, & Thalam nominat: easq; Iouis ex Eurynomes filias esse testatur. Orpheus item in hymnis Agalaïam, Thalam, Euphrosynēq; easdem uocat. Prætereà Agalata Latinè est splendor. Thalia germinās, siue florens. Euphrosyne gaudens. GEMINI, id est, duæ eodē partu editæ, SORO, id est, germanam. Marc. Antistius Labeo ciuilis, iuris scriptor: Soror, inquit, appellata est quòd quasi seorsum nascitur, separaturq; ab ea domo, in qua nata est.

129.

ALIVD.

Pinguntur nude charites, ne fœnere dones:

Vfuram pietas relligioq; verat.

PING. NUDAE, asseuerat poëta, idcirco gratia pinguntur nude, ne aliquid spe usuræ porrigas, quam & hic Eiecit Iesus mana pietas, & diuina religio prohibet. Chrisost. illud uendentes et Matth. xxi. Et intrauit Iesus in templum dei, & eiecimentes de bat omnes uendentes, & ementes in templo, & mensas templo. nummulariorum, & cathedras uendentium columbas

euertit, exponēs, iam multa de usura locutus ita subscribit: Ille uerò q̄ recipit usuras mortaliter peccat. CHAR. Lactan. in Sta. lib. 1. secius quàm diximus, Thaliā Pasitheā appellat. Itaq; ut Cice. lib. 1. de fi. bo. & mal. inquit: Quot homines, tot sententiæ. Pasitheā uerò à πῆσθα, id est, omnis, & θεῶν, id est, dea, quasi omnis, siue tota dea dicitur. VSRAM. id est, pecuniæ, siue alterius rei fœnus. Varro. lib. 11. impendium appellat usuram. Compendium dictum, inquit, quòd cùm compenditur una sit, à quo usura, quòd in sorte accedebat, impendium appellatum quæ cùm accederet ad sortem usu, usura dicta: ut fors, quòd suum sit sorte. Per trutinam solui solitum, ue stigium etiam nunc manet in æde Saturni: quòd ea iam nunc & propter pensuram trutinā habet positā. RELIGIO, christianā intellige per antonomasiam. Sanè relligio metrica necessitate accepit alterū. l. & est barbarissimus per aditionem literæ, autore Donato. NVDAE, id est sine fūco, & fœnoris tegumento, Nam apud maiores (ut tradit Appollonius, in atrio pictæ in tabulis exempli gratia habebantur.

130. AD AMICVM.

Accipe parua mei lætus munuscula census:

Nec quæ sint, sed qua suscipe mente data.

ACCIPERE. Rogat Verinus amicum, cui parua xenia, id est, munera mittit, ut ea hilari animo accipiat, neque tantā munusculorū qualitatem, aut quātitatem suscipiat, quàm uoluntatem, quadrata sunt, contempletur, Cic. li. de Offi. Acceptorū autē beneficiorū sunt delectus habendi. Nec dubiū quin maximo cuiq; plurimū debeat. In

Munusculū
per diminutionem.

quo tamē in primis quo quisq; animo, studio, beneuolē-
tia fecerit, ponderandū est. Et illud Apostoli ad Cor. qđ
in p̄satione cōsiliarijs nostris dedicata retulimus. *MUNUS*
CVL A. diminutiue formę habetur. Verg. in Buc. At
tibi prima puer nullo munuscula cultu. Hierony. ad Pau-
linū presbyterū. Frater Ambrosius tua mihi munuscula
perferēs detulit simul & suauissimas literas. *PARVA.* erat
enim plenus sermo munuscula, sine epitheto parua. Sic
Terē. in And. Et pisciculos minutos ferre dixit. *CENSUS*,
id est, uestigalis. Est cēsus propriē annuus ex agricultu-
ra, & id generis bonis redditus. Ouid. li. i. Fast. In precio
precium nunc est, dat census honores, Censūs amicitias,
pauper ubiq; iacet. *MEHTE*, id est, animo. Lucr. lib. iiii.
Primum animum dico, mentem quem sepe uocamus.

Census qđ.

131. MINOR EST LABOR,

quā premium cœli.

Quem potes aeterno pro munere ferre laborem?

Mercedi an tantę par labor esse potest?

**Labor ho-
minum non
est inanis in
domino.**

QVE M. Qualē laborē (rogat Michaël) pro sempiterno
premio potes assumere? Nūquid tātę retributioni po-
test esse æqualis ullus labor? quasi dicat, minime. Vnde
Apostolus ad Corin. Itaq; fratres mei stabiles estote, &
immobiles, abundantes in opere domini semper: scientes
quod labor uester nō est inanis in domino. Et Matth. ca.
v. Gaudete, & exultate: quoniam merces uestra copio-
sa est in cœlis. *MERCE.* id est, laboris premio. Varro.
lib. i. Merces (inquit) dicitur à merendo, & ære, Quę
etymologia digna me hercule Varrone probatur. *PAR.*
id est, æqualis, & adiectiuum est. Mar. lib. i. i. Par scē

lus admittit, Est interdum substantiuum, & neutri generis. Hora. lib. Ser. Ludere par impar.

132. PROPTER PARVAM FIDEM pauci saluantur.

Saluantur pauci, multiq; vocantur ad astra:

An quia sit paucis cognita vera fides?

SALVAN. Minor mortalium pars, testatur Michaël, saluatur: & si maior pars ad aetheream paradysum uocatur, nunquid causa est, rogat, quia uera, & integra fides sit quam paucissimis cognita? Matth. xx, Multi enim sunt uocati, pauci uerò electi. Eiusdem, cap. iiii. Christus Petro à fide desciscenti, domine saluum me fac clamanti, ita respondet: Modicæ fidei quare dubitasti? Flo Multi uocatus item de Caio Cæsare his uerbis tradit: Adeò impati pauci electi erant, ut ad accersendos eos ardēte uētis mari, nocte cti. concubia, speculatorio nauigio solus ire tentauerit. Exstat ad trepidum tanto discrimine gubernatorem uox ipsius, Quid times? Cæsarem uehis. Quæ confidentia, quamuis in uiro ethnico, tamen ad fidem, fiduciamq; spectat. SAL. id est, à peccati morte liberantur. Inde trahitur saluator, qui Græcè σωτήρ dicitur. AD AST. id est, ad aetheream paradysum: continens pro contento.

Saluator
Græcè soter

133. DE CHARITATE.
Est charitas perfectus amor perfectaq; virtus:

Qua sine perfectum nil reperire potes.

EST CHARITAS. est (indicat per definitionem Michaël) perfectus, cōstāsq; amor, & perfecta, cōsum-

Sine charitate
cetera parum
profunt.

matāq; uirtus, sine qua nihil poteris reperire perfectū,
& illabefactum. Apostolus ad Corinth. Manent autem
fides, spes, charitas, tria hæc, maior autem horū est charitas.
Idem aliquantō superius: Si linguis hominum loquar,
& angelorum, charitatem autem non habeam, factus
sum uelut ærumentum resonans, aut cymbalum tintinnans,
Et si habeam prophetiam, & sciero omnia mysteria,
& omnem scientiam, charitatem autem non habeam,
nihil mihi prodest. QUA SINE. merita licentia postposita
fuit præpositionem, ut suprā: Spe sine uel leue sit. RE-
PE. id est, casu inuenire. Nam inuenimus quærentes, re-
perimus casu. Ouidius. libro. i. Metamor. Tu non inue-
ta, reperta es.

134. QVI HABET MAIOREM
charitatem, habebit maiorem

gloriam.

Cui maior charitas, debetur gloria maior:

Quantus amor fuerit, præmia tanta feret.

CVI. Conclusionem ex superiore disticho infert. Cui
maior est dilectio (testatur Michaël) maior quoq; glo-
ria in cælo debetur: quantus enim fuerit, quantaq; erga
deum dilectio, tantam quoq; mercedem reportabit. Apo-
stolus ad Corinth. Vnusquisq; autem propriam mercedem
accipiet secundum suum laborem. CVI monosyllaba-
rum est: reperitur & dissyllabum. Teren. apud Prisc. li.

Cui monosyl. xiii. Verum ut cuiq; est proximitas loci sorori. Est enim
labon est re carmen Sotadicum, ex duobus Ionicis à minore, nō à ma-
peritur & iore (ut corruptè in Prisc. legitur) constans, & tribus
dissyllabon. deinde trochæis.

QVI

Esto hu-

Faste

EST

tur Mi-

arrogan-

aquis. N

rum? &

corum,

& effi-

lorum.

bro. i. a

missius

tuo sen-

enim in

inhabi-

quod i

incola

Oui. li.

perbia

secund

bro, q

poniti

TA. id

palud

noxij

135. QVI VULT ESSE ALTVS,

sit humilis.

Esto humilis, quisquis fieri cupis incola cœli

Fastus tartareis excrucietur aquis.

EST O. Quicūq; exoptas effici habitator cœli, horta-
tur Michaël, sis humilis, & submissus: nam superbia, et
arrogantia in inferis torquetur, atq; punitur fluminum
aquis. Math. xviii. Quis putas maior est in regno cœlo- Qui intrā-
rum? & aduocans Iesus paruulum statuit eum in medio bñt in regnū
eorum, & dixit: Amen dico uobis, nisi conuersi fueritis, cœlorum.

& efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnū cœ-
lorum. Et illud Ciceronis honesta Latinitate à Valla li-
bro. i. accersitum. Quāto es maior, tantò te geras sum-
missius. Thobias item capi. iiii. Superbiam nunquam in
tuo sensu, aut in tuo uerbo dominari permittas: in ipsa Accola.
enim initium sumpsit omnis perditio. INCOLA, id est, Incola.

inhabitor. Valla. lib. iiii. Incola ita differt ab accola,
quòd incolā qui in loco: accola qui ad locum habitat: ut
incola Romæ, accola Padi. FASTVS, id est, arrogantia.
Oui. lib. primo Fast. Fastus inest pulchris, sequiturq; su-
perbia formam. Nam Fasti, fastorum, numero pluratiuo
secundæ, siue Fastus, fastuum, quartæ inflexionis pro li- Fasti orum.
bro, quo dierum computatio, siue annales continentur, Fastus, stū.
ponitur. Vnde libri Fastorum Ouidij inscribuntur. TAR-
TA. id est, infernis, propter Lethæum annem, Stygiamq;
paludē. EXCRVC. id est, torquentur: à cruce tractū, cui
noxij affigebātur, Catul. Sed fieri sentio, & excrucior.

136. TARDI, ET CONSIDERA=

ti ad loquendum.

h

Qui citò præcipitat velox sine pondere verbum,

Errat: & emissum non reuocare potest.

QVI. Qui oclyter sermonem sine consilio elapsum
proiecit (assuerat poëta) & errare consuevit, & proie-
ctum sermonem ad sese recolligere non ualet, Iacobus in
Velox ad au sua epistola. ca. 1. Sit autem omnis homo uelox ad audien-
diendum. dum: tardus autem ad loquendum. Salomon capi. xvii.
Tardus ad Stultus sit tacuerit, sapiens reputabitur, & si compressse
loquendum. rit labia sua, intelligēs. Hor. in arte poëtica: Nescit uox

missa reuerti. Vnde Hesiodus apud Gelli. lib. i. Optimus
est homini linguæ thesaurus & ingens Gratiæ quæ par-
cis mensurat singula uerbis. Et Homerus (ut idem re-
fert) unum ex omnibus Græcis Therpsiten, ἀνέτρος ἐπὶ
ἀγορῶν, id est, loquentem sine iudicio appellabat.

VERB. id est, sermonem. Teren. in Eunu. Utinam istuc
Nescit uox uerbum ex animo, ac uerè diceret. Potius quàm te inimi-
cmissa reuer cum habeam. Interdum unam dictionem significat. Idem
ti. in And. Verbum si mihi unum, præterquam quòd rogo,
faxis, caue.

137. QVOD DICES, QVOD FA-
cies alijs, tibi fiet, & dicetur.

Quæ dices alijs, tibi iam responsa remitti

Expectes: capies qualia dona dabis.

QVAE. Expectare debebis (ait Verinus) qualia dicta
alijs locutus fueris, talia tibi omnino responsum iri: &
cuiusmodi munera miseris, simillima ab alijs remissum
iri. Sallu. in Cice. Respondendo tibi, ut si quam maledi-

endo uoluptatem cepisti, eam malè audiendo amittas.
 Salo. prouerb. cap. xii. Qui seminat iniquitatem metet
 mala: & uirga iræ suæ consummabitur: qui pronus est
 ad misericordiam benedicetur: de panibus enim suis de-
 dit pauperi. DONA. hoc est, bona bonis, mala malis: qua
 si dicat præmia bonis, ultiones malis. Dona etenim pro
ultionibus sumuntur. Marcel. Dona cōsuetudine hæc ha-
 bentur, quæ aut propiciandis dijs dantur, aut hominibus
 pro benefactis redduntur: sed autoritate pro ultione po-
 situm manifestum est. Verg. in Buco, Aut ut mutatos Te
 rei narrauerit artus. Quis illi Philomela dapes, quæ do-
 na pararit. DABIS, id est, præmiseris: tempus pro tem-
 pore: & pro xenijs licet accipere munera.

Qui semina-
 nat iniquita-
 tē metet ma-
 la.

138. SENTENTIA CARENS PIE- tate iniusta est.

Quæ pietate, caret sententia, sæua putatur:

Est pietas cuncti santeferenda sacris.

QVÆ. Iudicium, quod absq; misericordia pronun-
 ciatur, crudele est, asseuerat Michaël, quoniā pietas ad
 placandum deum omnibus anteponenda est sacrificijs.
 Salomon. prouer. ca. xvi. Abominabiles regi, qui agunt
 impiè, quoniam iustitia firmatur solium. Cice. libro. ii.
 Deos placatos pietas efficiet, & sanctitas. Vlpianus. li. Deos placa-
 xlvi. ff. Sanctius esse impunitum relinqui facinus no-
 centis, quàm innocentem damnari. Papinianus eodē lib. efficiet &
 de interpretatione legum. Pœnæ molliendæ sunt potius, sanctitas.
 quàm exasperandæ. SENTEN. id est, iudicium. Senten-
 tia (scribit Marcel.) est sensibilitas. Luci. Vertitur æno-
 foris fundus, sententia nobis.

139. MELIVS CONSILIVM,
quàm uires.

Consilio vtilius, quàm viribus arma geruntur,

Militis est robur, consiliū mē ducis.

CONSI. Bella cōmodius quidem cōsilio exercentur,
quàm uiribus, ait uates: sed q̄ alterū alterius auxilio
eget, subiicit itaq; uirium fortitudo ad militē spectat,
imperatoris uerō pręstare consilio interest. Salomon.
Vir sapiens prouerb. ca. xxiii. Vir sapiens fortis est, & uir doctus
robustus, et ualidus, quia cum dispositione inuitur bellū,
& erit salus, ubi multa consilia sunt. Liuius. libro. i. de
robustus & ualidus. bel. Pu. secun. hæc de Annibale: Plurimum audacię ad
pericula capeßenda: plurimum consilij inter ipsa pericula erat. Et, quod infra scribit, Princeps prælium ini-
bat: ultimus conferto prælio excedebat. Cicero, lib. i. de
Offic. Parua enim sunt foris arma, nisi est cōsiliū domi.

140. MULTI PECCANT, ET
paucos errati pœnitet.

Quæ sine labe caro? quæ non obnoxia culpæ est?

Quem non inuenies criminis esse reum?

QV AE. Quæ humanitas sine peccati macula: & non
rea culpæ existit, rogat Michaël, & quem non sceleris
accusandum inuenies? q. d. neminem. Et de communi ho-
minum alea intelligit, non de Christi humanitate, quæ
de spiritu sancto est: neq; de uirgine Maria, quæ si quis
absq; peccato: & extra omnem originale reatum con-
ceptam, natamq; non fateatur, totius planè Christianæ
ueritatis sacrilegus hostis habeatur necesse est. Salomō.

prouerb. xx. Quis potest dicere mundum est cor meum?
 purus sum à peccato? lob. xiiii. Quis pōt facere mundū
 de immundo conceptum semine? Hora. lib. i. Ser. Quam Nemo dice-
 temere in nosmet leges sancimus iniquas. Nam uitijs ne- re potest mū
 mo sine nascitur: optimus ille est, Qui minimis urgetur. dum est cor
 Eccles. xvii. Quid lucidius sole: & hic deficit: aut quid meum purus
 nequius, quàm quod excogitauit caro, & sanguis? & sum à pēto.
 hoc arguitur. CARO. id est, humanitas. Carnis apud se-
 culū prius, fuit rectus, Liui. li. xxv. ab urbe cōdita. Lau-
 rentibus carnis, quæ dari debet, data nō fuerat. OBNOX.
 id est, obligata. Sallu. in Cati. Dū illos obnoxios, fidosq;
 sibi faceret, REVM, id est, obligatum, Marcel. Reos non
 solum crimini, & culpæ obnoxios, sed etiam honesti, uel Rei q sunt.
 uoti debitores promissi autoritas uoluit. Ver. lib. v. Con-
 stituam ante aras uoti reus. Et genitiui habet regimen.

141. DEVS NON POTEST

peccare: alij omnes,

Non peccare dei est: nemo sine crimine uiuit:

Errati paucos pœnituisse vides.

NON. Peccare nō posse ad unicum deum spectat, te-
 statur Michaël, nemo tamen ex cætero humanitatis nu-
 mero sine delicto ætatem agit: et, quod miserandum est,
 per paucos tamē sceleris sui pœnituisse cernis. Prior hu-
 ius distichi pars de Christo unico deo dictum intelliga-
 mus. Petrus episto. i. Qui peccatum non fecit, nec inuen-
 tus est dolus in ore eius. Matth. xxvii. ubi Pilati uerba
 sunt: Innocens ego sum à sanguine iusti. Marci. xv. Iu-

h 3

Non est ho-
mo qui non
peccet,

dæis Crucifige eum clamantibus, idem Pilatus respon-
det: Quid enim mali fecit? Luc. xxiii. ait aut Pilatus ad
principes sacerdotum, & turbas: nihil inuenio cause in
homine. Ioan. xix. ubi idem Pilatus ita iudicat: Accipite
eum uos, & crucifigite: ego enim non inuenio in eo cau-
sam. Et in lib. iii. regum. Quod si peccauerit tibi, nō est
enim homo, qui non peccet. Recte igitur Michaël. ER-
RAT, id est, peccati. & est participium sine uerbo. non
enim inuenitur error, aris ait Seruius. Vergi. lib. iii. Ae-
neid. Talia monstrabat relegens errata retrorsum Litto-
ra Achæmenides. POENITUISSE. non pro poenitere,
sed propriè dixit. q. d. Ex omnibus quos sacra scriptura
refert, paucos uidemus poenitentiae meritis saluos.

142. DE FALSA SPE POE-
nitentiae.

Pertenuis spes est, inter peccata salutem,

Et sperare nouis criminibus veniam.

PERTE. Minima saluationis spes est (ait Michaël)
inter peccata sperare gloriam, & magnis, neq; unquam
aliàs auditis sceleribus, remissionē sperare, Ecclesi. xxi.
Via peccantium complanata lapidibus, & in finem illo-
rum inferni, & tenebrae, & poenae. Vnde Hiero. ca. iiii.
sic hortatur: Si reuertēris ad me Hierusalem, ait domi-

Lauandum nus, ad me conuertere, si abstuleris offendiūcula tua a fa-
cie mea, non comoueberis. Idē paulō inferius. Laua a ma-
licia ut salui litia cor tuum Hierusalem: ut salua fias. Danic. cap. ix.
fiamus, Propter peccata enim nostra, & iniquitates patrū no-
strorum, Hierusalem, et populus tuus in opprobriū sunt

omnibus per circuitum nostrum. Ergo rectè Michaël.
 Nam inter peccata nullus locus est ueniæ, sed punitiōi,
 PERTE. id est, ualde tenuis, & exigua. Aduertendum
 per in compositione gradui positiuo maritali, & quàm Per in com=
 superlatiuo. Valla libro. i. Idem nanq; ponderis habent positione.
 per & quàm sed alterum positiui proprium est, alte=
 rum superlatiuo: ut perpulchrè, perbellè, perdiligenter,
 quàm pulcherrimè optimè, quàm diligētissimè. INTER Peccatū sti=
 PE c. id est, inter mortes. Peccatū enim, autore Aposto=
 lo, stimulus mortis est: et acutè peccatū opposuit saluti. tis.

143. QVI PRÆSENTIA DE=
 fiderat, futura negligit.

Cui spes præsentis vitæ est præfixa, futuram

Negligit: hic nunquàm mente quietus erit.

cvi. Ille cui præsentis uitæ spes in animo ante omnia
 collocata est, inquit Michaël, cōtemnit proculdubio si=
 turam alterius uitæ spem, atq; idem ob eam causam nun
 quàm animo quietus erit. Sapien. v. Talia dixerunt in
 inferno hi, qui peccauerunt: quoniam spes impij tanquā
 lanugo est, quæ à uento tollitur, & tãquam spiritus, gra
 cilis, qui à procella dispergitur, & tanquam fumus, qui
 à uento diffusus est, & tanquam memoria hospitis unius
 diei prætereuntis. De his Esa. xxi. Et ecce gaudiū, &
 letitia occidere uitulos, & iugulare arietes, comedere
 carnes, & bibere uinum. Comedamus, & bibamus, cras
 enim moriemur. Iuue. sat. xiii. Pœna autē uehemens, ac
 multò sæuior illis, Quas & Cedicius grauis inuenit,
 & Rhadamanthus, Nocte, dicq; suum gestare in pecto=
 re testem. SPEs, id est, fiducia. Spes boni impendentis

Spes impij
 tanquā lanu
 go est.

Cras morie=
 mur.

opinio, sicut metus mali sollicitudo est. Vergil. lib. 1. Aeneid. Spemq; metumq; inter.

144. DE IRACUNDO SEM=

per excedente iustitiam.

Qui temere, & præceps rabidas exardet in iras,

Excedit semper limina iustitiæ.

QVI. Qui imprudenter atq; procliuis in furentes ira

Cum ira nil deflagrat, semper rûpit æquitatis terminos, transilitq; recte, nihil ait uates. Cic. lib. 1. de Offic. Sed tamen ira procul absit, considerate cum qua nihil rectè fieri, nihil consideratè potest. Idem fieri potest. lib. 1111. Tus. quæst. de Archita Tarentino illud memorat Archite re= tu dignissimum tradit: Ex quo illud Laudatur Archite, sponsum. qui cum uillico factus esset iratior, quo te modo, inquit, accepißem, nisi iratus essem? QVI in finitè hoc loco ponitur, quia ira unicuiq; potest accidere. EXCED. id est, transilit, & accusandi casui maritauit. Luca. lib. 1. Phar. Patros excedere muros. iungitur & auferendi casui. Terentius in And. Nam is postquam excessit ex ephebis.

145. QVAE VIRGINITATI
obstent.

Qui vult virgineum cælebs seruare pudorem,

Ocia deuitet, fœmineosq; choros.

QVI. Quicumq; uult castus uirginitatis retinere uerè recudiam (inquit Michaël) desidiam & molles fœminarum saltationes arceat, ac fugiat. Ouid. libro. 1. de remedio. amo. Ocia si tollas, periere Cupidinis arcus: Contempta iacent, & sine luce faces. Idem aliquantò inferius: Quæ

itur Aegyptus quare sit factus adulter: In proptu cau
 sa est, de fidiolus erat, Ecclesi. ca. vii. Et inueni amario=
 rem morte mulierem, quæ laqueus uenatorum est, & sa
 gena cor eius. Vincula sunt manus illius. Qui placet deo
 effugiet illam, qui autem peccator est, capietur ab illa.
 COELEBS, id est, castus. Festus, Cælibem dictum existi Cælebs.
 mant, quod dignam cælo uitam agat. CHO. id est, salta=
 tiones. Verg. lib. vi. Illa choros simulans.

146.

DE EADEM RE.

Sæpe marem in furias aspectu fœmina solo

Vrget, & inflamat pectora notus odor.

SAEPE. Percrebrò fœmina solo cõspectu suo in amo
 ris ardorem marem detrudit, & eiusdem odor mari de=
 prehensus, et cognitus ipsius pectora inflamat, irritatq;.
 Catul. in epigram. Nam simul te Lesbia aspexi, nihil est
 super mi Quod loquar amens. Vnde Matth. xviii. Et si
 oculus tuus scandalizat te, erue eum, & projice abs te. Si oculus
 Bonus tibi est unum oculum habentem in uitam intra=
 re, quàm duos oculos habentem mitti in geennam ignis. tuus scanda
 Quod autem dixit Notus odor, de irrationabilibus ani=
 malibus accipiendum est. Verg. lib. iii. Geor. Nonne ui=
 des, ut tota tremor pertentet equorum Corpora, si tan=
 tum notus odor attulit auras? IN FURI. id est, furiosos
 amores. Vergi. libro. iii. Georg. Omne adeò genus in ter=
 ris hominumq; ferarumq;. Et genus æquoreum, pecudes,
 pictæq; uolucres In furias, ignemq; ruunt amor omnibus
 idem. NOTVS, id est, naturali sagacitate inuentus.

h s

Quis non vretur, si se deiecit in ignem?

Viure quis credat dira venena bibens?

QVIS, An est qui non cremetur (rogat Verinus) si semetipsum in ignem coniicit? An est qui se uicturū speret, mortifera uenena bibendo? q. d. Certè nemo in tanta moriendi occasione sperabit uitam. Ergo neq; in opportunitate peccandi. Ecclesi. cap. xi. Qui fodit foueam, incidit in eam, & qui dissipat sepem, mordebit eum coluber. Qui transierit lapides, affligetur in eis. Et qui scindit ligna, uulnerabitur ab eis. Teren. in Heauton. Sed uereor ne mulier me absente hic corrupta sit: concurrunt multae opiniones, quæ mihi animum exaugeant, occasio, locus, ætas, mater, sub imperio cuius est, mala, cui nihil præter precium iam dulce est. DIRA, id est, mortifera. Marcel. Dirum est triste, infestum, & quasi deorum ira immissum. Vergi. lib. iii. Aeneid. Vtricesq; sedcant in limine diræ. Inde est diritas apud. M. Tul. lib. de Senec.

Dirū quid?

148. MELIUS EST TIMERE

bene, quàm male fidere.

Vtilius timuisse bene, quàm fidere male:

Nam cauto, & timido nulla procella nocet.

Sapiens timet, & de- VTI. Commodius est prudenter timuisse (ait poëta) met, & de- quàm nimis imprudenter considerare, quoniam cauēti, ac clinat à ma- formidanti nullum periculum officit. Salomon. cap. xvi. lo. Sapiens timet, & declinat à malo: stultus trāsilit, et cō-

fidit. Cice. li. i. De Offic. ex uersibus Ennij Quintum Fabium ita commendat: Vnus homo nobis cunctando restituit rem. Non ponebat enim rumores ante salutem. Ergo postq; magisq; uiri nūc gloria claret. C A N. id est, cauenti, nam & si temporis præteriti est participiū, actiue significat, ut multa alia, quæ Valla libro. i. recenset. Marti. lib. v. i. Cauta sit ut uirtus, ne te temerarius ardor in medios enses, sæuāq; tela ferat. T I M I D O. id est, timenti: etiam actiue hoc nomen significat. Ser. in Buc. Timidus semper timet: Timēs uerò ad tempus. P R O C E L. id est, periculum. metaphora à maris fluctibus uēto agitata. Verg. lib. i. Aeneid. Talia iactanti stridens aquilone procella Velum aduersa ferit.

149. DE VITANDIS FOEMINIS.

O quibus illecebris capitur cui fœmina iuncta est:

Fœmina tentandi pabula quanta dedit.

O Q VI. Exclamat poëta: O quibus blâdijs ad peccandum ille trahitur, cui fœmina turpibus amoribus copulata est: & ô quantas tentandi uirum ad peccandum causas, & opportunitates fœmina parauit? quasi dicat maximas. Salomon capi. ix. Mulier stulta, & clamosa, plenaq; illecebris, & nihil omnino sciens, sedet in foribus domus suæ super sellam in excelsu urbis loco, ut uocaret transeuntes per uiam, & pergentes in itinere suo. Quis est paruulus, qui declinet à me? & Aquæ furtiue recordi locuta est. Aquæ furtiue dulciores sunt, & uæ dulciore panis absconditus suauior. Et ignorauit quod ibi sint res: & pa-
gigantes, & in profundis inferni conuiuæ eius. Qui nis abscondi
enim applicabitur illi, descēdet ad inferos, nam qui ab- tus suauior.

Fœmina id= cefferit ab ea, saluabitur. Hieronymus in Aureola: Noctua diaboli, uum genus fœminæ, ianua diaboli, uia iniquitatis, scorpius iniquitatis percussio. O' exclamantis interiectio est. Valla lib. ii. ad hunc modum scribit: O' fortunati, quorum iam percussio. mœnia surgūt, Aeneas ait. & alibi: O' fortunatos nimium sua si bona norint Agricolas. Hic accusatiuus est, ibi uel nominatiuus, uel uocatiuus esse potest. His enim tribus casibus autores indifferenter utuntur. ILLI. id est, blandicijs, & delinimentis. Nam Marcel. ita proficitur, Illucere est propriè illaqueare. Nonius in Lycurgo: Aliis sublime alios saltus illicite, ubi bipedes uolucres lino linquant lumina. PABV. id est, causas. propriè pabulum est pecudum, pecorumq; cibis herbaceus, ut fœniceus, puleaceus.

150. FOEMINAE OCCVRSVS
est sagitta demonis.

Formosæ occursus mulieris dæmonis arma:
Parthorum tanquàm dira sagitta ferit.

FORMOSAE. Occursus pulchræ fœminæ sunt (inquit Michaël) diaboli arma, quibus uidelicet marium animos necat, quia tanquàm sagitta à Parthis sagittandi peritis librata uulnerat. Salomon prouerb. cap. vii. de iuvene, qui nocturno crepusculo meretricem blandiētem sequitur, statim enim sequitur: Quasi bos ductus ad uictimam, & quasi agnus lasciuiens, & ignorans, et nescit quòd ad uincula stultus trahatur, donec trāsfingat sagitta iecur eius uelut si auis festinet ad laqueum, & nescit quòd de periculo animæ illius agitur. DAE MO. id est, Demones.

Demones.

dicuntur, quoniam Græcum uocabulum est, ob scientiã nominati. Dæmones ergo, id est, scientes. Eos nostræ religionis homines appellant spiritus in cælo à deo creatos, qui de cælo ob superbie peccatum deiecti, partim in ter Parthi Scytharum, partim in hoc aëre damnati sunt. PARTHORUM, ex solo nomine Emphasim fecit. q. d. qui sunt sales. gittandi scientissimi. Sunt autem Assyriæ populi. Iustinus li. xli. Parthi, penes quos uelut diuisione orbis cum Romanis facta, nunc Orientis imperium est, Scytharum exules fuerunt, Hoc etiam ipsorum uocabulo manifestatur, nam Scythico sermone Parthi exules dicuntur. Sciendum item Parthos, ut Seruius tradit, tunc melius ferire hostem, quoties fugientes sagittas post terga iaculatur. Verg. lib. iij. Geor. Fidentemq; fuga Parthum, uersusq; sagittis. Lucre. lib. primo. Phar. Ocior & missa Parthi post terga sagitta.

151. VITANDA PROXIMITAS fœminæ.

Sæpe pudicitiam mulier formosa propinqua
Eripuit castis, multaq; damna dedit.

SÆPE. Percrebò mulier formosa uiris castis uicina castitatem abstulit, asseuerat poëta, multaq; alia incommoda eisdem attulit, ut puta uulnera, cædes, patri-
monij calamitatem, literarum obliuionem. Vnde Ecclesiastes capitulo septimo. Et inueni maiorem morte mulierem, quæ laqueus uenatorum est, & sagena cor eius. Teren. in And. Interea mulier quædam ab hinc triennium ex Andro commigravit huic uicinie. Docet enim ibi Simo, uicinitatem meretricis Pamphilo nocuisse. D. A. M. id

Maior morte mulier.

est, mala. Terē. in And. Quid facias illi, qui dederit da-
num, aut malum? ubi Donatus ita discernit: Damnum rei
est, Malum ipsius hominis.

152. FOEMINA DOMAT DV=

ces victores.

Fœmina magnanimos domuit per sæpe leones:
Prædæq; victores sæpe fuere duces.

FOEMINA. Mulier creberrime suis illecebris for-
tissimos quosq; duces subegit, asseuerat uates, imperato-
resq; ipsi, quamuis hostium uictores, sæpe fuere mulier-
culis quibusdam præda, & spoliū. Salomon prouer-
b. cap. vii. de muliere impudica: Multos enim uulneratos
deiecit, & fortissimi quiq; interfecti sunt ab ea. Viæ infe-
ri domus eius penetrantes interiora mortis. Gellius au-
tem lib. vi. Alexandri, & Africani cōtinentiam his uer-
bis commēdat: Appianus Græcus homo qui Polyhistor,
id est, multi sciūsus est appellatus, facili, atq; alacri facun-
dia fuit. Is quū de Alexandri regis laudibus scribit: Vi-
cti, inquit, hostis uxorem facie inclyta mulierem uetuit
in conspectum suum deduci: ut eam ne oculis suis quidē
contingeret. Lepida igitur quæstio agitari potest, utrū
uideri continentiore par sit, P. ne Africanum superio-
rem, qui Carthagine ampla ciuitate in Hispania expu-
gnata, utrinque tempestiuam, forma egregia, nobilis ui-
ri Hispani filiam captam, productamq; ad se patri inui-
latam reddidit: an regem Alexandrum, qui Darij regis
uxorem, eandemq; eius sororem, prælio magno captam,
quam esse audiebat exuperanti forma, uidere noluit,
perduciq; ad se prohibuit?

Alexandri
& Affrica-
ni continen-
tia.

San-
son iu-
deus & her-
cules Græ-
cus mulieri-
bus succu-
buerunt.

193. SANSON ET HERCV=
les fœminis succubuerunt.

Quis Sansone fuit: quis fortior Hercule? constat
Fœmineis ambos succubuisse toris.

QVI S SAN. Exemplo probat superioris distichi
sententiam. Quis fuit (rogat poëta) Sansone Iudæo, aut
Hercule Græco magis fortis? & tamen compertum est
utrūq; ducem muliebribus lectis, & cōcubitibus, semet= Reuelauit.
ipsum subiecisse. Iudicum ca. xvi. de Sansone: Post hæc Sanson se in
amauit mulierem, quæ habitauit in ualle Sorech, & uo= capillis to=
cabatur Dalida. Ibidem longa traditur historia, sicut tas uires ha=
Sanson Dalidæ blāditijs, quam spe præmiorum ipsi Phi= bere.
listinorum principes corruperant, reuelauit se in capil=
lis totas uires habere: & sicut abraſo ab ea Sansoni ca=
pite, ipse à Philistinis cōprehensus est, oculiq; eidē cru=
ti. et sicut adductus de carcere, ut corā ipsis Dagon deo
suo ob uictoriam sacrificātibz luderet, renatis capillis, Hercules Io
atq; inuocato dño, in ultionē hostiū uiribus pristinis re uis filius.
cuperatis: dextera, læuaq; ambas colūnas domus, sub qua
plurimi Philistinorum utriusq; sexus spectabant, appre=
hendēs ait. Moriatur anima mea cum Philistinis. Con=
cusisq; fortiter colūnis, oēs simul q̄aderant obruti sunt,
Multoq; plures interfecit moriens, quā ante uiuus oc= Basyliscus
ciderat. & fratres eius inter Saraa, & Esthaolin sepul= serpens ubi
chro patris sui Manuæ cū sepelierunt: iudicauitq; Israël generatus.
xx. annis. HERCVLES uerò Alemenæ ac Iouis filius,
quoniā Iolen adamauit, à Deianira uxore deceptus est.
Nam ex Eubœa profectus (ut Diodorus libro. v. tradit)
in montem Oetam, atq; ibi sacrificaturus, uestem qua

in sacris uti consueuerat, ueneno sagittæ qua ipse antea
Nessus Centaurum necauerat, tinctam per Lycæ dome-
sticum, doliq; ignarum accepit, quo malo excruciatuſ, in
Oeta monte Philocteten secundū reſponſum Apollinis
coactus eſt rogare, ut ſibi pyram conſcēdenti ignē ſubij-
ceret, atq; ita ad deos translatus eſt. De cuius fortitudi-
ne, & .xii. laboribus mira dictū à Diodoro ipſo, & ab
alijs traduntur non omnia fabuloſa.

154. TVTIORA SIBILA BÆ

ſiliſci quàm cantus puellæ.

Tutius in ſyluis Baſiliſcum audire fremētem:

Quàm molles cantus, ſcēmineumq; melos.

TVTIVS. Magis tutum, ac minus periculoſum eſt,
Baſiliſcus ſi inquit Michaël, Baſiliſci animalis nocētīſſimi fremētis
bilo fugat ſibilum, quo terret, fugatq; (et ut quidam putant) necat
aſpectu ne in ſyluis audire, quàm ſuauiſſimas ſcēminarum cantile-
cat. nas, & dulciſſimum cantum percipere. Baſiliſci prophē-
ta quoq; pſal. xc. ita meminit: Super aſpidem, & baſila-
ſcum ambulabis, & conculcabis leonem, & draconem.
Plinius lib. viii. Poſtquàm illius feræ, cui nomen eſt Ca-
tolepaſ, quæ internecio humani generis eſt, omnibus
oculos eius uidere conſeſtim expirantibus, meminit, ita
ſubiicit: Eadem & baſyliſci ſerpentis eſt uis. Cyrenaica
hunc generat prouincia. xii. non amplius digitorum ma-
gnitudine, candida in capite macula, ut quoddam diade-
mate inſigni. Sibilo omnes fugat ſerpētes. Nec flexu mul-
tiplici, nec ut reliquæ corpus impellit, ſed celſus, & ere-
ctus in medio incedens. Necat frutices, non cōtaſtus mo-
dò, uerū

dò, uerū
uis malo
per eam
aſſum
cupiuer
naturæ
uernis f
moriunt
tur inte
TVS, id
cinunt.
noro In
priorē
ctione.
in hymn
ſcium n
155.

Fœmi
Ni
FO
animal
niſi ali
uel pu
occurr
decipie
nec ua
nunc i
ſumq;

dò, uerùm & afflatus exurit herbas, rumpit saxa. Talis uis malo est. Creditum quondam ex eo occiso hasta, & per eam subeunte ui, non equitem modò, sed equũ quoq; assumptum. Huic tali monstro, sæpe enim enectum concupiuerunt reges uidere, mustelarũ urus exitio est, à deo naturæ nihil placuit esse sine pari. Interficiunt eos cauernis facillè cognitis sola tabe. Necant illi simul odore, moriunturq; & naturæ pugnam conficiunt. Ex his datur intelligi Basiliscum uisu necare, sibilo fugare. CANTVS, id est, cantilenas, quas fœminæ saltantes plerũq; cõcunt. Iuue. saty. xi. Forsitan expectes ut Gaditana canoro Incipiat prurire choro. MELOS, id est, carmen: & priorem syllabam breuiat. Lactan. de Christi resurrectione. Fitq; repercusso dulcior aura melo. Sanè Homer. in hymnis producit. Quare Persi. Cantare credas Pegasusci melos: non sine exemplo dixit.

155. TRIA VINCVLA MULIERIS petulantiam cohibent.

Fœmina molle genus, turpes procliuius ad actus,

Ni vir sit custos, ni pudor, atque metus.

POEMI. Fœmina (definit uates) est genus quoddam animalis rationalis lasciuum, ad lasciuos actus pronũ, Fœmina qd animalis rationalis lasciuum, ad lasciuos actus pronũ, Fœmina qd nisi aliquid ex his tribus obstaret, uel mariti custodia, est? uel pudor, uel metus. Salomon Prouerb. ca. vii. Et ecce Auscultat occurrit illi mulier in ornatu meretricio, preparata ad Salomonem decipiendas animas, garrula, & uaga, quietis impatiens, de muliere. nec ualens in domo consistere pedibus suis. Nunc foris, nunc in plateis, nunc iuxta angulos insidians. Apprehensumq; deosculatur iuuenem, & procaci uultu blãditur.

Virtutes mu-
lierum.

dicens: Victimam pro salute deuoui: hodie reddidi vota mea. Idcirco egressa in occursum tuum desiderans te uidere, & reperi. intexui funibus lectum meum, strauit tapetibus pictis ex Aegypto, aspersi cubile meum myrrha, aloë, & cinnamomo. Veni inebriemur uberibus, & fruamur cupitis amplexibus, donec illucescat dies. Non est enim uir in domo sua, abiit uia longissima. Aristoteles libro. i. de animalibus. Est enim mulier natura ipsa querula, inuida magis, quam uir, & maledicentior: præterea anxiosa, & despectans magis, quam mas, atq; impudētior: quin etiam facilius decipi, meminisseq; aptior, nisi abscessum est à nisi, pro quo ponitur.

156.

MULIER PECCATA

ti causa.

Fœmina peccati gluten: latet anguis in illa:

Si fapis hanc, ceu sit pestis, amare fuge.

FOEMI. Alteram fœminæ definitionem tradit poeta. Fœmina est (inquit) peccati gluten, & ferrum: natio: in illa enim peccatum latet, quod uelut anguis uiros necat. Hanc igitur (nisi stultus es) tanquam pestilentia acerba esset, uita. Salo. prouerb. cap. vi. Non concupiscat pulchritudinem eius cor tuum, ne capiaris nutibus illius. Precium enim scorti, uix est unius panis, mul-

Mulier uiri lier autem uiri preciosam animam capit. Nunquid? preciosam test homo abscondere ignem in sinu suo, ut uestimenta animam ca- illius non ardeant? aut ambulare super prunas, ut non pluit. te cōburantur eius? Sic qui ingreditur ad mulierē proximi sui non erit mundus, cum tetigerit eam. GLV. id est,

glutinum. Glutem Græcè κόλλα nuncupatur. Et est genus pultium ex farina siue pane aqua decoctarum, quo Glutinum se chartam chartæ bibliopole in primis coniungere, ac ferpius quam ruminare didicerunt. Sæpius tamen glutinum, quam gluten, ten inuenitur. Pli. lib. XIII. Glutinum uulgare est pollinis flore temperatur, feruente aqua, minimo aceti aspersu. Idem Paulò inferius: Omne autem glutinū nec uetustius esse uno die debet, nec recētius. LATET ANG. Sic Vergi. in Bucoli. Latet anguis, in herba. PESTIS, id est, pestilitas. Lucre. li. VI. Pestilitas etiā pigris talaribus ægrè.

157. DE EADEM RE.

Noxia fœminei fugias contagia cœtus:

Quanti causa mali fœmina prima fuit?

NOXIA, Fuge (hortatur Michaël) morbosas fœmineæ turbæ uicinitates: nam quantæ perniciæ, rogat, prima fœmina fuit occasio? q. d. totius cœpit esse causa detrimenti. Ecclesiasticus. cap. XXV. A muliere initium factum est peccati, & per illam omnes morimur. Hinc pendet uersiculus ille noster in laudem Virginis Mariæ, tertio epigrammate: Vnica maternæ pontica dona gulæ, qui cū esset à quibusdam, quorum nominibus parcere certū est, reprehensus, quasi Virgo Maria non maternæ, sed paternæ solūmodo gulæ antidorū extitisset, ac nullo modo maternæ: memoria repeto apud grauissimos religionis nostræ Hæreticorum inquisitores, ac iudices illos à me conuictos cū alijs doctoribus, tū uero his diu Augustini uerbis in sermone de Natiuitate uirginis, cuius

A muliere
initium factum est peccati & per illam omnes morimur.

Verba dei
ad Adam, et
deinde ad
Euam.

initium est: Adest nobis dilectissimi optatus dies. Quæ
sunt hæc? Mater generis nostri poenam intulit mûdo, ge-
nitrix domini nostri salutem attulit mundo. Autrix pec-
cati Eua: autrix meriti Maria. Eua occidendo obfuit: Ma-
ria uiuificando profuit. Percussit illa, sanauit ista. Pro
inobediētia, obediētia cōmutatur: fides pro p̃fidia cōp̃e-
satur. **FOEMINA.** **PR.** id est, Eua, quæ prima uixit foe-
mina: sicut Adam primus humani generis pater: qui ser-
pentis suasu de ligni fructu, quod est in medio paradisi,
comedentes peccarunt: de qua re uerba dei ad Adā, deim
de ad euam Gene. cap. iiii. sunt hæc uocauitq; dominus
deus Adam, & dixit ei: ubi es? Qui ait, uocem tuam do-
mine audiui in paradiso: et timui, eo quòd nudus essem,
& abscondi me. Cui dixit dominus: Quis enim indicauit
tibi quòd nudus esses, nisi quòd ex ligno de quo præce-
peram tibi ne comederes comediisti? Dixitq; Adam: mu-
lier quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & co-
medi. Et dixit dominus ad mulierem: Quare hoc fecisti?
Quæ respondit: Serpens decepit me, & comedi. Deim
de maledictio Dei in serpentem, in Euam, & Adam se-
quitur. Quare adeat librum ipsum, qui cupit ulteriora
scire. Illud interim non est prætermittendum, quod Mar-
tinius in secundo sententiarum conclusione secunda tes-
tatur. Conclusio: Quod licet nec in genere, nec in spe-
cie fuit maximum intensiue, uidelicet peccatum Eua,
fuit tamen maximum intensiue in ordine ad prouocati-
uum, uel quantum est ex inducētis impulsione: & ex eadē
dem parte maius Eua, quam Adā. Idem aliquantò infē-
rius: Ergo grauius impellēs erat in Adam, quam in Eua,

unde & grauius à deo punita est. **CONTAGIA.** id est, so Contagio.
 cietates. **FESTVS.** Contagionem esse dicendam, non con Contagium.
 tagia, scribit, puto de usu eum frequentiore intelligere,
 Nam & contagium usitatè dicimus. Verg. in Buco. Nec
 mala uicini pecoris contagia ledent. Et contagio: Iuue.
 saty. II. Dedit hanc contagio labem. Et cõtages: Lucre.
 lib. III. Quæ contage sua palloribus omnia pingunt. Di
 citur autem à contingendo: est enim morbus cõtactu pol
 luens: & pro ouium scabie secundum Columellam potis
 simum accipitur.

158. DE LAVDE VIRGINITATIS.

Virginitas animæ murus, victoria carnis,

Portus honestatis, sancta pudicitia est.

VIRGINITAS. Quadrifariam definit uirginitatem

Michaël. Virginitas est, inquit, murus, ac turris, qua ani
 ma inexpugnabilis diabolo redditur, & quæ carnis con
 cupiscētiam uincit, & in qua, tanquam in portu naues, Encomium
 omnis honestas consistit: deniq; est religiosa, & inteme=
 rata castitas. **MVRVS,** id est, munimentum. Valla. li. IIII.
 Murus est urbis lapideus ambitus: qui Græcè dicitur τὸ
 τεῖχος. paries uerò domorum Græcè οὖ τοῖχος. Murus Murus.
 est etiam non urbis, sed urbis similiū: ut munitio, Paries.
 castrorumq; Mœnia pro muris accipi solēt, & pro ædi Portus.
 ficijs ipsius urbis. **POR.** id est, requies, & domicilium.
 Vlpianus de uerborum significatione: Portus appella=
 tus est conclusus locus, quò importantur merces, & in=
 de exportatur: eaq; nihilominus statione conclusa, atq;
 munita: inde angiportum dictum est. Ordo est: Virgini=
 tas est animæ murus, per eclipsim.

159. DE VIRGINITATE.

Virginitas cœleste bonum, cognata phalangi

Angelica, in terris, hei mihi, rara fuit.

VIR. Virginitas est (docet Michaël) diuinum bonum, & angelorum exercitui coniuncta: sed hei mihi (dolet Michaël) in terris rara admodum reperta est. Sanè uerò uirginitas, maximorum apud deum meritorum est. Nam cùm tres sint hominum ordines, Coniugati, Continentes, ac Virgines: quos per Noë, atq; Iob, & Danielem nostri Theologi interpretantur. Coniugati quidem trigesimo fructu. Continentes uerò sexagesimo. Virgines autem centesimo in cœlis donantur. Quam rem Matthæus. capi. xiii. per parabolam hoc modo significauit, ubi de seminibus in terram iactis agitur: Alia autem ceciderunt in terram bonam, & dabant fructum, aliud ceterisim, aliud sexagesimum, aliud tricesimum. Vnde hymnographus ita reliquit scriptum: Sarta terdenis alios coronant. Aucta crementis: duplicata quosdam, Trina centeno cumulata fructu, Te sacer ornant. PHALANX. id est, legioni. Phalanx (inquit Seruius) in lib. ii. Aeneid. lingua Macedonia legio est. Sed Quint. Curt. sic commemorat: Macedones phalangem uocant peditum stabile agmen, uir uiro, armis arma conserta sunt. Continent autem phalanx, ut quidam prodiderunt, uiros centum & uiginti, fiebatq; armorum series umbonibus inter se consertis.

Tres hominum ordines.

Phalanx.

160. LVXVS INGENIVM, ET
mores perdit.

Nil letale magis, quàm luxu perdere mores:

Hæc pestis iuuenum est sæuior ingenijs.

NIL. Nulla pestis magis mortifera, testatur Verinus, pestis Salu-
quàm si quis dissoluta prodigalitate mores contaminet, stius in Cati
ac perdat, & tamen hoc malum tenellis adolescentulo- li. de prodi-
rum ingenijs nocentius est. Sallustius in Catil. Sed libido galitate.

stupri, ganeæ, cæteri; cultus nō minor inceserat, uiros
muliebria pati, mulieres pudicitiam in propatulo ha-
bere: uescendi causa, terra, mariq; omnia exquirere: dor-
mire prius, quàm somni cupido esset: non famem non si-
tim, neq; frigus, neq; lassitudinem operiri, sed ea omnia
luxu antecapere. Hæc omnia iuuentutem, ubi familiares Animus ma-
opes defecerant, ad facinora incendebant. Animus imbu- lis imbutus
tus malis artibus, haud facillè libidinibus carebat. Quin non libidini
tilianus libro primo: Mollis illa educatio (quam indul- bus caret.
gentiam uocamus) neruos omnes & mentis, & corporis
frangit. Quid non adultus concupiscet, qui in purpuris
repi? Nondum prima uerba exprimit, iam coquum in-
telligit, nam conchylium poscit: ante palatum eorum,
quàm mores instituimus: in lecticis crescunt. Si terram
attigerint, è manibus utrinq; sustentium pendent. LV=
XVS, id est, morum dissolutio. Festus: Luxa membra suis
locis mota, & soluta dicuntur: à quo luxuriosus, in re fa-
miliari solutus appellatur. Letale, id est, mortiferū. Idē
lethum ab obliuione, quam Græci λήθη uocant, dictum
est. Ergo per th, aspiratum uerissima orthographia scri-
bendum est, secūdum eum. Prisc. uult à leo, quo ueteres
usi sunt pro deleo, fieri: quoniam mors omnia delet: &
sic sine aspiratione scribitur.

161. NON DECET VIRVM NIS
mis bene psallere uel cantare.

Turpe viro studium est psallendi, turpe canendi,

Turpe est fœmineis semper adesse choris.

TUR. Inhonestum est uiro, inquit poëta, studium ad citharam psallendi, aut uulgò cantilenas canendi; inhonestum etiam habetur, in mollibus fœminarū saltationibus nimis frequenter saltare, Iuue. saty. viii. in Nerone: In scena nunquàm cantauit Orestes. Hora. item leuitatem Tigelli cantoris lib. i. sermo. ita carpit: Si collibuisse ab ouo vsq; ad mala citaretio Bacche: & modò summa Voce, modò hac resonat, quæ chordis quattuor imma. Mart. lib. v. in Cotilum; Cantica qui Nili, qui Gaditana susurrat. Qui mouet in uarios brachia uolsa modos. PSALLERE propriè est fidibus modulari; à psallo uerbo Græco: unde est psalmus. Cantare magis est sola uoce: sed confunduntur. Saltare uerò est choreas, siue saltationes imitari. Verg. in Buc. Saltabunt mihi Dametas, et Lyctius. Aegon. Hæc eadem studia fœminæ inhonestiora sunt. Sallu. in Cati. de Sempronio: Psallere, & saltare elegantius, quàm necesse est probæ mulieri. Psallo præterea psalli præteritum format. Bassus in. ii. lyricorum apud Pris. li. x. Calliope princeps sapiēti psallerat ore. Atq; ut idem mox refert, à psallo supinum non inueni.

In scena nūquam cantauit Orestes.

Psallere.

162. SPES VITÆ LONGÆ
est peccati causa.

Dulcis amor vitæ dirum (mihi crede) uenenū est:

Causaq; peccandi spes diuturna fuit.

DVL CIS. Iucundæ uitæ amor, crede mihi (inquit Mi-
chaël) crudele uenenum est, & spes diurnæ uitæ, mul-
tis peccandi causa extitit. Salo. prouerb. ca. xi. non pos-
se fieri, ut is longa uita fruatur, qui peccator est, sic tra-
dit: Timor domini apponet dies, & anni impiorum bre-
uiabuntur. Expectatio iustorum lætitia, spes autem im-
piorum peribit. Fortitudo simplicis uia domini, & pa-
uor his qui operantur malum. Iustus in æternum non cō-

Anni impio-
rum breuias-
buntur.

mouebitur, impij autem non habitabunt super terram. bitabunt su-
per terram.

DVL. AMOR VITAE. Sic Vergi. lib. iii. Aeneid. Lin-
quebant dulces animas. VENE. id est, uirus, Caius. ff. de
uerbo. significa. his uerbis profitetur: Qui uenenum di-
cit, adijcere debet, utrum bonum esset, an malū. Nam &
medicamenta uenena sunt, quia eo nomine omne cōtine-
tur, qd' adhibitū, eius naturā cui adhibitū esset, mutat.

163. DE EADEM RE.

Quam miserum est nescire mori: vitæq; cupido,
Peccandi multis pabula quanta dedit.

QVAM. O quam miserandū est, asseuerat Michaël,
si quis ignorarit mori, & quam multis uitæ longioris cu-
pido uberem delinquendi licentiam fecit. Nam ut Eccle-
sia. cap. iii. ad hūc modum confirmat, & monet: Omnia
tempus habent: & suis spacijs transeunt uniuersa sub
cælo. Tempus nascendi, & tempus moriendi. Profecto
multi nescierunt mori. Florus lib. iii. de Catilina hoc
pulcherrime sicut multa alia scitu digna p̄dit. Catilina
lōgē à suis, inter hostiū cadauera repertus est, pulcherri-
ma morte, si sic pro patria concidisset. Et Iuue. sat. iii.
Nec cuius erat, qui libera posset Verba animi proferre,

Omnia tem-
pus habent.

et uitam impendere uero. CUPIDO, id est, cupiditas, et quamuis secundum artem foemininum est, Hora. nihilominus masculino usus est, lib. II. Car. Nec leues somnos timor, aut Cupido Sordidus aufert. Neque pro amore posuit, sed (ut Porphyrio est autor) pro cupiditate. Quare miratur Porphyrio masculini cum genere cupidinem dixisse.

164. QVI NIHIL SPERAT,
nihil timet.

Si nil sperabis, discrimina nulla timebis.

Qualis amor fuerit, talis & ipse timor.

SI. Si nihil omnino in spe posueris (ait Michael) nulla est pericula formidabis: et uice uersa, Qualis amor erga

Qui amat te rem cupita uiguerit, talis et eius amittendae metus premet ne quod scio est. Sap. ca. 3. Et nescierunt sacramenta dei, neque meramat pdat. cedem sperauerunt iusticiae, nec iudicauerunt honorem animarum suarum. SPERA. in spe posueris: est aliquando metuere. Verg. lib. III. Aeneid. Hunc ego si potui tantum sperare dolorem. id est, timere. Sed (ut Serui. ait) Acyrologia est.

165. NON DECET VIRVM
muliebri cultu incedere.

O quam turpe viro muliebri incedere cultu:

Molliaque euulsis reddere crura pilis.

O quam Exclamat poeta: O quam indecorum est, uirum muliebri ornatu excultum incedere, et crura (ut patici consueuerunt) euulsis pilis reddere molliora. Qui.

lib. i. de arte amādi: Sed tibi nec ferro placeat torquere capillos: nec tua mordaci punice crura teras. Idem paulò inferius multò plura tradit. Marius apud Sallusti. Nam ex parente meo, & alijs sanctis uiris ita accepi, mundi-
 cius mulieribus: uiris laborem conuenire, omnibus bonis mundicies, oportet plus gloriæ, quàm diuitiarum: arma, non supelle uiris labor. cūlem, esse decori. E VVL. PI. id est, uolSELLIS, & forpi-
 cibus extirpatis. Nam patici, aut pilos auellebāt, aut pu-
 mice lepide (ut Plin. lib. xxxvi. tradit, qui amne erosus est, quiq; est in usu corporum leuigandorū fœminis, iam quidem & uiris, atq; (ut ait Catullus) libris, & qui lau-
 datissimus est in Melo, Scyro, & Aeolijs insulis) runca-
 bāt. Iuue. sa. viii. Si tenerū atritus Catinēsi pumice lūbū

166. DE PRINCIPE NON PRO-
 hibente peccatum.

Qui prohibere potest, causam tribuisse videtur
 Peccandi, quicquid non vetat illicitum.

QVI. Princeps qui prohibendi ius obtinet, inquit ua-
 tes, nisi quicquid in concessum peccatur uetat, peccan-
 di uidetur permisisse causam. Vlpianus. i. digest. lib. Sem-
 per qui non prohibet pro se interuenire, mandare cre-
 ditur. Vnde Salomon prouerbiorum. capitu. x x. Dissi-
 pat impios rex sapiens, & incuruat super eos fornicē. Dissipat im-
 Idem uice uersa capit. xv iiii. Dux indigens pruden-
 tia multos opprimit calumnia: qui autem odit auari-
 ciam, longi fient dies eius. i l l i, id est, non permis-
 sum, ex licentia uenit, de cuius nominis significato Val-
 la. libro. i i i i. huiuscemodi uerbis profitetur: Est autem
 huius nominis significatio impunita quedam facul-
 tia multos opprimit.

tas, quicquid uelis, agendi. PECCANDI QVICQVID
 cum accusatiuo construxit: cum Pecco sit absolutū. Vnde
 de Cice. lib. i. de Offi. passiuum ita usurpauit dicens:
 Ne quid in eo genere peccetur. Ratio tamen subest: quia
 res uerbalis subintelligitur, hoc modo: Ne quid, subaudi-
 di, peccati: hoc est, ne aliquod peccatum, itaq; passiuum
 erit. Nā & illud quod supra testati sumus, nulla re uer-
 ba passiue uocis impersonalia esse, Priscia. satis indicat,
 qui lib. ii. minoris artis, ita refert: Ex hoc possumus at-
 tendere, quod impersonalia similiter omnia, quibus nos
 re uera sint, frequenter utimur, quæ ipsa quoq; ab huiusmodi uer-
 bis Græcorum μέλει, δέει, χρεν, accepimus, teste sapien-
 tissimo dño & doctore meo Theotisto, quod in institu-
 tione artis grammaticæ docet: possum habere intellectu
 nominatiui ipsius rei, quæ in uerbo intelligitur. Nā cum
 dico curritur, cursus intelligitur: & sedetur, sessio: &
 ambulatur, ambulatio: & euenit, euentus: sic & simi-
 lia, Quæ res in omnibus uerbis etiam absolutis, necesse
 est ut intelligatur: ut uiuo uitam: & ambulo ambulatio-
 nem: sedeo sessionē: & curro cursum. Hæc est doctrina
 ueritas. Verum (ut Cice. lib. i. de Offi. Marco filio dicit)
 De rebus ipsis utere tuo iudicio, nihil enim impedio. Nā
 & durum est usum uerborum impersonalium, quem om-
 nes uno consensu grammatici confirmarunt, abijcere:
 & nos (ut in Volumine, tit. ut liberti de cætero aureo
 non indigeant annulo scriptum est) Facimus nouum ni-
 hil, sed egregios anteriores imperatores sequimur, Non
 enim ueni ut soluerem legem, sed ut adimplerem.

167. CONSCIENTIA BONA

nihil timet. *V. de rect. 264.*

Qui rectè viuit, contemnit iussa superbi.

Conscia mens recti nil timuisse potest.

QVI. Nimirum qui sanctè, ac minime ex lex etatem agit, asseuerat uates, tyranni minas pro nihilo pendet: Boni con= scius nil ti= met.

siquidè animus, qui eius honesti qd' secū habet, conscius est, nihil periculi timuisse potest. Ratio est, quoniam ut Salo. prouerb. ca. xv. testatur, in abundanti iustitia uir tus maxima est, cogitationes autem impiorum eradica= buntur. Domus iusti plurima fortitudo, & in fructibus impij conturbatio. CON. id est, despicit. Marcel. Contè= nere, & despiciere eo distāt, quòd est despiciere grauius, Cōtemnere despiciere.

quàm contemnere. Tullius in Verrem actione tertia: Quemq; contempserit, despexerit. liberum esse nūquā dixerit. CONSCIA MENS REC. id est, honesti. Ver gil. lib. 1. Aenei. Et mens sibi conscia recti. Idem Marcel. Scijs & conscius hoc differūt, quòd scijs secū, conscius cum alio sciens est: licet conscius indifferēter positū le= gerimus. Illud adhuc aduertendum, conscius non solūm recti, sed si absolutè, hoc est sine genitiui regimine pona Scijs.

tur, ferre semper prauū dictum. Martia. lib. vi. Vis fieri Conscijs.

diues Bithynice? conscius esto, Iune. saty. iii. Quis nunc diligitur nisi conscius? s. v. p. id est, principis, uel tyrāni.

168. PLUS LINGVA, ET CON=

uictus, quā scriptum mouet.

Plus tibi conuictus, plus vni proderit orisEloquium, quā si scripta diserta legas.

PLVS. Vberius tibi magistri contubernalitas proderit, ò adulescētule bonarum artium studiose, inquit pœta, & uberius tibi naturalis ipsius magistri uocis facundia cōmodabit, quàm si p te scripta copiosè tradita euoluas. Salo. prouer. ca. vii. Fili mi custodi sermones meos, & præcepta mea reconde tibi. Vnde Cicero. in libro de
 „ Am. Ego autem à parente ita eram deductus ad Scæuolam, sumpta uirili toga, ut quoad possem, & liceret, à
 „ senis latere nunquam discederem: itaq; multa ab eo prouiderer disputata, multa breuiter, & commode dicta memorie mandabam, fieriq; studebam eius prudentia doctior. Hierony. ad Paulinum: Habet nescio quid latentis
 „ emergie uiuæ uocis actus, & in aures discipuli de auditoris ore transfusa, fortius sonat. Vnde & Aeschines cum
 „ Rhodi exularet, & legeretur illa Demosthenis oratio, quam aduersus eum habuerat, mirantibus cunctis, atq; laudantibus, ait: Quid si ipsam audissetis bestiam sua
 „ uerba resonantem? CONVI. id est, contubernalitas: à con, quod est unà, uel simul, & uiuo tractum. Marti. li. x. Conuietus facilis, sine arte mēsa. ELOQVI. id est, eloquentia. Luca. lib. vii. Cunctorum uoces Romani maximus autor Tullius eloquij. DISERTA, id est, differunt
 „ dere quapiam. Nam & si participium est præteriti temporis, tamen actionem significat. Valla. libr. i. Disertus propriè qui differit, non qui differitur.

Disertus.

169. FIDERE VVLGO, ET

placere populo, est dementia.

O te dementem, si vulgi ignobilis aura

Te mouet: ah nescis, cui placuisse cupis.

O T E. Exclamat poëta. O te stultum, & imprudentem, si obscuro uulgi fauor te attollit: ah parum comper tum habes, inquit, cui desideras inferuire, & ad cuius nutum temetipsum regis. Vergi. lib. II. Geor. Hic stupet attonitus rostris, hunc plausus, hiantem. Per cunctos ge minatus enim plebisq; patrumq; corripuit. Hinc Persi. Vulgus etiã saty. VI. scripsit. Hic ego securus uulgi, & quid præpa= masculinum ret Auster, Infelix pecori. VULGI IGNO. id est, obscu legitur. ripopuli, & imprudentis, & quamuis neutrum sit. Vergi. lib. II. Aeneid. Scuitq; animis ignobile uulgus: tamen masculinum lectum est. Idem in eodem. lib. Tum sparge= re uoces. In uulgum ambiguas. Nam & Seruius in illud paulò superius carmen, Scinditur incertum studia in cõ traria uulgus. ita profitetur: Vulgus melius masculini generis est, quàm neutri, quia in us exeuntia neutra in ris sunt, ut finus eris. A V R A. id est, fauor: translatio à uentis, qui nauigantibus aspirant. Luca. lib. I. Phar. Fa= maq; petitor Multa dare in uulgus, totus popularibus auris Impetti, plausuq; sui gaudere theatri. A H. dolentis interiectio est. Verg. in Buco. Ah. uirgo infelix.

170. NON SVNT MVNERA

accipienda.

Munera ne capias, vncus latet hamus in esca.

Nulla carent visco munera, virus habent.

MVNE. Ne accipias à quibusdam personis mune= ra, hortatur Verinus, quia in eo munere, siue cibo cur Nō ab omni uis (inquit) hamus occultatur: itaq; nulla munera sine bus munera visco mittuntur, & re uera uenenū cõtinēt. Mar. li. VI. sunt capien= Munera magna qdē misit, sed misit in hamo. Et in capta da.

tores hoc dictum est. Iuue. saty. vi. Consilium laudo artifi-
ficis, si munere tanto Præcipuam in tabulis ceram senis
abstulit orbi. Hamus, ferreum instrumentum, & recur-
 uum quidem est, cuius cuspidi parua subest lingua, quo
 piscatores pisces expiscantur. IN ESCA. id est, cibo,

Hamus. quo hamus occultitur, latetq; unde inescare trahitur,
 quod ad aucupes, autore Donato in Adel. spectat. VI-
 SCO, id est, dolo. Verg. lib. i. Georg. Tum laqueis captâ
 re feras, & fallere uisco. & est glutinum tenacissimum,
 quo aucupes auiculas capiunt. VIRVS, id est, uenenum.
 Verg. lib. iii. Geor. Lentum distillat ab inguine uirus.

171. VERVS AMICVS IN DV-

ro tempore cognoscitur.

Temporibus duris veri noscuntur amici.

Ah fidos paucos experire tibi.

TEMPO. Aduersis temporibus, testatur uates, fidi
 amici experiuntur, ah suspirans subiicit, per paucos fa-
 deles tibi agnosces. Salomon. ca. xvii. Omni tempore di-
ligit qui amicus est, & frater in angustiis comprobatur.
 Cice. lib. iiii. ad Herennium: Ita ut hirundines æstiuo tẽ-
 pore præstò sunt, frigore repulse recedunt, ex eadem si-
 militudine, nunc per translationem uerba sumamus, ita
 falsi amici sereno uita in tempore præstò sunt, simul atq;
 hyemen fortune uiderint, deuolant omnes. Ouid. de Tri-
 sti. Dum fueris felix, multos numerabis amicos. Tempo-
 ra si fuerint nubila, solus eris. DURIS, id est, aduersis.
 NOSCVN. id est, inueniuntur, & comprobantur. Ser-
 uius in lib. vii. Aenei. Sanè inter agnosco, & cognosco
 superfluo

f. pag.
206.

Omni tẽpo-
re diligit q
amicus est.

superfluo quidam uolunt facere discretionem, ut cognoscamus nouos, agnoscamus antiquos: sed hæc à poëtis me Agnoscō. tri necessitate uariantur. **EXPE.** id est, tentabis. Teren. Cognoscō. in Eunu. Omnia prius experiri, quam armis sapientem decet.

172. DE EADEM RE.

Inuenies multos si res tibi floret amicos:

Si fueris pauper, quis tibi amicus erit?

INVE. Comperies plures amicos, ac sodales, ait poëta, si res familiaris tibi est locuples: sin autē pauper eris, quisnam tibi amicus futurus est? q. d. nemo. Salo. prouer. capi. xix. Diuitiæ addunt amicos plurimos, à paupere autem & hi quos habuit separantur. Idem paulò post: rursus. Multi colunt personam potentis, & amici sunt docti tribuentis. Fratres hominis pauperis oderunt eum: insuper & amici recesserunt ab eo. Iustinus. lib. v. Nā quò se fortuna, eodem etiam fauor hominum se inclināt, Fratres ho-
Cæsar. lib. iiii. de bello ciuili. Plerūq; in calamitate ex minis paupē amicis inimici existunt. **FLORET.** id est, prospera est. ris oderunt Lactan. libro. v. Iniusti, ac deum nescientes, & diuitijs, eum, & amici potentia, & honoribus florent. ci recesserūt ab eo.

173. QVÆ SVNT VERÆ diuitiæ.

Diuitiæ non sunt argenti pondus, & auri:

Virtutes veras accipe diuitias.

DIUI. Grande argenti pondus, aurique non sunt ueræ animæ diuitiæ, assueuerat uates, imò uerò uirtutes diuitias ueras existimare debebis. Hora. lib. i. epif. Vilius argentum est auro: uirtutibus aurum, **VIRTU.** id est, actio

nes sine uitio. Idem uirtutē ita definit eodem lib. Virtus est uitium fugere, & sapientia prima stultitia caruisse. ACCIPE, id est, aestima. Profecto Vlpianus prudentissime scribit: Aliud est capere, inquit, aliud accipere. Capere, quod cum affectu accipitur: accipere, etiam si quis non sic accipit ut habeat: Ideoq; non uidetur quis capere, quod erit restitutus. Quod autē dicit argenti pondus, & auri, Vergilianē dictum est, ex lib. i. Aene. Ignoratum argenti pondus, & auri. & Lucretianē, ex libr. v. Conueniens argenti riuus, & auri.

174. SENTENTIA DE LV=

cri cupiditate.

Qui congregat thesauros lingua mendacij uanus & excors est.

Conditio misera est lucri intoleranda cupido,

Hyberni hæc vexat turbinis instar aquas

CONDI. Intolerabilis uiro iusto lucri cupiditas, misera, fortuna, statusq; uitæ est, ait Verinus, nam hominē lucri cupidum angit admodum hybernæ tempestatis uexantis aqua. Salomon prouerb. cap. xxi. Qui congregat thesauros lingua mendacij, uanus & excors est, & impingetur ad laqueos mortis. Rapinæ impiorum detrahent eos, quia noluerunt facere iudicium. Iuue. sa. xiiii.

„ Sed quò diuitias hæc per tormenta coactas? Quum su-

„ ror haud dubius, cum sit manifesta frenesis, Ut diues mo-

„ riaris egenti uiuere fato. CONDI. id est, uitæ status. Ho-

ra. lib. i. car. Attalicis conditionibus Nunquā dimoueat.

Conditio.

Condictio.

Conditio, & condictio sicut etymologia, & orthographia differunt, ita & significatione distinguuntur. Conditio sine. c. à condo, is, uitæ statum significat. Condictio per, c. à condico, is, pactionē. Teren. in And. Accepit conditionē. VEXAT, id est, lacerat. Verg. in Buc. Dulichias

uexasse rates. Quod uerbū Cornutus Anneus, q̄ cōmēta
 ria in Vergiliū cōposuit, quasi incuriosē, & abiectē po=
 sitū (ut Gel. li. 2. cōmemorat) reprehendit, cū factū ui=
 deatur ab eo quod est uehere (ut idem Gelli. Cornuto re=
 spondet) in quo est iam uis quēdā alieni arbitrij. Ergo
 propriē, ac signatē Vergilius, sicut Cato in oratiōe quā
 de Achæis scripsit: Cūq; Annibal terram Italiam laccra
 ret, atq; uexaret. T V R B I, id est, uentorum turbationis.
 Ordo est. Turbinis, subaudi, turbantis. Et, re uera, satis
 nouē dictum est, ut si dicas: Scipio turbat Annibalem,
 instar æstui fulminis.

179.

AD AVARVM.

Offia pauperibus, penus, & granaria claudis,

Tradiderit soli hæc ceu tibi cuncta deus.

OSTIA. Claudis ô auare, exclamat Michael, domus
 tue ianuas pauperibus, & omnia cibaria, & horrea q̄
 dē claudis: quasi tibi soli hæc omnia generarit deus, in=
 nuit autem natura huiuscemodi omnia communia esse,
 nō priuata. Vnde Salomon prouerb. ca. xi. Qui abscon=
 dit frumenta, maledicetur in populis, benedictio autem dit frumēta
 super caput uendentiū. Idem. ca. xxi. Qui obturat aurē maledicetur
 suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non in populis.
 exaudietur. Cice. lib. 1. de Offi. Sunt autem priuata natu Penus tertie
 ra nulla: sed aut ueteri occupatione, ut qui quondam in & quartē
 uacua uenerunt: aut uictoria, ut qui bello potiti sunt: decli.
 aut lege, pactione, consuetudine, conditione, sorte. P E
 N V S, id est, cibaria, & poculum, ut ita dicam. Penus,
 autore Priscia. lib. v. et masculinum & fœmininum, &
 neutrum inuenitur, quod Vergilij, Terentij, atq; Hora=

tij autoritate cōfirmat. Sed penus quartæ inflexionis masculinū, et fœmininū. Tertiæ aut̃ neutrū est, ut hoc locō, quā ultimā corripuit, quā inflexio quarta pduxisset. Gel. li. iiii. ita colligit Seruiū Sulpitiū in reprehēsis Scauolæ capitibus scripsisse, Scio Helio placuisse, nō quæ esuitātum, & potui forent, sed tus quoq; & careos in penū esse, quodq; esset eius ferme rei causa comparatū. G. R. A. N. A. loca ubi grana frumenti reponuntur. Var. lib. i. Granarium, ubi granum frumenti condebāt appellatum est. Horreum ab horrido. Triticum quod tritum est spicis.

Triticum
horreum.

Dixit autem Varro ab horrido. propter aristarum asperitatem, quoniam prisci fruges in suis spicis condebant.

176.

CVR NON EDAT.

Cur ego non edam in lucem mea disticha quaris;

Edita (si mala sunt) quis reuocare potest?

CVR. Queris (rogat poëta) quapropter ego nondum in lucem mea disticha emittere incipiam? quia si fortasse nondum satis sunt elucubrata, quis deinceps poterit ad sese lime gratia illa recuperare? Nam ut Hora. Flaccus in arte poëti. dixit. Membranis intus positis delere licet bit, Quod non edideris, nescit uox missa reuerti. Domatius item de Vergilij uita, ad hunc modum differit: Cum

» georgica scriberet, traditur quotidie meditato mane
» plurimos uersus dictare solitum, ac per totum diem re-
» tractādo, ad paucissimos redigere, nō absurdè carmē se-
» urse more parere dicens, & lambendo demum effinge-
re. MALA. id est, præmatura, & imperfecta. Hora. li. i.
Ser. Scribit mala carmina Iuecors. Laudato.

Si fuer

Na

s

so Lyd

re sapi

tiam ut

ria, op

ro, &

in uis

tem dil

vii. pa

diues s

A V R V

compl

copios

bi in ta

tur. Se

quem

respon

appell

uerò E

gem p

sit. Sec

nomin

Cræs

simili

flam

sus in

177. SAPIENS EST DITISSIMVS.

Si fueris sapiens, Cræsi superaueris aurum,

Nam sapiens nullo tempore uiuit inops.

Cum sapien
tia sunt diui
tie, gloria

SI FVERIS SAPIENS (asseuerat Verinus) Cræ opes super=

so Lydorum rege ditissimo ditior eris: nullo enim tempo næ, & iusti

re sapiens uiuit egens. Salomon prouerb. cap. viii. sapiē tia.

tiam ita loquentem inducit: Mecum sunt diuitie & glo

ria, opes supernæ, et iustitia. Melior est fructus meus au

ro, & lapide precioso: & genimina mea argēto electo.

in uis iudicij ambulo, in medio semitarum iudicij, ut di

tem diligentes me, & thesauros eorum repleam. Cicero

vii. paradoxo hoc thema proponit: Quòd solus sapiens

Solut sapiēs
diues est.

diues sit. Et multa quæ ibidem commemorantur. C R O E.

A V R V M, id est, diuitias, & opes Sane Cræsus, ut breui

complectamur ea, quæ Herodotus Halicarnaseus. lib. 1.

copiosè tradit, Lydorum rex fuit quàm ditissimus, qui si

bi in tanta rerum affluentia omnium beatissimus uideba

tur. Sed cum Solō eius opes pro nihilo duxisset, rogatus

quem uidisset omnium beatissimum, Tellū Atheniensem

respondit. Sed quod me interrogasti, inquit, nondum te

appello: priusquàm bene uita defunctū audiero. Postea

uerò Persæ Sardibus potiti Cræsum ipsum ad Pyrre-

gem perduxerunt, qui uiuū pyræ cremandū imponi ius-

sit. Sedis memor dictorum Solonis, ter Solonē exclamans

nominauit. Quare Cyrus eripi eū flāmis iussit, post quàm

Cræsi sermonem per interpretē accepit: pœnituit enim

similis fortunæ regem rogo imposuisse. Sed Lydis pyræ

flammas sedare non ualentibus, ab Appolline, quæ Cræ-

sus inuocarat, ac si ullum unquam ab eo donum gratum

Stulto nil
profunt di-
uitie quādo
sapientiam
emere non
possit.

ei fui sset, ut subueniret obsecrarat, nimbis derepentè de
missis extinctus est.

178. NIHIL STULTO PRODEST.

Quid prodesse potest stulto, quum nesciat vti
Consilio, atque omni tempore viuat inops?

QVI D. Quidnam potest imprudèti esse utile (rogat
poëta) cum præsertim consilij habere usum ignoret? atq;
ideo uniuersa ætate uiuat egenus? Salomon prouer. cap.

XVII. Quid prodest stulto habere diuitias, cum sapien-
Seruiet æter tiam emere non possit? Hora. lib. i. epi. Seruiet æternum
nū qui par= qui paruo nesciet uti. Idem paulò posterius. Imperat,
uo nesciet aut seruit collecta pecunia cuiq;. Vnde Sap. cap. viii. Et
uti. si diuitiæ appetūtur in uita, quid sapientia locupletius,
qua operantur omnia? C O N S I. id est, prudentia, animi
ratione. Festus: Cōsiliū uel à cōsulēdo dicitur: uel quòd
in unam sententiam plurium mentes consiliant, & con-
ueniant: sed à silendo credibilius dictum putatur, quo
maxime inuenitur.

179. QVI AMAT CORPVS,

spernet animi uirtutem.

Cui nimis est charum corpus, vilescit honestas:

Et ventrem, & mentem nemo replere potest.

CVI. Illi cui corporis uoluptas nimis adamatur, &
curatur, inquit, animi honestas uili estimatur, quando
quidem nemo & uentris uoluptatibus seruire, & animi
Vacātes po= desiderijs parere simul potest, Salomon prouer. capit.
tibus & dā= xxiii. Noli esse in conuiujs potatorum, nec in comessā-
tes symbola sionibus eorum, qui carnes ad uestendum conferūt: quia
cōsumētur. uacantes potibus, & dantes symbola consumentur: &
uestietur pannis dormitatio, Ca. Marius apud Sallust.

Quin ergo quod iuuat, quod esse charum existimant, id semper faciāt: amēt, potent, ubi adolescentiam habuere, ibi senectutē agāt in cōuiujs, dediti uētri, & turpissimæ parti corporis, puluerem, & alia talia nobis relinquāt: quibus illa epulis iucūdiōra sunt. VILEs. id est, uilis fit, siue uile fit, ut Valla. li. i. interpretatur: cuius uerba sūt: Calesco, id est, caleſco. frigesco, id est, frigescio: ergo ex horū analogia uileſco, id est, uileſco. Sed illa in usu ideo nō sunt (ut idē refert) quia superuacūū esset duas nos uoces habere idē significantes. Nam & huic significationi (ut idem deducit) idioma Italicum, & Hispanum, quod ex Italicō oriundum est, astipulatur: ut omni die marcesco: Omni die magrisco. Cada die me magresco, ex quo incrementum assiduum declaratur, non inchoatio.

180.

AD PETRVM.

Te miserum dicis, fateor sine crimine quemquam

Non vidi miserum: tu miser ergo Petre es.

TE. Petrū amicū quēdā qui se se peccatorē fatebatur, uidetur carpere poēta. Te miserū, inquit, incusas: cūq; ille speraret Verinū dicturū, nō mirum est: uel, oēs sumus peccatores: aut aliquid huiuscemodi, argutē poēta, & Ergo colle= quasi intra præcordia ludēs subijcit, Fateor, inq; Petre, cūua est. neq; unquā quenquā miserū, nisi peccatorē uidī, ergo tu miser es. q. d. qui te fateris peccasse. Accusat aut Petrū Igitur. stultæ arrogatiæ: q̄ sua delicta nō potius celet, quā ppa Ergo. let. Sic Marti. li. ix. Nō nostri faciunt, tibi quod tua tpa Quare. sordent: Sed faciunt mores Cæciliane tui. ERGO Colle= quamobrē, cūua est coniunctio. Valla libro secundo. Igitur, atque Quapro= ergo breuioribus adhibentur conclusionibus: quare, pter,

quamobrem, qua propter, maioribus: nisi ita dicas: Ne scio quare sic loquaris. Intelligo quamobrem sic facias.

181

AD DINVM.

Quum tanta, heu, miseris penuria temporis instet.

Cur Dine in nugis tempora longa teris?

Q V V M. Quum tanta uitæ breuitas, heu, nobis miseris instet, incumbatq; (rogat) quapropter ô amice Dine in nugis, ac leuibus iocis scribendis tam longas temporis moras consumis? Hunc Dinum poëtam fuisse, eo quòd in nugis dixit uidetur testari: nò enim disticha sententiarum, sicuti Verinus reponebat, sed iocos, & amores more ueterum. Sic Matth. ca. xx. Circa. xi. uero horam exijt, & inuenit alios stantes, & dixit illis, Quid hic statis tota die ociosi? Et statim iterum: Ite & uos in uineam meam Iob. ca. ix. Dies mei breuiiores fuerunt cursore, fugerunt, & non uiderunt bonum. Pertransierunt quasi naues poma portantes: sicut Aquila uolàs ad escà.

P E N U. id est, caritas. Valla. li. iiii. Caritatem etiam pro penuriam accipimus: sed frumenti quidem, & annonæ caritatem dicimus: penuriam uerò uini, aquæ, pabuli, pecorum, uirorum, cæterarumq; huiusmodi rerû: uel penuria est (ut sic dicam) carentia omnium rerum: caritas uerò, quæ cõtraria est utilitati. Ideoq; Pl. iunior ait accessisse agris suburbanis caritate: & Quintil. quum ait: Itaq; caritas annonæ: rarum frumentum, cædes, ac direptio pecorum. Idem est ac si dixisset caritas annonæ,

Nuge unde. penuria frumenti. I N N U G I S. id est, leuibus iocis. Nuge, à non ago dictæ: quoties sermones sunt nullius ponderis. Hor. in arte poë. Nec dicet cur ego amicum offen-

Charitas.

Penurie.

Nuge unde.

dam in nugis? hæ nuge seria ducent. TERIS. id est, con-
sumis. Verg. li. III. Aen. Aut qua spe Libycis teris. ocia
terris. Ordo est: Heu quæ tanta penuria &c. non enim
heu datiuo coheret, sed actio, subaudito uidelicet, nos.

182. REPREHENDIT MORI

timentem.

Quum sit plena mali uitæ mortalis egestas,

Cur exire times carcere? liber eris.

QVVM. Quum ipsa uitæ morituræ indulgentia, ma-
lo referta sit, & damno, rogat poëta, quare uereris, ô
homo, à corporis carcere migrare? & eris in libertate. Nemo iustus
Cic. lib. 2. de Offi. Nemo enim iustus esse potest, qui mor- esse potest qui
tem, qui dolorem, qui exilium, qui egestatem timet, aut mortem timet
qui ea, quæ his sunt contraria, equitati antepont. Quod
uerò dixit, Vitæ mortalis egestas, scitu dignum est: quis
enim ita locuples in hac uita, qui non pluribus indigeat?
Vnde Eccles. ca. v. Vbi multæ sunt opes: multi et qui co-
medunt eas. PLENA MALI. id est, abundans malo. Plenus
ablatiuo & genitiuo coheret. Terent. in Eunu. Plenus ri-
marum sum. Verg. li. III. Geor. Crura thymo plenæ pa-
scuntur. Quinti. tamen usu differre putat. li. ix. sic me-
morans: Plenus uini ueteres dixerunt: nos plenus uino di-
cimus. CAR. id est, corpore, quod animæ carcer est. Ver.
lib. vi. Nec auras Respiciunt clausæ tenebris, & carce-
re cæco. Huius nominis singularitatem pluralitatemq;
Varro. lib. i. ita discernit. Carcer à coercendo dicitur:
quod exire prohibetur: subaudi noxij. Idem statim sub-
scribit: Carceres dicti, quod coerceretur equi, ne inde ex-
eant antequam magistratus signum misit.

Quod citò decedis, gemis: hac es lege creatus:

Nam tibi longa fatis, quæ bona vita fuit.

QVOD. Quoniam ante longiorem ætatem moreris

Satis uiuit gemis, ac lamentaris: ea factorum conditione es generatus, qui honeste tus, ut uidelicet (quoniam deus ita disponit) citò moriaris: nam satis longa tibi uita fuit ea, quam hactenus di-

Melior est xisti bonâ: & ratione puerilis ætatis, sine crimine. Quam mors quàm si innuat: eos qui adollescentes admodum è uita transmittunt amara. grant, minus culpæ obnoxios, atq; ideo feliciores decedere.

Ecclesi. cap. xxx. Melior est mors, quàm uita amara: & requies æterna, quàm læguor per seuerans. Sapientie quoq; c. iiii. Iustus autem si morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. GEMIS, id est, impatienter doles. Verg. lib. i. Aeneid. Nunc Amyci casum gemit. LEGE, id est, fatali conditione.

124. OMNIA PATIENTER FERENDA, ut ex uoluntate dei procedentia.

Quod tibi contigerit, patienter ferre memento:

Quum certum est fieri numine cuncta dei.

QVOD, Fac memineris (inquit) patienter tolerare quicquid tibi acciderit, quum sit manifestum omnia diuinae potentiae permissione confici, Ecclesi. ca. xi. Bona, & mala uita, & mors: paupertas, et honestas à deo sūt. Aposto. ad Roma. ca. xiii. Omnibus potestatibus sublimioribus subditi estote: non est enim potestas nisi à deo. Quæ aut sunt à deo, ordinata sunt. NUM. DEI, id est, facti necessitate. Verg. lib. 2. Aeneid. Non hæc sine numine diuum eueniunt.

185. MENS BONA NIL TI-

met: contrà, mala sem=
per timida.

Conscia mens recti nullo commota pauore est:

At mala mens semper sollicitata metu.

CONS. Animus qui recti, ac iusti est particeps, nullo timore cōcussus est: sed prauus animus metu semper exagitat. Sapiencie capit. v. 1. Qui enim custodierunt iustitiam, iuste iudicabuntur, & qui didicerint iusta, inueniēt quid respōdeāt. Iu. sa. xii. Hi sunt qui trepidāt, & ad omnia fulgura pallent. Cū tonat, exanimēs quoq; primo murmure cœli. Nō quasi fortuito, nec uentorum rabie, sed iratus cadat in terras, & uindictet ignis. COMMO. id est, exagitata. Terē. in Andr. Cōmoui.

186. OMNIS BONVS FELIX.

Quid magis est felix, quā cor sine crimine mūdū

Qualis inest mundo pectore lætitia?

QVID. Quid magis fortunatum inueniri potest (rogat Michaël) quā cor crimine non maculatum? q. d. nihil. & rursus, qualis lætitia in pectore nullo scelere contaminato inhabitat? quasi dicat incredibilis. Sapiencie ca. iii. Et si coram hominibus tormenta passi sunt, spes illorum immortalitate plena est. In paucis uexati. in multis bene disponuntur; quoniam deus tentauit eos, & inuenit illos dignos se. COR SINE CRIMI. MVDVM, id est, quod ita, ac non aliter mundum est, ut sine crimine sit.

187. CONTRA HYPOCRITAM.

Mentiris, Christi falsò qui sacra fateris,

Ni facias quicquid pagina sacra iubet.

MENTI. O hypocrita, hoc est, simulator (inquit) mē-
tiris, qui sacra Christi te colere, atq; ita Christianum
esse affirmas: nisi obserues, & facias quodcūq; sacrae re-
ligionis scriptura præcipit. Matthæi capite uicesimo
tertio. Ve uobis scribæ et Pharisei hypocritæ: quia simi-
les estis sepulchris dealbatis, quæ foris apparent homi-
nibus speciosa, intus uerò plena sūt ossibus mortuorū, et
spurcitia. iob. ca. xxvii. Quæ est enim spes hypocritæ?
si auarè rapiar, & non liberet deus animam eius, nunqd
deus audiet clamorem eius, cū uenerit super eum angu-
stia? Iuena. saty. ij. Fronti nulla fides, quis enim non ui-
cus abundat Tristibus obscœnis? HYPOT. Stimulator: nā
hypocritis Græcè interpretatur simulatio, ab hypo, &
crisis, quod est iudicium. Vnde Quintilia. lib. 2. Aeschi-
nem hypocritam oratorem fuisse tradit. MENTI. id est,
nos fallere conaris Publius Nigidius apud Gellium. lib.
xi. differentiam inter mentiri, & mendacium dicere,
hanc tradit: Qui mētitur ipse non fallitur: sed alterum
fallere conatur. Qui mendacium dicit: ipse fallitur. PA-
GI. id est, scriptura: continens pro contento. Vergil. in
Buco. Nec Phœbo gratior ulla est. Quàm sibi quæ Vari
præscripsit pagina nomen.

133. DE VENERATIONE
parentum.

Qui cupis esse senex, charos venerare parentes:

Que patri facies, filius illa tibi.

Mentiri.
mendacium
dicere.

QVI. Quicūq; ad senectutem usque peruenire exoptas, ait Verinus, dilectos cole parentes: nam officia que ipse erga patrem exercebis, eadem filius exercebit erga te tuus. Mat. capi. xv. Honora patrem, & matrem: & qui maledixerit patri, uel matri, morte moriatur. Ec-
clesiasticus. ca. iii. Qui honorat patrem suum uita uiuet longiore: & qui obediet patri, refrigerabit matrē. Idē paulō pōst: Benedictio patris firmat domos filiorum, maledictio autem matris eradicat fundamenta. VENERA
id est, cole. Festus: Venerari, uerbum compositum est ex uenia orando. FILIUS, id est, quicūq; ex posteris. Paulus. dige. lib. Filij appellatione, oēs liberos intelligimus.

Qui hono-
rat patrem
suum uita ui-
uet lōgiore.

129. CONTRA MERCATORUM
res rerum terrenarum.

Per mare, per terras, mercator quærit aurum:

Tu cæli æternas, stulte, relinquis opes.

PER. Argumentum est à minori ad maius. MERCATOR quocūq; loco, siue per maris, siue per terræ pericula, quærit aurum, & lucrum, ait Michaël, tu uerò Christiane imprudēs cessas diuitias parare in cælo æternas? Sapientiæ ca. xxxiiii. Iterum alius nauigare cogitans: & per feros fluctus iter facere incipiens, ligno portante se, fragilius lignum inuocat: illud enim cupiditas acquirendi excogitauit, & artifex sapientia fabricauit sua. Hora. lib. i. epi. Impiger extremos curris mercator ad indos, per mare pauperiem fugiens, per saxa, pignes. QUÆRITAT. id est, frequent ex quærit: est enim frequentatiue formæ: & mirè frequentatiuo usus est. Ter. in And. Lana, & tela uictum quæritans. AETER. OP. id est paradisi thesauros.

190. CONTRA AVARVM

diuitem.

Quem non paupisti, mactasti diues egenum:

Ipse reus tanti criminis huius eris.

QVEM. Capitalis criminis auarum quendam, postulat Michaël, ualidissimo argumento probans quoniam **Auaro nihil egenum, quem non paupit, tanquam occiderit, mori permiserit.** Quem non saturasti, inquit, ô auare diues: necasti: quare huius tam prauī facinoris ipse apud deum dānandus es. Ecclesia. ca. x. **Auaro autē nihil est scelestius.** Idem. ca. xiiii. Panis egentium uita pauperis est: qui defraudat illum, homo sanguinis est. Mart. lib. 2. Cum placeat Phileros tota tibi dote redemptus, Tris pateris natos Galla perire fame. **MACTASTI.** malo affecisti, ac necasti. Marcel. Mactare malo afficere signat. Plautus in Amphi. At ego certē cruce excruciatum mactabo: exi foras mastigia. Idem alias significationes tradit. Ordo est, ipse eris huius tanti criminis reus.

191. QVOD SCVRRAE, ET

gulosi amici non sunt.

Qui focius mensæ est, verum ne reris amicum.Tolle epulas, nosces quā tibi fidus erat.

QVI. Nunquid eum qui mensæ, atq; epularum sodalis est (rogat poëta) certum esse amicum arbitraris: aut se, non perfer epulas, intelliges quā fidus tibi erat. Ecclesiasticus manebit in ca. vi. Est autem amicus socius mensæ, & non permansit in die necessitatis. Martia. lib. ix. Hunc quem cœnat tibi, quem mensa parauit amicum, Esse putas fide pectus

epigram.

19.

amicitiæ: Aprum amat, & mulos: & sumen, & ostræa,

non te. Tam bene si coenem, noster amicus erit. Scurra Scurra.
 (Vt Valla lib. iiii. profitetur) est qui risum ab audienti Parasitus.
 bus captat, non salua dignitate personæ. Parasitus, qui Epulæ.
 omnia ad uoluntatem eius loquitur, in cuius contuber= Epulum.
 nio est, uentris gratia, quem summum bonum constituit.
 EPUL. id est, cibaria. Valla eodem libro. Epulæ numero
 pluratiuo, sunt cibi in nostrum usum comparati. Epulū
 uerò numero singulari, solenniores quædam epulæ, ut
 pote publicum conuiuium in dedicatione alicuius tem=
 pli, siue in honorem deorum appositum.

192. QVI AMAT PERICVLVM,
 in eo peribit.

Qui discrimen amat, persæpe peribit in illo:
 In pugna miles, nauta peribit aqua.

QVI. In periculo uitæ qui uersari gaudet, percrebrō
 in eo ipso mortem oppetet (uaticinatur Michaël) nam
 in prælio miles, in aquarum tempestate occūbet nauta.
 Ecclesi. ca. iiii. Cor durum habebit male in nouissimo, et
 qui amat periculum, in illo peribit. Ratio autē est qua
 re homines aliquo huiuscemodi uitio laborent, quia (ut
 Proper. lib. iiii. ait.) Hic satis ad pacem, hic castrensibus
 utilis armis, Nature sequitur munera quisq; suæ. Hæc
 Propert. qui Meuanien sis fuit: nam ex familia nautarū
 ortus est, ut quidam suspicati sunt. Quare uersiculus il= Qui amat
 le, eiusdem libri erit: Et quamuis non ita diues erat, ubi periculum,
 falsō quidā Nautia diues erat, legūt. PUGNA, id est bello, peribit in
 siue potius, prælio. Valla quidem libro. iiii. ad hunc mo= illo.
 dum tradit: Bellum est, tum ipsa pugna, tum totū tēpus Bellum..
 quo in militia sumus, quam illiterati guerram uocant. Prælium.
 Prælium ipsum tantummodo armorum certamen. Nam Pugna.

et pugna, certamenq; , etiam citra arma fit . Interdum etiam fit nudis uerbis.

193. DE INCERTO EXITV.

Quum minime velles, truncabit stamina Clotho,
Nec quicquam extremo certius interitu est.

QVVM. Quo tempore minus quàm alijs temporibus putaueris, ait Verinus, Clotho una Parcarum stamina, hoc est, uitæ tuæ cursum abrumpet: quia non quicquam certius morte est, quæ uitæ terminos claudit. Ecelesi. ca. ix. Nescit homo finem suum, sed sicut pisces capiuntur hamo: et aues laqueo comprehenduntur: sic capiuntur homines in tempore malo, cum eis extemplo superuenierit. Hora. lib. iiii. car. Qui scis an adijciat hodiernæ crastina uitæ Tempora dii superi? Propert. li. 2. Sic nobis, quæ nunc magnū speramus amātes, Forsitan includet crastina fata dies. CLOTHO, id est, illa dea fatalis: et sunt tres, ut supra quoq; tradidimus: Clotho, quæ colū portat. Lachesis quæ colī stamina nequit. Atropos, quæ filiū, id est, uitā secat. ergo una paltera ponitur. Iu. sa. ix. At mea Clotho, et Lachesis gaudet, si pascitur inguine uenter. Nam præterea stamina alba felicibus. Idem satyra. xii. Postquam Parcæ meliora benigna Pensa manu ducunt hilares, et staminis albi. Nigra uerò infelicibus. Mart. lib. vi. Si mihi lanificæ ducunt non pulla sorores. Stamina: nec surdos uox habet ista deos. S. T. A. id est, fila. et stando trahitur, quod eo stamine constat in tela omne uelamentum: sicut Subtegmen, autore Ser. in lib. 3. Aen. filum est, quod inter stamen currit: quod Persius tamen dixit: Mihi trama figure sit reliqua.

Officia parcarum.

Contra

Cras, in

Fac

CR

reā ab i

hodie n

q. d. hic

ix. Qu

ga nec

inferos

cras sic

luxu a

ce aliū

ultra.

fugit h

lib. v.

Ille sa

dius l

cabit

l

Inuic

A

1

uidia

cit)u

uiden

xiiii

194. CONTRA TARDANTES

bene operari.

Cras, inquis, faciam: concessaq; labitur hora:

Fachodie: fugit hæc non reditura dies.

CRAS. Crastino die, ais te aliquid facturum, & interabit hora quæ tibi à deo permittebatur. Verinus fac hodie monet, quia hæc dies fugit non amplius reuersura q. d. hic dies iā perierit, si crastinū expectes. Ecclesi. ca. ix. Quodcūq; facere pōt manus tua, instanter operare, quæ nec opus, nec rō, nec sapientia, nec sciētia erunt apud inferos: quō tu properas. Persi. saty. v. Cras hoc fiet, idē cras fiet, quid quasi magnum. Nempe diē donas, sed cūm luxu altera uenit, iam cras hesternum consumpsimus, ecce aliud cras. Egerit hos annos, & semper paulum erit ultra. LAB. HO. Persius eadem saty. Viue memor leti, fugit hora, hoc quod loquor inde est. FACHO. Martia. lib. v. Cras uiuus, hodie iam uiuere Posthume, seruum est. Ille sapit quisquis Posthume uixit heri. NON RED. Oul dius lib. iiii. de arte aman. Nec quæ præterijt cursu reuocabitur unda: Nec quæ præterijt hora redire potest.

195. DE INUIDIA.

Inuidia est animæ tinea, hæc ceu vipera mordet,

Autorisq; sui viscera prima ferit.

INVI. Desinit poëta quid sit inuidia. Est (inquit) inuidia tanquā animæ uermis: quæ tinea dicitur, hæc (subijcit) ueluti uipera mordet quos odit, & ipsius tamen inuidētis præcordia prima ferit Salomon, prouerb. capi. xiiii. Vita carniū sanitas cordis, putredo ossium inui-

Nequam est
oculus liui-
di.

dia. Ecclesiasticus capit. xiiii. Nequam est oculus liui-
di, & auertens faciem suam, & despiciens animam suā.
Vergi. lib. iii. Geor. inuidia infelix furias, amnēq; seue-
rum Cocyti metuet; tortosq; Ixionis orbes, immanēq; ro-
tam, & non exuperabile saxū. Ouid. lib. 2. Meta. Pallor
in ore sedet, macies in corpore toto: Nusquā recta acies,
liuēt rubigine dentes. Pectora felle uirēt, lingua est sus-
fusa ueneno. Risus abest, nisi quē uisi fecere dolores. TI-
NEA. id est, uermis quidā rodēs. Pli. lib. xi. idem puluis
in lanis, & ueste timeas creat, præcipuē si araneus una
includatur. Sitit enim, & omnem humorem absorbens,
ariditatē ampliat: hoc et in chartis nascitur. VIPE. id est,
serpēs uenenū spargēs Pli. lib. viii. Serpentiū uipera sola
terra dicitur cōdi. & quæ de eius natura subscribūtur.

196.

NON AVDIENDVS

detractor.

Qui detractori faciles accommodat aures,Dat causam, & pariter criminis ille reus.

QVI. Maledico spontaneas qui applicat aures (asse-
uerat Verinus) detrahendi occasionem præbet, atq; eo-
dem scelere ipse accusandus est. Vnde. Salomon prouer.
ca. xxiiii. Time dominum fili mi, & regē, & detractori
bus non commiscearis: quoniam repente confurget per-
ditio eorum, & ruinam utriusq; quis nouit? Idem. capi.

Detractori= xxix. Princeps qui libenter audit uerba mendacij, o-
mnibus non communes ministros habet impios. Domitianus quoq; apud
miscearis. Suet. Delatores qui non castigat irritat. DETRACTOR. id
Detrahere. est, alterius famæ derogatori. Marc. Detrahere est dero-

gare. M. Tul. de signis: Et si queritis ut ipse de me detra-
ham, illos ego accusatores puto.

197. QVOD SCIMVS, DOCE=
re debemus.

Edoceas quod scis, fit enim sapientia dando
Maior: at est contrà facta retenta minor.

V. J. n. 242.

EDO. Interpretare alijs quod ipse scis (hortatur ual-
tes) omnis enim doctrina dū docetur efficitur uberior,
sed uice uersa, abscondita, ac non exercita efficitur ste-
rilior, & consenscens. Salomon, prouerb. ca. xv. Labia
sapientum disseminabūt scientiā. Cor stultorū dissimile
erit. Ecclesia. cap. xx. Sapientia absconsa, & thesaurus
inuisus, quæ utilitas in utrisq;? Salo. prouerb. cap. x. La-
bia iusti erudiunt plurimos, qui autem indocti sunt, in
cordis egestate moriuntur. SAPI. id est, rerum, ac disci-
plinarū peritia. Cice. lib. 2. de Offi. Sapientia autem est
(ut à ueteribus doctoribus definitū est) rerum diuinarū,
& humanarū, causarūq; quibus hæ res continētur, sciē-
tia. DANDO, id est, dum datur. Nā hæc gerūdia tam ac-
cusatiui, quàm ablatiui, ab actiuis, ac passiuis, & qui-
busdam deponentibus, & cōmunibus uenientia, quoties
sine regimine absoluta ponuntur, passiue significant, cū
regimine uerò, actiue. Ser. in. i. Aeneid. cōmentario: O=
mnis autem gerundij modus, siue ab actiuo, siue à passi-
uo sit, simpliciter profertur: ut, Cantando tu illum? id
est, dum cantas. Et frigidus in pratis cantando rumpitur
anguis, id est, dum incantatur. Aduertēdum hoc loco ge-
rundia, & quæ nocterici supina uocant, ambo uno uoca-
bulo supina appellari. id est, mollia, & quasi distincta,

Que supi-
na: & quæ
gerundia uo-
catur: utra-
que supini
uocabulo cō-
prehēduntur

quia neq; certum habent numerum neq; personā, nec significatum, quod Diomedes ita commemorat: Participialis uerborum modus dictus est, quod eiusmodi uerba sunt participijs similia: nec tamen participia sunt, ut legendi, do. dum: lectum, lectu. Hæc eadem sunt, inquit, quæ Probus supina appellat: & meritò, quoniā nec certum habent numerum, nec personam, nec significatum. Hæc Diomedis uerba satis sunt explicita, quò magis minor Antonium Nebrissensem, inter iuniores grammaticæ artis scriptores optimum doctorem, fateri se non satis intelligere quid his uerbis Diomedes & Probus sibi uelint.

193. VIA COELI ASPERA,
infernì prona.

Itur ad æthereas per magna pericula sedes,

At nullo inferni prona labore via est.

ITUR. Ad cœlestia regna per magna discrimina, magisq; labores ascenditur, asseuerat Michaël, sed inferorum iter decliue, & absq; labore patet. Vnde Christus omnes labores pro nobis passus est, ut redimeret, atque uiam cœli monstraret. Esaias. capi. LIII. Verè langores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Et idem Slomon prouerb. cap. III. Disciplinam domini filii mi ne abijcias, nec deficias, quum ab eo corripieris. Quæ enim diligit dominus corripit, & quasi pater in filio cõplacet sibi. Verg. quoq; lib. VI. Facilis descensus Auernei. Noctes, atq; dies patet atri ianua ditis. Sed reuocare gradū, superasq; euadere ad auras, Hoc opus, hic labor est:

pauca quos æquus amauit Iuppiter, aut ardens euexit ad
 æthera uirtus. Dijs geniti potuere. I T V R. id est, ascendi
 tur: & ex his est, quæ impersonalia, ut diximus passiue
 uocis dictantur: quæ à neutris absolutis trahuntur, aut
 etiam quæ datiuis casibus coherent, ut Diomedes, &
 Phocas aiunt, transfigurantur: sed de his bis dictum est.

199. DE FOEDITATE PECCATI.

Si posses viciū quā sit deforme videre,

Hoc dices monstro fœdius esse nihil.

SI. Si tibi daretur, inquit Michaël, quā turpe sit
 peccatum, ipsis oculis cernere, sine controuersia diceret
 hoc monstro deformius esse nullum, quasi dicat, nō etiā
 illa monstra, quæ à poëtis finguntur. Hoc autem ideo di-
 ctum est, quia peccatum sicut monstrum aliquod, aut si
 cut Catoblepas, siue Basiliscus corpus necat. Apostolus
 ad Rom. ca. VIII. Corpus quidem mortuum est propter
 peccatum: spiritus uerò uiuit propter iustificationem.

Corpus mor-
 tuū propter
 peccatum.

DE FOR. id est, deformatum. Verg. lib. VIII. Pedibusq;
 informe cadauer Protrahitur. Nam informe, & deforme
 quasi non beneformatum. De præpositio, modò auget:
 ut deamo, demortuus: modò minuit, ut dedoceo, defor-
 me, dedecus. HOC MONSTRO, id est, hac imagine de-
 formata. Monstrum, inquit Marcellus, dicitur horrenda
 magnitudo. Vergil. Aeneid. lib. 2. Monstrum horrendū,
 informe, ingens.

200. DE PVLCHRITVDINE

uirtutis.

Flammiferis longè est uirtus formosior astris:

Hæc rebus cunctis anteferenda tibi est.

FLAMMIFERIS. Virtus multò formosior est, quàm ipsa micantia sydera, testatur poëta: hæc igitur cæteris quibusq; bonis anteponenda abs te est. Valerius Maximus lib. v. Magno ubiq; præcio uirtus æstimatur. Sallustius in Cati. Virtus clara, æternaq; habetur. Hanc Horatius lib. i. Episto. ita definit: Virtus est uitium fugere: & sapientia prima Stultitia caruisse. ASTRIS. id est,

Sydera.

stellis. Macrobius li. i. de somnio Scipiōis: Sed sunt stelle quidē singulares, ut erraticæ quinq; & cæteræ, quæ non admixtæ alijs solæ feruntur. Sydera uerò quæ in aliquod signū stellarū pluriū compositione formantur: ut Aries, Taurus: ut Andromeda. Perseus, uel Corona: et quæcūq; uariarū genera formarū in cælū recepta creduntur. Sic

Aster.

Astrum.

& apud Græcos aster, & astrū, diuersa significant. Et enim aster, stella una est, & astron signū stellis coactū, quod nos sydus uocamus. Valla confundi putat.

201. QVI MEMINIT MORTIS,

& inferni, facile à uitijs, & uoluptatibus abstinebit.

Is facile extinguet Veneris fl. agrantia tela,

Qui meminit geennæ, qui phlegetontis aquæ.

1 s. Facile se ab ardentibus luxuriæ stimulis ille cōtinēbit (ait Michaël) qui Geennæ uallis, quæ pro inferis ardentibus ponitur, & Phlegetōtis inferorum fluij, quo damnati torquētur, habuerit memoriam. EXTIN. id est, mitigabit: metaphora, ab incēdio sumpta. GEENNAE, id est, inferni ardentis: & collisionem fecit duas uocales

Geenna. in unam syllabam contrahens. Est autem Geenna (ut Hieronymus tradit) nomen proprium à saluatore nostro po-

fitum: erat enim uallis, in qua colebatur idolum Babel, ad radicem montis Mora, iuxta Hierusalem nemorosa, et plena delitijs: ibi populus Israël, relictis dei templis, filios suos demonibus incendebat, ac sacrificabat locus ipse Geenon, id est, uallis filiorum Eeon appellabatur: de qua illud Regum. lib. III. cap. XIII. scriptum est, Cōtaminauit quoque Tophet, quod est in cōualle filij Eeon: ut nemo consecraret filium suum, aut filiam per ignem. Moloch ponitur pro inferis, ubi noxij, ac pēiores igni torquētur. Mat. ca. VI. Expedit enim tibi, ut pereat unū membrorū tuorū, quā totum corpus tuum mittatur in Geennā ignis. PHLEGETONTIS, id est, illius fluij, flāmis rapidē fluētis: dictus est autē à phlego, quod est ardeo. Vergil. lib. VI. Quæ rapidus flammis dabit torrenti bus annis Tartareus Phlegeton. Seneca in Agame. Hæc hodie ratis Phlegetontis atri regias animas uehet.

202. AD SIMONEN CANUSIANUM.

Te dare promittis, nec das mihi munera Simon:

Nil tibi debebo, si mihi fera dabis.

TE. O Simon Canusiane polliceris te dare mihi munera, nec tñ unquā das, inquit Verinus, quare si mihi tantum munera dederis, et post longam expectationem, iam nihil tibi debebo: quia me longa spe, magno affecisti tedio. Salomon, prouerbio. capit. XIII. Spes quæ differtur affligit animam, et lignum uitæ desiderium ueniens, Marci. libro sexto? Mutua te centum sesteria Phæberogauī, Cūm mihi dixisses: exigis ergo nihil? Inquiris, dubitas, cunctaris, meque diebus Teque decem dit animam.

crucias, iam rogo Phœbe nega. M V N E. id est, dona qua-
lia sunt xenia. Paulus iurifcon. Munus tribus modis dici-
tur: unum donū, & inde munera dicimus dari, mitti ue.
Altero onus: quod cū remittitur, uacationem militie,
munerisq; prestat: inde immunitatem appellari constat.
Tertiō officium, unde munera militaria, & quosdam mi-
lites munificos uocamus: igitur municipes dic quōd mu-
nera ciuilia capiant.

203.

MAGNI CITIVS ET facilius ruunt.

Quō magis est abies procera, euertitur Euris:
Culmina non valles fulmina torta petunt.

Q V O. Quantō altior assurgit arbor quæpiam, ueluti
est abies, testatur poëta, eradicatur uiolentia uenti cu-
iussiam, qualis est Euris: quia fulmina, inquit, coniecta
loca excelsa, nō autem ualles, & loca ima feriunt: trans-
latione autem potentes designat. Claudianus lib. i. Iam
non ad culmina rerum iniustos creuisse queror, tollūtur
in altum, Vt lapsu maiore ruāt. Iuue. saty. x. Ergo quid
optandum foret ignorasse futeris Scianum, nam qui ni-
mios optabat honores, Et nimias poscebat opes: numero
sa parabat. Excelsæ turris tabulata: unde altior esset
Abies. Casus, & impulse præceps immane ruina. ABIES ar-
bor est montana, & glandifera, sub qua adolescentulū
admodum Galmantica reuertentem in monte Caluillo
apud Vigueram, maternæ familiæ oppidum, satis cū pe-
riculo errantem, ibi noctem unam, ululantibus undiq; lu-
pis, etiam horresco referens, me pernoctasse memini. Pl.
li. xvi. Abies è cunctis amplissima est, & scæmina etiam

prolixior, materia mollior, utiliorq; arbore rotundior,
folio pinnato densa, ut imbres non transmittat, ac hila-
rior intuitu. PROCERA, id est excelsa. Verg. in Bucō.
Atq; solo proceras erigit alnos. EYRIS, id est, uētis: spe-
cies pro gñe. FVL, id est, uires ignitæ fulminū. Var. lib.
1. ab eo qd' ignis ppter splēdore fulget, fulmē dictū est.

204. GLORIA LIVOREM

parit.

Quo maior ciuis, maior solet esse ruina,

Magnaq; liuorem gloria saepe parit.

QVO. Quanto potentior ciuis quispiam existit (asse-
uerat Verinus) tantò maius consuevit esse infortunium,
et magna fama inuidiam percrebrò contrahit. Seneca
in Hercule O etæo: Tu quicunq; es, qui sceptra tenes,
Licet omne tua uulgus in aula Centū pariter limina pul-
set, Cum tot populis uix una est fides. Iuue. saty. x. Quos pulis uix una
dam præcipitat subiecta potentia magnæ Inuidiæ: mer-
git longa atq; insignis honorum Pagina. LIVO, id est, in-
uidiam. Liuor uestigium est, et nota, quæ sit flagello. Ec-
clesiasticus ca. viii. Flagelli plaga liuorem facit, et pla-
ga autem linguæ comminuet ossa. Verū quia idem co-
lor est inuido, pro inuidia sumitur. Luca. lib. i. Phar. Li-
uor edax tibi cuncta negat.

209. QVI MAGNVS EST

semper timet.

Quanto maior eris, maiora pericla cauenda;

Crede mihi, nullo tempore tutus eris.

QVANTO. Quanto in maiori dignitate collocatus
fueris, maiora quoq; pericula fugienda abs te sunt (ait

Periculum.

poëta) & crede mihi, in magna potentia euectus, nūquā
 insidijs carebis. PERI. id est, discrimina: & est sincopa.
 Marcel. Periculū est salutis discriminē. Luci. li. xxx. Ad-
 de alios oēs meo periculo ex ordine. rv. id est, defensus.
 & insolicitus: & passiue significat. Valla. lib. 1. Tutus
 Portus, tuta urbs, quæ tutatur alios, non quòd ab alijs
 defendatur: tamen sepe passiue in omnibus ponitur: ut
 tutus sum ab hostibus: qd' munitus, et sine periculo sim.

206. MVNERA CITO ET

leto animo danda.

Munera des lætus: corrumpunt tædia donum.

In quo censendum est, quid nisi dantis amor?

MVNE. Ad liberalitatē hortatur. Munera, inquit Ve-
 rinus, largiaris alacris: quia si cū tædio, & quasi inuitus
 dederis, illa tua tædia donū ipsum uilius reddūt: in quo
 qd' iudicādū, nisi dātis beniuolētia est? q. d. nihil. Eccles.
 cap. xxxv. In omni dato hilarē fac uultū tuū, & in oc-
 cultatione sanctifica decimas tuas. CORRVM. id est, ui-
 lius reddunt. Teren. in Adel. Pisces ex sententia nactus
 sum: hi mihi ne corrumpantur, cautio est. DONVM. id est,
 munus, ut est xeniū. Dona. scribit Marcel. consuetudi-
 ne hæc habentur: quæ aut propitiandis dijs dantur, aut
 hominibus pro benefactis redduntur. CENSEN. id est:
 putandum. Festus: Censere nunc significat putare, nunc
 suadere, nunc decernere.

In omni da-
 to hilarē fac
 uultū tuum.

Censere.

207 QVI CITO, ET TEME-
re promittit, nusquam seruat fidem.

Qui citò, qui temerè spondet se multa daturum,
 Quæ malè promisit, turpius illa negat.

QVI. Si quis derepentē, & improuidē pollicetur se multa, & incredibilia largiturū, testatur uates, cāq; improuidē promisit, turpius adhuc, & indecentius negare cogitur. Terē. in And. Immo, id genus est hominū pestimū: in denegādo, modō queis pudor paululū adest: post ubi tēpus promissa iam perfici, tunc necessariō se aperiunt, & timēt: & tamē res cogit eos denegare. Ibi tum eorū impudētissima oratio est. Quis tu es? Quis mihi es? Cur meam tibi? heus proximus sum. egomet mihi, At ubi fides est, si roges, Nihil illos pudet. Hic ubi opus est, nō, uerentur: illic ubi nihil opus est, ibi uerentur. TEME. id est, temeriter. sicut Accius apud Marc. Hoc in re est: quod tu tam temeriter meā beneuolentiā interijisse es raz **Spondere.** tus. SPONDET. id est pollicetur. Festus: spondere putatur dictum, quod sponte sua, id est, uoluntate promittatur. PROMITTERE exponit Marcel. est polliceri. Vergi. Aen. lib. 2. Promisi ultorē, & uerbis odia aspera moui.

203. NEGARE IN PRINCIPIO,

est dare beneficium si bene negetur.

Qui citō, qui bellē negat, is tribuisse uidetur,

Munera: nam semper est odiosa mora.

QVI. Qui statim à principio, & prudenter negat (existimat poëta) is quidem, eo quod citō, & prudenter negat, uidetur quodammodo dedisse munera: dat enim quod in se est, quod est citō negare: nec amicū longa expectatione de lassat: quia tēdiosa est omni tempore dilatio. Salomon prouerb. capit. iii. Nec dicas amico tuo uade, & reuertere, et cras dabo tibi, cū statim possis dare, Mar. li. vii. Primū est, ut præstes, si quid te Cin

na rogabo: Illud deinde sequens, ut citò Cinna neges. Di-
ligo prestantem, non odi Cinna negantem: Sed tu nec
prestas, nec citò Cinna negas. BELLE. id est, prudenter,
Persi. saty. 1. Sed recti finēq; extremūq; esse recuso Euge-
niū, & bellē: nam bellē hoc excute totū, Quid nō intus
habet? odio. id est, tediosa. Ter. in Eunu. Odiosa cessas?
209. NON EST SERVANDA

fides in rebus malis.

Turpiter Aegidæ Neptunus munera soluit:

In male promissis reiicienda fides.

TVRP. Censet Veri. fidem in rebus illicitis datā ser-
uari non oportere: quia sit contra officium. Sensus est:
Neptunus maris deus inhonestē, ac fœdē Theseo Athe-
narum regi, Aegēi atq; Aethræ filio, & nepoti suo mu-
Ne dicas nera nefaria, quæ promiserat soluit. Quòd in perperam
amico cras promissis fides repudianda, non autem seruanda est, Ci-
dabo tibi. ce. lib. 1. de Offi. Quæq; pertinent ad ueritatem, & ad
fidem ea negare interdum, & nō seruare sit iustum. Et,
Codice li. v. ita cauetur: Quia legibus expressum est, il-
licite rei iuramentum seruari non oportere, & pœna
periurij (si qua est) in eum qui exigit conuertenda est.
Fabula autem hoc continet: Theseus Aegēi & Aethræ
filius ab auo Neptuno Aegēi patrē tria optata popo-
scit, atq; impetrauit. Primum, ut Labyrinthi resolutis
ambagibus Minotaurum superaret. Secundum, ut descē-
sus daretur ad inferos. Tertium, fuit hoc, ut Hipolytus
filius, quem ex hippolyte nobilissima (ut suprā memini-
mus) Amazone suscepit, à Phædra nouerca falsò accu-
satus, quòd se de stupro interpellasset, discerperetur.

Nā re uera ipse eam amantē, suiq; copiā satis impudenter facientē, spreuerat: quod Neptunus & si promississet, quia cōtra officiū id est, seruauit indecēter. Is enim, uelut Seruius nescio quare cōtra Ciceronem præsertim in septimo Acñ. cōmentario uoluit) Aegeus agitati currū in littore, Hipolyto phocā marinū monstrū immisit: qua equi territi eū traxerūt. Cic. suprā memorato lib. Nā si (ut in fabulis est) Neptunus quod Theseo promiserat, nō fecisset. Theseus filio Hipolyto non esset oratus. Ex tribus enim optatis (ut scribitur) hoc erat tertium, quod de Hipolyti interitu iratus optauit, quo impetrato in maximos luctus incidit. AEGEI. id est, Theseo Aegei filio: est patronimicū, secundū formā Gracā: à nominibus patrū, id nomē deriuatur. Pris. lib. 2. hoc quoq; addit: Et hac forma poëtæ maxime solent uti: pro qua Romani cognominibus familiaribus utūtur: ut Cornelij Marcelli. Oēs enim ab illo, q̄ primus Cornelius, & primus Marcellus uocatus est, hoc nomē habuerūt, quicūq; eiusdem familie sunt. REIICIENDA. id est, repudianda. Sanē reijcio modò producit primā. Papi. lib. vi. Theba. Et patria uigil arte Lacō hos reijcit istus. modò breuiat. Idem lib. iiii. Tela manu reijcitq; canes. Vnde quidam critici quoties producit: gemino. ij. quoties autem breuiat, unico censent scribendum.

200.

AD AVARVM.

Vestibus innumeris defudas: horret egenus,

Frigore, cur inopem, teq; calore necas?

VESTI. O auare (exclamat Michaël) tu intra multiplices uestes exæstuas, et exurris: sed pauper nudus cō-

Ex substantia
tua fac ele-
mosynam.

tremiscit. Quare obsecro egenum frigoris uiolentia, te
uerò caloris molestia ad mortem usq; defatigas. Thobias
capitulo. iiii. Ex substantia tua fac eleemosynam: & no-
li auertere faciē tuā ab ullo paupere. Ita enim fiet, ut nec
à te auertatur facies dñi. Quomodo potueris, ita esto mi-
sericors. Si multū tibi fuerit, abūdāter tribue: si exigū
tibi fuerit, etiā exigū libēter impartire stude. Mar. lib.
vi. in Bacch. Quid fecēre mali nostræ tibi seu a lacerne,
Tollere de scapulis quas leuis aura pōt? Des v. id est, su-
dando laboras. Hierony. in epist. ad Chromacium & He-
liodorum episcopos de libris Salo. Mittitis solatij sum-
ptuum notarios nostros, & librarios sustentatis, ut no-
bis potissimum nostrum defudet ingenium. HORRET.
id est, frigore contremiscit. Iuue. saty. i. Et horrenti tu-
nicam nō reddere seruo. INOP. id est, egentem. Marcel.
Inops sine ope, & auxilio. Verg. lib. i. Georg. Atq; ino-
pi metuens formica senectæ.

Inops.

CVI PLVS DEVS DEDE=

rit plura requirer.

Cui bona multa deus concessit, plura requirer:

Ni dispensarit quas benè cepit opes.

Auarus non
implebitur
pecunia.
Dispensare.

CVI. Is cui benignus multa bona externa annuit deus
(testatur Michaël) plura insatiabiliter queritabit: nisi
facultates, quas abūdē accepit, detur pauperibus, & mē-
dicis distribuerit. Ecclesi. cap. v. Auarus nō implebitur
pecunia, & q amat diuitias fructū nō capiet ex eis. Gel.
li. ix. Verū est profectō, quod obseruato rerū usu sapiē-
tes uiri dixere: Multis egere, qui multa habeat: magnāq;
indigētiam nasci nō ex inopia magna, sed magna copia:

multa enim desiderari ad multa quæ habeas tuenda. DISE
PENSARE propria est as pēsando expēdere, ac distri- Dispensa
 buere. Festus enim ita scribit: Dispēsatores dicti sunt, q tores.
 as pēsantes expēdebāt, nō annumerabant. Pro distribuo
 accepit Iu. sa. III. Vel breue lumē Cādelæ, cuius dispēso,
 & tēpero filiū. DEVS (scribit idē) dictus est, quōd ei ni-
 hil desit: uel quia omnia commoda hominibus dat: siue à
 Græco θεος quod significat metum, eo quōd hominibus
 metuitur: sed magis cōstat id uocabulū ex Græco theos
 esse dictum, aspiratione dempta, qui mos antiquis no-
 stris frequens erat.

212. NON EST TUTVM SPRE-
 tis suis credere se alienis.

Non est tuta salus alienis credita telis:

Venales mutat quælibet aura manus.

NON. Vita non est defensa, & secura, si alienorū sit
 credita armis, & nō nostris tam cognatis, quā amicis,
 ait poëta: quoniā quicūq; uētulus, hoc est quātūvis mini-
 ma adhortatio, & impulsio alicuius, q nobis est hostis,
 impellit, & cogit manus uenales: hoc est eius, qui est à
 nobis alienus, cuius manus solēt esse uenales: ita ut par- Lōgè abesto
 ua pecunia nos prodāt hosti. Ecclesi. ca. ix. Lōgè abesto ab haben-
 ab homine potestātē habēre occidēdi, & non suspicabe te potestātē
 ris timorē mortis. Sallu. in Cati. Nam in fuga salutē spe- occidendi.
 rare, cū arma quibus corpus tegitur, ab hoste auerte-
 ris, ea uerō demētia est. TELIS. id est iaculis. Marcel. Te-
 la etiam lapides dici posse autoritas docuit, & omnia
 quēcūq; iaciuntur. Sisenna in. III. historiariū: Manuales
 lapides differtit: propterea quōd is ager eiusmodi telis
 indigebat. VENA. id est, que uenduntur: & habes primā

syllabam productam, quoniam à ueneco trahitur. Iuueni-
saty. iii. Et præbere caput domina uenale sub hasta.

213. IVSTICIA, ET CHARITAS

sunt arma tuta principum.

Iusticia, & charitas dilecti principis arces.

Hæc sunt arma, quibus nulla nocere queunt.

IVSTI. Iusticia, & beneuolentia sunt tanquam uali-
dissima principis à populo amati turre (testatur uates)
et hæc duo sunt arma, quibus nulla alia tela obesse queunt.
unde illud præclare scriptum est Sapi. ca. i. Diligite ius-
ticiam, qui iudicatis terram. Cice. lib. iii. de Offic. Hæc
enim una uirtus omnium est domina, & regina uirtutū.

Bonus prin- Cyrus Persarum rex apud Xenophontem lib. viii. Bo-
ceps lex ui- nus princeps est hominibus lex uidens, quoniam satis est
dens. qui & moderetur, et uideat, puniatq; delinquentē. Apo-

sto. ad Cor. i. cap. viii. Scientia inflat: charitas ædificat.
Cice. lib. 2. de Offi. Malus enim est custos diuturnitatis
metus. Contraq; beneuolentia fidelis est, uel ad perpe-
tuitatem. CHARITAS, id est, amor: & cum aspiratiōe
scribitur, Caritas uerò pro penuria sine aspiratione:
& illud primam producit, hoc breuiat eandem. ARMA,
id est, tela. Festus, Arma propriè dicuntur ab armis, id
est, humeris dependentia: ut scutū, gladius, pugio, sica,
& ea quibus procul præliantur tela. Hæc Festus.

214. QVI DAT INOPI SVA,

nunquam erit pauper.

Qui bene diuitias inopi donabit amico,

Hic omni felix tempore diues erit.

QVI. qui facultates pauperi amico liberaliter erogabit (asseuerat Michael) huiuscemodi uir locuples omnino auro fortunatus erit. Salomon prouer. ca. iiii. Honora dominum de tua substantia, & de primitiis omnium frugum minimum de sub-
stantia tua da pauperibus: & implebuntur horrea tua satura substantia tua: & uino torcularia redundabunt. Ordo est: Hic diues erit omni tempore felix: atque ita diues substantiuum est, felix uero adiectiuum: ne incipiant esse duo epitheta: quod apud Latinos constat esse uitiosum: ut Serui. in illud Ver. lib. iiii. Georg. Et tenuis fugiens per gramina riuus diligenter exposuit. A MICO. id est, necessario. Paulus iurisconsultus. Amicos appellare omnes debemus non leui notitia coniunctos.

215. VELOX PASSVS SINE
causa, signum leuitatis.

Incessus velox, signum leuitatis habetur:

Ni causa impellat precipitare moras.

INCES. Rapida, leuisque pedum appropinquo indici-
cium stultae mobilitatis existimatur, ait Poë. praeterquam Contra Cice-
(inquit) si causa aliqua, & ratio, omnes dilationes festinate rationem.
cogat. Sall. in Cic. Immo uero homo leuissimus, supplex
inimicis, amicis contumeliosus, modo harum, modo illarum
partium: fidus nemini, leuissimus senator, mercenarius pa-
tronus, cuius nulla pars corporis a turpitudine uacat, lin-
gua uana, manus rapacissime, gula immensa, pedes fuga-
ces. Idem aliquanto inferius de eodem: Aliud stans, aliud se-
dens sentis de re publica his maledicis, illos odisti leuissime trans
fuga, neque in hac, neque in illa parte fide habes. si G. id est,
significatio, siue designatio. Marcel. scribit: Signa. i.

designare. *Luci. lib. xxviii. Si Socrates in amore, & Signare in adolescentulis meliore paulò facie signat, nihilq; ama*
Signum. *ret. Signū etiā sidus significat. Varro. lib. i. i. i. Signa di*
cuntur eadē & sydera. Signa quòd aliqd significent: ut
Libra æquinoctiū: sydera quæ insidūtur: atq; ita signifi-
cant aliquid in terris perurēdo, aliūdne. Quare ut signū
cadēs in pectore, quod est terrarū anfractarum uisum
c. a. v. id est, ratio, unde est causari, ut idē tradit, causam
dicere, uel defendere, & significat autore Valla, lib. v.
causari causam rei gestæ asserre, neq; alterius quàm de
ponentis generis est: neq; causo, as, Latine dicitur.

216. PVERI, & IUVENES NON
 debent maledicere senibus.

Ne sæua in canos iuuenis conuitia fundas:

Sed sede assurges prætereunte sene.

NE. O adolescentule (monet Veri.) nullomodo con-
 tra ætate grãdiores aspera opprobria loquaris, immo in
 honorē eius assurge, locū ei cedēs, dū ante cōspectū tuū
 senex transit. Hinc Verg. in Buc. Tu maior, tibi me est
 æquum parere Menalca. Sed illud magis ad hūc locū spe-
 ctat quod Iusti. lib. i. i. i. de Lycurgo Spartanorū legis-
 latore, ita repetit: Maximū honorē nō diuitū, & poten-
 tum: sed pro gradu ætatis senū esse uoluit. Nec sanē us-
 quàm terrarū locū honoratiore senectus habet. IN CA.
 id est, in senē cui cani sunt: & pars pro toto sumitur, uel
 contētū pro cōtimēti: sed melius pars pro toto. CONVI.
 Conuitium. id est, uituperia. Marcel. Conuitiū dictū est quasi uitij
 locū, qui secundū ignobilitatē loci maledictis, & dictis
 turpibus cauilletur. ASSVR. id est, in honorē eius te eri

ges. Valla. lib. v. Assurgūt sani ut stent, aut obuiā eāt:
assurgunt ægroti, ut sedeant, aut ut cubito innitantur,
utroq; modo in alterius honorē, aut officij, aut beneuo=
lentie hoc agens, ideoq; ferē adiungitur datiuus: ut adue=
nienti magistratui omnes assurgimus.

217. A PRIMA AETATE DO=
cendi sunt pueri.

Vera tuis ut sit, si uis. sapientia canis:

Cum p̄mo hanc sitiens ebibe lacte puer.

VERA. si cupis ut definita, & certa rerum, ac do=
ctrinarum peritia senectuti tue acquiratur, monet poē=
ta, fac ut cupidus, & tanquā sitibūdus cā cum primo A iuuentute
lacte ab infantia statim epotes. Ecclesiasti. cap. vi. Fi. excipe do=
li. à iuuentute tua excipe doctrinā, & usq; ad canos in- strinam. p. 5.
uenies sapientiam. Vnde Quintilia. lib. i. Non exclu- desich. 99.
do autem, id quod est notatum: irritandæ ad addiscen- et 256.
dum infantie gratia eburneas etiam literarum formas in
lusum offerre, uel si quid aliud, quo magis illa etas gau=
deat, inueniri potest: quod tractare, intueri, nomina=
re, iucundum sit: non excludo: inquit, immo præcipio.
SAP. id est, rerum peritia, ac doctrinarum. Et huius no=
minis significatio latissime quidem patet, sicut & sapiē=
tis. Idem paulò superius: Sed non ideo. minus nobis ad
summa tendendū est, quod fecerunt pleriq; ueterū: qui
& si nondum quenquam sapientem repertum putabāt,
præcepta tamen sapientie tradiderunt. CVM I. A. id
est, cum recenti uberum matris liquore, ac pabulo.

218. VNDE SENATVS
DICTVS.

A senibus prisci sanctum dixere senatum.

Ast robur iuuenum: consiliūq; senum.

A SENI. *senatum à senibus, inquit Veri. maiores nostri per etymologiam appellarunt, nam in omni republica uiriū fortitudo est iuniorum, sicut maturitas consilio rum, est seniorū. Cice. de Senec. Nec saltu, nec eminus hastis, aut cōminus gladijs uterentur: sed consilio, ratione, sententia: quæ nisi essent in senibus, non summū consiliū maiores nostri appellassent senatum. Sallu. in Cati. Delecti, quibus corpus annis infirmum, ingenium sapiētia utilidum erat, reipublicæ consultabant: hi uel ætate, uel curre similitudine, patres appellabantur. P R I S. id est, ueteres. Valla. li. III. Prisca quæ superioribus seculis, aut superiore ætate: ut prisci Latini, Priscus Tarquinus, prisca tēpora. Pristina, quæ fuerūt superioribus annis, mensibus, diebus: & quæ nostra memoria fuerunt: ut pristina nostra amicitia, pristina beneficia nostra. SANCTVM, id est, iustum. ROBUR. i. fortitudo.*

Patres.
Prisca.
Pristina.

219

DE SENVM

prudentia.

À fene consilium quæras, prudentia rerum

Eft illis, sine qua curia quæque perit.

A SEN. *Requiras à seniore consilium (hortatur poetæ) quia negotiorum prouidentia in illis inest: sine qua senatus quilibet in perditionem cadit. Ecclesiasticus ca. Nō te prætere VIII. Non te prætereant narratio seniorum: ipsi enim didicerunt à patribus suis. Quoniam ab ipsis discēs intelligentio seniorū. Et in tempore necessitatis dabis responsum. Et il-*

lud Horatij li. iii. car. Vis consilij expers molle ruit sua.
 C V R I A, id est, senatus, curans rem publicam Var. libro
 ii. Curia ubi senatus rem publicam curat: & etiam cu-
 ria dicitur ubi cura sacrorum publica. Q V A E Q V E, id
 est, cuiusvis urbis.

220. S I G N V M R V I N A E
 gubernatio iuuenum.

Vrbes, regna, domos, iuuenū quas rexerit ardor,

Sint quamquā fortes, certa ruina manet.

V R B. Inevitabilis eversio, & abolitio eas urbes, aut
 regna, aut familiās expectat, testatur uates, quas iuuenū
 immaturum consilium gubernauerit, quāvis sint fortes, Væ tibi ter-
 & ualida. Ecclesiast. capi. x. Væ tibi terra, cuius rex est ra cuius rex
 puer, & cuius principes mane comedūt. Beata terra cu est puer.
 ius rex nobilis est, cuius principes uestuntur in tpe suo
 ad reficiendū, & nō ad luxuriā. Persi. Saty. iiii. Scilicet
 ingenii & rerū prudētia uelox Ante pilos uenit, dicen-
 da, tacēdaq; calles. V R B E S. id est, ciuitates, & oppida. Pō-
 ponius iurisc. Vrbs ab urbo appellata est: urbare est ara-
 tro definire: & Varro ait urbem appellari curuaturam
 aratri, quod in urbe condenda adhiberi solet. A R D O R,
 id est, imatura moderatio. R V I. id est, abolitio. & euer-
 sio. M A N E T, id est, expectat, & imminet. Marcel. Mane
 re imminere, futurum esse. Verg. libro. vii. Te Turne ne
 fas, te triste manebit Supplicium. Manet absolutum, id
 est, inheret, & fixum est, Vergil. libro. i. Aeneid. Manet
 alta mente repostum iudicium Paridis.

221. Q V I D S I T L E X,
 & iustitia.

Vis legis prohibere malum est, permittere honestū:

Iustitiæ est semper ius dare cuique suum.

Iustitia. VIS, Virtus, & potestas legis est uetare illicitum: & permittere honestum, ait poeta, deniq; iustitiæ interest unicuiq; suā semper tribuere actionē, & æquitatē. Papi-
nianus iurisconf. Lex est cōmune præceptum, uirorum prudentium consultum, delictorum quæ spōte, uel igno-
rantia cōtrahuntur cōtortio, cōmunis reipublicæ spōsio. Vlpianus. lib. 1. digest. Iuris præcepta sunt hæc, honestē uiuere, alterum non ledere, ius suum cuiq; tribuere. VIS LE. PROHI. EST. hæc elocutio similis est illi, quam Valla. lib. 1. exempli gratia ponit: O prima res est agricolare: ubi non nisi in alio sensu dicretur: Optima res est agricolandi. PERM. id est, concedere. IV-
STI. id est, æquitatis. Idem Vlpianus ibidem. Iustitia est constās, & perpetua uolūtas. ius suum unicuiq; tribuēs. IUS SVVM, id est, actionē, quā erga rem quilibet inueni-
tur habere. Aliās Vlpia. eo. lib. item memorat. Nam, ut eleganter Celsus definit, Ius est ars boni, & æqui, cuius meritō quis nos sacerdotes appellat.

222. QVI CITO CREDIT,
leuis est cordis.

Qui citō crediderit, falletur sæpe, leuisq;
Est cordis: rarō fallitur ipse senex.

QVI. Qui sine mora cuius nuncio habebit fidē, asse-
uerat Verinus, sæpenumero decipietur, leuisq; atq; in-
constantis est animi: sed rarō decipietur is, qui senex
est, quasi dicat, quia nouit cui debeat credere. Eccle-
siasticus cap. XIX. Qui credit citō, leuis corde est, &

minorabitur: & qui delinquit in animā suā insuper ha- *Qui credit*
 bebit. Verg. in Buc. Sed non ego credulus illis. COR. id cito leuis est
 est, mentis. Sanè cor unum est ex uisceribus, in quo secū corde.

dum Pli. habitat mēs. Pli. libro undecimo: Cor animalibus
 ceteris in medio pectore est: homini tātū infra lē-
 uā papillā turbinato mucrone in priora emimens: pisci-
 bus solis ad os spectat. Hoc primū nascētibus formari in
 utero tradūt: dēinde cerebrum, sicut tardissime oculos.
 Sed hos primū mori: cor nouissime Huic prācipuus ca-
 lor. Palpitat certē. & quasi alterū mouetur animal. In-
 tra prēmollī, firmoq; opertum mēbrāne inuolucro, mu-
 nitum costarum, & pectoris muro, ut pateat prācipuā
 uitā causam esse, & originem. Prima domicilia intra se
 animo, & sanguini prābet, sinuoso specu: & in magnis
 animalibus triplici, in nullo nō gemino. Ibi mēs habitat.

223. TVRPIVS EST FOEDARI

animo, quā turpari corpore.

Fædius est animi uitij corrumpere lucem,

Corpora quā turpi commaculare nota.

POE. Turpius est animi sceleribus uitā cōtaminare,
 testatur Michaël, quā corpora, siue corporum uesti-
 menta sordida macula deturpare. Matth. cap. xv. De De corde ex
 corde enim exeunt cogitationes malæ, homicidia, adul- eunt cogita-
 teria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemie. tiones malæ.
 Hæc sunt quæ coinquināt hominē. Nō lotis autē manibus
 māducare nō coinquinat hominē. Hora. lib. i. episto.
 Sed uidet hūc omnis domus, & uicinia tota introrsum
 turpē, speciosum pelle decora. LVCEM. id est, uitā: &
 paradisi uitā intelligit. NO, id est, macula, & sorde.

224. INIVSTITIA RVIS
na urbium.Nil iniustitia miseræ est infestius vrbi:Funditus hæc muros vertit & ipsa domos.

NIL. Nulla perniciēs miserandæ ciuitati nocentior est ipsa iniustitia, et uiolato iure, inquit uates: quia hæc urbis muros, atq; eadem ipsa ciuitatis domos à fundamētis usq; diripit, ac destruit. Eccle. ca. x. Regnum à gente in gentem transfertur propter iniustitias, & iniurias, et contumelias, ac diuersos dolos. Cicero libro. i. de Offic. Fundamentum est enim perpetuæ commédationis, & famæ iustitia, sine qua nihil potest esse laudabile. NIL, id est, nulla perniciēs, & producit. l. finalem, quod usitatū est. INFEST. nocētius, & molestius. MISERAE, id est miserandæ. FVNDI, id est à sedibus suis. VERTI. id est, euertit, & eruit. Ver. lib. iii. Aeneid. Priamīq; euertere gentem Immeritam uisum superis.

225. DISCORDIA RES
omnes euertit.Nil adeò est firmum, quòd non discordia vellat:Funditus hæc muros, vertit & illa domos.

NIL. Nullum robur adeò est ualidum (ait Verinus) quod discordia non eradicet, & expugnet: hæc, sicut & iniustitia, mœnia alicuius urbis, & domos à sedibus suis Omne regnū eruit. Matth. cap. xii. Omne regnum diuisum contra se in sediuisum desolabitur: & omnis ciuitas, uel domus diuisa contra se desolabitur. non stabit. Sallust. Nam concordia paruæ res crescunt, discordia maximæ dilabuntur. ADEO, id est, intantum,

quia sequitur quod pro ut: ita enim significat. Valla. li bro. 11. Adeo exponunt pro ualde, ut Teren. Iuuenē adeo nobilem. Significat etiam intantum sequente ut. Quint. Nusquam adeo pro nobis sollicita lex est: ut quod praestat extorqueat. HAEC MVROS VERT. ET ILLA DOMOS. hic locus distinguendus est huiusmodi ordi ne: haec, id est, una discordia uertit muros: & illa, id est, altera discordia uertit domos. Iuuenal. Saty. 1. Impune er go mihi recitauerit ille togatas. Hic elegos. Valla. item libro. 11. ita discernit. Nam de me loquens dicere debeo hoc caput: haec manus: haec ciuitas: de te uero, istud ca-
 put, ista manus, ista ciuitas. De tertia autem persona il-
 lud caput, illa manus, illa ciuitas.

Hic
 iste
 ille

226. QVALIS SIT PRIN-
 ceps reipublicae.

Publica priuatis nisi praferat omnia rector,

De iusto iniustus rege tyrannus erit.

PUBLICA. Gubernator rei publicae nisi omnia ne-
 gotia, & commoda publica suis rebus, quas priuato sibi fectorum rei
 possidet libenter anteponat (inquit uates) de iusto prin-
 cipe, qui esse debebat, iniquus tyrannus erit. Luca. lib.
 ij. Phar. de Catone: Inuenit in somni uoluentem publica
 cura Fata uirum, casusq; urbis, cunctisq; timentem, Se-
 curumq; sui. Cice. lib. i. de offi. Omnino qui reipublicae
 praefuturi sunt, duo Platonis praeccepta teneant: unum
 ut utilitatem ciuium sic tueatur. ut quicquid agunt ad ea
 referant, obliti commodorum suorum. Alterum, ut totum
 corpus reipublicae curent, ne dum partem aliquam tuetur,
 reliquas deserant, Idem in lib. de Amicitia: Haec est ty

Officia pra
 publi.

rānorū uita, nimirū in qua nulla fides, nulla charitas, nulla stabilis bñuolētia pōt esse fiducia, omnia semp sua specta, atq; sollicita sunt: nullus locus est amicitia. **PUBLI.** id est, toti reipublicae communia. **PRIVA.** id est, suis proprijs. Hora. in arte poēt. Publica priuatis secernere, sacra profanis. **RECTOR.** id est, regnator, siue gubernator. **TYRAN.** id est, princeps uiolentus.

217. IN COELO VERA AMICITIA.

Si nihil in terra casto perhibetur amore
Dulcius, in cælo, qualis amicitia?

S I. Si nihil quantumuis preciosum in hoc mundo dicitur esse iucundius pudico amicitiae uinculo, & coniunctione huiusmodi amico, rogat Veri. quæ amicitia esse in cælo existimari debet? q. d. longè iucundior. Cice. uidetur qui in lib. de Amicitia: Solem enim è mundo tollere uidetur, qui amicitiam è uita tollunt: quæ à dijs immortalibus nihil melius habemus, nihil iucundius. **IN TERRA,** id est, in hoc mundo. Matth. vi. Nolite thesaurizare thesauros in terra. **QUALIS.** quasi dicat, longè iucundior: & est argumentum à minori ad maius.

218. NON BENE PHILOSOPHIAE,
& coniugio uacatur.

Non bene Socraticis chartis, thalamoq; uacabis.

Nunquid erit Veneris casta Minerua comes?

N O N. Nullo modo philosophiae studijs, quorum Socrates fuit maximus autor, & turpibus foeminarū concubitibus rectè operā dabis, testatur Michaël, quia dic

mihi, an Minerva dea uirginitatis, & castitatis, rogat,
 erit socia Veneris? quasi dicat, nō potest fieri. S O C R A.
 CH A R. id est, studijs philosophiæ moralis. Socrates Athe-
 nīsēs (ut apud Cice. memini legere) primus è cœlo in
 terram philosophiam, uidelicet moralem, euocauit: pri-
 mus item de bonis, malisq; moribus cœpit disputare. Idē
 cœlestia parum humanis commodis conferre dicebat.
 Quare cū superiores philosophi solam naturalem phi-
 losophiam rimarentur, ipse moralem celebravit. Neq;
 quicquā scripsit: uerū in Platone, atq; Xenofonte di-
 scipulis, summa eloquentia uiris, hanc disciplinam re-
 liquit. Quare. Vale. Maxi. libro vii. cap. 2. Socratē
humane sapientiæ quasi quoddam terrestre oraculum
appellat. T H A L. id est, toro connubiali: & intelligit
 de impudicis coniugatis, ut suprà accuratius exposui-
 mus. V A C A. id est, operam dabis. V E N E R I S. id est,
 illius deæ, quæ mater est Amoris: ut alibi traditum est.
 C A S T. Mimer. illa sapientiæ dea, cui pueri, & uirgi-
 nes, quia putabatur ferre opem, si quis bonas artes se-
 ctabatur, sacrificabant. Iuuen. saty. x. Eloquium, ac
 famam Demosthenis. aut Ciceronis Incipit optare. &
 totis quinquatribus optat, Quisquis adhuc uno par-
 tam colit asse Mineruam. Huius in initio quoq; habita
 est mentio.

229. SENECTVS BONIS IVCVN-
 da est malis morosa.

Quæ caruit uitijis dulcis solet esse senectus:

Contra morosa est, quæ uitiosa fuit,

QVAE senectus, quæ ab adolescentia uitij libera ex
 Timor do titit, asseuerat poëta, iucunda esse consuevit: sed uiceuer
 mini delecta sa, senectus, quæ à tenera etate uitij implicita exitit,
 bit cor. nimis ex actorum, & ob eam causam fastidiosorum mo

Senes morum est. Ecclesiasticus. cap. 1. Timor domini delectabit
 rosi, anxij cor, & dabit lætitiā, & gaudium in longitudinem die
 iracundi, diffidum. Cice. in lib. de senec. Quid enim est iucundius se-
ciles, & aua etate stipata studiis iuuentutis? Idem paulò inferius: Nec
ri sunt. ulli bonarum artium magistri non beati putandi: quauis

consenuerint uires, atq; defecerint: & si ista ipsa defe-
 ctio uirium adolescentiæ uitij efficitur sæpius, quā se-
 nectutis. Libidiosa etenim, & intemperata adolescen-
 tia, effectum corpus tradit senectuti. MOROSA, id est,
 nimis exactorum, atq; ad unguem factorum, atq; ideo fa-
 stidiosorum morum. Cice. etiā de senec. At sunt morosi,
 & anxij. & iracundi, & diffidiles senes (si querimus) etiā
 auari: sed hæc morū uitia sunt, non senectutis. Valla lib.
 1. Morosus à more uenit, nō à mora. Primam enim habet
 longuam, ut mos moris: significat eum, qui nimis exactè,
 nimisq; ad unguem fieri omnia postulat, ut aliquando ob
 id malignetur, atq; irascatur. ut Suetonio. de Cesare: Circa
 corporis curam morosior, ut non solum tonderetur dili-
 genter, sed etiam uelleretur.

230. VITIA ALIENA IN QVIRIMVS,
 nostra non cernimus.

Esse quid hoc dicam? alterius si crimina lyncis
 Aspicias, at cæcis si tua luminibus.

ESSE. Quam stultitiā dicā esse hanc scitatur poëta)
 si alterius delicta oculis lyncis quadrupedis clarissime

Morosus

cernentis animaduertis, & si peccata tua cæcis uiceuer-
sa oculis cernis? Cice. lib. 1111. Tuscu. quest. Est enim Propriū stul-
proprium stultitiæ aliorū uitia cernere, obliuisci suorū. titia aliorū
Hora. libro primo. Ser. Quum tua peruideas oculis ma- uicia cerne-
la lippus inunctis, Cur in amicorū uitijs tam cernis acu- re, & suorū
tum, Quam aut aquila, aut serpens Epidaurius: at tibi obliuisci.
contra Euenit, inquirant uitia ut tua rursus & illi.

LYNC. id est, quadrupedis illius clarissime cernentis.
Pli. lib. viii. Lynceus uulgò frequentes, & sphingas fu-
sco pilo, mammis in pectore geminis Aethiopia generat:
multaq; alia monstra similia. Idē lib. xxviii. Peregri-
ne sunt & Lynceus: quæ clarissime omnium quadrupedum
cernunt. CAECIS. quasi dicat oculista pæ, quæ cæca,
aut potius, ut Aristoteli. lib. primo de animalibus tradit, o-
mnino sine oculis est: ita enim melior est intellectus, ut
animal cõparetur animali. Assumpsit autē poëta hemi-
stichium ex Martia. lib. v. Esse quid hoc dicam, uiuis
quod fama negatur.

131. QVOD ALIENA, QVAM
nostra, fertiliora uidentur.

Quisque suam deflet sortem vicinaq; semper
Apparet falsò lætior esse seges.

QVISQVE. Quiuis nō contentus, suā luget, ac læ-
chrimatur fortunam, ait Verinus, & uicina, ac propin-
qua, siue cõtigua proximi agri terra, siue meßis, semper
falsò uidetur esse fertilior, ac feracior. Iuue. sat. xliiii.
Maior quæq; uidetur, Et melior uicina seges. & Ouid.
lib. i. de arte. Fertilior seges est alienis semper in agris:
Viciniq; pecus gradibus uber habet. Neminē nō deflere

Add. 5. fol.
93.

suā sortē ait Hora. quoq; lib. 1. Ser. Qui sit Meccenas,
ut nemo quā sibi sortē seu ratio dederit, seu sors obie-
cerit, illa cōtentus uiuat? sors id est, euētū. Festus: sors,
et patrimoniu significat, unde cōsortes dicimus: et dei
respōsum, et quod cuiq; accidit in sortiēdo: ergo in hac
nouissima significatione accepit. SEGES id est, terra,
sue mēsis ibi nata. Varro, lib. 1. Segēs (inquit) à satu.
id est, semine: et utrāq; significationem habet. Nā Mar-
cel. præter illa quæ de posteriore significatione suprà
allegauimus: hoc subiungit: Segetē terrā dicimus. Tul.
in Hortēsis. Vi enim segetes agricolæ subigunt aratris
multò antequā serant. LAETI id est, pinguior. Verg.
lib. 1. Geor. Quid faciat letas segetes.

132. MUTATIO CONSILII
optimus portus.

Errare est hominis sed non persistere: sæpe
Optimus est portus uertere consilium.

ERRA. In errorē, ac peccatū aliquādo labi hominis
est, inquit, sed etiā hominis in errore nō perstare, ac ia-
cere: itaq; sæpenumero est optima animæ requies cōsiliū
cōmutare, ita ut qui eras in pōtō, ad pœnitentiæ antido-
tum cōuertare. Salo. pro. cap. 28. Qui abscondit scelera
sua nō dirigitur: qui aut cōfessus erit, et reliquerit ea,
misericordiā cōsequetur. Beatus homo qui semp est pa-
uidus: qui uerò mētis est duræ, corrueat in malū. Iuue. sat.
VIII. Fecimus et nos Hec iuuenes, esto, desisti nempe,
nec ultra Fouisti errorē: breue sit quod turpiter audes,
Quedā cū prima rescētur crimina barba. HOMI. id
est, uiri, uel mulieris humanæ. Caius iurisc. Hoīs appella

Qui abscon-
dit scelera
sua non di-
rigetur.

tionē tā f
VERT. i
lib. 1. A
id est, co
gitatione
apud ful
233. T

Præter
Defi

PRÆ
momēta
an est qu
inhonest
adductū
quæ præ
formicā

Quæ eni
pē, para
comēda
corū ess
et igna
Macro.
qui est
dies, no
annuus
gritia,
demus
Sallu. in
dia bon

tione tā foeminā, quā masculū cōtineri non dubitatur.

VERT. id est, mutare. Marcel. Vertere, mutare. Ver.

lib. 1. Aeneid. Quae te genitor sentētia uertit? CONST.

id est, cogitationem, ac deliberationē. Varro. lib. 2. A co-

gitatione concilium, unde Consilium: quod uestimētum Consilium.

apud fullonem cūm cogitur, consiliari dicitur.

233. TEMPVS PRAETERITVM

reparari non potest.

Præteritas nullus reuocabit temporis horas:

Desidia an quicquā fœdius esse potest?

PRAE. Nemo tps iam præteriti, & elapsi. horas, siue

momēta recuperabit, ac sibi restituet (asseuerat uates)

an est quicquā, rogat deinde, quod segnitia, ac secordia

inhonestius esse queat? q. d. nihil. Ouidij illud, alibi iam

adductū: Nec q̄ præterijt cursu reuocabitur unda: Nec

quæ præterijt hora redire pōt. Salo. pro. cap. 6. Vade ad Vade ad for-

micā ō piger, & cōsidera uias eius, & disce sapiētia. micam ō pi

pē, parat in æstate cibū sibi: & cōgregat in messe quod dera uias

comedat. Sall. de bello Iugurthino. Quō magis prauitas eius.

corū esse admirāda: qui corporis dediti gaudijs, per luxū

& ignauia etatē agūt. HOR. id est, particulas tps diei.

Macro. 1. Saturnaliorū de Aegiptijs ita scribit: Apollo,

qui est sol. Horus uocatur: ex quo & Horæ. 24. quibus

dies, noxq; cōfēitur, nomē acceperūt: & illa tpa, a qbus

annuus orbis impletur, horæ uocātur. DESID. id est, pi-

gritia, a desidēdo, hoc est, cessando dicta. Liui. lib. 3. Se-

demus desides domi, mulierū ritu inter nos altercantes.

Sallu. in Cati. Non fuit consilium secordia, atque desi-

dia bonum ocium conterere.

dicat fuisse
animā q̄ me
uaret de sora
in Soram, equū
Cicer et inde
Soram habere
nomen. V. Cal.

genter tradit, iungitur præpositioni in cū regimine, siue sit substantiuum, siue adiectiuum: iungitur etiam præpositioni de, etiam cum regimine. sed raro, sine regimine sapius Idem ita subiungit, Per, ex, uel è, & , à, uel ab, nescio an licet dare tali gerundio regimen. Nullum enim exēplum occurrit, uariari autem per genera certum est, Caueto ex plasmatib; bibendis, ex alio leuanda. Et abstineas ab offendēda república. Sed cauendum ne id uerbū significet motum: quale esset reuertor ab arando aruo: redco à spectādo, uel à spectandis ludis, cū sit dicēdum. Reuertor ab aratione, uel ab aratione arui, redco à spectaculis, uel spectaculis ludorum.

236. NOCENT PLURA MEDICAMENTA, & plures medici.

Impediunt certam medicamina crebra salutem.

Non plures medici, sed satis vnus erit.

Honora me= unum cōmodius erit satis. Eccle. ca. xxxviii. **Honora me=** dicum pro= dicum, propter necessitatem etenim illū creauit altissimus. A deo enim est omnis medela, & a rege accipiet donationē. Ergo unū medicū uidetur Ecclesiastes necessariū ostendere, quāquā idā paulò inferius plures etiam medicos, ita introduxit. Est enim tempus, quando in manibus illorū incurras: ipsi uerò dominū deprecantur, ut dirigas requiē corū & sanitatē propter conuersationem illorum. Sed hic locus magis allegoricè de Christo est accipiendus, qui ut suprà interpretatum est,

omnes uiuificat, sicut Adam omnes morte afficiebat,
 MEDICAMINA, id est, medicamenta, siue potiones,

237. NIHIL SINE AMICIS
 iucundum.

Quid tibi iucundum submotis esset amicis?

Cuncta tibi quanquam sint cumulata bona?

QVID. Quid nā dulce tibi, ac suauē ereptis sodalibus
 in uita mortali existere potest (citatur Verinus) quāuis
 uniuerſa bona sint abūde tibi acquisita? q. d. nihil Cice.
 de Amicitia: Si quid tale posset cōtingere, ut aliquis nos
 deus ex hac hominū frequētia tollerēt, & in solitudinē
 uspiam collocaret, atq; ibi suppeditās omniū rerū, quas
 natura desiderat, abundantia, & copiā, hominis omnino
 aspiciendi potestātē eriperet: quis tam esset ferreus, qui
 eam uitam ferre posset? IVCVN. id est, oblectabile. Val gratus.

la. li. i. Iucūdus, & gratus sic differunt: quōd iucundus
 propriē in pſperis, gratus in aduersis, Iucundū uoco, nō
 qui letus est, sed q letitiā est alteri, ut pſper, & saluber.

238. QVID SIT AMICVS.

Alter ego verus, multumq; probatus amicus:

Quo debet nobis charius esse nihil.

ALTER fidus amicus, & ualde expertus est (ait ua-
 tes) alter ego, & idē ego sum: quo amico nulla res nobis
 amatiōr, ac dilectiōr esse debeat. Ecclesiasticus. ca. vi.

Amico fideli nulla est cōparatio, & nō est digna pondē Amico fide-
 ratio auri, & argēti cōtra bonitatē fidei illius. Ciero in li nulla est
 li. de Amicitia. Nā cū amicitia uis sit in eo, ut unus qua cōparatio.
 si animus fiat ex pluribus, q fieri poterit, si ne in uno qdē
 quoq; uno animus erit idēq; sēp? Alter ego est, oratio est

copulatiua per uerbum sum, aliter Latine diceremus: alter à me est fidus amicus: sed tunc significat: id est, secundus à me: nunc autem significat, est idem qui ego sum. Valla. libr. iij. hanc discretionem inter alter, & alius tradit: Alter de duobus dici, alius de multis, notum est omnibus, licet non omnes recte utantur. Macrob. in Saturnali. Cum igitur asseruerim quatuor in corpore fieri digestiones, quarum altera pendet ex altera. Dicendum erat quarum alia pendet ex alia. PROBA. id est, expertus. QVO. subaudi amico experto. & cum ablatiuo construxit nomen comparatiuum: nam hoc loco cum ipso nominatiuo & coniunctione quam, non potuit, quia fit relatio. Verg. libro VI. Misenū Aecoliden, quo non praestantior alter, non enim liceret dicere quam qui non praestantior alter. Sanè quinq; modis. Comparatiuum non posse regere nominatiuum interposita particula quam: & totidem non cum ablatiuo construi, uel Perotus Sipontinus exemplis accuratè positis, quæ (ut Cicce. libro 4. ad heren. scribit) testimoniorum locū obtinent, arte quadam grammatica prodidit.

239. AMICI PRIUS ELIGENDI,
electi semper retinendi.

Nil temere admittas, nisi fidum noris amicum:

Sed semel admissus semper habendus erit.

NIL. Nullum hominem tibi amicum imprudenter amplectaris, hortatur uates, nisi fidelem esse prius expertus fueris sodalem: sed si quem uel unica deliberatio ne amicum introduxeris, semper erit conseruandus. Eccelesiasticus. cap. VI. Si possides amicum, in tentatione

In relatione
comparatiui
non construi-
tur cum nomi-
natiuo &
quam.

posside
iicit ab
Salo. pr
corde
Amicit
cipit: B
cos, tur
infami
uandae
quam
impro
hoc lo
cto du
ne duo
mus: si
dum ui
& si
quum
tos qu
240.

Mort
E
M
re, &
termin
clarum
to ext
nium

poside eum, & facile credas ei teipsum. Idē statim subiicit ab inimicis tuis separa te, & ab amicis tuis attēde. *aduerte que Salo. prouer. xi. Qui despicit amicum suum indigens hic de neces corde est: uir autem prudens tacebit. Cicero in libro de sitate amico Amicitia, de amicis si quem oportet abalienare ita prærum dicuntur cipit: Erumpunt sæpe uitia amicorum, tum in ipsos amicos, tum in alienos: quorum tamen ad amicos redundet infamia. Tales igitur amicitia sunt remissione usus leuandæ: & ut Catonem dicere audiui, dissuendæ magis, quàm discindendæ sunt. TEMERE. id est. temeriter, siue improuide. HABENDVS ERIT. habendus nomen hoc loco est: id est, dignus, siue meritis haberi: alio pacto duo tempora futuræ significationis non coherent, ne duo futura (ut Vallæ libro i. uerbis utar) confundamus: sicut idem tradit, Spero hunc puerum admirandum uirum fore: id est, admirabilem: nomen esse. Nam & si Mart. libro xiiii. dixit, Mergite me fluctus, quum traditurus ero, rarum id quidem est, & apud certos quosdam autores lectum.*

240. SCIRE MORI EST HONOS
nos mortis.

Mortis honos est scire mori: uitæq; beatæ

Exitus est testis, qui sine labe fuit.

MOR. Scire quo tēpore, & quo loco, & pro qua re, & qua dispositione debeas mori, & ita deniq; uitā terminare: hoc est, inquit Michaël, mortis ipsius præclarum decus: nam ipse nouissimus finis, qui sine peccato extitit, uitæ futuræ in paradiso fortunatæ testimonium est. Vnde Ecclesiasticus. cap. xi. Ante mortem

Ante mor= ne laudes hominem quenquā: quoniā in filiis suis cognos-
tē ne laudes scitur uir. exemplo sunt martyres Christi omnes, qui si-
hominē quē ne dubio diuinitus statuere mori: & pro Christo acer-
quam.

bisima quæq; patibula tolerare: quemadmodū ethnico-
rum nō pauci: qui se pro republica morituros dijs inferis
deuouere: quod Liui. lib. vii. & .x. de duobus Decijs pa-
tre, & filio in primis tradit, Iuue. sat. vii. plebeic De-
ciorum anime: plebeia fuerunt Nomina, pro totis legio-
nibus hi tamen, & pro omnibus auxilijs, atq; omni pube
Latina Sufficiūt dijs infernis, terræq; parenti. HONOS.
id est, cultura. Verg. li. i. Aene. Semper honos, nomenq;
tuū, laudesq; manebūt, Ex his enim quæ & in or, & in
os desinunt, ueluti arbor, uel arbor, uapor, uel uapos,
Marce. Honor, cultura, obseruātia. Ver. li. viii. Aen. Sē-
phonore meo, semp celebrabere donis. sed hæc hæten⁹.

241. FICTILIBVS TVTIVS,

quā in gemmis cœnatur.

Fictilibus cœnare pudet, gemmasq; requiris:

Ah, nescis demens quanta pericla manent.

FICTI. Exclamat poëta in ambitiosos quosdam, qui
uerecundiā putant, si uasis è luto fictis edant, atq; ideo
uasa gemmata affectant, sed nesciūt, quā ingētia sæpe
pericula in uasis gēmis cælatis eos expectēt: nā quia di-
uites sunt, & uasa cælata possidēt, sæpe à cognatis, alijs
q; personis, ueneno necātur. Iuue. sat. iii. Fictilibus cœna-
re pudet, quod turpe negauit translatus subito ad Mar-
sos, mēs amq; Sabellā. Idē saty. x. Sed nulla aconita bibun-
tur Fictilibus: tūc illa time, quū pocula sumes Gēmata,
& lato Setimū ardebit in auro, FICTILI id est, uasis è

luto ut p-
tur, app-
Apostol-
uasa aur-
dā in hor-
medere.
v. Nā Vi-
lib. 14. in-
tum Scy-
gitos ex-
& est j-
242.

Vt char-
Cla-

VT.

datur, a-
nus) si-
sa, utra-
sa: ergo-
cebis. F-
maxim-
Erb. it-
prius,
postqu-
fabrica-
iusta a-
efficiū-
iusem-

luto ut puta, argillaceo fictis: quòd enim è luto fingantur, appellata sunt. Persi. sat. 11. Et Tuscū fictile mutat. Apostolus ad Thimo. In magna autē domo nō solū sunt In domo maiora aurea, & argētea, sed & lignea, & fictilia, & quædam quædam in honorē. quædā autē in cōtumeliā. COEN. id est, co in honorem medere. GEMMAS. id est, uasa gēmis insculpta. Iu. saty. quædā in cōtumeliā. Nā Viro. (ut multi) gēmas ad pocula trāsfert. Mart. tumeliā. lib. 14. in disticho cuius gēma est, Calices gēmati. Gēmatum Scythicis ut luceat ignibus aurum, Aspicite quot digitos exiit iste calix. PERI. MA. Subaudi in gēmis, & est syncopa,

242. SAPIENTIA DOCENDO,
charitas dando, fit maior.

Vt charitas dando, sic fit sapientia maior.

Virtutes acquirimus operando

Clausula minor nobis, largius ergo dabis.

VT. Sicut charitas, hoc est, amor, & dilectio, dum perando datur, atq; exercetur efficitur maior (assueuerat Verius prius.

nus) sic etiam sapientia, ac rerum doctrina: & uicueuer sa, utraq; retenta, ac non exercita fit nobis minus copiosa: ergo liberalius, profusiusq; utramq; distribues, ac docebis. Ratio autem huius sententiæ est, quia exercitatio maxima est largienti, & docenti. Vnde Aristoteli. libro 1. Ethic. ita profitetur: At uirtutes acquirimus operando prius, quæadmodū & in alijs artibus, quæ enim oportet postquam didicimus facere, ea faciendo addiscimus: cui fabricando fabri, & citharam pulsando citharædi, sic iusta agendo iusti, & modesta modesti, & fortia fortes efficiuntur. DANDO. id est, dum datur, ut supra de huiusmodi gerundio dictum est.

V. 5. n. 197.

243 AVARITIA SEMPER
CRESCIT.

Crescit auara fitis, quantò tibi copia maior,
Vt cumules omnes, semper egebis, opes.

Crescit amor nummi, ac bonorum copia est uberior, & semper indigebis:
quantum ipsa pecunia crescit. (testatur poeta) quantò tibi, ò auare, rerum,
sa crescit. quāuis uniuersas conquiras facultates. Hor. lib. iiii. car. Crescentem sequitur cura pecuniā. Iuue. saty. xiiii. Cre
scit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit. idem
Hora. libro secundo car. Crescit indulgens sibi dirus hydrops. Nec sitim pellit nisi causa morbi, Fugerit uenis
& aquosus albo Corpore languor. AVARASIA. i. auari
tia. Cice. li. iiii. Tus. Est autē auaritia opinatio uehemēs
de pecunia, quasi ualde expectanda sit inherens, & pe
nitus insita. vt. id est, quāuis. EGEB. id est, insatiat⁹ eris.

244 QVIS SIT DIVES.

Non est, crede mihi, multos qui possidet agros.
Diues: sed diues cui satis vnus ager.

NON. Non ille diues existit (si mihi credas) asseue
rāt Verimus, qui permulta possidet iugera. immo ille di
ues uiuit, qui sibi unum agrum satis putat. Salo. pro. ca.
xvi. Melius est parum cum iustitia. quā multi fructus
cum iniquitate. Cice. in Parado. Quem enim intelli
gimus diuitem? aut hoc uerbum in quo homine ponimus?
opinor in eo cui tanta possessio est, ut ad liberaliter ui
uendum facile contentus sit, qui nihil querat, nihil ap
petat, nihil optet amplius. Animus enim tuus oportet se
iudicet diuitem, non hominum sermo, neq; possessiones

tue, qui
saciat⁹
ues est.
lib. vi.
ita conc
continen
Erant in
philoso
fertq; a
dit fund
se nome
in agro
prædij
rustica
uat con

Quas

Ter

QV

te abd

do. ips

iii. Qu

canten

lerio M

DVL

Quid

loqui

cus, q

246. D

tuae, qui & nihil sibi deesse putat, nihil curat amplius, faciat^{us} est, aut contentus etiam pecunia, concedo diues est. AGROS. id est, campos cum uilla. Nam Valla. lib. VI. post uerbosam cum iurisconsultis disputationē, ita concludit. Ita sentio Agrum continere fundum, non contineri à fundo: nihiq; prohibet eum cum uilla esse. Ager Erant in agris senatores. & uixerunt multi nobilissimi philosophi in agris, non sine uilla. & habitamine. Disfertq; ager ab aruo, quòd aruum semēti datur. Idem tradit fundus generalissimum ad multa quæ possidentur esse nomen, sed esse in agro. Nam in urbe, aliquando etiā in agro prædium appellari: fundus enim, inquit, species prædij est. Itaq; fundus est possessio rustica: prædij, & rustica, & urbana. VNVS AGER. quasi dicat, quo uiuat contentus.

245. LIBERALIS.

Quas inopi, & dulci lætus donabis amico.

Temporibus nullis eripientur opes.

QVAS. Nullis temporum seculis illæ facultates abs te abducentur (ait poëta) quas amico egeno, & iucundo, ipse alacris dilargitus fueris. Salo. prouerb. ca. xxxv. III. Qui dat pauperi nō indigebit, qui despicit deprecantem sustinebit penuriam. Sanè hæc sententia. à ualerio Mar. (ut sæpe diximus) uidetur poëta mutuatus. DVLCT. id est, periucundo. Cice. in libr. de Amicitia:

Quid dulcius, quàm habere quo cum omnia audeas sic loqui ut tecum? Idem aliquatò inferius. Est enim is amicus, quidem, qui est tanquam alter idem.

Qui dat pauperi non indigebit.

246. DE AEGRO TO INCURABILI.

I cito : dic' oleum properet deferre sacerdos,
Conuēuit medicū plurima turba simul.

I CITO. Loquitur Michaël in persona maxime
egrotātis, & morituri, prācipiēs quid egrotus in extre
ma uita obseruare, ac facere debeat. Vade ocius, debet
imperare alicui ministro, aut seruo, ipse egrotus (inquit
Mic.) pete ut sacerdos maturet extremā asserre unctio
nē, postquā plurima amicorū egroti caterua allocuta est
medicū: subaudi & medicus illis respōdit eū iā incurā
bile esse: quod plerūq; solet fieri. Frater Angelus à Cla=

Materia ex= uasio: in lib. qui summa Angelica inscribitur, hæc ait :
tremaunctio Vnctio extrema unū est de sacramētis ecclesie : de quo
nis. habes in. c. unico de sacra unctiōe. Eius materia est oleū
oliuarū, & cōsecratū ab episcopo, nō ab inferiore, ut di
cit Magister sentētia. in. 4. Sed quæ forma eius admini
strādi, Et quōd solus sacerdos potest eā cōferre. Et qui
bus potest cōferri, Et sicut instrumēta quinq; sensuū de
beāt ungi, Et quis effectus eius, Et an hoc sacramētū sit
de necessitate, Et utrū sit iterabile, omnia in codē. lib.
affatim memorātur. I. in hoc loco dictio est, uerbū uide
licet. Aliās uocalis, Aliās consona simplex, Aliās duplex
(ut Pris. lib. 1. pfitetur) sed quoties cōsona est, inter mu
tas habetur. c. o n. id est, allocuta est medicū. s i m v l.
id est, postquā. Catullus in epigrā. Nam simul te Lesbia
aspexi nihil est superimi. Quod loquar amens.

247. **ÆGROTI NON CVRAN=**
tur à pluribus.

Nunquā (crede mihi) à morbo curabitur æger.
Si multis medicis creditur una febris.

NUNQUAM. nullo unquā tēpere (si mihi credas) (ad-
uersa uale tudine laborans morbo liberabitur) (asseuerat
Verinus) si una salus, quæ ab agro desideratur, cōpluri-
bus medicis reparāda cōmittitur. Ratio autem est: quia
medicamentorū, ac potionum multitudo, discordiā in
stomacho parit: salus uerò citra concordiā non reuoca-
tur, quæ res in alijs quoq; rebus latissime patet. Vnde
Florus de Pompeianorū strage: Nec ulla res magis exi-
tio fuit, quā ipsa exercitus magnitudo. Allegoricē tā-
men hunc locū accipiendū iam bis suprà significauimus.
MOREO. id est, temporali corporis imbecillitate. Mo-
destinus. l. ff. l. Verum est morbū esse temporale corpo-
ris imbecillitatē: uitii uerò, perpetuū corporis impedi-
mētū, ueluti si luscus sit, Nā & luscus utiq; uitiosus est.

248. QVARE DIVITES PEIUS,
quā pauperes curentur ægroti.

Vnde fit ægroti ut plures curentur ægri?

An quia diuitibus pharmaca plura nocent.

VNDE. Qua ratione fit (rogat poëta) ut plures
pauperes ægrotātes curatione sanētur? subaudi quā di-
uites. nunquid, quia medicamentorū multitudo hoc locu
pletioribus efficit? quasi dicat, nimirum hæc est causa.
Sanē Veri. quia ipse assiduo morbo uale tudinarius erat,
liquidissimam huius rei habebat experiētiā: atq; ideo to Venenū me-
ties unā, eādēq; repetit sententiā. PHARMA. id est, me sum est uer-
dicamēta. Caius. l. ff. l. Qui uenenū dicit, adijcere debet, bum,
utrū bonū esset, an malū: Nā & medicamēta uenenā sūt:
qā eo noīe oē cōtinetur, qd' adhibitiū eius naturā cui adhi-
bitū est mutat. Quū id qd' nos uenenū appellam⁹, Græci

pharmacòn dicunt, apud illos quoq; tam medicamenta quàm ea quæ nocent hoc nomine continentur : unde ad iectione alterius nominis distinctio fit.

249. QVOMODO DIVES, ET FELIX efficitur.

Vis fieri diues? Christi præcepta sequaris.

Diminuas animi grandia vota tui.

VIS. Expetis effici uerè locuples (rogat Michaël) sequere Christi documenta, & coërceas grandia, & insatiabilia animi tui desideria. Luc. cap. vi. Omnis qui uenit ad me, & audit sermones meos, & facit eos : ostendam uobis cui similis sit. Similis est homini ædificanti domum, qui fodit in altum, & posuit fundamentum supra

Certissimū
refugiū de-
us.

petram. Inundatione autem facta, illisum est flumen domui illi: & non potuit eam mouere. Fundata enim erat

Non erigas
oculos ad o-
pes quas nō
quasi aquilæ,
potes habere

super petram. Salo. cap. xxiii. Ne erigas oculos tuos ad opes quas non potes habere: quia facient sibi pennas pes quas nō quasi aquilæ, & uolabunt in cælum. FIERI. effici: & reciprocè construitur. Sanè fieri, & non fieri secundum artem debuimus dicere. Præ in arte minori: Elementū est etiam quando in duo diuiditur monosyllabico: id est, contemplatione temporum: ut fieri pro firi. Longa enim uocalis, in duas breues diuisa est.

250. AMICI DIVITVM

sunt falsi amici.

Quem tibi diuitiæ peperere, est falsus amicus:

Argentum, non te, diligit ille tuum.

QVEM. Amicus ille, quem tibi opes tuæ acquisierunt, ait uates, est fallax, & minime uerus: quoniam ar-

gentum t
xi. mu
na tribue

officij est
mum opit
plurimum
potissimu
in Eunu.

svs. s.
nè signifi
Censen
tem potu
Carine f
amat. ide
quod di
amando,
cius Clo
ualde no

291. I

Rebus

Rel

REB

malorum

gotijs it

stans fia

pro Chr

in his q

xi. R

gentum tuum, non autem te ille amat. Salo. prouer. cap.
 xix. multi colunt personam potentis, & amici sunt do-
 na tribuentis. Vnde Cice. lib. 1. de Offic. Hoc maxime
 officij est, ut quisq; maxime opis indigeat, ita ei potissi-
 mum opitulari. Quod contra fit à plerisq; A quo enim
 plurimum sperant, etiam si ille his non egeat, tamen ei
 potissimum inferuiūt. PEPPE. id est, acquisuere Terē.
 in Eunu. Magnam partam gloriam labore alieno. FAL-
 SVS. s. id est, qui fallit: actiue enim, & interdū passi-
 uè significat. Valla lib. 1. Falsus qui fallit, ut Terent.
 Censen' me aliquam causam fictam, falsam ineptam sal-
 tem potuisse proloqui? Aliquādo & passiuè: ut idem,
 Carine falsus es: id est, deceptus. DILIGIT. id est,
 amat. idem lib. v. Amare, est generalis significati: idem
 quod diligere, nisi quod putatur plus quiddam esse in
 amando, quam in diligendo: ut Cicero ad Brutum. Lu-
 cius Clodius ualde nos diligit, aut emphaticoteron dicā
 ualde nos amat.

251. PATIENTIA, ET FIDES
 probantur in rebus aduersis.

Rebus in aduersis patientia uera probatur.

Rebus in aduersis uera probanda fides.

REBUS. In periculis, negotijsq; aduersantibus, uera
 malorum tolerantia experitur (testatur Mi.) & in ne-
 gotijs item aduersantibus, atq; urgentibus fidelis, & cō-
 stans fides experienda est. Apostolus post multa, quæ
 pro Christo tolerat, ita concludit: Si gloriari oportet,
 in his quæ infirmitatis meæ sunt, gloriabor. Marti. lib.
 x1. Rebus in angustiis facile est contemnere uitam.

*Vi. felium Spectat.
 ignibus aerum.*

*Erasm. Chil.
 4. cent. 4. cp.
 96.*

5. pag. Est amicus enim amicus secundum tempus suum, & non perman-
144. secundū tē- bit in die tribulationis. Huiusmodi ergo amicos fugiē-
pus suum. dos esse, nemo est tam extremae dementiae, qui nō uideat:
quippe qui sunt amici de nomine. PATI. id est, toleran-

Patientia. Donatus de Vergilij uita ad hunc modum tradit:
„Solitus erat dicere, nullam uirtutem commodiorem ho-
„mini esse patientia, ac nullam asperā aded esse fortunā:
„quā prudenter patiēdo uir fortis non uincat. Quam
sententiam in. v. Aeneid. inseruit: Nate dea, quō fata
trahunt retrahuntq; sequamur. (Quicquid erit) su-
peranda omnis fortuna ferendo est. Sunt qui eam
scripturam non esse Donati arbitrentur, sed autorem
ignorari.

252. DVPLEX POENA PECCA-
ti principi imponenda.

Si procures nequā, si peccauere parentes,
Exemplo & sceleris poena paranda duplex.

SI PROC. Si primores ciuitatis, principesq; ipsi
nullius momenti, luxuriāq; distincti sunt (censet Mi.)
& si patres ipsi iam seniores deliquerunt, pessimo eorū
exemplo, ac peccato duplex irrogandum est supplicium.
Sapi. cap. v. i. Horrendē, & citō apparebit uobis: quo-
niam iudicium durissimum in his qui praesunt fiet. Exi-
guo enim concedetur misericordia, potentes autem po-
tenter tormēta patientur. Nō enim subtrahet personam
cuiusquā deus, qui est omnium dominator: nec uerebitur
magnitudinē cuiusquā, quoniā pusillū, & magnū ipse
fecit: & equaliter est illi cura de omnibus. Fortioribus

autē fort-
tatis prin-
scripseru-
prie dicu-
cipes ciu-
uitate em-
maiores
parentis
inceps o-
& proa-
transit.
mus. Ex-
estimatu-

143. FI

Sape p-

Qu-

SAE

huc ign-

seet, atq;

ter erat

ad laud-

magis d-

Mæcen-

lib. i. Ae-

utrumq;

tibi diu-

de, sed

neq; ad

quoq; I-

autē fortior instat cruciatio. PROCERES. id est, ciui-
tatis principes. Qui de uocabulorū significatione con-
scripserunt, ita profitentur: Proceres capita trabiū pro-
prie dicuntur, hoc est mutili quidā extantes: à quo prin-
cipes ciuitatis sunt proceres appellati, quod ij ita in ci-
uitate eminēt, sicut illi in ædificijs. PARENTES. id est,
maiores etate cognati. Caius lib. digest. l. Appellatione
parentis nō tantū pater, sed etiam auus, proauus, & de-
inceps oēs superiores cōtinentur: sed & mater, & auia,
& proauia. EXEM. id est, peccato quod in exemplum
transit. Marcel. Exemplū est, quod sequamur, aut uite
mus. Exemplar, ex quo simile faciamus. Illud animo
estimatur: istud oculis conspiciuntur.

143. FILIUS IMITATUR MORES
parentis.

Sæpe patris mores imitatur filius infans:

Qualis erat mater, filia talis erit.

SAEPE. Filiolus uernaculi, siue patrij sermonis ad-
huc ignarus percrebro (inquit poëta) patris sui mores di-
scet, atq; infectabitur, & quā pba quā ue iprobama
ter erat, tā proba, tā ue improba filia futura est. Sane &
ad laudem, & ad uituperium spectat sententia hæc: nec
magis de maribus, quā de fœminis accipiēda. Hora. de
Mæcenate li. i. car. Mæcenat atauis edite regibus. Ver.
lib. i. Aenei. de Dido. Qui tanti talem genuere parētes?
utrumq; ad laudē. Idem. lib. iiii. Aenei. de Aenea: Nec
tibi diua parens generis, nec Dardanus autor Persia
de, sed duris genuit te cautibus horrens Caucasus. Hycæ
necq; admorūt ubera tigres. ad uituperium. Inde illud
quoq; Iuuenæ. saty. vi. Desperanda tibi salua concor=

Exemplum
exemplar.

dia socru: Illa docet spolijs nudi gaudere mariti. IMIT.
id est, tãquàm exēpla, illos sequitur: & ad mores, dicta:
factaq; huius uerbi significatio magis spectat. FI. IN.
i. etiã ab infantia: & mirè distinxit filius infans dicens.
Marcellus: Infans à non fando dictum est. Cice. in Ora-
tore: Nam & infantes actionis sæpe fructum tulere. &
est quod aut dici non debeat, aut fari non possit. Nam
infantes usq; eo appellandi sunt, donec cœperint fari.

254. FILIA MORES MA-
tris sequitur.

Casta refert castæ genitricis filia mores,

Lasciuæ nunquam filia casta fuit.

Casta. Edocet superioris distichi sententiam. Fi-
lia pudica (subiicit poëta) castæ quoq; matris pudicos
mores repræsentat, ac reuocat: uerum libidinose ma-
tris filia nunquàm pudica reperta est. Hinc Iuuenalis
Satyr. XIII. exclamat. Expectes ut non sit adultera
Large Filia? quæ nunquam maternos dicere mœchos
Tam cito: nec tanto poterit contexere cursu, Vt non
terdecies respiret: conscia matri Virgo fuit: ceras nunc
hac dictante pusillas Implet, & ad mœchos dat eisdem
Filius pater ferre cinædis. GENI. id est, matris. Valla. lib. 3. Ora-
tores sæpius dicunt filius quàm natus: pater, quàm geni-
tor: mater, quàm genitrix: parens, pro utroq; etiam
oratores poëtae etiã aliter sæpe homo potius, quàm uir: quoties, ita accipitur ille,
de quo agimus, aut loquimur, quale est hoc: Illi deduxerunt
hominem in palæstram. Poëta potius econtrario.
Historici mediam quandam uiam tenent.

Patet

Et verb

Opt

ET V

uis liber

uersa et

sticus ca

tit inimi

Mortuu

le enim r

betur pu

ri contēp

fans. Plu

pitudine

libus uir

rectum i

rijs sum

bens duo

in Lelio

rium, T

res iudic

256.

Alter

Per

ALT

in gene

infect c

255. PATER DEBET ESSE OPTI-

ma norma filijs.

Et verbo, & facto paruis sit regula natis

Optima, sitq; omni tempore norma pater.

ET VERBO ET. Pater tā dicto quā factō sit par-
uis liberis documentum, hortatur Michaël, deniq; in uni-
uersa etate sit optimum uitæ exemplum pater. Ecclesia
sticus cap. xxx. Qui docet filium suum, in zelum mit-
tit inimicum: & in medio amicorum gloriabitur in illo.
Mortuus est pater eius, & quasi non est mortuus. Simi-
le enim reliquit sibi post se. Iuue. saty. xiii. Maxima de-
betur puero reuertētia: si quid Turpe paras: nec tu pue-
ri contēpseris annos. Sed peccaturo obstat tibi filius in-
fans. Plutarchus itē tradit Catonē seniorē à uerborū tur-
pitudine, præsente puero filio sic tēperasse, quasi Vesta-
libus uirginib⁹ arbitris locuturus esset. NORMA. id est, debetur pue-
ro reuertētia
rectum uitæ exēplum: & est metaphora, à fabris ligna-
rijs sumpta. Est enim norma, fabrorum instrumentū, ha-
bens duo latera: quo omnia dirigunt, metiunturq; Cice.
in Lelio: Nunquā ego dicam. c. Fabritium Marcum Cu-
rium, Titum Cornucanum, quos sapientes nostri maio-
res iudicabant, ad istorum normam fuisse sapientes.

256. ARTES DISCEN-

da à teneris.

Altera natura est habitus: quam iunior artem

Perdisces, tollet nulla senectū tibi.

ALTERA consuetudo est altera natura, ab illa quā
in generatione statim accipimus (asseuerat uates) unde
infert conclusionem, neq; ulla etas quatumuis longa

V. 5. distich. 59.

et 217.

tibi adimet officium, & artem, quam adolescens pernitus edidiceris. Quintili. lib. 1. Fit ex his consuetudo, deinde natura. Cic. in lib. de Amicitia: Maxima est enim uis uetustatis, & consuetudinis, Quinti. eodem lib. Frangas enim citius, quam corrigas quæ in prauum induruerunt. HABI. id est frequens actibus consuetudo. Nam Philosophi ita definiunt: Habitus est alicuius rei, siue in animo, siue in corpore à natura concepta, sed usu corroborata, & plena perfectio. IVNIOR. id est, adolescentior, & puer: de cuius comparatiui natura supra dictum est.

297. VIRTUTI MORS NO-
cere non potest.

Sola potest homines æternos reddere uirtus:

Huic soli è cunctis non libitina nocet.

SOLA. Sola uirtus potest mortales efficere æternos, testatur Michaël, nā huic soli, hoc est uirtuti, mors nocere nequit. Sallu. in Iugur. Nā uti genus hominū cōpositū ex corpore, & anima est, ita res cunctæ studiāq; omnia alia corporis, alia animi naturā sequūtur. igitur præ clara facies, magnæ diuitiæ, ad hoc uis corporis, & alia huiusmodi omnia breui dilabūtur. At ingenij egregia facinora sicuti anima immortalia sunt. LIBI. id est, mors. Hora. lib. III. car. 30. Nō omnis moriar, multaq; pars mei Vitabit libitinam. Porphyrio eum locum ita exponit: Libitinam pro morte posuit. Caterum feretrum significat, quo cadauera in funere efferūtur, dicta ut multi uolunt, per contrarium, quod nemini libeat.

298. ELOQVENTIA OM-
nia perficit.

V. 5. distich.

77.

Ingenij egregia
facinora
sicuti anima
immortalia
sunt.

Nil tam

Effic

NIL

est inq
toris, &
de eloq
Qui dil
rum su
Cice. qu
re non i
dicijs da
ce. iam

PERS

dere pr

tū adm

sam or

lib. II. C

dicere

dubio

est, ser

gua en

& do

ribus i

Idem c

ipfi en

299.

Ancip

H

Nil tam difficile est, quod non persuadeat, & non
Efficiat docti lingua disertis senis.

NIL. Nullum negotium usq; adeò difficile impetratu
est (inquit uates) quod facundi, ac copiosi eruditi ora
toris, & senis lingua non permoueat, atq; impetret. Vn
de eloquentiâ Pro. cap. xxiii. ita commēdat Salomon: Salomon de
Qui diligit cordis mundiciam, propter gratiam labio= eloquentia.
rum suorum habebit amicum regem. Quinti. libr. x. de
Cice. qui optime omnium oratorum persuadebat: Qua
re non immeritò ab hominibus etatis suæ regnare in iu=

dicij dictus est: apud posteros uerò id est consecutus Ci
ce. iam non hominis nomen, sed eloquentiæ habeatur.
PERSVA. id est, suadendo impetret. Hoc enim persua=
dere propriè significat, quamuis suadere significat tan=
tū admonere, etiā si nō impetres. Sanè sciendū est uniuersam
oratoris difficultatē, in psuadēdo uersari. Quint.
lib. ii. Cice. pluribus locis scripsit oratoris officium esse
dicere ad persuadendum. In rhetoricis etiam (quos sine
dubio ipse non probat) finem facit persuadere. LIN. id
est, sermo, & eloquium. Ecclesiasticus. capit. iiii. In lin=
gua enim sapientia dignoscitur, & sensus, & scientia: gnos=

In lingua
sapientia a=

& doctrina in uerbo sensati, & fundamentum in ope=
ribus iustitiæ, SENIS, id est, uiri longevi, & grauis.
Idem capitulo. viii. Nō te praterat narratio seniorum.
ipsi enim didicerunt à patribus suis.

299. DE ELOQVENTIA.

Ancipiti eloquium longè penetrantius ense:
Hoc rabiem motam sedat. & arma mouet.

ANCIPITI. Eloquētia multò profundius penetrat
 (testatur poēta) quā ensis ambiguē, atq; utrinq; secās,
 nā hæc est, quæ furorē cōcitātū mitigat, si opus est: & si
 opus est arma quieta ad praliū impellit. Quint. li. ii. Est
 enim eloquētia una quedā desummis uirutibus. De laudi
 bus huius facultatis Cice. lib. i. de Offi. ad hunc modum
 reliquit scriptum, post quā iuris ciuilis meminerat: At
 q; huic arti finitiua est dicendi grauior facultas, & gra-
 tior & ornatior. Quid enim eloquētia laudabilius, &
 præstabilius, uel admiratione audientīū, uel spe indigen-
 tium, uel eorū qui defensi sunt gratia? Huic, quodq; ergo
 à maioribus nostris est in tota dignitate principatus da-
 tus. ELOQUI, id est, eloquētia, & dicendi copia. Var-
 ro lib. ii. Igitur is loquitur, qui suo loco quodq; uerbum
 sciens ponit: & iste proloquitur, quum animo quod ha-
 buit extulit loquendo. Hinc etiam amplius dicuntur, Elo-
 quium, ac reliqui fanis Sabinis ē cella Dei qui eloquun-
 tur. Hinc dictus loquax, qui nimium loquitur. Hinc elo-
 quēs q̄ copiosē loquitur. hæc Varro subobscurē tradidit
 PENETRAN. id est, profundius penetrans, & secans,
 Ecclesiasticus. ca. xxxviii. Lingua tertia multos commo-
 uit: & disperfit illos de gente in gentem. Ciuitates mu-
 ratas diuitum destruxit: & domos magnatum effodit
 Virtutes populorum concidit, & gentes fortes dissol-
 uit. Idem paulò inferius: Flagelli plaga liuorem facit
 plaga autem linguæ, comminuet ossa. ENSE ANCI.
 id est, gladio utrinq; secāti. SED AT. id est, mitigat. Ver.
 lib. i. Aenei. Ille regit dictis animos, & pectora mulcet,
 ARMA MO. id est, uiros armatos impellit.

Ecclesiasti-
 cus de lin-
 gua.

Nil ade-

The

NIL

nismorib
 eloquent
 quod ex
 eloquent
 uiuebant
 Rhetor
 uetustat
 instituo
 sta, firm
 go, tum
 compar
 sapiente
 bus abd
 oration
 mites re
 reddatu
 Amph
 mus inu
 primus
 Linus. I
 tate, e
 Aegen
 ciuiles
 p̄iles t
 & Am

260. DE EADEM RE.

Nil adeò incultum, quod non ratione niteſcat.

Thebarum hæc altas uexit ad aſtra domos.

NIL. Nullus populus eſt uſq; adeò incultis, & feri-
 nis moribus (ait uates) qui naturali ratione, quam per
 eloquentiam exprimimus, non fiat excultus, & politus.
 quod exemplo probat : Nam hæc (inquit) ratio, &
 eloquentia nobilis Thebanorum, qui prius morè ſerarū
 uiuebant, ædes uſq; ad cælum erexit. Cice. in ueteribus
 Rhetoricis. Cùm autem res à noſtra memoria propter
 uetustatem remotas, ex literarum monumentis repetere
 inſtituo : multas urbes conſtitutas, plurima bella reſtin-
 cta, firmiſſimas ſocietates, ſanctiſſimas amicitias intelli-
 go, tum animi ratione, tum etiam facilius eloquentia
 comparatas. Paulò poſt ait fuiſſe olim uirum quendam
 ſapientem, qui homines in agris, & in tectis ſylueſtri-
 bus abditos, ratione quadam in unum congregauit : atq;
 orationem ſtudioſius audientes, ex ſeris, & immanibus
 mites reddidit. NITE S. id eſt, excultum, & moratum
 reddatur. THE. urbis Boeotiæ. Fabula hoc tradit :
 Amphion Iouis filius, ut Pli. lib. VII. profitetur, pri-
 mus inuenit muſicam. Primus item cum cithara cecinit,
 primus illam inuenit, ut alij tradunt Orpheus, ut alij
 Linus. Hic ſylueſtres in Boeotia homines muſicæ ſuauita-
 te, & eloquentia in urbem Thebas, quam Cadmus
 Aegenoris filius condiderat, coadunauit, & ad mores
 ciuiles contraxit : unde fingitur Thebas ſono citharæ la-
 pides trahentis muro cinxiſſe. Hora. in ar. poet. Dictus
 & Amphion Thebæ conditor urbis, Saxa mouere ſo-

De Amphio
 ne Iouis filio
 Fabula.

no testitudinis: & prece blanda Ducere quò uellet, Sed
re uera eloquio id suo efficit. ADAST. id est, in subli-
mitatem: & est hyperbolæ.

261. QVI VERVM AVDIRE
non uult, perditus est.

Desperanda salus, qui uerum audire recusat:
Inq̃ suum præceps labitur exitium.

Salomon.

DESPER. Saluatio non speranda ab illo est, asseuerat
Michaël, qui res ueras audire refugit: nec ab illo, qui
res ueras audire recusans, procliuis in suis ipsius demergi-
tur perditionem. Salomon. prouerbi. cap. xxviii. Qui de-
clinat aures suas ne audiat legem, oratio eius erit ex-
crabilis. Mar. quoq; lib. viii. in Gallicum ita iocatur:
Dic uerum mihi Marce, dic amabo: Nil est quod magis
audiam libenter. Idem paulò inferius: Vero uerius ergo
quid sit audi: Verū, Gallicè, nō libetèr audis. DESPER.
id est, non speranda. Hora. lib. i. car. Nihil desperandū
Teucro duce, & auspice Teucro. Ordo est. Salus despe-
randa est, subaudi, illius, qui recusat audire uerum. & il-
lius, qui pronus, & pertinax in suum exitium decedit.

262. I VVENVM FVRORE VR=
bes euersæ, scruatæ cōsilio senum.

Præcípites iuuenum dæmentia subruit urbes:
Curia consilio constabilita senum est.

PRAECIPI. Furiosa iuuenum imprudentia Vrbes
deturbatas, ac ruētēs euertit (testatur poëta) uiceuersa,
forum, ac reipublicæ ipsius curia senum prouidentia cō-
stans, & firma conseruatur. Hinc Vlpianus lib. digest. l.
ita promulgauit: Ad rem publicam administrandam ante

uice simun-
trimonij)
TIA, id est
citur à se
personat
edificia,
pellatio n
tur: quo

63. PLV

Plus cur

Flam

PLV

sententi

me in m

Vexatæ

(quia ip

li pugna

ben re se

minij ar

magnan

rum alt

dijis Ann

Lucani

ce dolo

(ut Liu

sedendo

bis Ma

uicesimum quintum annum, uel ad munera quæ non pa- Ante, xxv.
 trimonijs sunt uel honores admitti nō oportet. DEMEN- annum neq;
 TIA, id est, improuidentia: nam demens improuidus di- ad admini-
 citur à Seruio. Vergi. libro vi. Sed tum fortè caua dum strationē rei
 personat equora concha Demens. VRBES, id est, urbiū pu. accedat.
 ædificia, una cum ciuibus. Paulus. lib. digest. l. Urbis ap-
 pellatio muris, Romæ autem continentibus ædificijs fini-
 tur: quod latius patet. CONSTA. id est, corroborata.

63. PLVS FABIVS SENEX, QVAM
 Flaminius profuit Vrbi Romæ.

Plus cunctatoris Fabij mora profuit urbi,
 Flaminijs, & Gracchi quàm ualuere manus.

PLVS Exemplo (ita ut solet) superioris distichi
 sententiam comprobat poëta, Validius profuit urbi Ro-
 mæ in maximis cladibus ab Annibale Pœnorum duce
 Vexata mora, & retardatio Quinti Fabij Cunctatoris
 (quia ipsum Annibalem remoratus, ac nullo modo il-
 lipugnandi copiam faciens, eūdem fregit, atq; ita ur-
 bem reſeruauit) quàm aut copię, siue cohortes Gaij Fla-
 minij ardentissimi ducis, aut exercitus Tyberij Gracchi
 magnanimi quoq; imperatoris prodesse ualuerunt quo-
 rum alter in Hetruria apud Trasimenum lacum insi-
 dijs Annibalis periijt: Alter, in eadem Hetruria Flauij
 Lucani hospitis proditione à Magone, Annibalis du-
 ce dolo necatus est. CVNCTA. FAB. id est, qui
 (ut Liuius. libro. ii. de bello Punico secundo inquit)
 sedendo, & cunctando bellū gerebat. Nam Quintus Fa-
 bius Maximus dictator creatus Annibalis iperij in Ita-

lia nō tulit: mora quippe cū elisit, & ad Cāpaniam tra-
xit, ubi delitijs eius uirtus obtorpuit, & irretita est. Li-
uius eodem lib. Nec Annibalem sefellit cum duce muta-
tam esse belli rationem. Idem paulò inferius: Annibalem
quoq; ex acie redeuntē dixisse fuerunt: Tandem eā nu-
bem, quæ sederet in iugis montium, sollicitatam procel-

Fabius cū- le imbrem dedisse. Præterea Fabius cunctatoris cogno-
stator. men à magistro equitum, qui cum segnē, & formidolo-
sum conuitiatur accepit. Idem in eodem lib. de illo ma-
gistro equitum: Pimò inter paucos, deinde pro palam in

Flaminius uulgus pro cunctatore senem, pro cauto timidum affini-
dux. gens, uicinia uirtutibus uitia compellabat. FLAMINI. il-
lius ducis ardentissimi, de cuius nece idem Liuius aliquā-
tò superius ita memorat: Donec insuper eques, Duca-
tio nomen erat, faciemq; noscitans Consulis, inquit, po-
pularibus suis. Hic est, qui legiões nostras cecidit, agros
q; & urbem est depopulatus: iam ego hanc uictimā ma-
nibus preceptorum ciuium dabo: subditisq; calcaribus
equo per confertissimam hostium turbam impetum fa-
cit: obtruncatoq; prius armigero, qui se in festo ueniēti
obiecerat. Consulem lancea transfixit. GRACCHI, id

Gracchus. est, illius magnanimi quoq; imperatoris, de cuius nece
idem Liuius lib. deinceps. v. ita diserit Gracchum iam nu-
datum præsidio uiuum capere pœni nituntur. Ceterum
ille conspiciatus Lucanum hospitem inter hostes adeo
infestus inuasit, ut parci ei sine multorum pernicie non
posset. Exanimem cum Mago extemplo ad Annibalem
misit: poniq; cum captis simul fascibus ante tribu-
nal imperatoris iussit.

Accuser

Stat t

ACC

accerfani

mus tuus

tubans, &

Ratio es

timet don

ipse est ff

quē resp

quod ma

iniusti

tur, de sp

dant te p

cusare e

apud ill

dere ali

res alter

ria sis af

Idē lib.

esse. Cic

expensu

mus: sed

tiuū est.

q; præ

homine

mus mi

264. CONSCIENTIA BONA

iudicem non timet. N. de stich. 167.

Accusent te mille licet, mens conscia recti]

Stat tamen, & spernit iudicis ora trucid.

ACCUSENT. Quamuis mille hominum te criminis

accerant, & accusent: (testatur Michael) tamen ani-

mus tuus honesti conscius stat tibi constans, ac nihil ti-

tubans, & seu iudicis uultus intuens pro nihilo pendet.

Ratio est: quia (ut Ecclesiasticus. cap. xxxiii. Ait) Qui

timet dominum nihil trepidabit, & non pauebit: quoniam

ipse est spes eius. Timētis dominū beata anima eius: ad

quē respicis, & qui est fortitudo eius. Hinc profectō est:

quod martyres nostri tyrannorum uultus truces, a quibus

iniustissimis pro Christi fide miris cruciatibus dānaban-

tur, despiciebant: non formidabant. ACCUSENT. id est, osten-

dant te peccauisse. Valla. lib. vi. Sed ne multis morer: Ac-

cusare est uel apud iudices, uel apud alium quemuis, etiā

apud illum ipsum quem accuses, significare, atque osten-

dere aliquem peccasse. Incusare uero reprehendere mo-

res alterius: & plerumque cum querela quod ab illo iniu-

ria sis affectus. MILLE, subaudi hominum, uel homines.

Idē. lib. iii. primò docet Mille nūmum singularis numeri

esse. Cic. in Philip. Qui L. Antonio mille nūmum refert

expensum: & ita mille hominū: mille fœminarū dici-

mus: sed mille (ut idē dixit) singularis numeri, & substā-

tiuū est. Deinde de numero plurali ita subiicit: Illud quo-

que præter hoc addamus, mille homines dici: millia uero

homines non dici. Cuius rei causa est quod propriè dici-

mus mille homines, ut ceterum homines: millia hominum,

Qui timet
dominum ni-
hil trepidat
bit.

ut centenaria, uel turbæ hominū: hoc substantiuum est:
illud uerò adiectiuū. STAT. id est, inuictam se ostendit.

265. AD QVENDAM
uaniloquum.

Omnibus in triuijs recitans tua carmina laudas:

Si uis ut laudem, disce tacere prius.

OMNI. In quibuscunq; locis publicis, ut sunt triuia
et quadriuia repetens, et recitans o uaniloque (inquit
uates) uersus tuos commendas, quasi uelis à me illos lau
datum iri: ergo si uis ut ego laudem, disce tu prius te
metipsum non extollere, ac dilatare, Sic Mart. lib. v.

Non bellè quamuis in alio sensu dixit: Non bellè quædam faciunt
quædā faciūt duo: sufficit unus Huic operi: si uis ut loquar, ipse
duo. tace. Sanè poëtas, quos ticilycos uocant, carpit Hora. in

Cyclicus arte poët. Nec sic incipies, ut scriptor cyclicus olim. ubi
poëta. præterquam quòd potest esse proprium poëtæ nomen,
Acron ita interpretatur: Cyclicus poëta est, qui ordi
nem uariare nescit: uel qui carmina sua circunfert: qua
si circumforaneus. Idem paulò inferius: Aliter Cyclici
dicuntur, qui circū ciuitates meant recitantes. INTRI.
id est, in locis publicis, qualia sunt loca in quibus tres
uie concurrunt: quæ triuia dicuntur: sicut quadriuia in
quibus quatuor, Latenter autem ostendit illum carmi
na uilia recitare, qualia in triuijs rustici olim recita
bant. Ver. in Bucō. Nō tu in triuijs indocte solebas Stri
denti miserum stipula disperdere carmen? Iuena. saty.
vii. Nec qui Communi feriat carmen triuiale moneta.

266. NON EST VITUPERANDVS,
si non est filius similis patri.

Quod n

Da u

QVO

sum ad

petit Ver

rum nos

atatem n

dijs plac

magnilo

his atten

tianus su

tris. Sic

nec dicer

olores.

altiloqu

catioe c

tur. Q

qui hac

ita scrib

le est C

posūt

terdū c

Aenei.

exponu

stem. V

DA VE

la. libr

267.

Quod nequeam ad musas puer aspirare paternas,
Da ueniam: noster disticha ludus erit.

QVOD. Quoniam ipse adhuc adolescentulus nō possum ad stylū, & poësim parentis mei Vgolini accedere, petit Verinus, da ueniam: ita enim disticha sententiarum noster puerilis ludus erit, quasi dicat secundum etatem non nihil ago, etate ingrauescente maiora (si dijs placet) factururus. Ingenue uerò fatetur Vgolinum Aspirare. magniloquentiorem scribendi habuisse stylum: se autem his attenuati styli distichis etiam prodesse. Nam & Politianus suprā dixit: Vnica doctiloqui spes, & imago patris. Sic Vergi. in Bucō. Nam neq; adhuc Varro uideor, nec dicere Cinna Digna: sed argutos interstrepere anser olores. ASP. AD MVS. PATER. id est, accedere ad altiloquam patris poëticam. Sanè aspiro in hac significatione cum quarto casu, & præpositione ad, construatur. Quare Valla. libro III. inuectiuarum in Pogium, qui hac constructione sed in alia significatione usus est, ita scribit: Nec aspirant positum ex usu cruditorū, quale est Cice. Ad eā laudē aspirare nō possunt, hoc est, nō possūt p̄xime accedere, ne afflatu quidē. Cōstruitur interdū cū tertio casu: sed fauere significat. Verg. lib. 11. Aenei. Aspirat primo fortuna labori. quod Seruius sic exponit: Aspirat, id est, fauet: ut, Aspirant aure in notem. Vnde aura fauor est, ut Gaudēs popularibus auris. DAVENIAM Latine hoc dixit. Nā indulgentia, ut Val la. libr. 1. proficitur, longē aliud quā uenia significat.

267.

AD CARPENTEM

sua disticha.

Disticha quod tenui mediter me carpis auena:

Non omnes possunt praelia flare tuba.

DISTICHA, Incusas me inquit poeta, ô detractor, quoniam geminos uersus tenui stylo pangam? q. d. nō debet eam ob rem me reprehendere. Quia non omnes poetæ possunt stylo grandiloquo, praelia, & bellica certamina canere. Sic martia. lib. ix. Ingeniū mihi Gaure probas sic esse pusillum, Carmina quod faciam quæ breuitate placent. M E D I. id est, cantem. Vergi. in Buc. Syluestrem tenui musam meditaris auena. Seruius super eum locū: Meditaris per antistichon dicimus: ab eo est enim quod Græci μελετωδ dicunt. l. & d. inuicem cedunt. ut sella pro sedda. T E N U I A V E N A. id est, humili stylo, ut idem interpretatur. F L A R E, id est, ingenti spiritu, & carminum sono pangere. Mart. libro viii. Nec quæquam tanta bella sonare tuba: id est, sonoritate.

262.

A D E V N D E M.

Si labor in tenui est, si me nō spernit Appollo,

Cur tibi sic nostri displicuere fales.

§ I. Si in tenui materia exornanda, qualis est distichorum, labor est (ait poeta) quasi dicat quem libenter toleramus: & si Appollo, in cuius tutela sunt poetæ nō me aspernatur, sed potius fauet: qua ratione nostri carminis lepores tibi usq; adeo non placuerunt detractor, ac liuide? Ver. lib. iiii. Georgic. In tenui laborat tenuis, non gloria: si quem Numina læua fiunt, auditq; uocatus Appollo. Hoc autē ideo dixit: quoniā ingens labor est, si fuerit materia exilis exornata: maximus item res magnas prudēter tractare: quia facta dictis exequāda sunt

Flare.

(inquit Sall.) SIMENON SPER. immo amat, & mihi In tenuila propitius est: per liptoten. ut, Munera nec sperno (dixit borat: tenuis Maro.) NOSTRI SALES. id est, lepores, & urbani non gloria. tates: id enim numero pluratiuo significat. Marti. in xenijs: Postulat ecce novos abria bruma sales. In singulari uerò idem significat: sed sapius cibariorum illud condimentum, quo carnes in primis incorruptæ seruantur: quâuis Quinti. libro vi. illud Catulianum, Nulla in tam magno corpore mica salis: miror nō potius pro uenustatis gratia, quàm pro ridiculo (ut ipse uoluit) accepisse.

269. AD VGOLINVM

patrem.

Noſti chare parens, quàm ſim breuitatis amator:

Accipe delicias diſticha parua meas.

NOSTI. O amabilis pater Vgoline compertum habes, ait uerinus, quantū ſim breuiloquij affectator: qua ſi innuat, & ob eam cauſam nequeo tibi mittere librū, ſed libellū: ſed accipe nihilominus, tenuis ſtyli diſticha. quæ ipſe tanquam delicias, & iucunditates meas habeo charas, tanquā munuſcula tibi. PARENS. magis eſt poëticum. Feſtus: Parēs uulgò pater aut mater appellatur: ſed iuris prudētes, auos, & proauos, auias, & proauias, parentum nomine appellari dicunt. BREVI. id eſt, breuiloquij. Sanè breuitas ſi obſcuritatem pariat: uituperatur. Hora. in arte poëtic. Breuis eſſe laboro. Obſcurus ſio. Sin autem perſpicua eſt: nihil amabilius Nam Quinti. conterraneus noſter lib. x. Thucydidem his uerbis commēdat. Denſus, & breuis, & ſemper inſtās ſibi Thucydides, Mart. lib. viii. Diſticha qui ſcribit, puto, uult

Parens.

breuitate placere. PARVA. id est, tenuis, atq; infimi characteris. Idem lib. xii. Quid minus esse potest? epigrammata scribere coepi. Idem libr. i. Et probetur in me nouissimum ingenium.

270.

AD EVNDEM.

In lucem nostri formidant prodere lusus.

Si prius emendes, nil Vgoline timent.

IN. Nostri distichorum ioci, et sales metuunt ô pater Vgoline, fatetur Verinus, in publicam lectorum censuram sese dare: tamē si prius illos ipse qui longē doctrinam præstas elimaueris, nil iam uerentur. Consueuerunt enim autores, et quidem speciosi, non solum de edendo dubitare, si uideatur, etiam delere: quare Suetonius de Angusto hec tradit: Nam tragœdiam magno impetu exorsus, non succedente stylo aboleuit: quærentibusq; amicis, quidnam Ajax ageret: respondit Aiace suum in spongia incubuisse. IN LV. id est, extra bibliothecæ latebras. PRODERE subaudiendum est, seipsos, est enim transituum. Verg. libro. ij. Aenei. Prodere uoce sua quemquā, aut opponere morti. aliter non procedit, neq; pro uerbo prodire ponitur: quod absolutiuum est. E MENDES. id est, corrigas Mar. libr. 4. Emendare meos una litura potest. LVSVS. propriè dixit, nam ludere dicuntur poetæ minora poemata componentes Vergil. in Buc. Ludere quæ uellem calamo permisit agresti.

Prodere.

Ludere.

271. AD CARPENTEM INGENIUM, ET
etatem suam.

Me puer
Sat m
ME.

Verinus,
reprehen
lem: satis
gare: esse
bundus h
Melior e
to: qui n
cathenis
natus in
prudent
ullus: se
QVIDT
uenis re
non enim
stichon

272

Ætate

Nat

AE

rancide
cit) q
carper
tu faci
differt
mus ui
morib

Me puerum dicis, quid tum? ingeniumq; reprædis:

Sat mihi, si mores dixeris esse bonos,

ME. Me cōtēnendo uocas puerū, ô detractor, rogat
Verinus, quid ulterius inuenis uidelicet carpendum, &
reprehendis naturalem sapientiam, tanquam pueri-
lem: satis mihi habeo, inquit, si dixeris quod nō potes ne-
gare: esse mihi, uidelicet honestos mores, & stomacha. Melior est
bundus hoc dicit. q. d. idem quod Ecclesiasticus. cap. 4. puer paup,
Melior est puer, pauper, & sapiens, rege sene, & stul- & sapiēs re-
to: qui nescit præuidere in posterum, quòd de carcere, ge sene &
cathenisq; interdum quis egrediatur ad regnū: & alius stulto.
natus in regno inopia cōsumatur. PV E. quasi dicat im-
prudenter. sicut Lucr. libro 3. Nec prudens sit puer
ullus: sed ille de communi puerorum natura locutus est.
QVID TV M. id est, quid præterea, subaudi, dicis, uel in-
uenis reprehendendum. DIXERIS. quia hoc fateris,
non enim negare potes, & in senem uidetur totum di-
stichon detortum.

272.

AD EVNDEM.

Ætatem incusas, nequeas quum carpere mores:

Naturam insanæ est carpere mentis opus.

ÆTA. Culpas pueriles annos, ait in eundem senem
rancidum poëta (cuius nomini more Christiano par-
cit) quum mores non ualeas damnare. O impudens?
carpere, inquit, naturā, quæ, me nondū uirū fecit, quod
tu facis, hominis est desipiētis. Arist. lib. 1. Ethic. Nil autē
differt, etate quis sit iuuenis, an moribus. Vnde colligi-
mus uiceuersa: Nihil etiā differre, etate quis senex, an
moribus. Sanè tanta est mortaliū inuidia, ut quoties ne

queunt unam rem, carpant alteram sicuti poëta hoc loco queritur sic mihi obijciunt quidam zoili, quoniam commentarios in Micha. Verinum ediderim: pueriles me paginas reposuisse: at ego multò aliter sentio: sed reprimam me, & adnitar quoad fieri queat. CAR. id est, mordere. Carpere, ut Valla. libr. vi. docet trahere, sen simq; auellere: sumitur etiam pro reprehendere. Mart. lib. i. Carpere uel noli nostra, uel ede-tua. NATV. id est, deũ. Silius lib. iiii. Punicorũ: Heu primæ sclerum cau sæ mortalibus ægris. Naturam nescire deum.

273.

QVIS SENEX

laudandus.

Vt laudanda senis probitas; ita fœda senectus
Culpanda est, turpi quæ maculata probro.

VT. Quemadmodũ Senis uirtus laudibus extollenda est, assuerat Michaël, ita libidiosa senectus, quæ fœdo uitio inquinata est, dānanda. Ecclesiasticus. capitulum. Speciosum xxv. Quam speciosum caniciei iudicium, & presbyter senis cōsiliũ. ris cognoscere cōsiliũ. Vnde Cato apud Cic. de Senect. ita alloquitur Scipionem, & Lælium: Quocirca si sapientiam meam admirari soletis, quæ utinā digna esset opinione uestra, nostroq; cognomine, in hoc sumus sapientes, quòd naturam optimam ducem, tanquā deum, sequimur: eiq; paremus à qua non uerisimile est, cū ceteræ partes ætatis bene descriptæ sint, extremũ tanquā ab inerti poëta esse neglectum. Cice. lib. i. de Offi. Nil autem magis cauendum est senectuti, quàm ne languori, desidiaq; se dedat: luxuria uerò cū omni ætati turpis, tum senectuti fœdissima est. F O E D A. id est, turpis, uel de formis

deformis
Terenti.
lam non
Cati. Q
OCIA. C
est, ò Ca
ocia esse
ui uiuen
enim ma
tit: qu
peritiam
ctus, ni
dunt V
laxation
274. A

Ocia r
Ar
oc
uicini
Phar.
sa pate
natura
dicere.
id est,
iam p
tis, &
279.

deformis . Marc . fœdum consuetudine est deforme.
 Terenti. in Eunuc. Nunc tibi uidetur fœdus : quia il
 lam non habet . PROB . id est , uituperio , Salusti . in
 Cati. Quā Censores a senatu probri gratia amouerāt. Multa mda
 OCIA. Ociositas tanquam mors hominum uiuentium la docuit o=
 est, o Caniciane (inquit Verinus) & existimo quidem ciofitas.
 ocia esse tanquam sepulchrum uiri imperiti, & igna
 ui uiuentis . Vnde Ecclesiasticus. cap. xxxiii. Multam
 enim malitiam docuit ociositas. Profecto hoc ideo sen=
 tit : quoniam homo indoctus , quiq; nullius artis bonæ
 peritiam habet , sicut is qui mortuus est , ac uita defun=
 ctus , nihil omnino efficit. Vergi. libro. ii. Aenei. Inua=
 dunt Vrbem somno , uinoq; sepultam. q. d. ocio , & re=
 laxatione perditam.

274. AD CANISIANVM, QVO'D
 ocium est sepulcrum hominis.

Ocia mors hominū est: spirantis & esse sepulchrū
Arbirror indocti, Canisiane, uiri.

OCIA MORSHOMI est: bona est grāmatica. ut
 uiciniore substantiuo detur uerbum . Luca. libro. iii.
 Phar. Omnia Cæsar erat. Et licet grammatica uiceuer=
 sa pateretur , ut dicamus , Cæsar omnia erant : tamen
 naturalis ratio alterum sensum inducit. Vnum enim est
 dicere, Ego sum omnia alterū, Omnia sunt ego. SPIR.
 id est, uiuentis . Mart. in Xenijs: Spirat in adueto sed
 iam piger æquore mulus. INDOCTI, id est, nullius ar=
 tis, & ministerij.

275. SIGNVM EST AETERNAE
 ruinae felicitas improborum.

p

Desine mirari, æternæ sunt signa ruinæ,
 Prospera quum uideas tot geminata malis.

DESI. Omitte admirari (hortatur poëta) subaudi
 res prosperas: nam cum uideas res prosperas tot huius
 mundi malis coniunctas, perpetuæ cladis sunt indicia,
 & prodigia: quasi innuat, mala potius in uita debere
 tolerari, quàm felicia à deo optari, secundum illud Sa-
 lo. pro. cap. iii. Quem enim diligit dominus, corripit:
 Quem dili- git dominus corripit.
 & quasi pater in filio complacet sibi Luca. lib. i. Phar.
 O faciles dare summa deos, eademq; tueri. Difficiles.
 GEMI. id est, iuncta. Hora. in arte poë. Serpentes auibus
 geminètur: tigribus agni.

276. INGRATVS EST, QVI SINE
 usura grates reddiderit.

Reddiderit quisquis paruas sine fœnore grates,
 Conuincaam ingratum Canisiane uirum.

REDDIDE. Quicumq; modicas gratias, & non sine
 usura quadam, hoc est, maiore quàm beneficium acce-
 perit, copia retulerit (asseuerat Vates) condemnabo
 eum ò Canisiane tanquam hominem ingratum, & illi-
 beralem, Sap. cap. xvi. Ingrati enim spes tanquam hy-
 bernalis glacies tabescet: & disperiet tanquam aqua
 superuacua. Nam Cice. lib. i. de Offi. ita scribit: Nullum
 enim officium referenda gratia magis necessarium est.
 Quòd si ea quæ acceperis utenda, maiore mēsurā, si mo-
 dò possis, reddere iubet Hesiodus, quid nam beneficio,
 prouocari facere debemus? an nō imitari agros fertiles,
 q multò plus affer ut quàm acceperint? RED. GRA. id
 est, retulerit gratias. Nā referre gratiā, uel gratias dici-

Nullum offi-
 cium referē-
 da gratia,
 magis necef-
 sarium.

mus: ut ex-
 tias, paru-
 cat, Red-
 dixisset,
 id est, con-
 aut pro f

277.

Instar ap-
 Mell-

INST
 tam euad-
 tis ac diu-
 ore tuo f-
 lib. iii.
 nia nos i-
 semper d-
 modum
 sate man-
 re, & ce-
 cerpo tr-
 men. o

278. S

Te per-
 Vtt

TE
 (monet)

mus: ut ex Valla supra memorauimus quare reddere gratias, parum usitatum opinor, & si Teren. in Eunuc. dicat, Reddā uicē hercle: quum praesertim paulo superius dixisset, Qui referam sacrilego illi gratiam. CONVIN. id est, condemnabo, Sallu. in Catilina, Conuicti iudicij: aut pro factis iudicium timentes.

277. POETAE MVLTAE

atione est opus.

In star apis debes uarijs excerpere libris,

Mellifluo ut manet dulcis ab ore liquor.

INSTAR. Ad morem apis debetis quicumq; in poë tam euadere moliris (hortatur musarū sacerdos) ex multis ac diuersis antiquorū uoluminibus colligere, ut ab ore tuo suauissimo mellitum defluat carmen. Sic Lucre. lib. III. Floriferis ut apes in saltibus omnia libant, Omnia nos itidem depascimur aurea dicta, Aurea perpetua semper dignissima uita. Hora. item in arte poë. ad hunc modum praecipit: Vos exemplaria Græca, Nocturna uersate manu, uersate diurna. EXCER. id est, corradere, & colligere. & subaudi optima quæq; est enim ex cerpo transitium. DVL. LIQVOR. id est, suaue carmen. ORE MEL. id est, suauiloquenti.

278. SE QVISQVE METIATVR,

& alijs erit equus iudex.

Te perpende prius, nec det tibi purpura fastum:

Vt tibi ficalijs arbiter aquus eris.

TEPER. Nosce prius temetipsum, ac iudica (monet Michael) nec tibi uestis purpurea superbiā atq;

molestiam moueat: nam si iustus tui ipsius iudex fueris, eris etiam et aliorum. q. d. non aliter. Sic Iuena. saty. xi. illud Chilonis, ut Plini. libr. vii. perdocet, in templo Appolinis Delphici aureis literis scriptum celebravit, dicens: E' caelo descendit, Gnothi se autem. id est, cognosce te ipsum. Eccle. capitu. xxxi. Intellige quae sunt proximi tui ex TEIPSO. Persi. saty. iiii. An deceat pulmonem rumpere uentis? Stemmata quod Thusculo ramum millesime ducis? Censoremq; tuum, uel quod trabeate salutas. Ad populum phaleras, ego te intus et in cute noui. PER. id est, percipe, et cognosce. PURPURA. id est, uestis purpurea. de purpura su-

Restituit prædictum est super illum uersiculum: Infelix patria quedam, de est pueros ubi purpura uestit. Sed impressorum inadprauata suuertentia factum est: ut plus dimidia interpretatione il pra. pagin. lius distichi prætermissa fuerit, quae debet ei loco restitui. Ea est huiusmodi quam ego in archetypo meo his uerbis habeo, Iuuenibus non, amplius una ueste uti, toto anno permissum. Nec quenquam cultius altero progredi, nec epulari opulentiùs, ne imitatio in luxuriam uerteretur. Et Iuue. saty. iiii. ita exclamat: Quis pauper scribitur heres? Quando in consilio est aedilibus agmine facto Debuerat olim tenues migrasse Quirites. Et quod paulò antè dixerat: Exeat (inquit) Si pudor est et de puluino surgat equestri, Cuius res leginò sufficit: et sedeant hic Lenonum pueri, quocumq; in fornice nati. Hic plaudat nitidi præconis filius inter Pinirapi cultos iuuenes, iuuenesq; lanista. Latenter autem Romanorū luxuriā carpit: apud quos pueri patritiorū

impubere
memoret:
est: distin
purpurea
rices, qua
tur. Plin.
expetit
hic est m
tur nigra
tile. Totu
i. de offi.
agri a se
279. V

Est op
Prin

EST

incubere
prima p
hæc sent
tus est. I
cilemq;
bet fessu
re, et S
opus est
infinitu
pro eor
quàm in
opus est

impuberes prætecta utebantur: quamuis Pli. lib. ix. ita memoret: Purpureus color pro maiestate in pueritia est: distinguit ab equite curiam. PVRPV. id est, purpurea uestis. Purpureæ conchylia sunt, sicut & murices, quarum sanguinis flore purpureus pannus tingitur. Pli. eodem lib. Sed purpureæ florem illum tingendis expetitur uestibus, in medijs habent faucibus, liquoris hic est minimi in candida uena: unde præciosus ille bibit nigrantis rosæ color subluens. Reliquum corpus stilet. Totum hoc defuit. ARBI. id est, iudex. Cice. lib. 1. de offi. Arbitrum Nolanis, & Neapolitanis de finibus agri à senatu datum. Arbitr.

279. VIRTUTIS PRINCIPIVM asperum, finis amœnus.

Est opus incepto, finis uirtutis amœnus;

Principijs quamuis aspera prima uia est.

EST. Neceffe est (inquit poëta) incipere, subaudi incūbere uirtuti: quia uirtutis finis iucundus est: quāuis prima principij uirtutis uia est ardua. Hesiodi primum hæc sentētia, quā Verg. de litera Pythagoræ ita mutatus est. Nā uia uirtutis dextrum petit ardua callē. Difficilemque aditū primum spectatibus offert, Sed requiē præbet fessis in uertice summo. INCEPTO. id est, incipere, & Salustianē locutus est in Cati. Tantum incepto opus est. opus est: cætera res ipsa expedit: & ablatiuus est pro infinitiuo. Priscia. in minori arte lib. ii. ablatiuu quoque pro eorū infinitis: ut idem in Catilinario: Nam & prius quā incipias cōsulto, & ubi consulueris, maturè factu opus est, pro cōsulere, & facere. AMOENVS. id est,

amabilis. Festus, Amoena dicta sunt loca, quæ ad se amanda alliciant, id est, trahât: uel quia sine munere, id est, fructu, id est, ab a, quod est sine, & munus. PRINCIP. id est, primi initij. Aristo. libro. i. Ethicorum. Videtur enim plusquàm dimidium totius esse principium.

280. VOLVPTAS PESTIS IV= uenum, & senum est.

Vis fieri fœlix? est debellanda uoluptas:

Hæc iuuenum exitium est, pestis & illa senum.

vis. Appetis effici fortunatus, sciscitatur Michaël, omnis morū dissolutio est abs te peruincenda: quia hæc est pessimus iuuenumq; senumq; exitus. Aristote. lib. i. Ethicorum: Enimvero felicitatem esse summum bonū, manifestum est. Idem in eodem lib. Nam uoluptatem su scipere est animalium. Cice. lib. i. de Offi. Ex quo intel ligatur corporis uoluptatē nō satis esse dignā hōis præ stantia, camq; contemni, & reijci oportere. Sin sit qui spiam qui aliquid tribuat uoluptati, diligenter sciat ei tenendum esse modum eius fruendæ. DEBELLANDA, id est, bello uincenda. Valla. libro. v. Debelleare, est bello uincere, aut bello capere. Expugnare pugnando capere: uel potius pugnādo, uel oppugnādo. uincere. EXITI, id est, pessimus finis. PESTIS. id est, tanquam uenenum pessimum.

Expugnare.

281. IACTANTIA EST omnibus inuisa.

Omnibus inuisa est stolidæ iactantia mentis:
Dum de te loqueris, gloria nulla tua est.

OMNI. Cunctis mortalibus est odiosa imprudentis Sapiētia hu-
 animi ostentatio (asseuerat poēta) quare dum temetip= miliati exala-
 sum extollis, nulla fama, nullaq; celebritas tibi superest. tabit caput
 Vnde illud uiceuersa ab Ecclesiastico capitu. xi. scitē di illius.

Et tū est: Sapiētia humiliati exaltabit caput illius: & in
 medio magnatorum confedere illum faciet. INVI. id
 est, faciens inuidiam, siue inuidiosa. Nam Valla. lib. i. In-
 uidiosum utiq; cum à uerbo descendit, passionem signi-
 ficare, id est, cum cui inuidetur, tradit. Idē quoq; autor
 statim subiicit secus significare, cum à nomine uenit, id
 est, actionem: ut res inuidiosa, id est, quæ atrocitatē fa-
 cti augens, inuisum illius autorem facit. Omnia hæc re-
 ctē, & multa scitē Valla excogitauit: sed styli cum dese-
 cit perspicuitas. Neq; enim in præcipiendo habuit ora-
 toriam maiestatem: sed inter dialecticam asperitatem,
 & satyricam acerbitatē fatigatur. IACTANTIA. id Gloria.
 est suiipsius dilatatio. Verg. lib. vi. Quem iuxta sequi-
 tur iactātor Ancus. GLO. id est, consentiens laus bono Charitas.
 rum: ut Quinti. definit. Inter gloriam autem & clarita-
 tem, ut Seneca. libro. xvii. epistolarum moralium testa-
 tur, hoc interest: quòd gloria multorum iudicijs constat,
 Claritas bonorum.

282. QVAE CARENT EFFECTV
 tentanda non sunt.

Quæ fieri nequeunt, prorsus tentare recuses:

Ingenij debes pondus habere tui.

QVAE. Oportet omnino abstineas ea conari, in-
 quit Vates, quæ effici non possunt: quoniam pro inge-
 nij tui qualitate, tibi onus imponere debebis. Salo. pro.

Ne erigas cap. xxiii. Ne erigas oculos tuos ad opes quas non potes habere: quæ facient sibi pennas quasi aquile: & opes quas non labunt in cælum, Hora. in arte poë. Commisisse cauet, potes habere quod mox mutare labore. Mar. lib. xii. Qui sua metitur pondera ferre potest. PROVERB. id est, omnino, & est adverbium significationis intensivæ. HABERE. id est, sustinere, uel assumere.

283. NIL NOVI SAPIENTI contingit.

Prouidet è specula sapiens quæcunque futura:
Assuetusq; malis nil nouitatis habet.

PROVIDET. Vir prudens, ac sapiens negocia futura tamquam ex specula, & loco edito prospicit (ait Verinus) atq; idem laboribus, aduersisq; rebus assuefactus, nihil nouit quod non multò antè intellexerit, deinceps deprehendit. Cice. lib. i. de Offi. Homo autem qui ratio
 „ nis est particeps, per quã consequentia cernit, causas re
 „ rum uidet, earumq; progressus, & quasi antecessiones
 „ non ignorat, similitudines comparat, rebusq; presenti
 „ bus adiungit, atq; adnectit futuras: facile totius uitæ cur
 „ sum uidet. Terẽ. in Adel. O Demea isthuc est sapere, non
 quod ante pedes modò est uidere, sed etiam illa quæ futura sunt prospicere. Vergi. lib. i. Aenei. Non ignara mali miseris succurrere disco. PROVI. id est, procul uidet, & prospicit. SPEC. id est, tanquã ex loco eminentiori, unde latius sit prospectus. Ver. lib. iii. Aenei. Dat signũ specula Misenus ab alta. Mar. Specula, & speculum, genere & significatione differunt. Nã specula, dissimilitudinẽ significat. NIL NOVI. id est, nullã nouitatẽ;

Specula.
Speculum.

casus pro
And. Quo
284-

Nil facit

Quoc

NIL.

facit, affe
sue psp
cere sibi
quẽ dicẽs
tare: frust
est uelle,
enim uer
tunam de
optime a
non culp
tolerand
uelle: qui
sequi: ta
285-

Si toga

Nur

SI

(inquit
lore ian
quid pu
electos,

casus pro casu, & est proculdubio Emphasis. Teren. in
And. Quot illic hominum litigant, id est, quot homines.

284. SAPIENS NIHIL

inuitus facit.

Nil facit inuitus sapiens: exire recusas

Quod uitare nequis? uelle necesse tibi est.

NIL. Nullū negociū uir sapiēs cōtra uoluntatē suā
facit, asseuerat poēta, q. d. quoniā quodcūq; facturū est
sue p̄sserū siue aduersum, spōte facit, quia uidet nō li
cere sibi effugere. Dēinde exclamat poēta in stultū ali
quē dicēs, recusas euadere & perferre quod nō potes cui
tare: frustra, inquit, conaris, quia magis necessariū tibi
est uelle, & patienter tolerare. Aris. lib. i. Ethico. Virū
enim uerē bonum, & sapientem arbitramur omnem for
tunam decenter perferre: ac semper pro facultate rerū
optime agere. Publius apud Aul. Gellii. lib. xvii. Feras,
non culpes, quod uitari non potest. EXIRE. id est,
tolerando superare. VELLE NECES. id est, cogeris
uelle: quia uitare non potest Sic Luca. libr. i. Phar. Iussa
sequi: tam posse mihi, quā uelle necesse est.

Feras nō cul
pes: quod ui
tari non po
test.

285. PVLCHRA VESTIS NON

facit egregios uiros.

Si toga crassā mihi est, spernor: si trita lacerna est:

Num facit egregios purpura picta uiros?

SI. Si toga uestis est mihi sordidata, contemnō
(inquit Verinus) & si lacerna uestis est mihi rosa co
lore iam amisso, etiam contemnō: rogat dēinde: nun
quid purpurea toga, atq; auro intertexta facit uiros
electos, & optimos? q. d. minime gentium: latentē uul-

Verba pauperis carpit, quod bellè uestitos uiros bonos putat. Vn-
peris nō sunt de Ecclesiasticus capit. ix. Quomodo ergo sapiētia pau-
peris audita. peris contempta est? & uerba eius non sunt audita; uer-

ba sapiētū audiūtur in silentio, plusquā clamor prin-
 cipis inter stultos. Cic. item lib. Tus. iii. præclare illud re-
 liquit testatum. Hinc Cæcilianum illud Sæpe est etiam
 sub palliolo sordido sapientia. Cum enim paupertatis
 una, eademq; sit uis, quidnā dici potest? **T O G A**, id est,
 uestis illa Romana. Varro. lib. i. Toga à tegendo di-
 cta. Marcellus: Toga dicta est à tegendo: & est toga, si-
 cut in cōsuetudine habetur, uestimentū quo in foro ami-
 cimus. Cuius & Cicero meminit in Cati. Velis amictos,
 non togis. **C R A S S A**, id est, sordidata. qualem paupe-
 riores gestant, qui togati dictantur, **L A C E R**. uestis,
 de qua Festus ita proficitur: Lacerna, quia minus capi-
 tio sit. Sanè in uestibus, præterquā in paucis, non est cer-
 taratio. **P V R P V**. **P I C T A**, id est, toga picta: sic enim
 genus quoddam togæ appellabatur. Macrobius. libro. i.
 Saturnaliorum. Tullus Hostilius rex Romanorum ter-
 tius, debellatis Hetruscis sellam curulem, lictoresq; &
 togam pictam, atq; prætextā, quæ insignia magistratū
 Hetruscorum erant, primus ut Rome haberentur insti-
 tuit. Sed prætextā illo seculo puerilis nō usurpabat ætas.
 Erat enim, ut cætera quæ enumeravi, honoris habitus.

286.

DE EADEM RE.

Si modò me spernis, mutata ueste redibo:

Quod mihi non dederis, uestibus ipse dabis.

SI. Si
 sa (testatu
 na, ô hom
 mihi nunc
 centiorib
 rima sunt
 Cice. lib.
 Adhiben
 quisita n
 nam negl
 in plerisq
 id est, ali
 noris. I P
 dat, qui

287.

Obl
 Ne latro

OBL
 git poëta
 ipse in m
 uestis ha
 speciosi
 meminil
 tu ne gl
 An fort
 nui fact
 tur. O B
 id est, m

SI. Si me nunc aspernaris: quum mihi toga est crassa (testatur Michael) toga permutata alia noua lacerata, ô homo imprudentissime, reuertar: & quod honoris mihi nunc negaueris, tunc ipsis saltem melioribus, ac recentioribus togis, lacernisq; dabis. Iuuenalis saty. v. Plurima sunt, quæ non audet homines pertusa dicere lena, Cice. lib. i. de Offi. de hac re ad hunc modum præcipit: Adhibenda est præterea munditia non odiosa, neq; exquisita nimis: tamen quæ fugiat agrestem, & inhumanam negligentiam. Eadem ratio est uestitus: in quo sicut in plerisq; rebus mediocritas optima est. MUTA. VES. id est, alia noua, & non crassa. QVOD, subaudi, honoris. IPSE, id est, tu: & habet emphasim: quasi dicit, qui solas uestes ueneraris.

In uestitu ne
glorieris unquam.

287. DE EADEM RE.

Oblatrant tritis catuli plerunq; lacernis:
Ne latres, nobis uestis habenda noua est.

OBLATRANT. Consueuerunt parui canes (subiungit poeta) aduersus uestes semiruptas oblatrare: quod ipse in meas facis. quamobrem ne post hac latres, noua uestis habeatur à me oportet: quasi dicat, quia tu illas speciosiores gestas, meas despicis: tamen deberes potius meminisse quod Ecclesiasticus cap. xi. hortatur: In uestitu ne glorieris unquam: nec in die honoristui extollaris. An fortasse tibi placet quod Iuu. sat. 7. dixit: Rara in tenui facundia panno. Cum præsertim ironicos loquatur. OBLA. id est, obloquuntur, & detrahunt. CATV. id est, nouelli canes. Vall. li. iiii. Catuli sunt ferarum, siue

mitium, siue immitiū. Nam & catulos murium legimus.
 Pulli uerò pecudum. Fœtus auium, & piscium: quanquā
 & hoc generalius nomen est: unde fœtificare, pro pare
 re: & factura pro partu, ad oīa animalia muta pertinet,

233. AD DETRACTOREM.

Nullius ingenij tanquam sint disticha carpis:

Tu nil quum scribas, quale tibi ingenium est?

NVL LI. ô detractor (exclamat Michaël) culpas,

& reprehēdis mea disticha sentētiarū, quasi nullius in-
 genij, nulliusq; Mimeruē illa fuerint: sed tibi quū nihil
 reponas, neq; grādil oquū, neq; attētatiū, quale huiusce
 modi, obsecro, ingenii est? quasi dicat, nullū, opinor, in-
 genii est eius, q nihil reponit. Mart. quoq; li. i. alio bo-
 na fide sensu, tñ eodē affectu illud p̄didit: Scribere me
 quereris uelox epigrammata longa: Ipse nihil scribis, tu
 breuiora facis. DISTICHA CARPIS. Cacephaton
 fecit. Vergi. lib. ii. Aenei. luuat ire, & Dorica castra.

239. QVO'D NON SVMVS

mancia corporis.

Quum sit missa tibi mens alto libera cœlo,

Num uis mancipium corporis esse tui?

Lemmata.

QVVM. Lemma est proponens, ueluti quandam
 conclusionem. Quod non sumus uidelicet serui corpo
 ris, sed potius domini, & gubernatores. Sanè uerò ple
 raq; huius diuini uatis lemmata, siue potius argumen
 ta quasi Ciceronis Paradoxa, hoc est, præcepta admi
 rabilia: quæ habentur præter opiniones hominum sunt.
 Quale est illud: Omnes sapientes liberos esse: &

stultos om
 est sensus
 cœli regio
 esse seruū
 minem ine
 suæ fecit i
 orbem ten
 parte illiū
 reperi, mu
 inueni: qu
 finitis mis
 cus, lib. vi
 stis origo
 dant, Ter
 Hinc met
 Respicim
 id est, uit
 ruptus et
 cuncta, n
 Varro. li
 nu capit

290.

Sectante
 Mec
 SEC
 das, & r
 plinas, &
 cas: tu i

*stultos omnes seruos : quod est huic proximum, cuius
est sensus : Quum anima sit tibi missa libera à sublimi
cœli regione : nunquid deliberas te immundi corporis
esse seruum? Sapien. capi. 11. Quoniam deus creauit ho-
minem inexterminalabilem, & ad imaginem similitudinis
sue fecit illum. Inuidia autem diaboli mors introiuit in
orbem terrarum: imitantur autem illum, qui sunt ex
parte illius. Ecclesiastes. cap. vii. Virum de mille unum
reperi, mulierem ex omnibus non inueni. Solūmodo hoc
inueni: quod fecerit deus hominem rectum, & ipse se in
finitis misceuerit quæstionibus. Ver. quoq; tametsi et hni-
cus, lib. vi. illud scripsit: Igneus est ollis uigor, & cœle-
stis origo Seminibus quam tum non noxia corpora tar-
dant, Terreniq; hebetant artus, moribundaq; membra:
Hinc metuūt, cupiuntq; dolent, gaudentq; nec auras
Respiciunt clausæ tenebris, & carcere cæco. LIB.
id est, uitij non obnoxia. Sallu. in Iugur. Animus incor-
ruptus æternus rector humani generis agit, atq; habet Sallustius de
cuncta, neq; ipse habetur. MANCIPI. id est, seruus. animo.
Varro. libro. 11. Dictum à manu mancipium, quod ma-
nu capitur.*

290. AD DETRACTOREM.

Sectantem patrias artes, & inutile carmen

Me carpis: tu quid desidiosus agis?

*SECTAN. ô detractor (exclamat uates) mihi uitio
das, & reprehendis imitantem patris mei Vgolini disci-
plinæ, & carmen, quod tu inutile, ac superuacaneū uo-
cas: tu igitur ignauus, quid melius agis? Pli. in præfa-*

tione naturalis historiae de detractoribus: Paratōs
fuisse istos, qui obrectatione alienae sententiae famam si
Detractare. bi aucupantur. SECTAN. id est, imitantem: inde phi-
losophorum sectae appellabantur. DETRACTOREM
appellat eum, qui alienae, hoc est, suae scientiae famam di-
minuebat: quales Cato eodem Pli. ibidem autore utiliti-
gatores uocat: dictus est autem à detrahendo, hoc est, de-
tractando, Festus: Detractare est male tractare. QUID
DESIDI. Sic Mar. lib. viii. Dic mihi quid melius desi-
dosus agis? & significat actiue, quoniam (& si in os fi-
nitur) à uerbo uenit: ut Valla libro primo, proficitur
aliquantò diligentius, quàm Gellius. lib. xix,
291. NON EST CREDENDVM
blando adulatori.

Qui te plus solito demulcet carmine blando.

Te capere insidijs nititur ille suis.

QVI. Qui tibi, o lector, plusquam aliàs solebat
blandis uerbis palpat, asseuerat Verinus, ille ipse de-
cipere suis illecebris contendit. Hoc sicut multò supe-
rius in adulatorē dictum est: de quorum hominū genere
Aristoteles. lib. 4. Ethicorum ita refert, atq; differit,
Qui aut placere studet, si uoluptatis causa, nec ob aliud
quicquā id agit: lasciuus dicitur. Si uero ut utilitatem
quandam inde adipiscatur in pecunijs, aut in re pecunia-
ria, adulator. Cice. lib. 1. de Offi. iisdēq; tēporibus ca-
uendum est, ne assentatoribus patefaciamus aures: nec
Terentius. adulari nos sinamus, in quo falli facile est. DEMVL. id
est, blanditijs captat: & quod est tactus ad animam
transtulit. Terent. in Heau. Non possum pati, quin tibi

Lasciuus a-
dulator.

Terentius.

caput dem-
nime adula-
bus solēt e-
re. CAPE.

292.

Ceu colu-

Quis m-

CEV. F.

tatur Mic-
maculabit
uer. cap. x.
nouissimo
diffundet,
quinabitur
superbiā.
lens, & in
re sub terr
in lucem c
ra tumida
iunctiones
quore cra
defluit, ut
Arborum
te in orien
inferius: F
batur bru
ceastris m

caput demulceam. CARM. ELAN. aut re uera car=
mine adulatorio intelligit : sicut quidā poëta diuitiori
bus solēt epigrāmatis blandiri: aut p uerbis licet accipe
re. CAPE. decipere. INSID. id est, callidis adulatōibus.

292.

VITANDA SVNT

contagia culpæ.

Ceu colubrum fugias blandæ contagia culpæ.

Quis non fœdatur, si pice tactus erit?

CEV. Fugias lubrici peccatoris coniunctiones, hor=
tatur Michaël, tanquā serpentem, quoniam quis nō com=
maculabitur, si pice aspersus, erit? q. d. quicūq;. Salo. pro
uer. cap. xxi. de meretrice. Ingreditur blandē, & in
nouissimo mordebit ut coluber: & sicut regulus uenena
diffundet, Ecclesiast. cap. xii. Qui tetigerit picē, in=
quinabitur ab ea: & qui cōmunicauerit superbo, induet
superbiā. COLV. id est, serpentē: qui coluber quasi co
lens, & inhabitans umbras dicitur : nam hyberno tēpo=
re sub terra se abscondit. Ver. lib. ii. Aenci. Qualis ubi
in lucem coluber mala gramina pastus, Frigida sub ter=
ra tumida quem bruma tegebat. CONTA. id est, con=
iunctiones, ut suprā dictum est. PICE. id est, illo li=
quore crasso, qui sicut resina ex arboribus quibusdam
defluit, ut puta ex pino, cedro, alijsq;. Plini. libro. xiiii.
Arborum succo manantium picem, resinamq;, alie or
te in oriente: alie in Europa feruntur. Idem aliquanto
inferius: Pix in Italia ad uasa uino cōdendo maxime pro
batur brutia. Fit è picea resina. In Hispania autem ēpi
ceastris minime laudata. TAC. id est, unctus.

Salomon de
meretrice.

Qui picem
inquabitur
ab ea.

293. RES PRECIBVS
uendita cara est.

Quod precibus uendis, precium tibi uile uidetur:

An mihi res emitur carior ulla prece?

QVOD. Quod mihi uendis precibus solis, quibus tibi supplico, uidetur tibi perquam exiguum precium (rogat poëta) quasi preces minimum precium existat: nūquid res ulla mihi potest uēdi (iterū rogat) magis chara prece? q. d. nō. Vnde Cice. in. lib. de Amici. Hæc igitur prima lex amicitie sancitur: ut ab amicis honesta petamus, amicorum causa honesta faciamus: neq; expectemus quidem dum rogemus, sed studium semper ad sit, cunctatio absit, PRECIUM VILE. id est, minimum, Aduertendum nescio quomodo dici, Quod precibus uēdis, precium tibi uile uidetur, pro eo quod ratio nobilior diceretur: Quod precibus uendis, uili precio tibi uendi uidetur. Aduertendum item nescio quomodo possit dici, An mihi res emitur carior ulla prece: pro eo quod rōnabilius quoq; diceretur, An mihi res ulla emitur carius, quā illa quæ emitur prece. Huiusmodi sūt illæ discendi improprietates, quas Valla, cui tæta si plus æquo subtili, atq; ut de Lucretio dixit Quinti. difficili, multum debemus. lib. 1. ad hunc modum excitauit: Ego sum maior uiginti annis: pro eo quod est, ego sum maior. Maior uiginti annis eo qui est uiginti annorum: uel minoris etatis tui annis, diuiginti annorum. Et sum ditior opinione hominum: quæ tior opinio = si opinio hominum diues sit, & non sic accipi debet: ne hominū. sed, magis quā opinio hominum sentit: uel quā homines opinantur.

Meum,

Si duo de

Prælia

si. Si d

a, um: tuu

(testatur

ne omni f

Igitur ini

mum fuit

Etiam tu

Sua cuiq;

rus, in Gr

bes, atq; n

belli hab

tare, tam

in bello p

rrior don

amor suc

a, um, et

poëticè,

nunc ha

Seruius

dicere: E

de his q

pat filiu

ras duas

meri tan

cimus, f

294. MEVM, ET TVVM SVNT

omnium malorum causa.

Si duo de nostris tollas pronomina rebus,

Prælia cessarent: pax sine lite foret.

s. i. Si duo pronomina derivatiuæ formæ, hoc est, meus, a, um: tuus, a, um, de rebus nostris familiaribus excludas (testatur Verinus) prælia cōtinuò desisteret, & pax sine omni forensi controuersia præsto esset. Sallu. in Cati. Sallustius. Igitur initio reges (nam in terris nomen imperij id primum fuit) diuersi pars ingenium, alij corpus exercebāt. Etiam tunc uita hominum sine cupiditate agitabatur. Sua cuiq; satis placebant. Postea uerò quàm in Asia Cyrus, in Græcia Lacedemonij, & Athenienses capere urbes, atq; nationes subigere, libidinem dominandi causa belli habere, maximam gloriam in maximo imperio putare, tamen demum periculo, atq; negotijs compertū est in bello plurimum ingenium posse. Verg. lib. viii. Deterior donec paulatim, ac decolor ætas. Et belli rabies, & amor successit habendi. DVO, id est, meus, a, um, et tuus, a, um, et accuratè dixit duo, neq; enim dixisset bina, nisi poëticè, ut Verg. lib. viii. Aen. Frenaq; bina meus quæ nunc habet aurea Pallas. Ibidem Probus, & interpres Seruius sic tradit: Frenaq; bina, poëticè, nam duo debuit dicere: Bina enim secundū Ciceronem non dicuntur, nisi de his quæ sunt numeri tantum pluralis. Nam Cice. culpat filium per epistolam, dicens male eum dixisse litte- Bina de qui ras duas, quum literæ quoties epistolam significant, num- bus apud Ci- meri tantum pluralis sunt, contrà epistolas binas non dicere, dicuntur. cimus, sed duas. PRAELI. id est, ipsa armorum certami

na. ut Valla. lib. III. proficitur. SINE LITE. id est, sine litigio. Vlpianus: Litis nomen, actionem significat: siue in rem, siue in personam sit.

295. QVI SEMINAT DISCORDIAM ærumnam metet.

Qui mala vipereis iactabit semina sulcis:

Martis & ærumnæ tristia grana metet.

QVI. Qui seditiosas mali occasiones inuenenosis, & bello paratis hominū animis seminauerit (ait Michaël) colliget infelices belli, atque laboris fructus. Salo. cap.

XXII. Qui seminat iniquitatem, metet mala: & uirga
 Qui semi- iræ suæ consummabitur. Qui pronus est ad misericor-
 nat iniquita diam, benedicetur: de panibus enim suis dedit paupe-
 tem metet ri. IACTA. id est, committet, sparget. MAR. id est, bel-
 mala. li. & est metonymia. Varro. libro primo. Mars ab eo
 quod maribus in bello præest: aut quod à Sabinis re-
 ceptus est ibi Mamers. AERVM. id est, egritudinis, &
 laboris. Cicero libro secundo de fini. bo. & mal. Aerum-
 nas maiores nostri labores non fugiendo nominaue-
 runt. Vniuersum autem distichon in agriculturæ est
 metaphora.

296. DE MORBO SVO.

Mutauit stomachum diri violentia morbi:

Hei timeo faciet quid mihi sæua lues.

MVTAVIT. Ingens uis, ac potentia crudelis morbi
 stomachum mihi mutauit, queritur Verinus. q. d. ideoq;
 non potest cibum concoquere: quare, hei mihi, metuo
 ista morbi mei pestis quorsum euadat. Timet autem

mortem: quoniam (ut Aristot. libro. i. Ethicorum testatur. Terribilissimum omnium mors. Hæc enim finis: nec quicquam præterea bonum, uel malum mortalibus uideatur esse. MUTAVIT. id est, ab incolumitate in periculum deiecit: metaphora à uentis sumpta qui mare tranquillum in procellosum agunt. Vergilius libro. v. Mutati transuersa fremunt: & uespere ab atro. Consurgunt uenti. STOMA. id est, ut sic loquar, uentriculum: ubi cibum non concoquit, mors instat. Iuuenalis saty. iii. Plurimus hic æger moritur uigilando: sed illum Languorẽ peperit cibus imperfectus, & hærens Ardenti stomacho. LUES. id est, morbus. Valla. libro. iiii. Lues & pestis hoc differunt, quod genus & species. Nam lues, uel in homines, uel in pecora, etiam in arbores dicitur. Pestis uerò, aut citò occidit, aut citò abit, uti idem tradit.

297- QVAE SCIMVS DOCE=

re: & quæ ignoramus discere debemus.

Quæ nosti impertire libens, facilisq; roganti

Esto: quæ nescis, discere ne pudeat.

QVAE. Ea bonorum disciplinarum documẽta, quæ ipse habes comperta, ultro docere debebis (monet poetam) & interroganti de re quapiam, esto non difficilis in respondendo: quæ uerò ignoras, interrogando discere non erubescas. Vnde Ecclesiasticus capit. xxxvii. Vir peritus multos erudiuit, & animæ suæ suavis est. Vir peritus Qui sophisticè loquitur odibilis est: in omni re defraus multos erudabitur. Idẽ paulò inferius: Vir sapiens plebem suam erudit.

dit: & fructus sensus illius fideles sunt. Salo. prouerb. cap. xix. Nō cesses audire fili doctrinam: nec ignores sermones scientiæ. Hora. in arte poëtice. Cur nescire pudes prauē, quā discere malo. IMPER. id est, distribue, & participem fac. Teren. in Eunu. Plurima salute Parmenonem summum suum impertit Gnato. & impertio, uel impertior, sub alterutra uoce uariatur, & impertior te salute: uel impertio, siue impertior tibi salutem uisitatē loquimur. ROGA. id est, scitanti.

298. DIVITIAE MALE PARTAE
hostibus relinquuntur.

Cur tibi diuitias cumulas? cui congeris aurum?
Hostibus an nescis hæc cumulare tuis?

CVR. Qua ratione tibi diuitias auges rogat aurum

Verinus, & cui auri pondera coaceruas? nunqd ignoras has diuitias, per omnia scelera quæ sitas, te hostibus com-

Salomon. parasse tuis? Salo. prouerb. cap. xxii. Qui calumniatur pauperem, ut augeat diuitias suas, dabit ipse ditiori, & Ecclesiasti- egebit. Ecclesia. cap. xl. Substantiæ iniustorum sicut flui-
cus. uis siccabuntur: & sicut tonitruum magnum in pluuia personabunt. Vnde Persius saty. vi. Nunc nunc impensius unge, Vnge puer caules, mihi festa luce coquatur Vrtica, & fissa fumosum sinciput aure, Vt tuus iste nepos olim satur anseris extis, Cum morosa uago singul-
tiet inguine uena, Patritiæ immiciat uulua: mihi trama figura Sit reliqua: ast illi tremat omento popa uen-
ter. HOSTI. id est, inimicis. Mar. Hostimentum, est æquamentum: unde & hostes dicti sunt, qui ex æqua-
causa pugnant.

Cur mise

Qua

CVR.

litibus,

ctionibus

tos coeger

xi. Iustitia

piuntur in

persequen

rore erit.

se metui u

neceffe est

III. Fac

aliqui se

nantur: in

tur: & re

Gn. Piso

SEP. id est

tos milit

300.

Quum

Net

QVV

in primis

lera, dum

Aureo. N

299. AD FACTIOSVM.

Cur miser incedis numeroso milite septus?Quæ mala custodes tot peperere tibi?

CVR. Quidnā ò miserāde (rogat poëta) multis satel-
litibus, stipatorijsq; militibus adglomeratus in tuis fa-
ctionibus uadis? quæ mala commisisti tanta, quæ tamul-
tos cōgerunt accersere custodes? Salomon prouerb. ca.

xi. Iustitia rectorum liberabit eos: & in insidijs suis ca-
pientur iniqui. Idem ca. xxviii. Fugit impius nemine
persequente: iustus autem quasi leo confidens, absq; ter-
rore erit. Cice. item libro secundo de Offic. Etenim qui

Fugit im-
pius nemine
persequen-
te.

se metui uolent: à quibus metuuntur, eosdem metuāt ipsi
neceffe est. FACTIO. id est, facinorosum. Valla. libro
iiii. Factio est diuisio ciuium in diuersa studia, quum
aliqui se principes, ac primarios in ciuitate efficere cō-
nantur: inter quos amulatio est, qui & factiosi dicun-
tur: & rectè Valla. Sallu. in Cati. Erat eodem tempore
Gn. Piso adolescens nobilis, summæ audaciæ, factiosus.
SEP. id est, adglomeratus. TOT CVST. id est, tam mul-
tos milites, quibus is instructus.

300. QVI ALIOS REPREEN-
dit, se primū castiget.

Quum fueris censor, primū te crimine purges:Ne tua te damnent facta nefanda reum.

QVVM. Si qñ fueris iudex (hortatur Michaël) fac
in primis temetipsum peccato liberes, ne tua pessima sce-
lera, dum iudicas, temetipsum condemnent. Hierony. in
Aureo. Non confundant opera sermonem tuum: ne quū

in ecclesia loquaris, quisq; respondeat: Cur hec dicis, nō facis? Sacerdotis os cum mente concordet. Nam quomodo praeses ecclesiae auferet malum de medio eius, qui in delictū simile corruerit? aut qua libertate corripiet peccantem, quum tacitus ipse sibi respondeat, se admisisse quae corripit? Perdit enim auctoritatem docendi, cuius operibus sermo destruitur. Cicero quoq; in Sallu. Carere debet omni uitio, qui in alterum dicere paratus est.
 CEN. id est, arbiter, & iudex, Varro. lib. 1. Censor ad cuius censionem, id est arbitrium, censeretur populus.
 NEFANDA. id est, intoleranda.

301. NON DEBEMVS NOSTRA
 negligere, ut aliena
 curemus.

Ne tua contemnas aliena negocia curans:

An tibi te quisquam iunctior esse potest?

NE. Caue tua negocia contemnas, ac perdas (hortatur uates) aliarum curando negocia personarum: quoniam dic mihi, rogat deinde, nū quis tibi propior te unco esse potest? unde Matthaei cap. xv. non sum missus nisi ad oues quae perierāt domus Israël. Et paulò inferius: Nō est bonū Non est bonum sumere panē filiorum, & mittere canib; sumere panibus. Teren. in Heauton. Tantum 'ne est ab re tua ocij tamen filiorū bi, aliena ut cures? Idem in Andr. Heus tu proximus & mittere sum egomet mihi. CONT. id est, postponas. CURANS. id est, administrans. & participium est. quò minus accuratè Ne tua contemnes, aliena negocia curans: uersus clauditur. Sic Vergilius libro secundo. Aeneid. Classes & litora linquens. Quo loco Seruius ita docet: Linquens

finitus est u
 nos: apud C
 id est, magi

302. A

Esto men

Prastit

ESTO.

amico tibi
 tia tua erg
 stasticus c
 amicum, e
 nem. Idem
 cundum u
 libro. i. de
 tur ea, qu
 in una re t
 ti comiti
 cendat, fa
 derit. Qu
 mento con
 id est, fid
 cipiamus.

303.

Sic vtère

Sarci

sic. T

pit poëta

finitus est uersus participio, quod raro fit apud Latinos: apud Græcos uero est uitiosissimum. IUNCTI. TE.
id est, magis coniunctus temetipso.

302. AMICO SIC PROSIS, VT
tibi non obsis.

Esto memor charo semper prodesse sodali:

Præstita sic noceat ne tibi sedulitas.

ESTO, Memento, suadet Verinus, in omni negotio amico tibi fido prodesse: tamen ea, inquit, uia ne diligentia tua erga amicum propensa tibi nocitura sit. Ecclesiasticus cap. xxix. Perde pecuniam propter fratrem, et amicum, et non abscondas illam sub lapide in perditionem. Idem aliquanto inferius: Recupera proximum secundum uirtutem tuam: et attende tibi, ne incidas. Cicero. libro. i. de Offi. Omnia autem commodum hominum uidetur ea, que sunt generis eiusdem: quod ab Ennio positum in una re transferri in multas potest: ut homo qui erranti comiti uiam monstrat, quasi lumen de suo lumine accendat, facit nihilominus ut ipsi luceat: quum illi accenderit. Quare ex re satis præcipit: ut quicquid sine detrimento commodari possit: id tribuatur uel ignoto. Cuius id est, fido. ab eo quod sequitur, id quod præcedit accipiamus.

303. DE EADEM RE.

Sic utere tuis, egeas ne rebus amici:

Sarcina nanque humeris tota ferenda tuis.

SIC. Tanta prudentia tuis rebus uti debebis (præcipit poeta) ut amicorum rebus minime tibi egendum sit:

Melius est quoniam uniuersæ suppelletilis: & rei familiaris onus, mori, quam tuis humeris portandum est. Ecclesi. cap. xl. Fili in tēpo indigere. re uitæ tuæ ne indigeas: melius est enim mori quam indigere. Idem. cap. xxxiii. Filio, & mulieri, fratri, & amico non des potestatem super te in uita tua: & non dede- ris alij possessionem tuā, ne fortè pœniteat te, & depre- ceris pro illis. Dum adhuc superes, & aspiras, non im- mutabit te omnis caro: Melius est enim ut filij te rogēt, quā te recipere in manus filiorum. Iustinus. libro. x. de Artaxerxe Persarum rege, qui Dario filio regnum per indulgentiam ante obitum tradiderat, atq; omnem sta- tim ingratitude tolerauit, ita memorat: Post hec Ar- taxerxes morbo ex dolore contracto decedit, rex quā pater felicior, REBUS AMI. id est rebus amicorum.

Vnusquisq; TOTA SAR. id est, uniuersum rei familiaris onus. sarcinā suā Alio sensu Apostolus ad Galatas cap. vi. scripsit: Vnus quisq; enim sarcinam suam portabit. Valla. lib. iiii. Sar- cina utensilium est eorum, quæ ad cultum, ad ornatum, ad cæterum usum pertinent: ut sic dicam, fascis quem quis in itinere faciendo comportare possit. Siquidem mi- lites, quum castra mouere uolunt sarcinulas colligere di- cuntur: & qui in aliam domum migrant, sarcinas suas componere. VTERE. id est, uteris, futuri temporis, quod syllabæ quantitas indicat.

304. AMICI PAUCISSIMI.

Milibus ex multis vnus vix fidus amicus:

Hic albo coruo rarior esse solet.

MILIBVS
multis amico
huiuscemodi
Ecclesi. cap.
de eum, &
lio, siue. li. d
tur, multos
munus expl
qui nusqua
quoq; rario
te: Rara au

305. O

Quærere

Est fu

QVAE
parcissim
tremæ, in
comparan
vi. Est &
frequens
substanti
omnibus
comedat
ca. 2. Ru
quam su
dem pos

MILIBVS. Vix unus fidelis, & constans amicus, ex multis amicorum milibus inuentus, asseuerat uates, atq; huiusmodi amicus rarior coruo albo inueniri solet. Ecclesi. cap. vi. Si possides amicum, in tentatione posside eum, & ne facile credas ei teipsum. Cic. quoq; in Laelio, siue. li. de Amici. Verumq; illud est, quod uulgò dicitur, multos modios salis simul edendos esse, ut amicitiae munus expletum sit. RARIOR ALBO CORVO. q. d. qui nusquam inuenitur. sic Iuue. Felix ille tamen, coruo quoq; rarior albo. & idem saty. vi. de Sabinarū castitate: Rara avis in terris, nigroq; simillima cygno.

In tentatione posside amicum.

309. OMNES DIVITES AVARI sunt pauperes.

Quærere diuitias, & semper egere, furoris

Est summi, ut partas destruat alter opes.

QVÆRERE. Exaggerare thesauros, & inter ipsos parcissime ob auaritiam uiuendo indigentiam pati: extrema, inquit poëta, dementia est, ut postquam illas compararis, alter, hoc est hæres, consumat. Ecclesi. cap. Ecclesiastes. vi. Est & aliud malum, quod uidi sub sole, & quidem frigus. frequens apud homines. Vir cui dedit deus diuitias, & substantiam, & honorem, & nihil deest animæ suæ ex omnibus quæ desiderat, nec tribuit potestatem deus ut comedat ex eo, sed homo extraneus uorabit illud. Idem. ca. 2. Rursus, detestatus sum omnem industriam meam, quam sub sole studiosissime laboraui, habiturus hæc dem post me, quem ignoro utrum sapiens, an stultus fu. Idem.

» turus sit: & dominabitur in laboribus meis, quibus desu-
 » daui, & sollicitus fui. Et est quicquam tam uanum? Iuue-
 nalis satyra. xiiii. Sed quò diuitias hæc per tormenta
 coactas? Quum furor aut dubius, quum sit manifesta
 frenesis, Vt diues moriariis egenti uiuere fato. DEST. R.
 id est, dilapidet, & consumat. O P E S. diuitias. Festus:
 Ops dicta est coniunx Saturni, per quam uoluerūt terrā
 significare, quia oēs opes humano generi terra tribuit.

306. VNVS PRINCEPS.

Non capit vna duos maiestas regia fratres,

Fraterno rubuit sanguine Roma recens.

NON. Vnica regni, imperialisq; throni maiestas, &
 amplitudo non sustinet duos, quamuis fratres, asseue-
 rat uates: quod exemplo duorum Romæ regulorum
 docet: nam Roma adhuc noua, inquit, fraterno sangui-
 ne, hoc est, Remi fratris Romuli fœdata est. Ennius
 apud Cice. lib. i. de Offi. Nulla sancta societas, nec fides
regni est. Luc. libro. i. Phar. Fraterno primi maduerunt
 sanguine muri. Histo. Lilius libro. i. ab urbe condita, ad
 hunc modum commemorat: Interuenit deinde his cogi-
 tationibus auitum malum regni cupido: atque inde
 fœdum certamen coortum à satis miti principio, quo-
 niam gemini essent, nec ætatis uerecundia discrimen
 facere posset, ut dii in quorum tutela ea loca essent au-
 gurijs legerent eum, qui nomen nouæ urbi daret, qui
 conditam imperio regeret: Palatium Romulus, Remus
 Auentinum ad inaugurandum templā capiunt: priori

Nulla san-
 cta societas
 nec fides re-
 gni est.

Remo augu-
 rio, quum
 utrumque
 pore illi p-
 hebant: inc-
 rum ad cæ-
 cidit. Vul-
 uos transil-
 quoque in
 transilijss
 magnitud
 data, poli

307.

Quid qu

Priua

QVI

gat poëta
 ret, uelles
 tunas tua
 Multi ty
 portauit
 gloriosi
 de Offic
 tuuntur
 tim Dic
 ramoru
 Quid en

Remo augurium fertur sex uultures : nunciatio augurio, quum duplex numerus Romulo sese ostendisset, utrumque regem sua multitudo consalutauerat tempore illi praecepto, at hi numero auium regnum traherant: inde cum altercatione congressi, certamine irarum ad eadem uertuntur, ibi in turba casus Remus cecidit. Vulgatio fama est ludibrio fratris Remum non uos transilisse muros, inde ab irato Romulo cum uerbis quoque increpitans adiecisset, sic deinde quicumque alius transilisset moenia mea interfectum. MAIEST. id est, magnitudo, & amplitudo. R. V. B. V. I. T. id est, aspersa, sedata, pollutaque est.

307.

VITA TYRANNI

miserrima.

Quid quæris? si nota foret tibi vita tyranni,

Priuatus malles sedibus esse tuis.

QVID. Quidnam affectas subaudi esse tyrannus, rogat poeta. q. d. falleris, nam si tyranni uita tibi innotesceret, uelles potius tam infelici imperio priuatus intra for Salomon. tunas tuas contentus uiuere. Salomon prouerb. capit. xi. Multi tyranni sederunt in throno, & insuspicabilis portauit diadema. Multi potentes oppressi sunt ualide, gloriosi traditi sunt in manus alterorum. Cicero lib. 1. de Officijs. Etenim qui se metui uolent, à quibus metuuntur, eosdem metuunt ipsi necesse est Quod statim Dionysij superioris, & Alexandri Pherei tyrannorum exemplo docet. Nam de illo ita scribit: Quid enim censemus superiorem illum Dionysium, quo Dionysius.

cruciatum timoris angī solitum, qui cultros metuēs ton-
sorios, cadenti carbone sibi adurebat capillum? de hoc
ita subiicit: ō miserum, qui fideliozem, & barbarum, &
stigmaticum putaret, coniugem. Neque eum sefellit opi-
nio: ab ea est enim ipse propter pellicatus suspitionē in-
terfectus. Vnde Iuena. saty. x. Ad generum. Ceteris si-
ne cæde, & uulnere pauci Descendunt reges, & sicca
morte tyranni. TYRANNI. id est, regis alieno imperio
crudeliter incumbētis. PRIVA. id est sine tali tyranni-
dis magistratu.

308. DE SYLLA FELICI.

Imperium posuit, tunc vero nomine felix:

Nam prius iniustus Sylla tyrannus erat.

Sylla. IMPE. Exemplo approbat superioris distichi sen-
tentiam, dicens: Lucius Corne. Sylla tunc uero cogno-
mine felix imperium Romanum, quod tyrannide occupa-
uerat, hoc est dictaturam deposuit: nam quum di-
ctaturam, ipsumq; imperium teneret, iniustus tyran-
nus uerius erat. Hoc autem ideo dicit, quoniam Sylla
post bellum Mithridaticum. C. Mario. vii. consule ui-
ta defuncto Romam reuersus, C. M. filio uicto, caesoq;
post nunquam nec uisas, nec auditas ciuium cædes dicta-
turam tyrannide usurpauit, quam post ultionem ho-
stium satis felix uisus, quò securior cætera uita foret,
deposuit Plinius de uiris illustribus: Lucius Corne, Syl-
la in fortuna felix dictus, cum paruulus à nutrice ferre-
tur, mulier obuia Salue (inquit) puer, tibi, & reipu-
blica felix. Et statim quæ sita quæ hoc dixisset, non po-

tuit inueniri
portum, Th
rio filio Pr
uit. Idem pa
blica ordina
Puteolos co
rijs. FELI
His ne salu
mulum med

309.

Consiliun

Ira qu

CONS

mero consi
iracundia
ria est. Ecc
tibi: & an
be medic
cero libro
qua nihil
LIO, id est
i. Rhetor.
raratio e

310.

Sit facilis

Sed si

tuit inueniri. Idem paulò inferius: Marium apud Sacri-
portum, Thelesinum apud portam Collinam uicit. Ma-
rio filio Præneste interfecto, felicem se edicto appella-
uit. Idem paulò adhuc inferius de morte Syllæ ait: Repu-
blica ordinata dictaturam deposuit, inde spe deceptus
Puteolos concessit, & morbo qui phtiriasis uocatur, pe-
riit. FELIX, id est, fortunatus. Lucanus. libro. 2. Phar.
His ne salus rerum? felix his Sylla uocari? His meruit tu-
mulum medio sibi tollere campo?

309. FESTINATIO, ET IRA sunt inimicæ consilio.

Consilium præceps sequitur plerunque ruina:

Ira quoque est valde noxia consilio.

CONSI. Ruina, & infelicitas subsequitur sæpenu-
mero consilium derepentè sumptum asseuerat Verinus, Ante iudi-
iracundia etiam consilio capiendò uehementer contra-
ria est. Ecclesi. cap. xxiii. Ante iudiciū para iusti-
tiam tibi: & antequam loquaris disce. Ante languorem adhi-
be medicinam: & ante iudiciū interroga teipsum. Ci-
cero libro. i. de Offi. Sed tamen ira procul absit: cum
qua nihil rectè fieri, nihil consideratè, potest. CONSI-
LIO, id est, deliberationi. Consilium scribit Cice. libro
i. Rhetor. ueteris aliquid faciendi, aut non faciendi ue-
ra ratio excogitata.

310. DE VICTV MO- desto.

Sit facilis victus, nullo irritante sapore:

Sed stomachū, & gustum mordeat ipsa fames.

Noli esse in
conuiujs po-
tatorum:

SIT. Sit cibus tibi non exquisita coquorum arte pa-
ratus, præcipit uates, & nullo nimis delicato sapore gu-
lam excitante: sed ipsa duntaxat fames & stomachum,
& gustum tibi prouocet. Salomon prouerb. cap. xxii.
Noli esse in conuiujs potatorum, nec in comessationi-
bus eorum qui carnes ad uescendum conferunt: quia ua-
cantes potibus, & dantes symbola consumentur. MOR-
DEAT, id est, excitet, ac peruellat. Horatius libro secun-
do. Sermonum. Rapula, lactuca, radices, qualia lassum
Peruellant stomachum. VICTVS. id est, cibus, & po-
tus. Vlpianus. l. ff. l. Victus uerbo continentur quæ esui,
potui, cultuiq; corporis: quæq; ad uiuendum homini ne-
cessaria sunt. Vestem quoq; uictus habere uicem Labeo
ait. Cætera quibus uiuendi, curandiq; corporis nostri
gratia utimur, ea appellatione significantur. Valla. li-
bro. vi. parum considerato Vlpiani proposito aliter
iudicat.

311.

DE PAUPERE.

Si pauper fueris, sit parsimonia munda:

Nec neglecta tibi simplicitas fuerit.

s. i. Si pauper, atque in paucis fueris constitutus (pre-
cepit poëta) ipsa bonorum paucitas sit omnino sine ui-
tijs, nec contenas simplicitatem, minimeq; astutam mäsue-
tudinem. Vnde Salo. prouerb. cap. xxii. Qui diligit cor-
dis mundiciam: propter gratiam labiorum suorum ha-
bebit amicum regem. Idem capi. xxviii. Melior est pau-
per ambulans in simplicitate sua, quam diues prauis iti-
neribus. Idem rursum paulò inferius: Qui ambulat sim-

pliciter: fa-
minata. PA-
dicta est, in
Quod si q
des hominis
ta: & est li

312. L

Si quem la

Crimi

SI QVE

hortatur p
minis meri
delicta qu
uituperare
corripit h
magis qua
Idem. cap.
in suis mor
in Buco. F
Apostolus
linquentes
tum habet

313.

Necte di

Dixer

pliciter : saluus erit. MVNDA. id est, peccatis non attā Qui ambu-
minata. PARS. id est, moderatus sumptus: à parcendo lat simplici
dicta est, in qua qui uiuat diues est. Lucretius libro. VI. ter saluus
Quod si quis uera uitam ratione gubernet, Diuitiæ grā erit.
des hominis sunt uiuere parcē. NEC NEGLE. Imò char
ta: & est liptote.

312. LAVS MODESTA, VITV=
peratio modica.

Si quem laudaris, parcē laudare memento:

Crimina culpato parcus ipsa tamen.

SI QVEM. Si quempiam laudibus commendaueris,
hortatur poëta, fac memineris, parcē, ac non ultra ho-
minis merita illum nobilitare: tamen memento, inquit,
delicta quum alicuius incusaueris, modestius adhuc illa
uituperare. Vnde Salomon prouerb. ca. xxviii. Qui
corripit hominem, gratiam postea inueniet apud eum: Qui corri-
magis quàm ille, qui per linguae blandimenta decipit. pit hominē
Idem. cap. xii. Qui suavis est, uiuit in moderationibus: gratiā post-
in suis monitionibus relinquit contumeliam. & Vergil. ea inueniet
in Bucō. Parcius ista uiris tamen obijcienda memento. apud eum.
Apostolus tamen ad Timo. seuerius præcipit dicēs: De-
linquentes autem coram omnibus argue: ut cæteri me-
tum habeant. PARCIVS. id est, moderatius.

313. AVTORITAS DICENTIS
non est attendenda, sed
quid dicat.

Nec te dicentis moueat reuerentia: sed quod

Dixerit, attendas qua ratione prober.

NEC. Non te moueat in hanc, uel in illam sententiam aliqua de re differentis autoritas (consulit Michaël) sed quod locutus fuerit ponderes, ac trutineris qua ratione corroboret. Hoc ideo dixit, quia sepe (nisi aduertas) is qui auctoritatem habet, uincet eum qui ratione nititur, sed nō tantæ habetur auctoritatis: quod in republica crebrò fieri solet. Vnde Ecclesi. cap. vi. Verba sunt plurima, multamq; in disputando habentia uanitatem. & Iuuen. saty. 3. de his quorum auctoritas exigua est dixit: Hæc eadem licet & nobis laudare: sed illis Creditur. Puto autem allegoricè de suis quoq; sententijs poetam sensisse, quæ & si à puero promulgatæ, non tamen contemnendæ. PROBET. Id est, testetur.

314. PETRO RIDOLPHO NICOLAI filio.

Nil tibi rescripsi, veniam concede Ridolphe,

Hic morbi quintus iam mihi mensis adest.

NIL. Nullas ad te literas alternas rescripsi ô Ridolphe, ait Verinus, tñ da ueniam, rogat, qā si tuis literis cōsolatorijs nihil respondi, morbus meus in causa fuit: cuius tædio quinque iam mensibus grauior. q. d. aliās erat in retribuēdo nemo magis impiger. Sic Vergilius aduert=

Sunt iusti q= se ualitudinis tædio Aeneida cremari iussit: sed Augu= bus mala p=stus uestuit. Vnde illa reliquit carmina de ea re. Frangā= ueniūt, quæ= tur potius legum ueneranda potestas. Quā tot conge= si opera ege=stos noctesq; diesq; labores Hausserit una dies. Quæ de= rint impio= re Ecclesiastes capit. viii. Sunt iusti quibus mala p=due= rum. niunt: quasi opera egerint impiorum: & sunt impij qui

ita securi

ita securi

NIL

episto. Pen= set, Nil ad= filius amic= torias ded

315.

Non me

Dicv

NON

deres, ac f= meo, con=

procrasti=

tem Simo=

morbo an=

consilio,

dem poss=

illius let=

li fidelis=

nus char=

Vnum e=

VISI S=

se amab=

obscuri=

libro. i

316.

ita securi sunt, quasi iustorum facta habeant.

NIL TIBI RESCRIPSI. poëtice dixit. Ouid. in episto. Penelo. Nil mihi rescribas. Oratorie locutus fuisset, Nil ad rescripsi. RIDOLPHVS. Nicolai cuiusdam filius amicus erat Verino, ad quem literas puto consolatorias dederat.

315. SIMONI CANISIAN=

nō amico.

Non me visisti, sexto quum mense laborem,

Dic vbi traxisti Canisiane moras.

NON. ô Canisiane, non seorsum egisti, ut me non uideres, ac salutes, cum iam sexto mense morbo grauer meo, conqueritur Verinus, dic igitur quo loco tantas procrastinasti, ac distulisti retardationes? significat autem Simonem Canisianum non satis amice fecisse, qui in morbo amici factus fuerit immemor: nō seruato Ecclesi.

consilio, cap. xxiii. ad hunc modum præcipientis: Fi= Fidem posside cum amico in paupertate illius, ut in bonis de cū amico illius leteris. In tempore tribulationis illius permane il= in paupertate illius li fidelis: ut in hereditate illius coheres sis. Sanè hoc ge= te illius ut in nus charitatis expressit Vergil. libro. 2. Aeneid. dicens: bonis illius Vnum & commune periculum, una salus ambobus erit. leteris.

VISISTI. uenisti ad uidendum. Terentius in Eunuch. Vi= se amabo non fiet. & est non desideratium (ut quidam obscuri autores appellauerunt) sed motium, ut Valla. libro. i. appellare censuit.

316. AD PETRVM HORTAN

tem ut salutem recuperet
posita uirginitate.

T

Cur Petre virgineum hortaris me ponere florem?

Non faciam, vel si hoc certa paranda salus.

CVR. Petrus amicus Verini fuit, & ut quidam uult insignis medicus, sicut Leonem supra diximus. Hic amici poëta misertus, ad salutem coitus purgatione recipiendam, uitamq; propagandam subinde eū hortabatur: cui Michaël, quare, inquit, ob longioris uitæ spem dubiam, me hortaris illabatum, atq; intactum uirginitatis meæ florem perdere? non faciam, quamuis certa salus esset, ac uia, atq; hoc pretio redimenda Quasi illud Sapient. cap. iiii. memoria non solum teneat, sed etiam repetat. Placens deo factus dilectus, & uiuens inter peccatores translatus est, raptus est: ne malitia mutaret intellectum eius: aut ne fictio deciperet animam illius FLO.

Petrus priorē corripit naturaliter.

VIR G. apta comparatione utitur. Sic Canticorum cap. 2. Ego flos campi, & liliū conuallium. PETRE priorē syllabam natura corripit. Sedulius in Paschali: Forte Petri ualidē torrebat lampados æstus. VIRGINE. id est, castum, & purum. Hoc nomen uirgo esse epicœnum supra dicere ausi sumus, nec quisquam eo me ridebit, nam Marcel. ita profitetur: Virgines non solum fœminæ dicuntur, uerum etiam pueri inuestes. Nam & quicunque ex ephebis excefferant, deuirginari dicebantur. Varro: Quam symphaciā sibi at oculos haberet, Quid imaginum interesset, puer, utrum esse deuirginatū uisurus, an monuce ῥώσας purus dum cogito., CERTA, quasi dicat, multo minus quia dubia paratur.

Promittit

Non ta

PROM

hi magiste

concubitu

Verinus, s

me præcio

roget: qui

apud deum

hoc enim

deriuatur

cat, Et Co

Vide quid

est tanta

li pauci g

tia constr

ut Valla.

le est illu

mibi sit

dicat, qu

liam uer

cui nom

ro, &

ob sarc

terpella

Mattha

317. AD PAVLVM RONCI-
lio, de medicorum
consilio.

Promittunt medici coitu mihi Paule salutem,
Non tanti vitæ sit mihi certa salus.

PROMITTUNT. Ô Paule Roncilio charissime, mi-
hi magister, & doctor, salutem & sanitatem, muliebri
conconcubitu, mihi medicinæ prudentes pollicentur, inquit
Verinus, sed hæc salus, quamuis certa, nunquam tanto à
me præcio æstimetur, Et ita affatur Paulū Saxiā, quasi
roget: quid tu mihi consulis? non 'ne satius tibi hoc fore
apud deum uideretur? COITV. id est muliebri concubitu:
hoc enim propriè significat: quamuis Coëo uerbum à co
deriuatur, & concumbere: & simul coniungi signifi-
cat, Et Coitio, id est, coadunatio, dicitur. Tere. in Phor.
Vide quid agas, prima coitio est acerrima. TANTI. id
est tanta æstimatione: ita enim per ablatiuum debent il-
li pauci gentiui cum quibus uerba precium significan-
tia construuntur resolui sub genere neutro substantiuato: Prima coi-
tio est acer-
rima.
ut Valla. lib. iii. uigilantissima lucerna elucubrauit. Ta-
le est illud, Accipe grassator, funesta pecunia tanti Nō
mihi sit stulto. Quod in nostro elegio scriptū est: quasi
dicat, quum Galliam traiceremus literarum gratia Ita-
liam uersus iter facientes, postquam citra oppidum,
cui nomen sancta Euphemia est, à grassatoribus au-
ro, & cætera supellestili spoliati fuimus, non tam
ob sarcinulas, quàm quòd Italiam inuisere inter-
terpellabamur, lamentati sumus. In quo opusculo de
Matthæo à Nolis grassatore (si bene permemini) illi

uersus leguntur: Lustrauit mediam pueris mirantibus
urbem, Verberibus patiens, ambas, quam perderet ante
Auriculas: reliqua quibus ipse ætate carebit.

318.

AD PIERIDES.

Quæ mora Pierides tenuit? succurrite morbo.

Pallida lætifero vix tegit ossa cutis.

QVAE. O musæ Pierides, quæ tanta uos tenuit re-
tardatio (rogat poëta) appropriate obsecro: nam pel-
lis pallida uix contegit ossa morbo mortifero, hoc est,
mihi paulatim morienti. Sic Iob capitulo. XIX. Pelli
meæ consumptis carnibus adhæsit os meum: & dereli-
Iob. c4. XIX. Et sunt tantummodo labia circa dentes meos. Misere-
mini mei, miseremini mei, saltem uos amici mei: quia
manus domini tetigit me. PALLI. id est, lutei coloris.
Persius satyra. III. Surgit tacitè tibi lutea pellis. VIX
TETIGIT. Pathos à commiseratione, id est, ut Quin-
tilianus libro. VI. interpretatur affectus. Verg. in Buc.
His certè nec amor causa est, uix ossibus hærent. De Pie
ridibus autem supra dictum est.

319.

AD CALLIOPEAM.

Hic mihi iam sextus mensis post mille labores:

Affer opem vati Calliopea tuo.

HIC MI. Calliopem nouem musarum longè princi-
pem seorsum implorat uates ita inuocans: Hic mensis
mihi post innumerabiles labores, quos perpeffus sum,
iam sextus agitur, quare ô Calliope poëtæ obsecro fer

opem tuo
Sanè uoc
peia: qua
enim uiri
do. Hero
rum inue
Ergo im
rat mod
testantur
lo. AFF
quam ip
plorat.

319.

Pulche

Ta

PV

haberis

afferre

creditur

adoles

alij que

nation

liorum

απὸ

diorum

atq; id

tem ig

Apoll

bitus

opem tuo. CALLI. id est, musa, quæ poëtis auxiliari.
Sanè uoce usus est Latina: nam Græcum esset Callio=
peia: quæ à pulchro ore, siue forma dicitur. O phetos
enim uirtus facies quæ dicitur challos uero pulchritu=
do. Heroicorū hæc uatū fautrix habetur Verg. de musa=
rum inuentis. Carmina calliope libris heroica mandat.
Ergo imploratur à poëta, quoniam & heroicis pote=
rat modulari uersus: ut tria carmina illa infra scripta
testantur: non autem quod medicinam norit sicut Apol=
lo. APFER OPEM. id est, fer auxilium: & re uera tan=
quam ipsa quoque medicinam calleat, eius opem im=
plorat.

Calliopea
heroicorum
uatum fau=
trix.

319. AD APOLLINEM.

Pulcher Apollo ueni, deferq; salutifer herbas:

Tam citò si moriar, crimen Apollo tuum est.

PVLCHER. O formose Apollo. q. d. qui poëtarum
haberi deus, ueni, supplicat Vates, & tu qui salutem
afferre potes. q. d. quum medicinæ fueris inuentor, &
creditus deus, affer herbas salutiferas: nam si in tā uiridi
adolescencia uita defungar, huius impietatis culpa nulli
aliq; quàm tibi imputanda est. APOLLO. id est deus diui=
nationis, qui faues poëtis. Macrobius libro. 1. Saturna=
liorum: Plato solem Apollona cognominatum scribit,
ἀπὸ τοῦ πῦλινος τὰς ἀντιώας, id est, à iactu ra=
diorum. Præterea Apollo deus diuinitatis habitus est,
atq; ideo à poëtis inuocatur. Idem paulò superius: Virtu=
tem igitur solis, quæ diuinationi, curationiq; præest,
Apollinem uocauerunt. Præterea inuentor medicinæ ha=
bitus est. Idem aliquantò inferius: Hinc est quòd eidem

Apollo.
Nullus amor
est medicabi=
lis herbis.

attribuitur medendi potestas: quia temperatus solis calor morborum omnium fuga est. *DE FER. HER.* Vnde Ouid. lib. i. *Meta.* Hei mihi quod nullis amor est medicabilis herbis.

320.

D E L V X V R I A .

Luxuria est prædulce malū, quam carpere multi,

Sed pauci vitare queunt: pariturq; labore

Virtutis robur, corrumpunt ocia mentem.

LUX. Luxuria est mellitus animi morbus (definit Michæel) quam multi tanquam pessimam incusare quierunt: sed quā paucissimi cauere potuerunt: nam virtutis fortitudo, siue robur, quo luxuria uitatur, labore cōparatur: quē pauci tolerare adnituntur. Ocيا uero quæ à plerisq; adamantur, corrumpunt animam: quoniam in luxuriam uidelicet illam trudent. Vnde Salomon in pro-u-erb. v. ita commonefacit: Ne intenderis fallacie mulieris. Fauus enim distillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius. Nouissima autem illius amara, quasi absinthium: & lingua eius acuta, quasi gladius. *PAUCI. VITA.* quæ. Apostolus ad Roma. Qui dicis nō mœchandum, mœcharis? *VIRTUTIS RO.* quasi dicat, quo luxuria maxime uitatur. Vnde Teren. in Eunū. Si quidem hercle possis: nihil prius, aut fortius: subaudi quā non redire ad Thaidem. *CORRUMP. OCIA=MEN.* Idem in Heauton. Nulla adeo ex re istud fit, nisi ex nimio ocio. *CORR.* id est, uitiant. Iuena. *saty. i.* Nuncius corruptor auaræ.

Parcere

Crim

PAR

quos se

nomina

num uit

mina. S

accuses

bi, & a

fortè L

ra. Ma

belli, E

est no

Nostr

ra, qu

Latim

pretat

resce

ptori

gaud

321

Rel

est,

null

321. VITIA, ET NON MO=
res carpendi.

Parcere nominibus nostri didicere libelli:

Crimina, non homines, nostra Thalia premit.

PARCE. Nostri distichorum libelli à sapientibus quos sectamur, ait poëta, didicere propria delinquentium nomina non propalare, itaq; nostra musa Thalia hominum vitia carpit: non autem eorum qui ea patrarunt ne accusetur. Salomon item proverb. cap. xxx. sic præcipit: Ne seruū ad do accuses seruū ad dominum suum: ne fortè maledicat tibi minū suum. bi, & corruas. Persius satyra. i. uide sis ne maiorum tibi fortè Limina frigescant, sonat hic de nare canina Lite= ra. Mar. lib. x. Hunc seruare modum nostri didicere libelli, Parcere personis, dicere de uitij. NOS. THA. id est nostra musa, hoc est, Christiana. sicut Verg. in Buc. Nostra nec erubuit syluas habitare Thalia, id est Roma na, quo loco Seruius Thalia, inquit, Græcè Thaleia: nā Latine Thalea diceretur. Sanè Thalia celebritas interpretatur: quoniam tu longum tempus poëtarum laus ui rescens celebretur. Præterea Thalia comicis præst scriptoribus. Vergil. de musarum inuentis: Comica lasciua gaudet sermone Thalia.

322. DE EADEM RE.
Religio Christi personis parcere iussit:

Vnde meo nullus carmine inustus erit.

RELLIGIO. Christi religio, quæ unica religio est, iussit parcere personis (testatur Michaël) quare nullus meo uersu notatus erit. Matth. cap. xviii. Si autē

peccauerit in te frater tuus: uade, & corripe eum in-
 Si peccaue- ter te, & ipsum solium. Si te audierit, lucratus eris fra-
 rit in te fra trem tuum. Si autem non audierit, adhibe tecum adhuc
 ter tuus & c. unum, uel duos, ut in ore duorum, uel trium testium stet
 omne uerbum. RELI. id est, metus dei, ab eo quod men-
 tem religet dicta religio, ut scribit Seruius in lib. VIII.
 Aeneid. INVS TVS. id est, reprehensus, & notatus: hoc
 est, ignito cauterio in fronte signatus: quod seruis erro-
 nibus, quo facilius fugientes deprehendantur, fieri con-
 suevit. Ergo metaphora usus est.

323. AD VERSIFICATOREM.

Vna bis centum componis carmina nocte:

Ah nescis scombris carmina quanta facis.

VNA. Versificatorem quempiam irridet, qui poëta
 disticha per pauca esse garriebat: & se, uel unius no-
 ctis lucubratione, ducentenos uersus facturum iacta-
 bat: cui Michaël, una (inquit) nocte biscentena carmina
 componis, ah doleo arrogantiam, & dissolutionem tuā,
 qui parum intelligis quam magnos scombris pisciculis
 cucullos facis. Sic Salomon prouerb. capit. x. Sapientes
 abscondunt scientiam: os autem stulti, confusioni proxi-
 mum est. Idem capit. xxvi. Sapientior sibi stultus uide-
 tur septem uiris loquentibus sententias. SCOMBRIS

Sapientes
 abscondunt
 scientiam.
 id est, pisciculis in macello uenalibus. Sunt autem scom-
 bri (ut Plinius libro. ix. uerbis utar) quibus est in aquis
 sulphureus color: extra qui ceteris. Hispaniæ cetarias
 hi replent thynnus non commeantibus. Strabo item lib.
 xxi. ad hunc modum scribit de Hispania Bethyca: De-
 hinc Hercules insula est ad Carthaginem spectans: quam

à scombris
 cant: ex
 est, cond
 garum
 ceis teg
 quibus
 bant. M
 sius sat
 na nec t
 polis su

324.

Nil ter

Na

NI

tur M
 quoni
 siastic
 graue
 sulto,
 lis sat
 ba gal
 dum e
 his me
 mis. V
 iuris,
 bant
 citat

à scombrorum multitudine captorum. Scombriam uo= Scombri.
cant: ex quibus garum optimum, hoc salsamenti genus
est, conditur. Scombri igitur pisciculi ad conficiendum
garum, sociorum appellatur uendebantur, & papyra=
ceis tegminibus portabantur: qui cuculli appellantur,
quibus faciendis leuissimi cuiusque poëtæ libri serui=
bant. Mar. lib. iii. Vel turis, piperisq; sis cucullus. Per=
sius satyra. i. Linquere nec scombros, metuentia carmi=
na nec tus. Cuculli nostris quoq; temporibus à pharmaco
polis fiunt.

324. CONSVLAS PRIUS,
quàm facias.

Nil temere incipias, sed primùm consule cœpti:

Nam multos serò pœnituisse liquet.

NIL. Nullum inconsultè inchoes negotium, horta= Sine iudicio
tur Michaël, sed primùm à temetipso consilium petito, nil facias
quoniam multos tardè pœnituisse manifestum est. Eccle graue.
fiasticus cap. xxxii i. Verum sine iudicio. nihil facias
graue. Sallust. in Cati. Nam & prius, quàm incipias con
sulto, & ubi consulueris, maturè opus est factò. Iuena
lis satyra. i. Tecum prius ergo uoluta Hæc, animante tu
ba galeatum serò duelli Pœnitet. LIQVET. id est, liqui=
dum est. Terentius in Eunu. Illum liquet mihi deierare:
his mensibus sex uel septem prorsus non uidisse proxi=
mis. Vbi Donatus ad hunc modum tradit: Et est uerbum
iuris, quo utebantur iudices, quum amplius pronuncia=
bant obscuritate commoti causæ, quàm negocij simpli=
citate.

VERECUNDIA, ET PV-

dor honesti mater, & frenum
uitiorum.

Improba quid rides? verecūdia mater honesti est.

Frena pudor turpis criminis esse solet.

IMPROBA. Quare ō mulier lasciuia cachinaris, ro-
gat poëta, quum præsertim uerecundia totius sit mater
honestatis: & quum pudor esse soleat tanquam omnis
turpitudinis frena quedam. Hinc est quod Salomō pro-
uerb. cap. vii. ita carpit: Garrula, & uaga, quietis impa-
tiens, nec uolens in domo consistere pedibus suis. Et Lu-
cretius libro. iiii. ita modulatur: Quam famule longē
fugitant, furtimq; cachinnāt. Terētius in Eunū. Ah, ah,

Ante gran- ah, perij defessa iam misera sum te ridendo. VERECVN-
dinem præ- DIA. MA. HONE. Vnde Ecclesiasticus cap. xxxii.
bit corusca- Ante grandinem præbit coruscatio: & ante uerecun-
tio, & ante diam præbit gratia, & pro reuerentia accedet tibi bo-
uerecundiā na gratia. PVDOR. SOLET ESSE FRENA. Latina

est elocutio. Nam rectus ille, quē uerba copulatiua post-
se requirunt, in casu semper conuenit, in numero autem,
aut in genere non semper, ut hoc loco. Lucanus. lib. iiii.
Phar. Omnia cæsar erat. Quid. lib. i. Meta. Omnia pon-
tus erat. Verbum quoque in his elocutionibus uiciniore
substantiuo redditur.

326. REGNUM EST GRAVE,
& periculosum.

Si scires quanti plenum diadema pericli est,
Malles Sisyphij ponderis esse reus.

FINIS.

81. Si compertum haberes, ò lector, testatur uerinus
 Michaël, quam magni periculi regalis corona, summūq;
 imperium abūdat, malles saxum damnatus uoluere apud
 inferos, quale Sisyphus urget, quam esse rex. Ecclesiasti-
 cus capite. x. Regnum à gente in gentem transfertur,
 propter iniustitias, & iniurias, & contumelias, ac diuer-
 sos dolos. Sene. in Hippo. Admota æthereis culmina se-
 dibus Duros excipiunt notos, Insani Boreæ minas, Im-
 briferūq; Corum. loquitur enim methaphoricè. DIADE-
 id est, regalis corona. Est enim regale gestamen: à *Δια-*
στέω, id est, circumligo dictum: habet enim duas uittas
 appendices, quibus ligatur caput. Iuuenalis satyra. xiii. *Sisyphus.*
 Ille crucem precium sceleris tulit: hic diadema *Sisyphus.*
 PHII PON. id est, saxi. Vergi. lib. i. Saxum ingens uol-
 uunt alij. Oui. lib. iiii. Meta. Aut petis, aut urges ruitu-
 rum Sisyphæ saxum. Nimirum Sisyphus Aeoli fuit filius:
 qui cum Isthmum latrocinij infestaret, à Theseo interfe-
 ctus, huiusmodi poena (ut est in fabulis) apud inferos dā-
 natus fertur, ut ex ima ualle saxum ad montis uerticem
 nunquam urgere desistat: quod ubi ad montis cacumen
 peruectum est, in imam rursus uallem relabitur: qua-
 propter denuo iterandus est labor. Hac fabula no-
 tantur ambitiosi, qui tametsi in magistratibus peten-
 dis crebrò repulsam acceperunt, nihilomagus ab am-
 biendo desistunt: quod latenter poëta uidetur senti-
 re. ET Quoniam è scopulis enauigauit oratio (ut Di-
 uus Hieronymus ad Heliodorum scribit) iam epilogi
 celestina cantandum est, sentiendumq; cum Eccle-
 siaste capite nonissimo ita opus claudente: Faciendi

*Deum time plures libros nullus est finis, frequensq; meditatio carnis
 & mandata afflictio est: finem loquendi pariter omnes audiamus.
 eius obser= Deum time: & mandata eius obserua. Hoc est, omnis
 ua. homo. Cuncta quæ fiunt adducet deus in iudicium pro
 omni errato, siue bonum, siue malum sit.*

EXPOSITIONIS IN
 Michaëlis Verini Poëtæ
 Laureati Disticha,

F I N I S.

THE OBALDVS PAGANVS EXCV:
 DEBAT LVGDVNI,
 ANNO
 M. D. XXXIX,